



มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
HATYAI UNIVERSITY

HATYAI ACADEMIC JOURNAL

วารสารหาดใหญ่วิชาการ

ปีที่ 23 ฉบับที่ 2

(พฤษภาคม - สิงหาคม 2568)

Vol. 23 No.2

(May - August 2025)

ISSN: 2651-1614 (Online)



วารสารหาดใหญ่วิชาการ

ปีที่ 23 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2568)

วัตถุประสงค์และขอบเขต

วารสารหาดใหญ่วิชาการ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ด้านการวิจัย และบทความวิชาการของอาจารย์ นักศึกษา และนักวิชาการ โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์ และสนับสนุนผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพ

โดยมีขอบเขตของบทความที่เปิดรับ ดังนี้

- 1) บริหารธุรกิจและการจัดการ (การจัดการ การตลาด การบัญชี การเงิน และการจัดการการท่องเที่ยว)
- 2) สังคมศาสตร์ (การศึกษา สุขภาพด้านสังคม และการสื่อสาร)
- 3) ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์

กำหนดการเผยแพร่

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

คณะที่ปรึกษา

อาจารย์ประณีต ดิษยะศริน	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทวัส ดิษยะศริน สัตยารักษ์	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ดร.ธรรพรช สัตยารักษ์	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอแก้ว จันทร์กิงทอง	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
---	--------------------

รองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ ลิมโยธิน	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
-------------------------------------	--------------------

(1) บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (2) ชื่อความและบทความในวารสารหาดใหญ่วิชาการเป็นแนวคิดของผู้เขียน มิใช่เป็นความคิดเห็นของคณะผู้จัดทำ และมีชื่อความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ (3) กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ เอกสมทราเมษฐ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ศาสตราจารย์ ดร.ศากุน บุญอิต	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.ณัฐสิทธิ์ เกิดศรี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล ดอนขวา	จ.นครราชสีมา (เกษียณ)
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล	จ.ชุมพร (เกษียณ)
รองศาสตราจารย์ ดร.อาภรณ์ ตีนาน	มหาวิทยาลัยรังสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท โกสลากร เพิ่มพูนวิวัฒน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญานันท์ นักพ็อน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.บุษอวี ยี่หมะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
รองศาสตราจารย์ ดร.อนุ เจริญวงศ์ระยับ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รองศาสตราจารย์ ดร.นันทิ ขจรกิตติยา	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
รองศาสตราจารย์ ดร.เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ศศินีย์ ประธาน	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณา กุณชวล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนิวัช แก้วจำนงค์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติพร เนาว์สุวรรณ	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อานุกาภ รักษ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เธียรชัย พันธุ์คง	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ดร.สิริลักษณ์ ทองพูน	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ดร.เจตน์สฤกษ์ สังกข์พันธ์	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ฝ่ายตรวจสอบด้านภาษา

อาจารย์เอริก แกรี่อัลลีน	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ดร.เกริก กี่สวัสดิ์คอน	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ฝ่ายบริหารจัดการวารสาร

ดร.เพ็ญสุข เกตุมณี	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
นายณัฐวุฒิ ชีวพิทักษ์ผล	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ติดต่อสอบถาม: ฝ่ายเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ สำนักวิจัยและพัฒนา อาคารยูพลาค่า ชั้น 3

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ 222 ถ.พลพิชัย-บ้านพรุ ตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110

โทรศัพท์ 074-200347 E-mail: hu_apc@hu.ac.th

วารสารหาดใหญ่วิชาการ

ปีที่ 23 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2568)

สารบัญ

บทความวิจัย

- โมเดลสมการโครงสร้างการสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันผ่านการปฏิบัติตามนโยบาย
รัฐบาลดิจิทัลของกรมทางหลวง 199
ณัฐนันท์ สุทธิไพโรชานนท์ และ เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์
- การพัฒนาเครื่องมือการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 218
อารีรัตน์ ชูรวง, ปกรณ์ ประจันบาน, อนุชา กอนพ่วง, และ ณัฐกานต์ ประจันบาน
- การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของนักศึกษา
ชาวจีนในสถาบันอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย 238
ภรณ์ยุ สุริยะกันทา และ วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร
- ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการปรับตัวในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันของนักศึกษา
ปริญญาตรีไทย 261
ศิมาลักษณ์ นนทแก้ว และ วีรวรรณ วีระพงษ์
- The Study of the Current Situation and Expectations for Sustainable 281
Management of Private Higher Education Institutions
Pataree Hansanontha, Chakrit Ponathong, and Ophat Sukwan
- เพศสถานะของแรงงานข้ามชาติในสังคมปิตาธิปไตย 305
อมรรัตน์ มุสิกะโรจน์ และ ตรีศิลป์ บุญขจร

วารสารหาดใหญ่วิชาการ

ปีที่ 23 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2568)

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิชาการ

ความท้าทายในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ภายใต้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรปของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

พลิสา สุนทรเศวต

328

Suggested Practical Steps of Using the Cake Application to Improve English Learners' Speaking Skills

Suwaida Salaeh and Jatupong Mora

349

การบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เรืองยศ เรืองจันทร์, เฉลิมพล มีชัย, และ ชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง

366

พฤติกรรมในชายแดนภาคใต้ตอนล่าง: บริบท ประวัติศาสตร์ และแนวทางการจัดการเพื่อความยั่งยืน

นิรัน ดะแซ, จิรศักดิ์ สุรงค์พิพพรรณ, และ ละมุล รอดขวัญ

383

การกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองเพื่อการเลือกตั้งในอนาคตของไทย

สุตารัตน์ สุดสมบุญ, กัมตภณ หนูทองแก้ว, และ สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา

401

HATYAI ACADEMIC JOURNAL

Vol. 23 No. 2 (May – August 2025)

CONTENTS

Research Article

Structural Equation Model for Creating Institutionalization Through
the Implementation of the Department of Highways' Digital Government
Policy 199

Nattanun Sutaveepromochanon and Kasemsarn Chotchakornpant

The Development of a Competency Measurement Tool for School
Administrators to Support Society 5.0 218

*Areerut Choorueng, Pakorn Prachanban, Anucha Kornpuang, and
Nattakan Prachanban*

Development of the Causal Relationship Model of Mental Health and
Quality of Life of Chinese Students in Upper Northern Thai Universities 238

Paranyu Suriyakanta and Veerawan Wongpinpech

Causal Relationship of the Adaptation During Disruptive Time Among
Thai Undergraduate Students 261

Sicharat Nonthakaew and Teerawan Teerapong

The Study of the Current Situation and Expectations for Sustainable
Management of Private Higher Education Institutions 281

Pataree Hansanontha, Chakrit Ponathong, and Ophat Sukwan

Gender Status of Migrant Workers in a Patriarchal Society 305

Amonrat Musikarot and Trisilpa Boonkhachorn

HATYAI ACADEMIC JOURNAL

Vol. 23 No. 2 (May – August 2025)

CONTENTS (cont.)

Academic Article

- Challenges in Teaching and Learning English by Using Teaching Methodology - Communicative Language Teaching (CLT) under the Common European Framework of Reference (CEFR) at Phranakhon Rajabhat University 328
Palisa Suntomsawate
- Suggested Practical Steps of Using the Cake Application to Improve English Learners' Speaking Skills 349
Suwaida Salaeh and Jatupong Mora
- Academic Management in a Lifelong Learning Education System 366
Ruangyot Ruangchan, Chaloeiphon Meechai, and Chaiwat Prasongsang
- Multiculturalism in the Lower Southern Border Region: Context, History, and Sustainable Management Approaches 383
Nirun Dasae, Jirassak Surungkapirat, and Lamun Rodkhwan
- Policy Determination of Political Parties for Future Elections in Thailand 401
*Sudarat Sudsomboon, Kantaphon Nuthongkaew,
and Sitthipong Sitthiphataraprabha*

โมเดลสมการโครงสร้างการสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันผ่านการปฏิบัติตามนโยบาย
รัฐบาลดิจิทัลของกรมทางหลวง

Structural Equation Model for Creating Institutionalization Through
the Implementation of the Department of Highways' Digital Government
Policy

ณัฐนันท์ สุทวีปราโมชานนท์^{1*} และ เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์¹
Nattanun Sutaveepramochanon^{1*} and Kasemsarn Chotchakornpant¹

Received: 13 June 2024

Revised: 24 December 2024

Accepted: 25 December 2024

Abstract

This research aims to study the causal relationship path of variables that influence the creation of institutional solidarity in the implementation of digital government policy of the Department of Highways. Additionally, it intends to confirm the elements of building institutional solidarity through mobilization factors and deliverer implementation through studying the implementation of digital government policy by the Department of Highways. This research used the structural equation technique to analyze data collected from 465 civil servants who were regular employees and government employees under central agencies.

The results of the study using the structural equation modeling (SEM) analysis tool with the AMOS program found that the overall model is consistent with the empirical data when $\chi^2/df = 4.995$, CFI = 0.966, TLI = 0.952, RMSEA = 0.093, RMR = 0.015. The factor with the most effect on the creation of institutional solidarity in adopting implemented digital government policies of the Department of Highways is the mobilization variable (Mobi) (TE = 0.956) which was statistically significant at the 0.001 level, while the practice variable (Demp)

¹ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

¹ Graduate School of Public Administration, National Institute of Development Administration (NIDA)

* ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: goodooy2@hotmail.com)

was found to have a minor influence (TE = 0.266). For the variance of each outcome variable, namely, the practice variable (Demp) and the institutional solidarity variable of policy implementation (Inst), it was found that the former was predicted as 84.7 percent of the variance from the mobilization variable (Mobi) ($R^2 = 0.847$), and the latter was found to be predicted together with 92.4 percent of the shared variance from the mobilization variable (Mobi) and the practice variable (Demp) ($R^2 = 0.924$). The results indicated that all three latent variables were suitable, and the measurement model was consistent with empirical data. In addition, as civil servants from the Department of Highways under central agencies are aware of mobilization, and perception of practice, this will directly affect the creation of institutional solidarity in implementing digital government policies.

Keywords: *Mobilization, Deliverer Implementation, Institutionalization, Digital Government Policy*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันผ่านการปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาลดิจิทัลของกรมทางหลวง และเพื่อยืนยันองค์ประกอบของการสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันผ่านปัจจัยการระดมพลัง การปฏิบัติ ผ่านการศึกษานำนโยบายรัฐบาลดิจิทัลไปปฏิบัติของกรมทางหลวง โดยใช้เทคนิคสมการโครงสร้างในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการที่สังกัดหน่วยงานในส่วนกลาง จำนวน 465 ตัวอย่าง

ผลการศึกษาโดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ด้วยโปรแกรม AMOS พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันในการนำนโยบายรัฐบาลดิจิทัลไปปฏิบัติของกรมทางหลวง โมเดลโดยรวมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2/df = 4.995$, CFI = 0.966, TLI = 0.952, RMSEA = 0.093, RMR = 0.015) โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันในการนำนโยบายรัฐบาลดิจิทัลไปปฏิบัติของกรมทางหลวงมากที่สุด คือ ตัวแปรการระดมพลัง (TE = 0.956) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ในขณะที่ตัวแปรการปฏิบัติ พบว่า มีอิทธิพลรองลงมา (TE = 0.266) สำหรับความแปรปรวนของตัวแปรผลแต่ละตัว ได้แก่ ตัวแปรการปฏิบัติ และตัวแปรความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันของการนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า ตัวแปรการปฏิบัติ ได้รับการทำนายความแปรปรวนจากตัวแปรการระดมพลัง ร้อยละ 84.7 ($R^2 = 0.847$) และตัวแปรความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันของการนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า ได้รับการทำนายความแปรปรวนร่วมกันจากตัวแปรการระดมพลัง และตัวแปรการปฏิบัติ ร้อยละ 92.4 ($R^2 = 0.924$) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ตัวแปรแฝงทั้งสามตัวมีความเหมาะสมและ

แบบจำลองการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยข้อค้นพบจากการศึกษานี้ พบว่า การที่ข้าราชการกรมทางหลวงที่สังกัดหน่วยงานในส่วนกลางมีการรับรู้ต่อการระดมพลัง และการรับรู้ต่อการปฏิบัติจะส่งผลโดยตรงต่อการสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันในการนำนโยบายรัฐบาลดิจิทัลไปปฏิบัติ

คำสำคัญ: การระดมพลัง, การปฏิบัติ, ความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันของการนำนโยบายไปปฏิบัติ, นโยบายรัฐบาลดิจิทัล

บทนำ

ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 รัฐบาลไทยมุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจของประเทศไปสู่การขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value-Based Economy) โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นโมเดลสำหรับการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อปรับสมดุลภาครัฐ และเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตอบสนองต่อแนวทางการพัฒนาประเทศ ดังปรากฏในแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย และแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้ทุกหน่วยงานทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคต้องปรับปรุงยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติงาน รวมไปถึงการจัดทำกลยุทธ์ของหน่วยงานให้สอดคล้องกับนโยบายที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ (Ministry of Digital Economy and Society, 2019) กรมทางหลวงเป็นหนึ่งในหน่วยงานภาครัฐสังกัดกระทรวงคมนาคมได้จัดทำแผนปฏิบัติการดิจิทัลรองรับนโยบายดังกล่าวเช่นกัน ดังนั้นเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลของกรมทางหลวงให้เป็นองค์กรทันสมัยและมีสมรรถนะสูง หน่วยงานจำเป็นต้องมุ่งเน้นการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) โดยให้ความสำคัญกับความสามารถในการนำและกระตุ้นทรัพยากรทางการบริหารตลอดจนกลไกที่สำคัญทั้งหมดที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ จากการศึกษากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย 2 ระดับ คือ ระดับมหภาค (Macro Implementation) และระดับจุลภาค (Micro Implementation) โดย Berman (1978) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติระดับจุลภาคประกอบด้วย 3 ขั้นตอนที่ดำเนินต่อเนื่องกัน ได้แก่ การระดมพลัง (Mobi) การปฏิบัติ (Demp) และการสร้างความเป็นปึกแผ่นในองค์กร (Inst) อาจกล่าวได้ว่า ความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันถือเป็นผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จ และความต่อเนื่องของนโยบายที่ดำเนินการอยู่ในองค์กร ทั้งนี้พบว่าการดำเนินนโยบายอาจเกิดปัญหาตามมามากมายหากขาดการวิเคราะห์ที่ดีพอ และอาจเกิดข้อผิดพลาดในการนำไปปฏิบัติ เนื่องจากผู้ปฏิบัติขาดความเชี่ยวชาญ ดังนั้นความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น แหล่งที่มาของนโยบาย ความชัดเจนของนโยบาย การสนับสนุน ความซับซ้อนในการบริหารงาน ฯลฯ ดังนั้นการศึกษาระบบการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงมีความสำคัญ และเป็นกระบวนการที่ทำให้นโยบายประสบความสำเร็จได้

ผู้วิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติระดับจุลภาค จึงทำการศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างการสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันผ่านการปฏิบัตินโยบายรัฐบาลดิจิทัลของกรมทางหลวง โดยมีคำถามวิจัยว่า ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันผ่านการปฏิบัติ

นโยบายรัฐบาลดิจิทัลของกรมทางหลวง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการแสวงหาวิธีการและแนวทางสำหรับปรับปรุง พัฒนา แผนงาน หรือโครงการตามนโยบายดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันผ่านการปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาลดิจิทัลของกรมทางหลวง
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันของนโยบายรัฐบาลดิจิทัลในกรมทางหลวง และหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation Theory)

การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการนโยบายที่ส่งผลต่อการบรรลุความสำเร็จของนโยบาย หนึ่งในนักวิชาการที่กล่าวถึงความสำคัญของการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อบรรลุความสำเร็จของนโยบาย คือ Dunn (2018) โดยระบุว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด ซึ่งกระทบต่อความสำเร็จของนโยบาย นอกจากนี้ผลงานของ Bardach (1977) ยังกล่าวถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการนโยบาย เนื่องจากหากการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่ประสบความสำเร็จ นโยบายที่ออกแบบมาอย่างดีอาจไม่บรรลุผลตามที่ตั้งใจไว้ และ Bardach (1977) ยังให้ความเห็นว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการของกลยุทธ์ที่แสดงการปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มผลประโยชน์ทั้งหลายในอันที่จะต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งการบรรลุเป้าหมายของกลุ่มตน ซึ่งเป็นเป้าหมายที่กลุ่มเหล่านี้ต้องการให้เกิดขึ้น อาจสอดคล้องหรือไปกันได้หรือไม่ได้กับเป้าหมายตามอาณัติ ดังนั้นนักวิชาการจึงให้ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้ อาทิ Pressman and Wildavsky (1973) กล่าวได้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติหมายถึง การดำเนินการโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในภาครัฐหรือเอกชน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นการมุ่งที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จโดยตรงตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ได้ตัดสินใจไว้ล่วงหน้าแล้ว (Van Meter & Van Horn, 1975)

การศึกษาทำความเข้าใจนโยบายสาธารณะจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการนโยบายสาธารณะตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ นักวิชาการไทยและต่างประเทศได้พยายามจำแนกกระบวนการนโยบายสาธารณะออกเป็นหลายลักษณะ โดย Nakamura and Smallwood (1980) ได้เสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายว่ามีความเกี่ยวข้องกันใน 3 กระบวนการ คือ การก่อตัวของนโยบาย (Policy Formation) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) และการประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation) หรือ Laowichian (2001) ได้แบ่งกระบวนการนโยบายสาธารณะออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนกำหนดปัญหา ขั้นตอนวิเคราะห์ทางเลือก ขั้นตอนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และขั้นตอนการประเมินผลนโยบาย ทุกขั้นตอนของกระบวนการ

นโยบายสาธารณะมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน โดยการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแปลงตัวนโยบายออกสู่ภาคการปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ และได้รับผลผลิตตรงตามเป้าหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติมักจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อมการดำเนินการ ชีตสมรรถนะของหน่วยงานที่รับผิดชอบ การสนับสนุนและแรงต่อต้านจากบุคคล กลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง และมีส่วนได้ส่วนเสียกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Kenaphum, 2019)

กระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการศึกษาปฏิสัมพันธ์และความเชื่อมโยง ตลอดจนความเป็นอิสระขององค์การและบุคคล ได้ทำการศึกษาระบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนในระดับมหภาค (Macro) และขั้นตอนในระดับจุลภาค (Micro) (Chantarasorn, 2011) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของ (Berman, 1978) โดยมีความเห็นว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเรื่องยาก เนื่องจาก การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานที่ให้บริการระดับล่างมีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับหน่วยงานระดับสูงของรัฐ และอาจอยู่เหนือการควบคุมของรัฐ หน่วยงานระดับล่างของรัฐจึงมีอิสระในการดำเนินงานมากพอสมควร ดังนั้น การกำหนดนโยบายระดับชาติจึงต้องอาศัย 1) หน่วยงานระดับสูง ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย และต้องทำให้หน่วยงานระดับล่างนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติโดยวิธีที่เหมาะสม เรียกว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมหภาค 2) หน่วยงานระดับล่าง เมื่อได้รับการถ่ายทอดนโยบายจากหน่วยงานระดับบนแล้ว ก็จะต้องกำหนดนโยบายภายในของตนเองให้สอดคล้องกับนโยบายชาติ เรียกว่าเป็นการนำนโยบายไปปฏิบัติระดับจุลภาค

ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายไปปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน (Chantarasorn, 2011) ดังนี้

1. การนำนโยบายไปปฏิบัติระดับมหภาค (Macro Implementation) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานระดับสูงของภาครัฐ โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1.1) การแปลงนโยบายให้เป็นแผนงานและโครงการ ซึ่งโดยทั่วไปจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับกระทรวง กรม หรือหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง มีบทบาทแปลงนโยบายเพื่อให้หน่วยงานระดับล่างนำไปปฏิบัติได้ 1.2) การยอมรับนโยบายของหน่วยงานระดับภูมิภาค และท้องถิ่น เมื่อหน่วยงานส่วนกลางไม่ว่าจะเป็นกระทรวง กรม หรือหน่วยงานเทียบเท่าได้แปลงนโยบายออกมาเป็นแผนงานและโครงการต่าง ๆ แล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การทำให้หน่วยงานระดับล่าง ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น ยอมรับนโยบายนั้นไปปฏิบัติอย่างจริงจัง

2. การนำนโยบายไปปฏิบัติระดับจุลภาค (Micro Implementation) เป็นขั้นตอนที่นโยบายจากส่วนกลางถูกนำมาปฏิบัติในสภาพแวดล้อมของแต่ละหน่วยงานซึ่งมีความแตกต่างกัน ขั้นตอนนี้มีความเกี่ยวข้องกับการยอมรับนโยบายของหน่วยงาน ซึ่งจะนำไปสู่การปรับวิธีปฏิบัติงานของหน่วยงานให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ส่วนกลางได้ดำเนินการในขั้นตอนแรกของระดับมหภาค โดยจะแยกออกเป็น 3 ขั้นตอน (Chantarasorn, 2011) ดังนี้

2.1 การระดมพลัง (Mobilization) เป็นการพิจารณารับนโยบายและแสวงหาการสนับสนุนจากสมาชิกในหน่วยงาน ตลอดจนบุคคลสำคัญหรือองค์กรอื่น ผู้บริหารระดับล่างต้องมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วม (Participation) หรือวางแผน (Planning) กำหนดโครงการ ร่วมลงมือปฏิบัติงาน (Implementation) ตลอดจนร่วมติดตามและประเมินผล (Evaluation)

การพิจารณารับนโยบายจะพิจารณาจาก 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความชัดเจนของนโยบาย 2) ความสอดคล้องกับนโยบาย 3) การกำหนดภารกิจ และการพิจารณาการแสวงหาการสนับสนุนจะพิจารณาจาก 4 องค์ประกอบ คือ 1) การสนับสนุนจากผู้นำ 2) การสนับสนุนจากผู้ปฏิบัติงาน 3) การสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ 4) การสนับสนุนจากบุคคลสำคัญในองค์กร

2.2 ขั้นตอนการปฏิบัติ (Deliver Implementation) จะเกี่ยวข้องกับตัวผู้ปฏิบัติ หรือผู้ให้บริการ ได้แก่ ตัวข้าราชการที่ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้ากับแผนหรือโครงการที่กำหนดไว้ หรืออาจปรับแผนหรือโครงการให้เข้ากับพฤติกรรมปฏิบัติของตนเองก็ได้ โดยจะพิจารณาจาก 4 องค์ประกอบ คือ 1) ทักษะของผู้ปฏิบัติ 2) ทักษะของผู้ปฏิบัติ 3) ความร่วมมือของผู้ปฏิบัติ 4) การแสวงหาแนวทางการปฏิบัติ

2.3 การสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบัน (Institutionalization or Constintution) โดยนโยบายนั้นจะต้องถูกปรับเปลี่ยนและได้รับการยอมรับเข้าเป็นหน้าที่ประจำวันของผู้ปฏิบัติ การหาทางทำให้นโยบายนั้นเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบัน และมีความต่อเนื่องระยะยาวนั้น เป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารเชิงพื้นที่และผู้ปฏิบัติงานเชิงพื้นที่ ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกในการปฏิบัติงานตามนโยบาย และเต็มใจที่จะปฏิบัติเป็นภารกิจประจำวันที่คำนึงถึงผลลัพธ์สูงสุด หรือผลลัพธ์สุดท้าย (Ultimate Outcomes) ของนโยบายว่าจะเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน ซึ่งในส่วนนี้จะพิจารณาจาก 4 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างแรงจูงใจ 2) การทำงานเป็นทีม 3) การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และ 4) การดำเนินงานที่เป็นประจำ

ดังกล่าวมาแล้ว การนำนโยบายไปปฏิบัติจึงถือเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญที่จำเป็นต้องดำเนินการให้เป็นไปตามหลักวิชาการที่มีความสลับซับซ้อนเกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลรวมถึงองค์กรหลากหลาย ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของนโยบาย อย่างไรก็ตาม Yavaprapas (2002) ได้อธิบายถึงปัจจัยกำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า จากการทบทวนผลงานวิชาการในทศวรรษที่ผ่านมาพบว่า มีปัจจัยหลายประการที่กำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งปัจจัยเหล่านั้นประกอบไปด้วยสิ่งต่าง ๆ คือ 1) ลักษณะนโยบาย 2) วัตถุประสงค์ของนโยบาย 3) ความเป็นไปได้ทางการเมือง 4) ความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยี 5) ความพอเพียงของทรัพยากร 6) ลักษณะของหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ 7) ทักษะของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และ 8) กลไกภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (Noijada, 2023) อีกทั้ง จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Ven Meter and Van Horn (1975) โดยเป็นมุมมองตามทฤษฎีจากบนลงล่าง ประกอบด้วย 6 ตัวแปรที่เชื่อมโยงระหว่างนโยบายกับสมรรถนะในการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ 1) มาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย

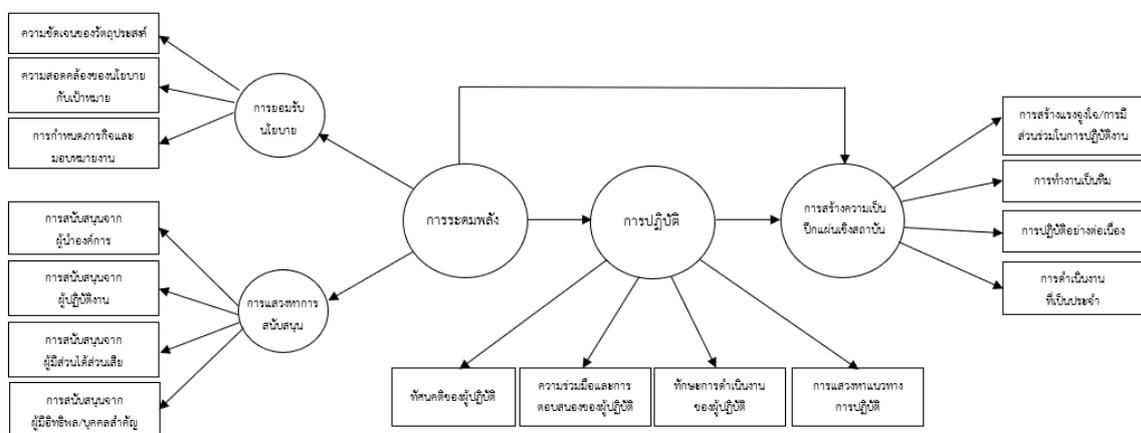
(Policy Standards and Objectives) มีเป้าหมายและข้อกำหนดที่เฉพาะเจาะจง ชัดเจน ไม่คลุมเครือ สอดคล้องกับความเป็นจริง ปฏิบัติได้ และวัดได้ 2) ทรัพยากรนโยบาย (Policy Resources) งบประมาณและการสนับสนุนขององค์กร 3) กระบวนการสื่อสาร และกิจกรรมสนับสนุนระหว่างองค์กร (Inter-Organizational Communication and Enforcement Activities) การให้คำแนะนำ และช่วยเหลือที่ชัดเจน เที่ยงตรง สม่ำเสมอ 4) ลักษณะหน่วยปฏิบัติ (The Characteristics of Implementing Agencies) ทั้งโครงสร้าง องค์กรเป็นทางการและไม่เป็นทางการ บุคลากรมีความสามารถและเพียงพอ แรงสนับสนุนจากผู้บริหาร ความสามารถของหน่วยงาน การสื่อสารที่เป็นอิสระ และการควบคุมหรืออำนาจการตัดสินใจ 5) เงื่อนไข และ ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง (Economic, Social, and Political Conditions) และ 6) ความร่วมมือและการตอบสนองของผู้ปฏิบัติ (The Disposition of Implementers) สอดคล้องกับ Lipsky (2010) ที่กล่าวว่า เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในระดับล่างหรือผู้ที่ทำหน้าที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ การใช้ดุลยพินิจขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และ Tongkow (1991) ที่วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา นโยบายรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ พบว่าตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปรที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสำเร็จต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย การกำหนดภารกิจ และการมอบหมาย งาน ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ การสนับสนุนจากส่วนกลาง และท้องถิ่น มาตรการควบคุม ประเมินผล และกระตุ้นส่งเสริม โดยปัจจัยการสนับสนุนจากส่วนกลางและท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการวางแผนที่ดีร่วมกัน ผู้มีส่วน ร่วมต้องเข้าใจขั้นตอนการทำงานอย่างชัดเจน มีศักยภาพที่เข้มแข็งรวมถึงมีการทำงานเป็นทีม (Tongkow, 2005)

แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายรัฐบาลดิจิทัล

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้ภาครัฐเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยน รูปแบบการทำงานภาครัฐ รวมทั้งการให้บริการและกระบวนการทำงานให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล (Digital Transformation) เพื่อรองรับกับพฤติกรรมและสถานการณ์ความต้องการรับบริการผ่านช่องทางออนไลน์ของ ประชาชนและภาคธุรกิจมากยิ่งขึ้น แนวคิดรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ได้รับการพัฒนาและอธิบาย โดยนักวิชาการและองค์กรสากลหลายแห่ง ซึ่งเป็นแนวทางที่รัฐบาลใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อปรับปรุงการบริการ และการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น โดย OECD (2020) มีบทบาทสำคัญ ในการส่งเสริมแนวคิดรัฐบาลดิจิทัล โดยกำหนดหลักการ แนวทาง และตัวอย่างแนวปฏิบัติที่ดี ซึ่งเน้น ความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการสาธารณะและปรับปรุงความโปร่งใสของภาครัฐรวมถึง สหประชาชาติ (United Nations, 2022) ก็ได้ให้ความสำคัญกับรัฐบาลดิจิทัล โดยมีรายงานประจำที่เรียกว่า UN E-Government Survey ซึ่งทำการประเมิน และจัดอันดับการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศต่าง ๆ พร้อมกับระบุปัจจัยสำคัญ เช่น การให้บริการประชาชนออนไลน์ และการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านดิจิทัล

ซึ่งการที่จะทำให้การปรับเปลี่ยนรูปแบบนี้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ประเทศไทยจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการบริหารงาน และการให้บริการภาครัฐผ่านช่องทางดิจิทัล พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติฯ ฉบับดังกล่าวได้ให้ความหมายว่า รัฐบาลดิจิทัล หมายถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานภาครัฐและการบริการสาธารณะ โดยปรับปรุงและบูรณาการข้อมูลภาครัฐ และการทำงานให้มีความสอดคล้อง เชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคงปลอดภัย และมีธรรมาภิบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ อำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชนในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณชน และสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (Royal Gazette, 2019) รัฐบาลดิจิทัล จึงเป็นการยกระดับภาครัฐไทยสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน มีการทำงานแบบอัจฉริยะให้บริการโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างแท้จริง (Digital Government Development Agency, 2017) โดยมุ่งเน้นในการเพิ่มประสิทธิภาพอำนวยความสะดวกในการให้บริการ และการเข้าถึงของประชาชนตลอดจนการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณะ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยวัตถุประสงค์ประการหนึ่งที่มุ่งให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการคือ การนำระบบดิจิทัลที่เหมาะสมมาใช้ในการบริหารงาน และการให้บริการของหน่วยงานของรัฐทุกแห่ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้มีการใช้ระบบดิจิทัลอย่างคุ้มค่าและเต็มศักยภาพ (Manoi, 2021)

จากความสำคัญของการนำนโยบายรัฐบาลดิจิทัลเชื่อมโยงกับกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ การศึกษานี้ จึงศึกษาเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลให้นโยบายได้รับการยอมรับ รวมถึงแสวงหาวิธีการที่จะทำให้นโยบายดังกล่าวถูกนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันผ่านการปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาลดิจิทัลของกรมทางหลวง ซึ่งการสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบัน (Inst) คือ การที่ทำให้นโยบายมีความต่อเนื่องในการปฏิบัติโดยผู้ปฏิบัติในหน่วยงานมีความเข้าใจ ยอมรับ รวมทั้งเห็นว่าเป็นสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน และทำจนเกิดความต่อเนื่อง (Continuation) เป็นงานประจำ (Rout) จึงถือได้ว่า การสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบัน (Inst) เป็นความสำเร็จในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ หลังจากที่ได้ทบทวนวรรณกรรมแล้ว ผู้วิจัยจึงได้กรอบแนวคิด ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: จากการทบทวนวรรณกรรมโดยผู้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการของกรมทางหลวงที่สังกัดหน่วยงานใน ส่วนกลาง จำนวน 25 หน่วยงาน รวม 3,053 คน ดังนั้นการกำหนดจำนวนตัวอย่างในงานวิจัยนี้ ใช้การคำนวณ กลุ่มตัวอย่างจากเกณฑ์ของ Hair, Black, Babin, and Anderson (2010) ซึ่งแนะนำว่า จำนวนตัวอย่างควรมี 10 - 20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตได้ โดยในการวิจัยนี้มีจำนวนตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 15 ตัวแปร ดังนั้น ขนาดตัวอย่างจึงมีจำนวน เท่ากับ 465 คน ซึ่งมีจำนวนเหมาะสมในการนำไปวิเคราะห์เชิงสถิติ ในส่วนของการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างจากหน่วยงานทั้งหมด 156 หน่วยงาน (ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค) เลือก หน่วยงานในส่วนกลาง จำนวน 25 หน่วยงาน ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะประกอบไปด้วยข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการ ที่มีจำนวนแตกต่างกันตามสังกัด จากนั้นใช้การถ่วงน้ำหนักโดยคำนึงถึงสัดส่วนประชากร ในแต่ละหน่วยงาน ร้อยละ 15 ของจำนวนข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการแต่ละสังกัดหน่วยงาน และเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) คือ ให้ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และ พนักงานราชการทุกระดับตอบแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนที่กำหนด

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ผ่านแบบสอบถามชนิด มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งมีค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) จากการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญไม่ต่ำกว่า 0.5 และนำไป แบบสอบถามทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.986

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) ค่าความเบ้ (Skewness) ค่าความโด่ง (Kurtosis) และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้วยโปรแกรม AMOS

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแยกเป็นสองส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 465 ตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบ แบบสอบถาม เป็นข้าราชการชายและหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ เป็นผู้ชายร้อยละ 51.6 และ ผู้หญิงร้อยละ 48.4 และส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 31 ปี ถึง 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.9 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีร้อยละ 50.8 อยู่ในประเภทตำแหน่งข้าราชการมากที่สุด ร้อยละ 69.2 ผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าตนเองอยู่ในตำแหน่งประเภทวิชาการ ระดับปฏิบัติการมากที่สุด

ร้อยละ 20.9 มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปีมากที่สุด ร้อยละ 33.8 และมีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000 - 20,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 40.2

2. ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ จากกรอบแนวคิดการวิจัยในครั้งนี้ มีตัวแปรแฝงทั้งหมดจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ การระดมพลัง (Mobi) การปฏิบัติ (Demp) และความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Inst) และมีตัวแปรสังเกตได้ 15 ตัวแปร โดยตัวแปรแฝงการระดมพลัง (Mobi) ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ 1) การยอมรับนโยบาย มีตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ ความสอดคล้องของนโยบายกับนโยบาย และการกำหนดภารกิจและมอบหมายงาน และ 2) การแสวงหาการสนับสนุน มีตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ การสนับสนุนจากผู้นำองค์กร การสนับสนุนจากผู้ปฏิบัติงาน การสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการสนับสนุนจากผู้มีอิทธิพล/บุคคลสำคัญ ตามลำดับ ตัวแปรแฝงการปฏิบัติ (Demp) ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ ทศนคติของผู้ปฏิบัติ (Pracatt) ทักษะการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติ (Pracskl) ความร่วมมือและตอบสนองของผู้ปฏิบัติ (Copracc) และการแสวงหาแนวทางการปฏิบัติ (Seguid) และตัวแปรแฝงความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Inst) มีตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจ/มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การทำงานเป็นทีม การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และการดำเนินงานที่เป็นประจำ จากนั้นผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้และตัวแปรแฝงในกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งผลการวิเคราะห์ได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้และตัวแปรแฝงในกรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรแฝง/ตัวแปรสังเกตได้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับค่าเฉลี่ย
การระดมพลัง (Mobilization: Mobi)	3.980	0.579	มาก
การยอมรับนโยบาย (Accept)	3.962	0.617	มาก
ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ (Polclar)	3.941	0.645	มาก
ความสอดคล้องกับนโยบาย (Polcon)	3.973	0.641	มาก
การกำหนดภารกิจและมอบหมายงาน (Massign)	3.971	0.673	มาก
การแสวงหาการสนับสนุน (Ssupt)	3.991	0.586	มาก
การสนับสนุนจากผู้นำองค์กร (Supled)	4.055	0.692	มาก
การสนับสนุนจากผู้ปฏิบัติงาน (Supwork)	4.004	0.665	มาก
การสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Supstak)	3.959	0.628	มาก
การสนับสนุนจากผู้มีอิทธิพล/บุคคลสำคัญ (Supkey)	3.935	0.670	มาก
การปฏิบัติ (Deliverer implementation: Demp)	3.947	0.576	มาก
ทัศนคติของผู้ปฏิบัติ (Pracatt)	4.119	0.595	มาก
ทักษะการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติ (Pracskl)	3.889	0.655	มาก
ความร่วมมือและตอบสนองของผู้ปฏิบัติ (Copracc)	3.974	0.636	มาก
การแสวงหาแนวทางการปฏิบัติ (Seguid)	3.816	0.673	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปรแฝง/ตัวแปรสังเกตได้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับค่าเฉลี่ย
ความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Institutionalization: Inst)	3.944	0.637	มาก
การสร้างแรงจูงใจ/มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน (Movt)	3.953	0.672	มาก
การทำงานเป็นทีม (Team)	3.901	0.676	มาก
การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Cont)	3.974	0.661	มาก
การดำเนินงานที่เป็นประจำ (Rout)	3.947	0.684	มาก

ผลการวิเคราะห์ที่ปรากฏดังตารางที่ 1 พบว่า ข้าราชการกรมทางหลวงที่สังกัดหน่วยงานในส่วนกลาง ประเมินความคิดเห็นของตนเองในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมากเท่ากันทุกตัวแปร อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาที่ค่าเฉลี่ยพบว่า 3 อันดับแรกที่ข้าราชการกรมทางหลวงที่สังกัดหน่วยงานในส่วนกลางประเมินด้วยค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ทัศนคติของผู้ปฏิบัติ (Pracatt) (Mean = 4.119, SD = 0.595) การสนับสนุนจากผู้นำองค์การ (Supled) (Mean = 4.055, SD = 0.692) และการสนับสนุนจากผู้ปฏิบัติงาน (Supwork) (Mean = 4.004, SD = 0.665) ตามลำดับ และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือการแสวงหาแนวทางการปฏิบัติ (Seguid) (Mean = 3.816, SD = 0.673)

เนื่องด้วยกรอบแนวคิดการวิจัยในครั้งนี้มีตัวแปรแฝงทั้งหมด 3 ตัวแปร ได้แก่ การระดมพลัง (Mobi) การปฏิบัติ (Demp) และความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Inst) ดังนั้นจึงต้องทดสอบแบบจำลองการวัดตัวแปรแฝงมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Browne & Cudeck, 1993; Kline, 1998; Hu & Bentler, 1999; Schumacker & Lomax, 2004) โดยใช้เกณฑ์ ($\chi^2/df \leq 5.00$, CFI ≥ 0.90 , TLI ≥ 0.90 , RMSEA ≤ 0.10 , RMR ≤ 0.05) และเมื่อทดสอบแบบจำลองการวัดพบว่า มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยดัชนีทั้งหมดเป็นไปตามที่กำหนด (Hair et al., 2010) โดยผลการวิเคราะห์แบบจำลองการวัดตัวแปรแฝงการระดมพลัง (Mobi) พบว่า มีค่า ($\chi^2/df = 19.687$, CFI = 0.927, TLI = 0.883, RMSEA = 0.201, RMR = 0.017) ซึ่งยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการปรับแบบจำลองการวัดดังกล่าว โดยหลังจากปรับแบบจำลองพบว่า มีค่า ($\chi^2/df = 3.464$, CFI = 0.994, TLI = 0.985, RMSEA = 0.073, RMR = 0.007) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ โดยตัวแปรแฝงการระดมพลัง (Mobi) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardized Factor Loadings: λ) ค่าสถิติทดสอบ t-test ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (R^2) ค่าความเชื่อมั่นเชิงองค์ประกอบ (CR) และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ (AVE) ของแบบจำลองการวัดตัวแปรแฝงการระดมพลัง (Mobi) หลังการปรับแต่ง

ตัวแปรแฝง/ ตัวแปรสังเกตได้	λ	t-value	R^2	α	CR	AVE
การระดมพลัง (Mobilization: Mobi)				0.948	0.988	0.977
การยอมรับนโยบาย (Accpt)	0.991	-	0.982	0.940	0.923	0.801
ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ (Polclar)	0.872	-	0.760			
ความสอดคล้องของนโยบายกับเป้าหมาย (Polcon)	0.866	36.846***	0.750			
การกำหนดภารกิจและมอบหมายงาน (Massign)	0.945	30.529***	0.893			
การแสวงหาการสนับสนุน (Ssupt)	0.985	13.324***	0.970	0.899	0.886	0.664
การสนับสนุนจากผู้นำองค์กร (Supled)	0.916	-	0.839			
การสนับสนุนจากผู้ปฏิบัติงาน (Supwork)	0.657	16.949***	0.432			
การสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Supstak)	0.774	20.551***	0.599			
การสนับสนุนจากผู้มีอิทธิพล/บุคคลสำคัญ (Supkey)	0.887	29.975***	0.787			

หมายเหตุ: พารามิเตอร์ทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($p < .001$)***, พารามิเตอร์ของ Accpt, Polclar, Supled กำหนดให้เป็นพารามิเตอร์บังคับเท่ากับ 1

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองการวัดตัวแปรแฝงการปฏิบัติ (Demp) พบว่า มีค่า $\chi^2/df = 0.095$, CFI = 1.000, TLI = 1.004, RMSEA = 0.000, RMR = 0.001 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ โดยตัวแปรแฝงการปฏิบัติ (Demp) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardized Factor Loadings: λ) ค่าสถิติทดสอบ t-test ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (R^2) ค่าความเชื่อมั่นเชิงองค์ประกอบ (CR) และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ (AVE) ของแบบจำลองการวัดตัวแปรแฝงการปฏิบัตินโยบาย (Demp)

ตัวแปรแฝง/ ตัวแปรสังเกตได้	λ	t-value	R^2	α	CR	AVE
การปฏิบัติ (Deliverer implementation: Demp)				0.918	0.920	0.743
ทัศนคติของผู้ปฏิบัติ (Pracatt)	0.772	-	0.596			
ทักษะการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติ (Pracskl)	0.873	20.832***	0.762			
ความร่วมมือและตอบสนองของผู้ปฏิบัติ (Copracc)	0.953	22.875***	0.908			
การแสวงหาแนวทางการปฏิบัติ (Seguid)	0.841	19.877***	0.707			

หมายเหตุ: พารามิเตอร์ทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($p < .001$)***, พารามิเตอร์ของ Pracatt กำหนดให้เป็นพารามิเตอร์บังคับเท่ากับ 1

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองการวัดตัวแปรแฝงความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Inst) พบว่า มีค่า $\chi^2/df = 0.989$, CFI = 1.000, TLI = 1.000, RMSEA = 0.000, RMR = 0.001 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ โดยตัวแปรแฝงความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Inst) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardized Factor Loadings: λ) ค่าสถิติทดสอบ t-test ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (R^2) ค่าความเชื่อมั่นเชิงองค์ประกอบ (CR) และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ (AVE) ของแบบจำลองการวัดตัวแปรแฝงการสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบัน (Inst)

ตัวแปรแฝง/ ตัวแปรสังเกตได้	λ	t-value	R^2	α	CR	AVE
การสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบัน (Institutionalization: Inst)				0.960	0.960	0.859
การสร้างแรงจูงใจ/มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน (Movt)	0.907	-	0.824			
การทำงานเป็นทีม (Team)	0.929	34.099***	0.863			
การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Cont)	0.938	35.018***	0.879			
การดำเนินงานที่เป็นประจำ (Rout)	0.932	34.382***	0.868			

หมายเหตุ: พารามิเตอร์ทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($p < .001$)***, พารามิเตอร์ของ Movt กำหนดให้เป็นพารามิเตอร์บังคับเท่ากับ 1

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ Second-order CFA เพื่อการประเมินความตรงเชิงโครงสร้างของแปรแฝงการระดมพลัง (Mobi) การปฏิบัติ (Demp) และความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Inst) ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบลำดับที่สองสูงกว่า

0.70 ทุกตัวแปร หากแต่แบบจำลองยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2/df = 19.687$, CFI = 0.927, TLI = 0.883, RMSEA = 0.201, RMR = 0.017) หลังจากที่ได้ปรับปรุงแบบจำลองโดยพิจารณาจากดัชนี MI ที่เสนอค่า MI สูงที่สุด ถ้าหากมีการปรับให้ค่าความคลาดเคลื่อนจากการวัดมีความสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งผู้วิจัยให้มีความสัมพันธ์ต่อกันจำนวน 5 คู่ (e1 กับ e2, e2 กับ e6, e4 กับ e6, e5 กับ e6 และ e6 กับ e7) ผลการดำเนินการจึงปรากฏว่าแบบจำลองการวัดนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างดี ($\chi^2/df = 3.464$, CFI = 0.994, TLI = 0.985, RMSEA = 0.073, RMR = 0.007)

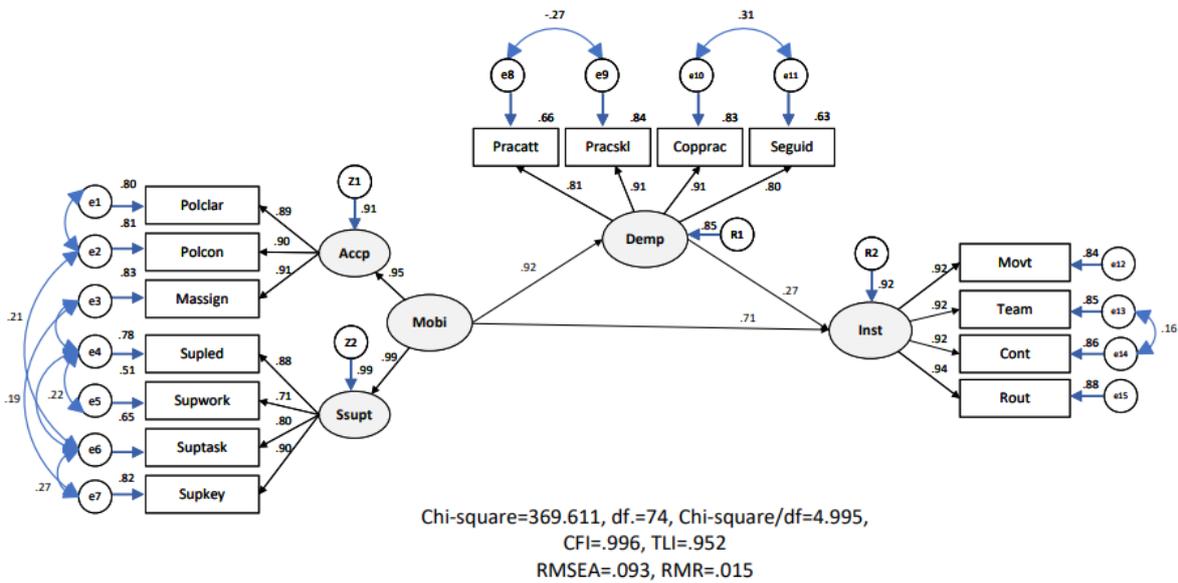
ผลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันผ่านการปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาลดิจิทัลของกรมทางหลวงพบว่า แบบจำลองโครงสร้างของวิจัยของงานวิจัยในครั้งนี้ มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หลังจากมีการปรับให้ความคลาดเคลื่อนจากการวัด (Measurement Error) มีความสัมพันธ์ต่อกันได้จำนวน 11 คู่ โดยมีดัชนีวัดความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ ดังนี้ $\chi^2/df = 4.995$, CFI = 0.966, TLI = 0.952, RMSEA = 0.093, RMR = 0.015 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ดังตารางที่ 5 และภาพที่ 2

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

Direct effect testing	Unstandardized			Standardized		
	b	SE.	t-test	β	p-value	Results
H1 Mobi → Demp	0.807	0.041	19.683	0.920***	<.001	สนับสนุน
H2 Demp → Inst	0.339	0.097	3.495	0.266***	<.001	สนับสนุน
H3 Mobi → Inst	0.797	0.088	9.057	0.712***	<.001	สนับสนุน
Indirect effect testing	Zobel test	S.E.	Std. Indirect effect	p-value	Results	
H4 Mobi → Demp → Inst	3.441	0.079	-	0.244***	<.001	สนับสนุน
$R^2_{\text{of Demp}} = 0.847$, $R^2_{\text{of Inst}} = 0.924$						

หมายเหตุ: *p-value < .05, **p-value < .01, ***p-value < .001

ความแปรปรวนของตัวแปรผลแต่ละตัว ได้แก่ ตัวแปรการปฏิบัติ (Demp) และตัวแปรความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Inst) พบว่า ตัวแปรการปฏิบัติ (Demp) ได้รับการทำนายความแปรปรวนจากตัวแปรการระดมพลัง (Mobi) สูงถึงร้อยละ 85 ($R^2 = 0.85$) และตัวแปรความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Inst) พบว่า ได้รับการทำนายความแปรปรวนร่วมกันจากตัวแปรการระดมพลัง (Mobi) และ ตัวแปรการปฏิบัติ (Demp) สูงร้อยละ 92 ($R^2 = 0.92$) และจากการทดสอบสมมติฐานที่ 1 - 4 ผลการทดสอบพบว่า สมมติฐานที่ 1 - 4 ได้รับการสนับสนุนว่าเป็นจริง



ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้างที่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์
ที่มา: จากผลการวิจัยของผู้เขียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้างการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบัน ผ่านการปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาลดิจิทัลของกรมทางหลวงสามารถสรุปได้ว่า แบบจำลองการวัดตัวแปรแฝงกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกัน และโมเดลการวัดประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ที่เป็นตัวแทนของตัวแปรแฝง ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังต่อไปนี้

1. การระดมพลัง (Mobi) ประกอบด้วยองค์ประกอบการยอมรับนโยบาย (Accpt) และการแสวงหาการสนับสนุน (Ssupt) ตัวแปรสังเกตได้ขององค์ประกอบการยอมรับนโยบาย (Accpt) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ได้แก่ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ ความสอดคล้องของนโยบายกับเป้าหมาย และการกำหนดภารกิจและมอบหมายงาน ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด คือ การกำหนดภารกิจและมอบหมายงาน ($\lambda = 0.945$) ตัวแปรดังกล่าวแสดงถึงการกำหนดภารกิจของหน่วยงานและการมอบหมายงานที่มีความชัดเจน ทำให้เกิดการระดมพลังร่วมกันขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sabatier and Mazmanian (1980); Chantarasorn (2011) ที่เชื่อว่า ปัจจัยนโยบายและปัจจัยการสนับสนุนการปฏิบัติมีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับการศึกษาของ (Van Meter & Van Horn, 1975) สำหรับตัวแปรสังเกตได้ขององค์ประกอบการแสวงหาการสนับสนุน (Ssupt) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ การสนับสนุนจากผู้นำองค์กร การสนับสนุนจากผู้บริหารงาน การสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการสนับสนุนจากผู้มีอิทธิพล/บุคคลสำคัญ ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด คือ การสนับสนุนจากผู้นำองค์กร ($\lambda = 0.916$) ตัวแปรดังกล่าวแสดงถึงความสำคัญของ

การแสวงหาการสนับสนุน โดยเฉพาะการสนับสนุนจากผู้นาองค์การ ซึ่งทำให้การสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยที่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะมาร่วมกันออกแบบหรือกำหนดแนวทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความสำเร็จ และความต่อเนื่องให้เกิดขึ้นในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2. การปฏิบัติ (Demp) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ ทักษะคติของผู้ปฏิบัติ ทักษะการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติ ความร่วมมือและตอบสนองของผู้ปฏิบัติ และการแสวงหาแนวทางการปฏิบัติ ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด คือ ความร่วมมือและตอบสนองของผู้ปฏิบัติ ($\lambda = 0.953$) ตัวแปรดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้ปฏิบัติหรือผู้นาโยบายไปปฏิบัติให้ความร่วมมือ แสดงความคิดเห็น เสนอแนะ ให้การสนับสนุนหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ของการนำนโยบายรัฐบาลดิจิทัลไปปฏิบัติซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้หน่วยงานสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thammahiwet (2006) เรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติของสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุขพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ คือปัจจัยสาระนโยบาย การสนับสนุนการปฏิบัติ และศักยภาพหน่วยปฏิบัติ และงานวิจัยของ Srijarumethiyan and Srijarumethiyan (2020) เรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติพบว่า การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ หรือการถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติถือเป็นขั้นตอนย่อยหนึ่งของขั้นตอนหลักเรื่อง การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญในการผลักดันให้นโยบายได้รับการรับรู้ เข้าใจ ยอมรับ และสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ปฏิบัติตามนโยบายอันจะเป็นเครื่องมือที่ทำให้นโยบายได้รับความสำเร็จในที่สุด

3. การสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบัน (Inst) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจ/การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การทำงานเป็นทีม การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และการดำเนินงานที่เป็นประจำ ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด คือ การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ($\lambda = 0.938$) ตัวแปรดังกล่าวแสดงว่า เมื่อนโยบายได้ถูกนำไปปฏิบัติจนเกิดความต่อเนื่องโดยผู้ปฏิบัติ ถึงแม้ว่าระยะเวลาของนโยบายนั้นจะสิ้นสุดลงแล้ว แต่หน่วยงานก็ยังมีหรือนำนโยบายนั้น ๆ ไปปฏิบัติต่อไป

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า องค์ประกอบทั้งสาม (การระดมพลัง, การปฏิบัติ และการสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบัน) มีอิทธิพลเชิงบวกทำให้เกิดการสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันผ่านการปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาลดิจิทัลของข้าราชการกรมทางหลวงที่สังกัดหน่วยงานในส่วนกลาง ซึ่งการสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบันถือเป็นขั้นตอนหนึ่งในการนำนโยบายไปปฏิบัติระดับจุลภาค (Micro Implementation) และเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความสำเร็จ และความต่อเนื่องให้เกิดขึ้นในการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไป ทั้งนี้ ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่า การสนับสนุนจากผู้นาองค์การ การสนับสนุนจากผู้ปฏิบัติงาน การสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการสนับสนุนจากผู้มีอิทธิพล/บุคคลสำคัญเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาลดิจิทัลของหน่วยงาน ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การศึกษาทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติของนักวิชาการต่าง ๆ มีจุดเน้นและบริบทที่อาจจะแตกต่างกัน ทฤษฎีช่วยทำให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ โดยมองว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติให้สำเร็จได้จำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายปัจจัย อาทิ

Sabatier and Mazmanian (1980) ได้พัฒนา Framework for Implementation Analysis เพื่ออธิบายปัจจัยที่ทำให้นโยบายประสบความสำเร็จในการนำไปปฏิบัติ โดยพิจารณาทั้งด้านโครงสร้างนโยบายและบริบทของการนำนโยบายไปปฏิบัติทำให้ทฤษฎีนี้มีมุมมองที่ครอบคลุม สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ได้หลายบริบท แต่ก็มีจุดอ่อนคือ ขาดการเน้นบทบาทของเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ ซึ่งมักจะมามีบทบาทสำคัญในการปรับนโยบายให้เหมาะสมกับสถานการณ์จริง เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับทฤษฎีของ Elmore (1979) ที่เสนอแนวทาง Backward Mapping เริ่มจากระดับล่างสุด (Bottom-up Approach) โดยเน้นให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานระดับล่างเป็นผู้กำหนดแผนการปฏิบัติไปสู่เป้าหมาย ขณะที่ Sabatier and Mazmanian (1980) มุ่งเน้นแนวทางจากระดับนโยบายลงสู่ระดับปฏิบัติการ (Top-down Approach) ดังนั้นแนวทางของ Elmore (1979) อาจมีความยืดหยุ่นมากกว่าและเหมาะกับบริบทที่การนำนโยบายไปปฏิบัติจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์จริง ส่วนแนวคิดของ Berman (1978) เสนอให้พิจารณาจากมุมมองในเรื่องของการนำนโยบายไปปฏิบัติแบบปรับตัว (Adaptive Implementation) ซึ่งเน้นถึงความสำคัญของการปรับเปลี่ยนและการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงระหว่างการดำเนินนโยบาย จุดเด่นของแนวคิดนี้คือ การให้ความสำคัญกับการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างยืดหยุ่น แต่แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติแบบปรับตัวอาจทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในแนวทางการปฏิบัติ เนื่องจากเปิดโอกาสให้มีการเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ ดังนั้นทฤษฎีนี้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นหากมีการกำหนดขอบเขตในการปรับเปลี่ยนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินนโยบาย และควรมีการพิจารณาเพิ่มแนวทางการติดตามและประเมินผลระหว่างการดำเนินงานเพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนได้อย่างมีหลักการและเป็นระบบมากขึ้น โดยสรุปการนำทฤษฎีหรือแนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติไปปรับใช้ในสถานการณ์ที่มีบริบทแตกต่างกัน จำเป็นต้องพิจารณาถึงความสอดคล้องของนโยบายและกระบวนการนำนโยบายนั้น ๆ ไปปฏิบัติเพื่อให้นโยบายได้รับการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและบรรลุผลสำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

การศึกษาองค์ประกอบของการสร้างความเข้มแข็งสถาบันที่มีความตรงเชิงโครงสร้างและความน่าเชื่อถือที่ได้จากการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างการศึกษาในครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการวัดอิทธิพล และพัฒนาขั้นตอนในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติระดับจุลภาค (Micro Implementation) เพื่อให้หน่วยงานสามารถนำนโยบายที่ได้รับมาไปปฏิบัติได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยซ้ำในกลุ่มตัวอย่างอื่น ได้แก่ ข้าราชการกรมทางหลวงในส่วนภูมิภาค เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ ถูกต้อง ชัดเจน และมีขอบเขตที่กว้างยิ่งขึ้น

2. ควรวิจัยในนโยบายด้านอื่น ๆ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบโมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในนโยบายด้านอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Bardach, E. (1977). *The implementation game: What happens after a bill becomes a law*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Berman, P. (1978). The study of macro and micro-implementation. *Public Policy*, 26(2), 157-184.
- Browne, M. W., & Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. In K. A. Bollen & J. S. Long (Eds.), *Testing structural equation models* (pp. 136-162). Newbury Park, CA: Sage.
- Chantarasorn, W. (2011). *Theory of public policy implementation* (5th ed.). Bangkok: Phrikwarn Graphic. [in Thai]
- Digital Government Development Agency (Public Organization). (2017). *Thailand digital government 2021 (DG2021)*. Retrieved from <https://www.dga.or.th/document-sharing/dg2021/> [in Thai]
- Dunn, W. N. (2018). *Public policy analysis: An introduction* (6th ed.). England: Routledge.
- Elmore, R. F. (1979). Backward mapping: Implementation research and policy decisions. *Political Science Quarterly*, 94(4), 601-616.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). New York: Pearson.
- Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.
- Kenaphum, S. (2019). Conceptual framework for studying the process of putting public policy into practice. *Saeng-Isan Academic Journal*, 16(1), 247-265. [in Thai]
- Kline, R. B. (1998). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: Guilford Press.
- Laowichian, U. (2001). *Public administration: Subject characteristics and various dimensions* (7th ed.). Bangkok: Sematham. [in Thai]
- Lipsky, M. W. (2010). *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public service*. New York: Russell Sage Foundation.
- Manoi, S. (2021). *Digital transformation*. Retrieved from <https://online.fliphtml5.com/pyepm/gagw/> [in Thai]

- Ministry of Digital Economy and Society. (2019). *Five-year action plan B.E. 2563-2567 (2020-2024)*. Bangkok: Ministry of Digital Economy and Society. [in Thai]
- Nakamura, R. T., & Smallwood, F. (1980). *The politics of policy implementation*. New York: St. Martin's Press.
- Noijada, T. (2023). Theory model of public policy implementation. *Journal of Digital Business and Social Sciences*, 9(1), Article JDB005. [in Thai]
- OECD. (2020). *OECD digital government policy framework: Six dimensions of a digital government*. Retrieved from <https://www.oecd.org/gov/digital-government/digital-government-policy-framework.html>
- Pressman, J. L., & Wildavsky, A. (1973). *Implementation*. San Francisco, CA: University of California Press.
- Royal Gazette. (2019). *Act on administration and provision of government services through digital systems, B.E. 2019*. Retrieved from: <https://www.dga.or.th/wp-content/uploads/2021/02/5.pdf> [in Thai]
- Sabatier, P. A., & Mazmanian, D. A. (1980). The implementation of public policy: A framework of analysis. *Policy Studies Journal*, 8(4), 538-560.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2004). *A beginner's guide to structural equation modeling* (2nd ed.). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Sricharumedhiyan, C., & Sricharumedhiyan, C. (2020). Policy implementation. *Journal of Dhammasuksa Research*, 3(1), 19-26. [in Thai]
- Thamhiweth, N. (2006). *An analysis of factors affecting the implementation of educational quality assurance policies in educational institutions under the Ministry of Public Health* (Doctoral dissertation). Burapha University, Chonburi. [in Thai]
- Tongkow, K. (1991). *The analysis of factors affecting the success of public policy implementation: A case study of national literacy campaign* (Doctoral dissertation). National Institute of Development Administration, Bangkok. [in Thai]
- Tongkow, K. (2005). *Implementation of educational policies and plans: Concepts, theories, and operational guidelines*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. [in Thai]
- United Nations. (2022). *E-Government survey 2022: The future of digital government*. Retrieved from <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2022>
- Van Meter, D. S., & Van Horn, C. E. (1975). The policy implementation process: A conceptual framework. *Administration and Society*, 6(4), 445-488.
- Yavaprapas, S. (2002). *Public policy*. Bangkok: Chulalongkorn University Publishing House. [in Thai]

การพัฒนาเครื่องมือการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0

The Development of a Competency Measurement Tool for School Administrators to Support Society 5.0

อารีรัตน์ ชูรวง^{1*}, ปกรณ์ ประจันบาน², อนุชา กอนพ่วง², และ ณัฐกานต์ ประจันบาน²

Areerut Choorueng^{1*}, Pakorn Prachanban², Anucha Kornpuang², and Nattakan Prachanban²

Received: 21 August 2024

Revised: 26 December 2024

Accepted: 27 December 2024

Abstract

This study aimed to (1) identify the indicators of school administrators' competencies, and (2) develop as well as validate a competency assessment tool for school administrators to support Society 5.0. The sample consisted of 300 school principals under the Secondary Educational Service Area Offices. Data were collected using the competency measurement instrument which possessed a Cronbach's alpha reliability coefficient of .882.

The findings revealed that 1) School administrators' competencies for supporting Society 5.0 comprised five components with 18 indicators which were (1) Digital Competency with 3 indicators, (2) Analytical Thinking with 3 indicators, (3) Creative Thinking with 3 indicators, (4) Critical Thinking with 5 indicators, and (5) Innovative Thinking with 4 indicators. Also, 2) The 18-item competency measurement instrument with a 5-level rating scale that was classified according to SOLO taxonomy demonstrated strong construct validity. Second-order confirmatory factor analysis indicated a good model fit with empirical data (χ^2 (df = 97, N = 300) = 96.26, p = .502, CFI = 1.00, TLI = 1.00, RMSEA = 0.00, SRMR = 0.03). Factor loadings of school administrators' competencies ranged from .791 to .941 as all statistically significant

¹บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹ Graduate School, Naresuan University

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

² Faculty of Education, Naresuan University

* ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: areerut@nongphai.ac.th)

at the .01 level. The findings of this research will provide valuable insights for school administrators in utilizing the tool as a framework for enhancing competencies in preparation for future changes.

Keywords: *Competency Measurement, Tool, School Administrators, Society 5.0*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบเครื่องมือการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 300 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .882

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 18 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ (1) ด้านดิจิทัล (Digital Competency) จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ (2) ด้านการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ (3) ด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ (4) ด้านการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ และ (5) ด้านการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ และ 2) แบบวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 จำนวน 18 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำแนกตามระดับสมรรถนะของ Solo Taxonomy ซึ่งเครื่องมือวัดมีคุณภาพด้านความตรงเชิงโครงสร้าง โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (χ^2 (df = 97, N = 300) = 96.26, p = .502, CFI = 1.00, TLI = 1.00, RMSEA = 0.00, SRMR = 0.03) ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 อยู่ระหว่าง .791 - .941 โดยทุกองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการนำเครื่องมือดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะเพื่อเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดในอนาคต

คำสำคัญ: *การวัดสมรรถนะ, เครื่องมือ, ผู้บริหารสถานศึกษา, Society 5.0*

บทนำ

โลกทุกวันนี้ทุกประเทศต่างมีนโยบายในการขับเคลื่อนประเทศที่แตกต่างกัน อาทิ สิงคโปร์มีนโยบาย Smart Nation Platform เอสโตเนียมีนโยบาย e-Estonia เยอรมนีมีนโยบาย Industry 4.0 ในขณะที่รัฐบาลไทยกำลังเดินหน้าและขับเคลื่อนนโยบาย 4.0 โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดการแข่งขันทางเทคโนโลยีในวงกว้างขึ้นเกิดการพัฒนาล้ำหน้า

ล้ำสมัยจนเกิดผลในเชิงพาณิชย์ รวมถึงเกิดการสร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการให้ตอบโจทย์การแก้ไข ปัญหาการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้บริโภค (Legkhaow, 2016) โดยเฉพาะญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2559 ออกนโยบายเพื่อรองรับ “สังคม 5.0” ซึ่งนโยบายสังคม 5.0 ของญี่ปุ่น รองรับสังคมผู้สูงอายุโดยตั้งเป้าว่าทุกคนจะต้องมีชีวิตที่มั่นคงปลอดภัย และสามารถใช้ชีวิตได้ตามปรารถนา ทั้งนี้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (ICT) กำลังเข้ามามีบทบาทสำคัญในการปฏิวัติสังคมโลกเพื่อเป็นการยกระดับความเป็นอยู่ของมนุษยชาติ สังคม 5.0 จะเต็มไปด้วยหุ่นยนต์ นวัตกรรม อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) และปัญญาประดิษฐ์ (AI) ซึ่งคนในสังคมจะต้องปรับตัวไปสู่สังคม 5.0 ให้สามารถอยู่ร่วมกันกับเทคโนโลยีได้อย่างมีความสุข (Payackso, 2016) การขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ยุค 5.0 ซึ่งเป็นยุคของความมั่นคงใหม่หรือยุค 5.0 สิ่งที่สำคัญคือ เรื่องการสร้างระบบนิเวศ หรือ Ecosystem ซึ่งเป็นประเด็นเชิงนโยบายเพื่อเสริมศักยภาพทางการแข่งขันทางด้านเทคโนโลยี และขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีพลังให้ประเทศไทยก้าวสู่ยุค 5.0 โดยการเตรียมความพร้อมเรื่องคน หรือ People Readiness ในการก้าวสู่ยุค 5.0 ที่เป็นยุคแห่งเทคโนโลยี สร้างแรงงานอนาคต (Future Workforce) ให้มีทักษะดิจิทัล (The Thai Chamber of Commerce, 2023)

การบริหารสถานศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงและต่อเนื่องจำเป็นในการปรับกระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากำลังเผชิญโลกที่มาถึงยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกโฉม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่คาดไม่ถึง จะเห็นว่าสถานศึกษามีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีการพัฒนาตนเอง เป็นผู้พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง สร้างเสริมตนเองเกิดสมรรถนะที่พึงประสงค์ (Siribanpitak, 2018 cited in Thabthimsai, Buasuwan, & Klaijumlang, 2021) อย่างไรก็ตามสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันของสำนักงานข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) กำหนดขึ้น พ.ศ. 2549 ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน (Office of the Teacher Civil Service and Educational Personnel Commission, 2006) และในปี พ.ศ. 2560 เป็นยุคการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาประเทศไปสู่ยุคประเทศไทย 4.0 องค์กรต่าง ๆ ย่อมต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ สมรรถนะของผู้บริหารองค์กรจึงต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้สอดคล้องกับยุคประเทศไทย 4.0 (Hona, 2019) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดสมรรถนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก สมรรถนะตามตำแหน่ง และสมรรถนะทางการบริหาร (Office of the Basic Education Commission, 2017) เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย ยุค 4.0 แต่สำหรับประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วเข้าสู่ยุค Society 5.0 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559

การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาตัวบ่งชี้ และพัฒนาเครื่องมือวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อรองรับ Society 5.0 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะตนเองเพื่อเตรียมความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในสังคมประเทศไทย ยุค 5.0 ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0
2. เพื่อพัฒนา และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0

การทบทวนวรรณกรรม

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมในการทำงานของบุคคล ลักษณะเฉพาะของบุคคลเป็นผลมาจากความรู้ ความสามารถ ทักษะค่านิยม แรงขับจากภายในตัวบุคคลทำให้ การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีผลงานที่โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ (Office of the Teacher Civil Service and Educational Personnel Commission, 2006) สมรรถนะเป็นบุคลิกลักษณะที่ ซ่อนอยู่ภายในบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้บุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงาน ที่ตนรับผิดชอบ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) ทักษะ หมายถึง สิ่งที่บุคคลทำได้ดี และสามารถ แสดงให้ผู้อื่นเห็นได้ถึงความชำนาญ 2) ความรู้ หมายถึง ข้อมูลที่บุคคลได้สะสมไว้จนเกิดเป็นความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้าน 3) อัตมโนทัศน์ ได้แก่ การมีเจตคติ ค่านิยม และภาพลักษณ์ที่เกี่ยวกับตนเอง หรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่า ตนเองเป็น 4) ลักษณะนิสัย หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะประจำตัวบุคคลที่แสดงออกมาให้ผู้อื่นเห็น และ 5) แรงจูงใจ ความคิดที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรม (McClelland, 1973)

SOLO Taxonomy เป็นโครงสร้างผลการเรียนรู้ที่สังเกตได้โดยจัดเรียงลำดับชั้นผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากผลการเรียนรู้ที่มีความซับซ้อนน้อยไปยังผลการเรียนรู้ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เพื่อสะท้อนศักยภาพ ด้านการรู้คิดของผู้เรียน โดยระดับคุณภาพของสมรรถนะตามแนวคิด SOLO Taxonomy เป็นการเรียนรู้อย่าง ลุ่มลึก ไม่ใช่เรียนแบบผิวเผิน ประกอบด้วย 1) SOLO 0 เป็นระดับโครงสร้างขั้นพื้นฐานคือ ในระดับนี้ผู้เรียนจะ ยังคงไม่เข้าใจ และยังคงใช้วิธีการง่าย ๆ ในการทำความเข้าใจสาระเนื้อหา 2) SOLO 1 เป็นระดับมุมมองเดียว คือ การตอบสนองของผู้เรียนจะมุ่งไปที่มุมมองที่เกี่ยวข้องเพียงมุมมองเดียว 3) SOLO 2 เป็นระดับหลาย มุมมองคือ การตอบสนองของผู้เรียนจะมุ่งเน้นไปที่หลาย ๆ มุมมอง โดยการปฏิบัติต่อผู้เรียนจะเป็นไปอย่าง อิสระ 4) SOLO 3 เป็นระดับเห็นความสัมพันธ์คือ การที่สามารถบูรณาการความสัมพันธ์ต่าง ๆ เชื่อมโยงเข้า ด้วยกัน และ 5) SOLO 4 เป็นระดับขยายนามธรรมคือ จากขั้นบูรณาการเชื่อมโยงความสัมพันธ์เข้าด้วยกัน จากนั้นจึงมาสู่การสร้างเป็นแนวคิดนามธรรมขั้นสูง หรือการสร้างทฤษฎีใหม่ (Biggs & Collis, 1982)

ทักษะที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างผลลัพธ์ในยุค 5.0 ในส่วนของประเทศไทย ผลรายงานระบุว่าผู้ประกอบการให้ความเห็นสอดคล้องกับภาพรวมทั่วโลก ว่าแรงงานไทยต้องได้รับการพัฒนาทักษะทั้งด้าน ทักษะเฉพาะทางเทคนิค (Technical Skill) โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) การคิดเชิง นวัตกรรม (Innovative Thinking) ความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) และความคิดริเริ่ม (Initiative Thinking) รวมถึงทักษะมนุษย์ (Human Skill) ที่สามารถเข้าใจจิตใจและอารมณ์ของผู้อื่นได้ (Royal Thai Embassy Tokyo, 2018) ซึ่ง 5 ทักษะเพื่ออยู่รอดในยุค AI Takes All และเตรียมความพร้อมที่ จะเป็นพลเมืองของโลกอนาคต ประกอบด้วย 1) ปัญญาประดิษฐ์ 2) การวิเคราะห์เซตข้อมูลขนาดใหญ่ 3) การ คิดเชิงวิพากษ์ 4) ทักษะเรื่องคน และ 5) ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ (Brand Buffet, 2019) ทักษะของคน

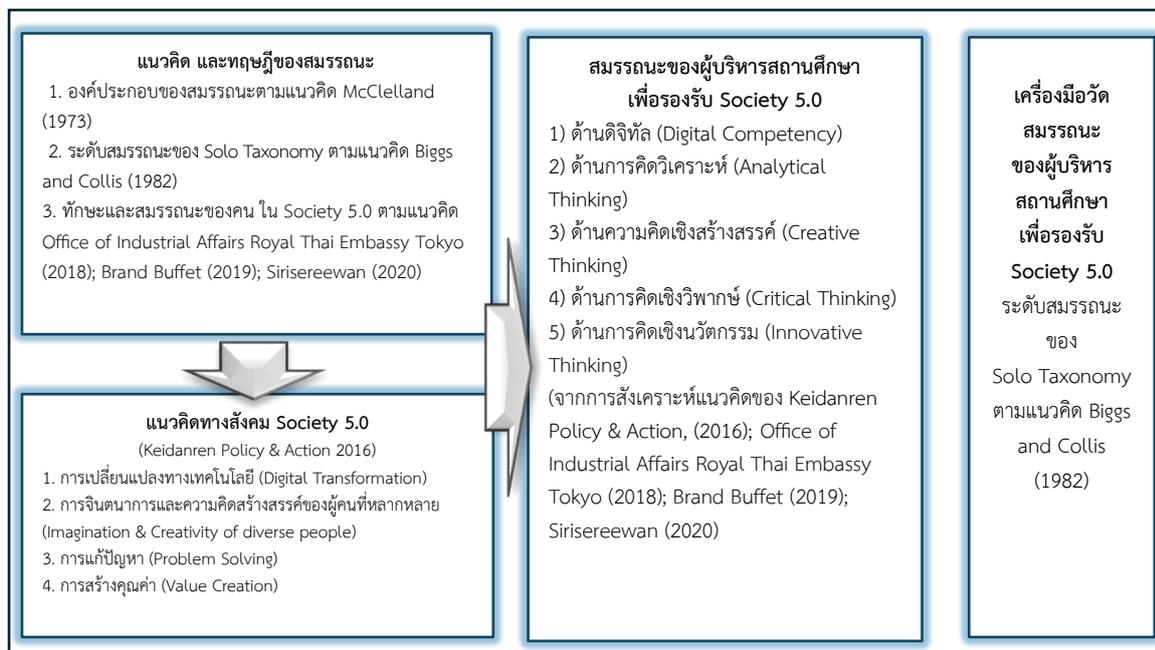
ในสังคม 5.0 เป็นความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสังคมที่ถูกเชื่อมโยงผ่านนวัตกรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสันติสุขระหว่างคนในสังคม 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ 2) ทักษะดิจิทัล 3) ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลการตีความและตอบสนองต่อความรู้และสารสนเทศ 4) ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ 5) ทักษะการบริหารจัดการคน และ 6) ทักษะการค้นหา และสร้างคุณค่า (Sirisereewan, 2020)

Society 5.0 เป็นสังคมที่ยั่งยืนและมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ซึ่งโลกทางกายภาพและโลกไซเบอร์ถูกรวมเข้าด้วยกันจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลที่ทุกคนทำงานร่วมกันเพื่อสร้างชีวิตที่ปลอดภัย สะดวกสบาย และให้โอกาสในการเติบโต ซึ่ง Society 5.0 เป็นกระแสการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ 3 ด้านหลัก ประกอบด้วย 1) การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี 2) การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและภูมิรัฐศาสตร์ และ 3) การเปลี่ยนแปลงทางความคิด โดย The Nature of Society 5.0 เป็นการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลเพื่อสร้างสังคมที่มีวิถีชีวิตที่หลากหลายและแสวงหาความสุขในแบบของตนเองในอนาคต มนุษย์ต้องใช้จินตนาการเพื่อเปลี่ยนแปลงโลก และความคิดสร้างสรรค์ในการทำให้ความคิดของพวกเขาเป็นจริง Society 5.0 จึงเป็นสังคมแห่งจินตนาการ ประกอบด้วย 1) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (Digital Transformation) หมายถึง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ข้อมูลได้เปลี่ยนแปลงแง่มุมต่าง ๆ ของสังคมอย่างมาก รวมถึงชีวิตส่วนตัว 2) การจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้คนที่หลากหลาย (Imagination & Creativity of Diverse People) 3) การแก้ปัญหา (Problem Solving) และ 4) การสร้างคุณค่า (Value Creation) (Keidanren Policy & Action, 2016)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 จึงเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่มีผลมาจากความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลอันเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรม และความสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดตามเกณฑ์มาตรฐานหรือสูงกว่า เพื่อรองรับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ที่หลากหลาย การแก้ปัญหา และสามารถสร้างคุณค่าภายในองค์กรและสังคม ประกอบด้วย 1) ด้านดิจิทัล (Digital Competency) 2) ด้านการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) 3) ด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) 4) ด้านการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) และ 5) ด้านการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) จากการสังเคราะห์แนวคิดของ Keidanren Policy & Action, (2016); Office of Industrial Affairs Royal Thai Embassy Tokyo (2018); Brand Buffet (2019); Sirisereewan (2020)

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสมรรถนะ และแนวคิดเกี่ยวกับ Society 5.0 จึงนำมาสู่กรอบแนวคิด ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: จากการทบทวนวรรณกรรมโดยผู้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาเครื่องมือการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0

1. แหล่งข้อมูล

1.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะ แนวคิดทางสังคมของ Society 5.0 ตามแนวคิด Keidanren Policy & Action (2016) และทักษะและสมรรถนะของคนใน Society 5.0 ของนักวิชาการ

1.2 ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหาร การศึกษา และแนวคิดทางสังคม Society 5.0 เพื่อประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบกับตัวบ่งชี้ของ องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 และเพื่อประเมินความสอดคล้องของตัวบ่งชี้กับพฤติกรรมบ่งชี้ขององค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0

2. เครื่องมือวิจัย

2.1 แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างนิยามองค์ประกอบกับตัวบ่งชี้ของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 (ฉบับที่ 1)

2.2 แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างตัวบ่งชี้กับพฤติกรรมบ่งชี้ของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 (ฉบับที่ 2)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาตัวบ่งชี้ โดยดำเนินการวิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 จากการทบทวนวรรณกรรม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อกำหนดตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 และจัดทำแบบประเมินเครื่องมือวิจัย ฉบับที่ 1

ระยะที่ 2 นำเครื่องมือวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องเครื่องมือวิจัย ฉบับที่ 1 โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนี IOC เกณฑ์พิจารณาค่า IOC มากกว่า .50 และปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัยตามข้อเสนอแนะ

ระยะที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาพฤติกรรมบ่งชี้ เป็นการนำผลการวิจัยจากเครื่องมือฉบับที่ 1 และการทบทวนวรรณกรรม โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของพฤติกรรมบ่งชี้ของตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 และจัดทำแบบประเมินเครื่องมือวิจัย ฉบับที่ 2

ระยะที่ 4 นำเครื่องมือวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องเครื่องมือวิจัย ฉบับที่ 2 โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนี IOC เกณฑ์พิจารณาค่า IOC มากกว่า .50 และปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัยตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0

1. แหล่งข้อมูล (การพัฒนาเครื่องมือ)

1.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับระดับสมรรถนะ Solo Taxonomy ตามแนวคิด Biggs and Collis (1982) และผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1

1.2 ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านวิจัยและประเมินทางการศึกษา ด้านการบริหารการศึกษา และแนวคิดทางสังคม Society 5.0 เพื่อประเมินความสอดคล้องของพฤติกรรมตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 จากผลการวิจัยขั้นตอนที่ 1 กับพฤติกรรมตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 จำแนกตามระดับสมรรถนะ Solo Taxonomy ตามแนวคิด Biggs and Collis (1982)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง (การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือฯ)

2.1 ประชากรในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 2,544 คน (Office of Basic Education Policy and Planning, 2023)

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 300 คน กำหนดขนาดโดยใช้สัดส่วนคือ 5:1 (ขนาดตัวอย่างต่อจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่า) (Hair et al., 2010) ซึ่งจำนวนพารามิเตอร์มีจำนวน 46 ตัว ได้ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำเท่ากับ 230 คน เก็บข้อมูลเพิ่มเติมประมาณ 30% เพื่อเพิ่มความแกร่งของผลการวิจัย (Robustness) การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลได้จริงจำนวน 300 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังนี้

2.2.1) กำหนดภูมิภาคของประเทศไทยออกเป็น 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2.2) กำหนดขนาดของโรงเรียน 4 ขนาด ได้แก่ ขนาดเล็ก (นักเรียนต่ำกว่า 120 คน) ขนาดกลาง (นักเรียน 120 - 719 คน) ขนาดใหญ่ (นักเรียน 720 - 1,679 คน) ขนาดใหญ่พิเศษ (นักเรียนตั้งแต่ 1,680 คน ขึ้นไป) (Office of the Basic Education Commission, 2021) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ที่	ภูมิภาค	จำนวน โรงเรียน	ขนาดโรงเรียน			
			ขนาดใหญ่พิเศษ	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก
1	ภาคเหนือ	58	7	16	32	3
2	ภาคกลาง	99	31	19	43	6
3	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	98	23	22	47	6
4	ภาคใต้	45	10	12	21	2
รวม		300	71	69	143	17

3. เครื่องมือวิจัย

3.1 แบบประเมินความสอดคล้องของพฤติกรรมบ่งชี้ขององค์ประกอบของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 กับพฤติกรรมบ่งชี้ขององค์ประกอบของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ฯ จำแนกตามระดับสมรรถนะของ Solo Taxonomy (Biggs & Collis, 1982) (ฉบับที่ 3)

3.2 แบบวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามระดับสมรรถนะของ Solo Taxonomy (Biggs & Collis, 1982) จำนวน 18 ข้อ (ฉบับที่ 4)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 และสังเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ขององค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 จำแนกตามระดับสมรรถนะของ Solo Taxonomy (Biggs & Collis, 1982) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และจัดทำแบบประเมินเครื่องมือวิจัย (ฉบับที่ 3) และจัดทำแบบวัดสมรรถนะฯ เครื่องมือวิจัย (ฉบับที่ 4)

ระยะที่ 2 นำเครื่องมือการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องเครื่องมือวิจัย โดยวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ความสอดคล้องโดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ โดยใช้ดัชนี IOC เกณฑ์พิจารณาค่า IOC มากกว่า .50 หลังจากนั้นดำเนินการจัดทำแบบวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ตามระดับสมรรถนะของ Solo Taxonomy 2) การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยนำเครื่องมือวิจัยฉบับที่ 4 ไปเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .882 แล้วปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นความสามารถขั้นต่ำในการปฏิบัติงานทุกองค์ประกอบ อยู่ในระดับ SOLO 3

ระยะที่ 3 ใช้ Google Form เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 ผ่านระบบออนไลน์ โดยดำเนินการจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 62 เขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลวิจัยให้ครอบคลุมภูมิภาคของประเทศไทย และขนาดโรงเรียน ทำการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อรองรับ Society 5.0

ผู้วิจัยสร้างโมเดลการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 (ดังภาพที่ 2) จำนวน 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านดิจิทัล (Digital Competency) ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1.1) รู้เท่าทันดิจิทัล เป็นความสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลในการค้นหา คัดกรอง วิเคราะห์และสังเคราะห์ การจัดการข้อมูลสารสนเทศได้อย่างมีจริยธรรม เข้าถึง ติดตามความก้าวหน้า และความสามารถสื่อสารด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสม และหลากหลาย 1.2) ทักษะดิจิทัล เป็นความสามารถใช้เครื่องมือ และสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ด้านดิจิทัลอย่างหลากหลายที่สอดคล้องกับงาน การศึกษา และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง รวมทั้งการดำเนินชีวิตประจำวัน และ 1.3) การบริหารจัดการและนำองค์กรด้านดิจิทัล เป็นความสามารถเรียนรู้ศักยภาพบุคคล ส่งเสริม และพัฒนาทางเทคโนโลยีให้บุคลากรในองค์กรอย่างเหมาะสม เข้าใจองค์กรและสามารถใช้เครื่องมือ

ดิจิทัลในการทำงานและพัฒนาองค์กรอย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งยืดหยุ่น และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ริเริ่มนำเทคโนโลยีเครื่องมือดิจิทัลในการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีสังคม และวัฒนธรรมที่หลากหลาย

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

2.1) ความสามารถทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ แล้วแยกประเด็นเป็นส่วนย่อยตามหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง เป็นความสามารถทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ แล้วแยกประเด็นเป็นส่วนย่อย ตามหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ การแก้ปัญหา และประเมินได้อย่างถูกต้อง 2.2) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ความต้องการของงานหรือองค์กร เป็นความสามารถวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาขององค์กร และสามารถวิเคราะห์ความต้องการขององค์กร หรืองานในภาพรวมตามหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง และ 2.3) การคิดเชิงระบบในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน เป็นความสามารถคิดเชื่อมโยงโดยมองเหตุการณ์ แบบแผนพฤติกรรม โครงสร้างของระบบ สร้างวิถีคิดหรือจำลองความคิดในการทำงานขององค์กรในปัจจุบันแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงกันเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน

องค์ประกอบที่ 3 ด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

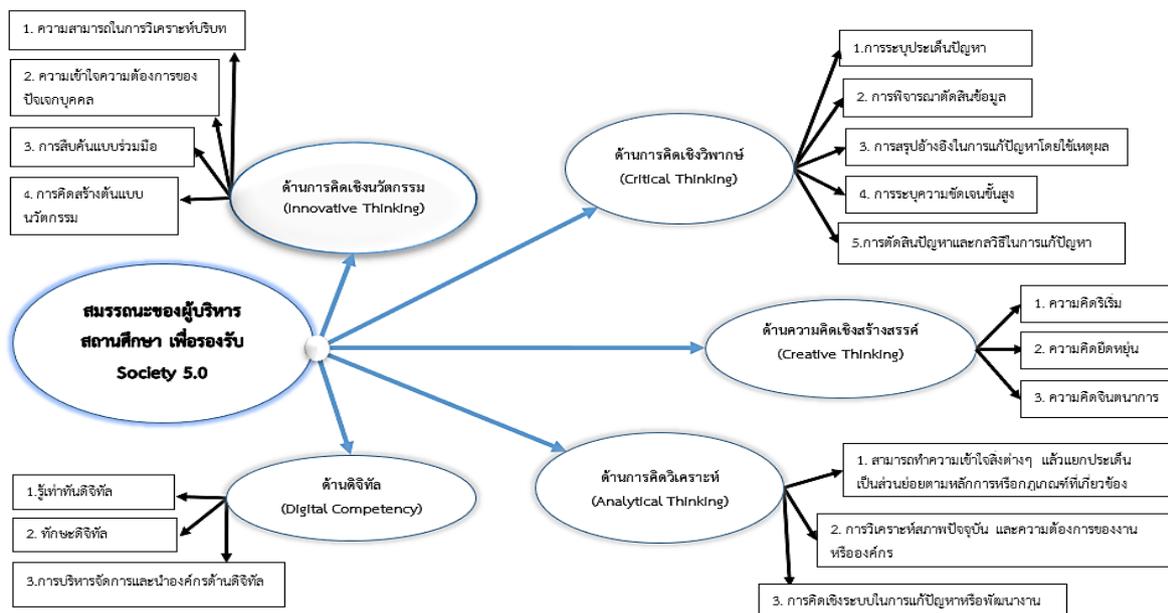
3.1) ความคิดริเริ่ม เป็นความสามารถในการนำความรู้ ประสบการณ์เดิมมาดัดแปลง และประยุกต์ใช้เพื่อค้นหาคำตอบที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร พร้อมทั้งกล้าคิด กล้าลอง กล้าแสดงออกพร้อมที่จะเผชิญความไม่แน่นอนของสถานการณ์ต่าง ๆ และสร้างสรรค์ผลงานด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนางาน 3.2) ความคิดยืดหยุ่น เป็นความสามารถในการคิดหาคำตอบได้หลากหลาย ผสานและดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่ประยุกต์ใช้ พร้อมทั้งคิดนอกกรอบ เปิดกว้างรับความคิดใหม่ ๆ ได้อย่างอิสระเพื่อสร้างสิ่งใหม่มาทดแทนหรือแก้ปัญหาตามสถานการณ์ และ 3.3) ความคิดจินตนาการ เป็นความสามารถในการคิดออกมาเป็นเรื่องราวที่มีความเชื่อมโยงกัน สร้างภาพสะท้อนความเข้าใจโดยเชื่อมโยงเหตุผล องค์ความรู้ และประสบการณ์ในการแก้ปัญหาและพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

4.1) การระบุประเด็นปัญหา เป็นความสามารถในการระบุปัญหาสำคัญที่ต้องการแก้ไข รวมทั้งระบุคำถามของปัญหาต่าง ๆ หรือคำถามสำคัญที่ต้องการรู้คำตอบ 4.2) การพิจารณาตัดสินข้อมูล เป็นความสามารถในการพิจารณาแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับประเด็นปัญหา พิจารณาคัดเลือกและใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ถูกต้อง และเพียงพอต่อการใช้เป็นพื้นฐานในการคิด 4.3) การสรุปอ้างอิงในการแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล เป็นความสามารถในการให้เหตุผลเชิงนิรนัย โดยสรุปผลจากส่วนใหญ่ไปส่วนย่อย และความสามารถในการให้เหตุผลเชิงอุปนัย โดยสรุปเหตุผลจากส่วนย่อยไปส่วนใหญ่ 4.4) การระบุความชัดเจนขั้นสูง เป็นความสามารถในการวิเคราะห์ วินิจฉัย ตีความ ข้อมูลหรือประเด็นปัญหาได้ถูกต้อง และสามารถพิจารณาเงื่อนไขที่จำเป็น ประเมินผลด้วยเหตุผล และข้อมูลที่เพียงพอในสถานการณ์ต่าง ๆ และ 4.5) การตัดสินปัญหาและกลวิธีในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการเลือกเกณฑ์การตัดสินใจแก้ปัญหา และทางเลือกในการ

แก้ปัญหาที่หลากหลายอย่างเหมาะสม สามารถรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล นำไปสู่การตัดสินใจอย่างรอบคอบบนพื้นฐานข้อมูลอ้างอิงสนับสนุน

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 5.1) ความสามารถในการวิเคราะห์บริบท เป็นความสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ จุดเด่น จุดด้อย และจุดที่ควรพัฒนาเพื่อคาดการณ์เหตุการณ์ที่จะเกิดตามมา และสามารถพิจารณาเหตุการณ์ต่าง ๆ ในทุกมุม และพิจารณามุมมองที่แตกต่างและหลากหลาย เพื่อสร้างความเข้าใจและเกิดมุมมองใหม่ ๆ 5.2) การเข้าใจ ความต้องการของปัจเจกบุคคล เป็นความสามารถในการเข้าใจความคิด ความต้องการของแต่ละบุคคล แล้วสามารถนำความรู้ มุมมอง และประสบการณ์ส่วนบุคคลมาประยุกต์ใช้และสร้างการมีส่วนร่วมในการทำงาน 5.3) การสืบค้นแบบร่วมมือ เป็นความสามารถในการถามคำถามที่ต้องการค้นหาโดยไม่ได้คาดหวังคำตอบโดยทันทีทันใด สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดที่เปิดกว้าง ไม่มีการตัดสิน พร้อมทั้งระดมความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อสร้างความร่วมมือให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และ 5.4) การคิดสร้างต้นแบบนวัตกรรม เป็นความสามารถนำเอาแนวคิด หรือพัฒนาแนวคิด สร้างองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมต้นแบบ หรือสร้างสรรค์ผลงานใหม่เพื่อแก้ปัญหา และพัฒนางานที่สอดคล้องกับบริบท แล้วสามารถตรวจสอบแนวคิด และประเมินผลงานที่สร้างสรรค์มีความเหมาะสม ใช้ได้จริงตรงกับความต้องการ



ภาพที่ 2 โมเดลการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0
ที่มา: จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย

2. ผลการพัฒนา และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0

2.1 เครื่องมือการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 มีลักษณะเป็น มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 5 องค์ประกอบ โดยมีข้อคำถามที่ใช้วัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 จำนวน 18 ข้อ จำแนกตามระดับสมรรถนะของ Solo Taxonomy (Biggs & Collis, 1982) โดยกำหนดระดับสมรรถนะ หรือความสามารถขั้นต่ำในการปฏิบัติงานทุกตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 อยู่ในระดับ SOLO 3 โดยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยระบบออนไลน์ ดังนี้

2.1.1 องค์ประกอบที่ 1 ด้านดิจิทัล (Digital Competency) จำนวน 3 ข้อ โดยมีข้อคำถามจำนวน 3 ข้อ ดังนี้ 1) ท่านรู้เท่าทันดิจิทัล ระดับใด 2) ท่านมีทักษะดิจิทัล ระดับใด และ 3) ท่านสามารถบริหารจัดการ และนำองค์กรด้านดิจิทัล ระดับใด โดยมีตัวอย่างเครื่องมือวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 จำแนกตามระดับสมรรถนะของ Solo Taxonomy ดังภาพที่ 3

ข้อ	ข้อคำถาม	ระดับสมรรถนะ				
		1	2	3	4	5
2	ท่านมีทักษะดิจิทัล ระดับใด					
<p>ระดับ 1 หมายถึง สามารถบอกเครื่องมือ และสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับงานได้</p> <p>ระดับ 2 สามารถระบุ จำแนกเครื่องมือ และสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงาน พร้อมทั้งสามารถอธิบายหลักการทำงานพื้นฐานของเทคโนโลยีดิจิทัลที่ใช้ในการทำงานได้</p> <p>ระดับ 3 หมายถึง ทำระดับ 2 ได้ และสามารถเลือกใช้เครื่องมือและสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับงาน และสามารถเลือกใช้เครื่องมือและสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลพื้นฐานในการศึกษา การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการดำเนินชีวิตประจำวัน</p> <p>ระดับ 4 หมายถึง ทำระดับ 2 ระดับ 3 ได้ และสามารถวิเคราะห์ เปรียบเทียบเครื่องมือและเทคโนโลยีต่าง ๆ ด้านดิจิทัลแล้วประยุกต์ใช้ที่สอดคล้องกับงาน พร้อมทั้งประยุกต์ใช้ในการศึกษา และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการดำเนินชีวิตประจำวัน</p> <p>ระดับ 5 หมายถึง ทำระดับ 2 ระดับ 3 ระดับ 4 ได้ และสามารถใช้เครื่องมือ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ด้านดิจิทัลอย่างหลากหลาย เหมาะสม และสอดคล้องกับงาน พร้อมทั้งใช้สื่อเทคโนโลยีด้านดิจิทัลในการศึกษา และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับบริบทของตนเอง</p>						

ภาพที่ 3 เครื่องมือการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 ด้านทักษะดิจิทัล
ที่มา: การสังเคราะห์โดยผู้วิจัย

2.1.2 องค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) จำนวน 3 ข้อ โดยมีข้อคำถาม จำนวน 3 ข้อ ดังนี้ 1) ท่านสามารถทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ แล้วแยกประเด็นเป็นส่วนย่อย ตามหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ระดับใด 2) ท่านสามารถวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ความต้องการของงานหรือองค์กร ระดับใด และ 3) ท่านสามารถคิดเชิงระบบในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน ระดับใด โดยมีตัวอย่างเครื่องมือวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 จำแนกตามระดับสมรรถนะของ Solo Taxonomy ดังภาพที่ 4

ข้อ	ข้อความ	ระดับสมรรถนะ				
		1	2	3	4	5
3	ท่านสามารถคิดเชิงระบบในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน ระดับใด					
<p>ระดับ 1 หมายถึง สามารถบอกเหตุการณ์ หรือแบบแผนพฤติกรรม หรือโครงสร้างของระบบในการทำงานขององค์กรในปัจจุบันได้เพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง</p> <p>ระดับ 2 หมายถึง สามารถระบุเหตุการณ์ จำแนกแบบแผนพฤติกรรม และระบุโครงสร้างของระบบในการทำงานขององค์กรในปัจจุบัน</p> <p>ระดับ 3 หมายถึง ทำระดับ 2 ได้ และสามารถคิดโดยมองเหตุการณ์ แบบแผนพฤติกรรม โครงสร้างของระบบในการทำงานขององค์กรในปัจจุบัน แล้วสามารถออกแบบ วิเคราะห์ โครงสร้าง และรูปแบบการทำงานเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนางานได้</p> <p>ระดับ 4 หมายถึง ทำระดับ 2 ระดับ 3 ได้ และสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์และสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ แบบแผนพฤติกรรม โครงสร้างของระบบแล้วสร้างวิสัยทัศน์ โครงสร้าง และรูปแบบการทำงานเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนางาน</p> <p>ระดับ 5 หมายถึง ทำระดับ 2 ระดับ 3 ระดับ 4 ได้ และสามารถจำลองความคิดเชิงระบบ (System Thinking) หรือสร้างวิสัยทัศน์แบบองค์รวมในการแก้ปัญหา หรือพัฒนางาน โดยวิเคราะห์เหตุการณ์ แบบแผนพฤติกรรม โครงสร้างของระบบ และรูปแบบการทำงานที่เชื่อมโยงกันแบบองค์รวมระหว่างองค์ประกอบ</p>						

ภาพที่ 4 เครื่องมือการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 ด้านการคิดเชิงระบบในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน

ที่มา: การสังเคราะห์โดยผู้วิจัย

2.1.3 องค์ประกอบที่ 3 ด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) จำนวน 3 ข้อ โดยมีข้อความ 3 ข้อ ดังนี้ 1) ท่านสามารถคิดริเริ่มในการทำงาน ระดับใด 2) ท่านสามารถคิดยืดหยุ่นในการทำงาน ระดับใด และ 3) ท่านสามารถคิดจินตนาการในการทำงาน ระดับใด โดยมีตัวอย่างเครื่องมือวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 จำแนกตามระดับสมรรถนะของ Solo Taxonomy ดังภาพที่ 5

ข้อ	ข้อความ	ระดับสมรรถนะ				
		1	2	3	4	5
1	ท่านสามารถคิดริเริ่มในการทำงาน ระดับใด					
<p>ระดับ 1 หมายถึง สามารถบอกความรู้ และประสบการณ์เดิมจากการทำงานของตนเองได้</p> <p>ระดับ 2 หมายถึง สามารถระบุ จำแนกความรู้ และประสบการณ์เดิมจากการทำงานที่สามารถนำมาใช้เพื่อค้นหาคำตอบ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในงาน</p> <p>ระดับ 3 หมายถึง ทำระดับ 2 ได้ และสามารถนำความรู้ ประสบการณ์เดิมมาดัดแปลง และประยุกต์ใช้เพื่อค้นหาคำตอบในการแก้ปัญหา และสามารถเผชิญความไม่แน่นอนของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กรได้</p> <p>ระดับ 4 หมายถึง ทำระดับ 2 ระดับ 3 ได้ และสามารถเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์เดิมจากการทำงานมาผสานดัดแปลง และประยุกต์ใช้เพื่อค้นหาคำตอบที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในงาน พร้อมทั้งกล้าคิด กล้าลอง กล้าแสดงออกพร้อมที่จะเผชิญความไม่แน่นอนของสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในองค์กร</p> <p>ระดับ 5 หมายถึง ทำระดับ 2 ระดับ 3 ระดับ 4 ได้ และสามารถสร้างแนวคิด และสร้างสรรค์ผลงานด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนางาน โดยเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์เดิมจากการทำงานมาผสานดัดแปลง และประยุกต์ใช้เพื่อค้นหาคำตอบที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร พร้อมทั้งกล้าคิด กล้าลอง กล้าแสดงออก พร้อมที่จะเผชิญความไม่แน่นอนของสถานการณ์ต่าง ๆ</p>						

ภาพที่ 5 เครื่องมือการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 ด้านความคิดริเริ่ม

ที่มา: การสังเคราะห์โดยผู้วิจัย

2.1.4 องค์ประกอบที่ 4 ด้านการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) จำนวน 5 ข้อ โดยมีข้อความ จำนวน 5 ข้อ ดังนี้ 1) ท่านสามารถระบุประเด็นปัญหา ระดับใด 2) ท่านสามารถพิจารณาตัดสินข้อมูล ระดับใด 3) ท่านสามารถสรุปอ้างอิงในการแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล ระดับใด 4) ท่านสามารถระบุความชัดเจนขั้นสูงในสถานการณ์ต่าง ๆ ขององค์กร ระดับใด และ 5) ท่านสามารถตัดสินปัญหาและคิดกลวิธีในการแก้ปัญหา ระดับใด โดยมีตัวอย่างเครื่องมือวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 จำแนกตามระดับสมรรถนะของ Solo Taxonomy ดังภาพที่ 6

ข้อ	ข้อความคำถาม	ระดับสมรรถนะ				
		1	2	3	4	5
2	ท่านสามารถพิจารณาตัดสินข้อมูล ระดับใด					
<p>ระดับ 1 หมายถึง สามารถบอกแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ และสามารถบอกข้อมูลเชิงประจักษ์จากแหล่งข้อมูลได้</p> <p>ระดับ 2 หมายถึง สามารถระบุแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือสอดคล้องกับประเด็นปัญหา และสามารถจำแนกข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ถูกต้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการคิดได้</p> <p>ระดับ 3 หมายถึง ทำระดับ 2 ได้ และสามารถพิจารณาแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือสอดคล้องกับประเด็นปัญหา และสามารถอธิบายข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ถูกต้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการคิดได้</p> <p>ระดับ 4 หมายถึง ทำระดับ 2 ระดับ 3 ได้ และสามารถพิจารณาแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือสอดคล้องกับประเด็นปัญหา และสามารถวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ถูกต้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการคิด</p> <p>ระดับ 5 หมายถึง ทำระดับ 2 ระดับ 3 ระดับ 4 ได้ และสามารถสร้างแนวคิด โดยพิจารณาแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือสอดคล้องกับประเด็นปัญหา และสามารถพิจารณาคัดเลือก และใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ถูกต้อง เพียงพอ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการคิดอย่างสร้างสรรค์</p>						

ภาพที่ 6 เครื่องมือการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 ด้านการพิจารณาตัดสินข้อมูล

ที่มา: การสังเคราะห์โดยผู้วิจัย

2.1.5 องค์ประกอบที่ 5 ด้านการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) จำนวน 4 ข้อ โดยมีข้อความ จำนวน 4 ข้อ ดังนี้ 1) ข้อคำถามที่ 1 ท่านสามารถวิเคราะห์บริบทขององค์กร ระดับใด 2) ข้อคำถามที่ 2 ท่านเข้าใจความต้องการของปัจเจกบุคคลในองค์กร ระดับใด 3) ข้อคำถามที่ 3 ท่านสามารถสืบค้นแบบร่วมมือในการทำงาน ระดับใด และ 4) ข้อคำถามที่ 4 ท่านสามารถคิดสร้างต้นแบบนวัตกรรม ระดับใด โดยมีตัวอย่างเครื่องมือวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 จำแนกตามระดับสมรรถนะของ Solo Taxonomy ดังภาพที่ 7

ข้อ	ข้อความคำถาม	ระดับสมรรถนะ				
		1	2	3	4	5
1	ท่านสามารถวิเคราะห์บริบทขององค์กร ระดับใด					
<p>ระดับ 1 หมายถึง สามารถบอกสถานการณ์ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นขององค์กร</p> <p>ระดับ 2 หมายถึง สามารถจำแนกสถานการณ์ขององค์กร และระบุเหตุการณ์ที่สำคัญที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจากมุมมองของตนเองได้</p> <p>ระดับ 3 หมายถึง ทำระดับ 2 ได้ และสามารถอธิบายสถานการณ์ขององค์กร และสามารถพิจารณาเหตุการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันแล้วคาดการณ์เหตุการณ์ที่จะเกิดตามมาต่าง ๆ จากมุมมองของตนเองได้</p> <p>ระดับ 4 หมายถึง ทำระดับ 2 ระดับ 3 ได้ และสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ จุดเด่น จุดด้อย และจุดที่ควรพัฒนาขององค์กรเพื่อคาดการณ์เหตุการณ์ที่จะเกิดตามมา และพิจารณาเหตุการณ์ต่าง ๆ ในทุกมุมมองที่แตกต่างและหลากหลาย</p> <p>ระดับ 5 หมายถึง ทำระดับ 2 ระดับ 3 ระดับ 4 ได้ และสามารถสะท้อนคิด เพื่อสร้างความเข้าใจและเกิดมุมมองใหม่ๆ โดยวิเคราะห์สถานการณ์ จุดเด่น จุดด้อย และจุดที่ควรพัฒนาขององค์กร และพิจารณาเหตุการณ์ต่าง ๆ ในทุกมุมมองที่แตกต่างและหลากหลายเพื่อคาดการณ์เหตุการณ์ที่จะเกิดตามมา</p>						

ภาพที่ 7 เครื่องมือการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 ด้านการวิเคราะห์บริบทขององค์กร

ที่มา: การสังเคราะห์โดยผู้วิจัย

2.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 ในด้านความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อความคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการด้วยค่าดัชนี IOC พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีอยู่ในระดับที่เหมาะสม (IOC = 0.60 - 1.00)

การตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า ทุกองค์ประกอบมีค่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยองค์ประกอบที่ 1 ด้านดิจิทัล (Digital Competency) มีค่า $\alpha = .897$ องค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) มีค่า $\alpha = .786$ องค์ประกอบที่ 3 ด้านการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) มีค่า $\alpha = .760$ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) มีค่า $\alpha = .895$ และองค์ประกอบที่ 5 ด้านการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) มีค่า $\alpha = .760$

การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของโมเดลการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2 (df = 97, N = 300) = 96.26, p = .502, CFI = 1.00, TLI = 1.00, RMSEA = 0.00, SRMR = 0.03) เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักขององค์ประกอบของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 (Competency of Administrators for Society 5.0: CS) พบว่า อยู่ระหว่าง .791 - .941 โดยทุกองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงตามลำดับ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ด้านดิจิทัล (Digital Competency: DC) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .791 องค์ประกอบที่ 5 ด้านการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking: IT) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .914 องค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking: AT) มีค่าน้ำหนัก

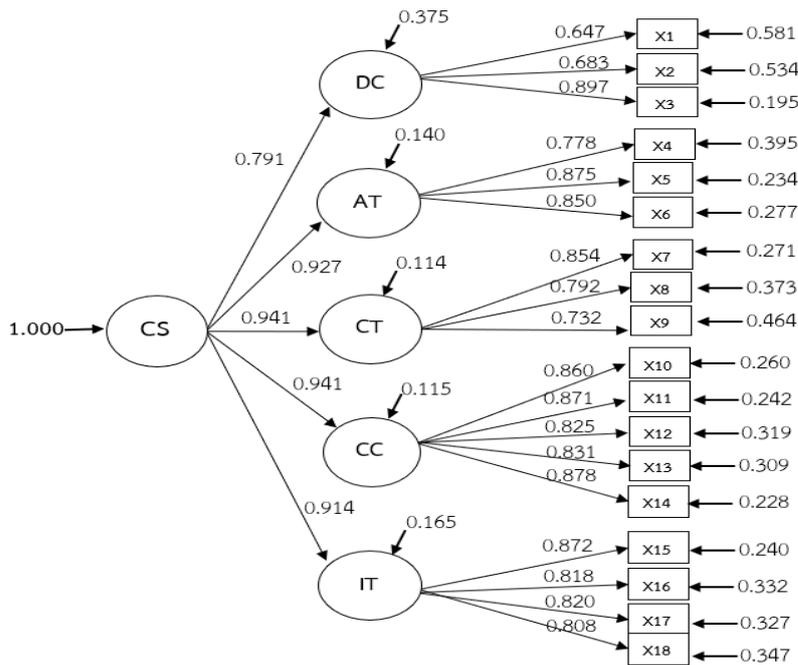
องค์ประกอบเท่ากับ .927 องค์ประกอบที่ 4 ด้านการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking: CC) และองค์ประกอบที่ 3 ด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking: CT) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากัน เท่ากับ .941 ผลการวิเคราะห์แสดงชัดเจนว่าเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการศึกษาได้ต่อไป รายละเอียดผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัด ดังตารางที่ 2 และภาพที่ 8

ตารางที่ 2 ความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0

องค์ประกอบของสมรรถนะ/ตัวบ่งชี้	β	S.E.	t	R ²
1. ด้านดิจิทัล (DC)	.791	.034	22.960**	.625
1.1 รู้เท่าทันดิจิทัล (X1)	.647	.040	16.154**	.419
1.2 ทักษะดิจิทัล (X2)	.683	.038	17.992**	.466
1.3 การบริหารจัดการและนำองค์กรด้านดิจิทัล (X3)	.897	.029	30.643**	.805
2. ด้านการคิดวิเคราะห์ (AT)	.927	.017	56.097**	.860
2.1 ความสามารถทำความเข้าใจสิ่งต่างๆ แล้วแยกประเด็นเป็นส่วนย่อยตามหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง (X4)	.778	.026	29.996**	.605
2.2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ความต้องการของงานหรือองค์กร (X5)	.875	.018	49.557**	.766
2.3 การคิดเชิงระบบในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน (X6)	.850	.020	42.870**	.723
3. ด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์ (CT)	.941	.018	53.015**	.886
3.1 ความคิดริเริ่ม (X7)	.854	.021	40.409**	.729
3.2 ความคิดยืดหยุ่น (X8)	.792	.026	30.100**	.627
3.3 ความคิดจินตนาการ (X9)	.732	.031	23.329**	.536
4. ด้านการคิดเชิงวิพากษ์ (CC)	.941	.012	75.633**	.885
4.1 การระบุประเด็นปัญหา (X10)	.860	.018	48.342**	.740
4.2 การพิจารณาตัดสินข้อมูล (X11)	.871	.016	53.784**	.758
4.3 การสรุปอ้างอิงในการแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล (X12)	.825	.021	39.987**	.681
4.4 การระบุความชัดเจนขั้นสูง (X13)	.831	.021	39.647**	.691
4.5 การตัดสินปัญหา และกลวิธีในการแก้ปัญหา (X14)	.878	.016	53.720**	.772
5. ด้านการคิดเชิงนวัตกรรม (IT)	.914	.018	51.779**	.835
5.1 ความสามารถในการวิเคราะห์บริบท (X15)	.872	.019	45.753**	.760
5.2 การเข้าใจ ความต้องการของปัจเจกบุคคล (X16)	.818	.023	35.839**	.668
5.3 การสืบค้นแบบร่วมมือ (X17)	.820	.022	36.751**	.673
5.4 การคิดสร้างต้นแบบนวัตกรรม (X18)	.808	.025	32.350**	.653

χ^2 (df = 97, N = 300) = 96.26, p = .502, CFI = 1.00, TLI = 1.00, RMSEA = 0.00, SRMR = 0.03

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01



χ^2 (df = 97, N = 300) = 96.26, p = .502, CFI = 1.00, TLI = 1.00, RMSEA = 0.00, SRMR = 0.03

ภาพที่ 8 ความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0

ที่มา: การสังเคราะห์โดยผู้วิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

เครื่องมือวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 มีองค์ประกอบเป็นทั้ง Hard Skills ในด้านดิจิทัล (Digital Competency) และ Soft Skills ที่มีความจำเป็นในการทำงานในยุค 5.0 ซึ่ง AI ไม่สามารถทำแทนมนุษย์ได้ ได้แก่ ด้านการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) ด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ด้านการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) และ ด้านการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) ซึ่งจะสร้างให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางการศึกษาที่มีสมรรถนะในการบริหารจัดการสร้างคุณภาพสถานศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมก้าวเข้าสู่ยุคประเทศไทย 5.0 ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ Kaewcheed and Vimolsilp (2019) กล่าวว่า ทักษะที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างผลลัพธ์ในยุค 5.0 ในส่วนของประเทศไทยผลรายงานระบุว่าผู้ประกอบการให้ความเห็นสอดคล้องกับภาพรวมทั่วโลก แรงงานไทยต้องได้รับการพัฒนาทักษะทั้งด้านทักษะเฉพาะทางเทคนิค โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงนวัตกรรม และความคิดเชิงสร้างสรรค์ และความคิดริเริ่ม รวมถึงทักษะมนุษย์ ซึ่งทักษะเหล่านี้หุ่นยนต์ไม่สามารถเรียนรู้ได้ ดังนั้นการพัฒนาทักษะที่กล่าวมาข้างต้นย่อมช่วยรักษาพื้นที่ทางทักษะของมนุษย์เหนือกว่าหุ่นยนต์ได้ และ Cathcart Associates Asia Recruitment (2022) ได้กล่าวถึง 5 ทักษะที่จะเป็นที่ต้องการในปี ค.ศ. 2025 โดยศึกษาข้อมูลจากการรายงานผลสำรวจทางสถิติของ World Economic Forum’s Future of Jobs

Report ได้แก่ ทักษะด้านปัญญาประดิษฐ์ ทักษะการแก้ปัญหาและการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ทักษะด้านความฉลาดทางอารมณ์ และทักษะด้านการตลาดดิจิทัล และโซเชี่ยลมีเดีย และสอดคล้องกับ Brand Buffet (2019) ได้กล่าวถึง 5 ทักษะเพื่อยุ่รอดในยุค AI Takes All และเตรียมความพร้อมที่จะเป็นพลเมืองของโลกอนาคต ได้แก่ ปัญญาประดิษฐ์ การวิเคราะห์เซตข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ทักษะเรื่องคน และทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะขั้นเลิศที่อยู่คู่กับสังคมมนุษย์ที่แม้หุ่นยนต์ตัวที่ดีที่สุดก็ไม่สามารถเทียบเท่ามนุษย์ได้ เพราะสมองของมนุษย์มีความซับซ้อนและมีความสามารถในการคิดได้หลากหลายรูปแบบ จนนำไปสู่การคิดค้นและสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ซึ่งเทคโนโลยีและ AI บนโลกใบนี้ต่างเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์นั่นเอง

จากการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 ที่พัฒนาขึ้นมีความตรงเชิงโครงสร้าง สามารถวัดได้ตามกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้น กล่าวคือ โมเดลการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อีกทั้งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบและตัวบ่งชี้มีค่าอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ทุกองค์ประกอบ แสดงว่าตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบสูงจึงเป็นตัวแทนที่สามารถวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาได้จริงทุกองค์ประกอบ กล่าวได้ว่าเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้วัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยองค์ประกอบที่ 3 ด้านความคิดสร้างสรรค์ และองค์ประกอบที่ 4 ด้านการคิดเชิงวิพากษ์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดสร้างสรรค์ และด้านการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งมีความจำเป็นในการบริหารจัดการสถานศึกษาในสภาวะการณสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉม (Disruptive Change) เพื่อรองรับ Society 5.0 นอกจากนั้นองค์ประกอบที่ 1 ด้านดิจิทัล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำสุด โดยเฉพาะตัวบ่งชี้ 1) รู้เท่าทันดิจิทัล 2) ทักษะดิจิทัล ทั้งนี้เนื่องจากเป็น Hard Skills ที่สามารถฝึกฝน ลงมือปฏิบัติได้ นอกจากนั้นผู้บริหารสถานศึกษา มีการปรับตัวจากประเทศไทยก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล ภายใต้นโยบายรัฐบาลไทยแลนด์ 4.0 ตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2560 รัฐบาลจึงกำหนดแนวทางให้ทุกกระทรวงดำเนินการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล (Office of the Civil Service Commission, 2018) พร้อมทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดรูปแบบและมีกระบวนการพัฒนาทักษะและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) และการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้ดิจิทัลและเทคโนโลยีให้ก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา (Office of the Basic Education Commission, 2020)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำเครื่องมือวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 ที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของตนเอง โดยทำความเข้าใจนิยามเชิงปฏิบัติการขององค์ประกอบเพื่อสามารถนำไปสู่การปฏิบัติและวัดผลอย่างมีประสิทธิภาพ

2. เครื่องมือวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 พัฒนาโดยอิงบริบทของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเป็นหลัก แต่สามารถนำไปใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาได้ทุกสังกัด

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้พัฒนาเครื่องมือวัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรองรับ Society 5.0 โดยผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้ประเมินตนเองซึ่งเป็นมุมมองที่มีต่อตนเองเป็นหลัก การวิจัยครั้งต่อไปอาจพัฒนาเครื่องมือโดยใช้มุมมองจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงาน ก.ค.ศ. และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

เอกสารอ้างอิง

Biggs, J. B., & Collis, K. F. (1982). *Evaluating the quality of learning: The solo taxonomy*. New York: Academic Press.

Brand Buffet. (2019). *5 Skills for survive in AI takes all and prepare to be a citizen of the future world*. Retrieved from <https://www.brandbuffet.in.th/2019/03/5-skills-for-future-survived-from-ai-takes-all/> [in Thai]

Cathcart Associates Asia Recruitment. (2022). *5 Skills for future in 2025*. Retrieved from <https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:6927925086100348928/>

Hair, J. F., Anderson, R. E., Babin, B. J., & Black, W. C. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.

Hona, P. (2019). *A competency development model of school administrators for Thailand 4.0* (Doctoral dissertation). Nakhon Sawan Rajabhat University, Nakhon Sawan. [in Thai]

Kaewcheed, T., & Vimolsilp, U. (2019). *Up-skill digital competence model on human capital*. *Ramkhamhaeng University Journal: The Graduate School (Educational Technology)*, 4(1), 49-66. [in Thai]

Keidanren Policy & Action. (2016). *Toward realization of the new economy and society: Reform of the economy and society by the deepening of "Society 5.0"*. Retrieved from https://www.keidanren.or.jp/en/policy/2016/029_outline.pdf

- Legkhaow, M. (2016). *Open the perspective of Thai bureaucracy for Society 5.0*. Bangkok: Office of the Public Sector Development Commission. [in Thai]
- McClelland, C. D. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1–14.
- Office of Basic Education Policy and Planning. (2023). *Data of school under OBEC*. Retrieved from http://www.bopp.go.th/?page_id=878 [in Thai]
- Office of Industrial Affairs, Royal Thai Embassy Tokyo. (2018). *Society 5.0*. Bangkok: Ministry of Industry. [in Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2017). *Competency in year 2017*. Bangkok: Ministry of Education. [in Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2020). *Manual for the curriculum for developing civil servant teachers and educational personnel before being appointed to the position of director of an educational institution*. Bangkok: Ministry of Education. [in Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2021). *The moving criteria of Administrators for the Office of the Basic Education in 2023*. Retrieved from <https://personnel.obec.go.th/home/archives/57549> [in Thai]
- Office of the Civil Service Commission. (2018). *Digital skills of civil servants and government personnel to transform into a digital government*. Retrieved from https://www.ocsc.go.th/?post_type=laws&p=42304 [in Thai]
- Office of the Teacher Civil Service and Educational Personnel Commission. (2006). *Development of educational quality at the Office of the Basic Education Commission*. Bangkok: Office of the Basic Education Commission. [in Thai]
- Payackso, V. (2016). *Thailand 4.0 reflects results to Society 5.0*. Retrieved from <https://siamrath.co.th/c/3954> [in Thai]
- Sirisereewan, A. (2020). *Approaches of academic management development for private primary schools in Bangkok based on the concept of people skills in Society 5.0* (Doctoral dissertation). Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]
- Thabthimsai, S., Buasuwan, P., & Klaijumlang, W. (2021, March 27). Development of administrator competency in disruptive education. In *The 8th National Conference of Nakhonratchasima College 2021* (pp. 28-39). Nakhonratchasima College, Nakhonratchasima. [in Thai]
- The Thai Chamber of Commerce. (2023). *The propulsion Thailand for Era 5.0*. Retrieved from <https://www.naewna.com/business/columnist/51477> [in Thai]

การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาชาวจีน
ในสถาบันอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

Development of the Causal Relationship Model of Mental Health and Quality
of Life of Chinese Students in Upper Northern Thai Universities

ภรณ์ยู สุริยะกันทา^{1*} และ วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร¹

Paranyu Suriyakanta^{1*} and Veerawan Wongpinpech¹

Received: 17 September 2024

Revised: 10 January 2025

Accepted: 10 January 2025

Abstract

This research aimed to develop the causal relationship model for examining Chinese students' mental health and quality of life in upper northern Thai universities. The sample consisted of 420 Chinese undergraduate students from upper northern Thai universities, selected by stratified random sampling. The research instruments were the World Health Organization's Quality of Life Assessment Short Form, the Thai General Health Questionnaire (Thai GHQ-28), the College Climate Perception Test, the Cultural Differences in Perception Test, and the Resilience Quotient. Data were analyzed by utilizing a causal structural model with latent variables.

The results showed that the proposed model fitted the empirical data; chi-square statistics (χ^2) = 268.70, df = 169, χ^2/df = 1.59, RMSEA = .038, SRMR = .065, GFI = .94, AGFI = 0.92 and CN = 334.50 and all path coefficients were statistically significant at .05 level. Furthermore, the findings showed that college climate perception had the most effect on mental health (path coefficient = .65), followed by resilience quotient (path coefficient = .16). For cultural differences in perception, it was the only variable that influenced the quality

¹ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹ Faculty of Humanities, Chiang Mai University

* ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: paranyu.sur@mfu.ac.th)

of life (path coefficient = -.25). The results of this study will serve as a guideline for educational institutions to prepare to take care of Chinese students studying in Thailand, ensuring they have good mental health and quality of life.

Keywords: *Quality of Life, Mental Health, College Climate Perception, Cultural Differences Perception, Resilience Quotient*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาชาวจีนในสถาบันอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชาวจีนที่ศึกษาในระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย จำนวน 420 คน ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบวัดคุณภาพชีวิตฉบับย่อขององค์การอนามัยโลก แบบวัดสุขภาพจิต แบบวัดการรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษา แบบวัดการรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และแบบวัดความเข้มแข็งทางจิตใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุแบบมีตัวแปรแฝง

ผลการวิจัยพบว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไคสแควร์ (χ^2) = 268.70, df = 169, χ^2/df = 1.59, ค่า RMSEA = .038, ค่า SRMR = .065, ค่า GFI = .94, ค่า AGFI = .92 และ ค่า CN = 334.50 เส้นอิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวแปร นอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุดต่อสุขภาพจิต คือ การรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .65 รองลงมา คือ ความเข้มแข็งทางจิตใจ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .16 สำหรับตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตพบว่ามีเพียงตัวแปรเดียว คือ การรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -.25 ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาในการเตรียมความพร้อมเพื่อดูแลนักศึกษาชาวจีนที่เข้ามาศึกษาในประเทศไทยให้มีสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตที่ดี

คำสำคัญ: *คุณภาพชีวิต, สุขภาพจิต, การรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษา, การรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม, ความเข้มแข็งทางจิตใจ*

บทนำ

จุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพออกสู่สังคม เพื่อให้บัณฑิตเหล่านั้นสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาสังคมไทยและสังคมโลก (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2022) ซึ่งการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศถือว่าเป็นพันธกิจหรือบทบาทหน้าที่หลักที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องคำนึงถึงให้มากที่สุด ตามแนวนโยบายของรัฐบาลในการเป็นมหาวิทยาลัย 4.0 ดังนั้น

สถาบันอุดมศึกษาจึงมีหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน และจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ (Ma-oon, 2016; Thongbai, 2023)

ปัจจุบันการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา นอกจากการที่จะต้องจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนภายในประเทศแล้ว การจัดการศึกษายังเปิดกว้างไปยังผู้เรียนจากต่างประเทศร่วมด้วย โดยผู้เรียนจากต่างประเทศที่พบว่าเข้ามาเรียนในสถาบันอุดมศึกษาของไทยมากที่สุดประเทศหนึ่ง คือ ผู้เรียนที่มาจากประเทศจีน (Office of the Higher Education Commission, 2020; Prachachat Turakij, 2023) อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า นักศึกษาชาวจีนที่เข้ามาศึกษาในประเทศไทยนั้นยังมีบางส่วนที่ประสบกับปัญหาต่าง ๆ อาทิ ปัญหาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวัน ทั้งในส่วนของอาหาร อากาศ การจราจร ปัญหาการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างคนจีนและคนไทย ทั้งในส่วนของบุคลิก ลักษณะนิสัย การมีเจตคติแบบเหมารวม ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนของไทย ปัญหาการปรับตัวทางด้านวัฒนธรรม การปรับตัวด้านสังคม การปรับตัวต่อการใช้ชีวิตภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งล้วนมีผลกระทบต่อทั้งสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตที่ดีของนักศึกษาชาวจีน (Yuxi, 2011; Gu, 2013; Viphatphumiprathes, 2016) นอกจากนี้ งานวิจัยของ Chen, Wang, You, Chen, and Chew (2020) ที่ศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษาวชิทยาลัยนานาชาติจีนแผ่นดินใหญ่ในประเทศไทยก็พบผลที่สอดคล้องกันว่า นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพจิตที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวของชีวิตในด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อารมณ์ และการเรียนรู้หรือการปรับตัวในด้านวัฒนธรรมใหม่ที่ไม่คุ้นชิน ถึงแม้ว่าประเทศไทยและประเทศจีนจะมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน แต่ปัญหานี้ยังคงเป็นปัญหาที่มีผลต่อสุขภาพจิต และการใช้ชีวิตในช่วงระยะเวลาที่ศึกษาในประเทศไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นว่า ถ้านักศึกษาชาวจีนได้รับการส่งเสริมให้มีสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตที่ดี น่าจะเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็น

จากการศึกษา แม้จะยังไม่พบว่าม้งงานวิจัยที่ชี้ชัดให้เห็นว่าในการส่งเสริมให้นักศึกษาชาวจีนมีสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตที่ดีควรต้องส่งเสริมปัจจัยใด แต่ก็พบว่าม้งงานวิจัยหลายชิ้นที่สะท้อนให้เห็นว่าการรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษา การรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และความเข้มแข็งทางจิตใจ น่าจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของกลุ่มนักศึกษาชาวจีน หรือกลุ่มบุคคลที่มีการย้ายถิ่นฐาน อาทิ งานวิจัยของ Dulay and Karadağ (2017) ที่พบว่าสภาพบรรยากาศในสถานศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกมีความสุขในการเรียน และเมื่อนักศึกษาเกิดความรู้สึกมีความสุขในการเรียนแล้ว จะทำให้นักศึกษาประสบผลสำเร็จในการเรียนด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ Alan and layne (2021) ขณะที่งานวิจัยของ Jibreel (2015) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความท้าทายทางวัฒนธรรมที่นักศึกษาชาวต่างชาติต้องเผชิญ พบว่า สิ่งที่เป็นผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของนักศึกษาชาวต่างชาติ คือ การตื่นตระหนกทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการใช้ภาษาในการสื่อสาร

ระหว่างอาจารย์ เพื่อน ความซับซ้อนของภาษา การแต่งกาย มารยาททางสังคม และวัฒนธรรมการเรียน การสอน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกเหงา เครียด สับสน และวิตกกังวล ดังนั้นจึงทำให้ การดำเนินชีวิตของนักศึกษาเป็นไปด้วยความยากลำบาก (Schwartz et al., 2024) ส่วนงานวิจัยของ Pidgeon, Rowe, Stapleton, Magyar, and Lo (2014) ที่ศึกษาความเข้มแข็งทางจิตใจของนักศึกษาต่างชาติ ผลการศึกษาพบว่า การเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเป็นช่วงเวลาที่ตึงเครียดโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของ สภาพแวดล้อม ความกดดันในการศึกษาเล่าเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน และปัญหาทางการเงิน สิ่งเหล่านี้จึงมักเป็นปัญหาที่พบบ่อยในกลุ่มของนักศึกษาชาวต่างชาติและส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตของนักศึกษา ทำให้นักศึกษาไม่สามารถจัดการกับอารมณ์และจิตใจของตนเองได้ คิดในแง่ลบ ไม่มีความสุขในการศึกษาเล่าเรียน และการใช้ชีวิตประจำวัน (Cantrill, 2024)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษา การรับรู้ความแตกต่างทาง วัฒนธรรม และความเข้มแข็งทางจิตใจน่าจะมีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาชาวต่างชาติ ดังนั้นเพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนในการส่งเสริมให้นักศึกษาชาวจีนที่เข้ามาศึกษาในประเทศไทยมีสุขภาพจิตและ คุณภาพชีวิตที่ดีว่าควรคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญปัจจัยใด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของ ตัวแปรดังกล่าว ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถ นำไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาถึงปัจจัยสำคัญที่ควรส่งเสริมเพื่อให้นักศึกษาชาวจีนที่เข้ามาศึกษาใน ประเทศไทยมีสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาชาวจีน ในสถาบันอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

World Health Organization (2012) ให้ความหมายและคำนิยามของ คุณภาพชีวิต เป็นการรับรู้ ความพึงพอใจของบุคคลในการดำรงชีวิตในสังคม โดยจะสัมพันธ์กับเป้าหมาย และความคาดหวังของตนเอง ภายใต้บริบทของวัฒนธรรม ค่านิยม มาตรฐานของสังคม และสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สวัสดิการ และบริการ ในด้านต่าง ๆ ตลอดจนลักษณะทางการเมืองการปกครองในสังคมที่อาศัยอยู่ การมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นสิ่งที่ สำคัญประการหนึ่งที่ช่วยให้นักศึกษาชาวจีนสามารถใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทยได้อย่างมีความสุข (Yuxi, 2011) การมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงระดับของการมีความสุขและความพึงพอใจในชีวิต ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ และการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลในสังคม เป็นการประสานการรับรู้ของบุคคลภายใต้ วัฒนธรรม ค่านิยม และเป้าหมายในชีวิตของแต่ละคน โดยการรับรู้ของบุคคลด้านร่างกาย (Physical

Domain) จะเป็นการรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคลที่มีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความสุขสบาย และการรับรู้ถึงพลังกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นต้น ขณะที่การรับรู้ของบุคคลด้านจิตใจ (Psychological Domain) เป็นการรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ และการรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับเรื่องต่าง ๆ ของตน เป็นต้น ส่วนการรับรู้ของบุคคลด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships Domain) เป็นการรับรู้ความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่น เช่น การรับรู้ถึงการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม และการรับรู้ที่ตนเองได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคม เป็นต้น สำหรับการรับรู้ของบุคคลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Domain) เป็นการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าตนเองมีชีวิตอยู่อย่างอิสระไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ปราศจากมลพิษต่าง ๆ รวมถึงการรับรู้ที่ตนเองมีโอกาสได้รับข่าวสารหรือฝึกฝนทักษะต่าง ๆ เป็นต้น (Phattharayuttawat, 2005; World Health Organization, 2014) อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ Henning, Krägeloh, Moir, Doherty, and Hawken (2012) พบว่า นักศึกษาต่างชาติมักจะประสบปัญหาคุณภาพชีวิตทางสังคมและสิ่งแวดล้อมต่ำกว่าเมื่อเทียบกับเพื่อนในประเทศ จึงทำให้นักศึกษาต่างชาติมีความกังวลในเรื่องคุณภาพชีวิตของตนเองเป็นอย่างมาก ซึ่งความกังวลนี้พบว่าส่งผลกระทบต่อทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของนักศึกษาร่วมด้วย ดังนั้นการหาแนวทางหรือปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาชาวจีนมีคุณภาพที่ดีจึงเป็นสิ่งที่สถาบันการศึกษาควรตระหนักและให้ความสำคัญ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า คุณภาพชีวิต คือ การรับรู้ถึงความพึงพอใจในการดำรงชีวิต การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีในด้านต่าง ๆ สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการดำรงชีวิตและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในทิศทางที่ดี และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นจะต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่ตนเองและสังคม ตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม (Goldberg, 1972)

2. แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพจิต

World Health Organization (2001) กล่าวว่า สุขภาพจิต คือ สภาพสภาวะที่บุคคลรับรู้ศักยภาพของตน สามารถรับมือกับความเครียดในชีวิต สามารถทำงานให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์ และสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมของตนได้ สุขภาพจิตเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญสำหรับนักศึกษาชาวจีนที่ต้องเข้ามาศึกษาในประเทศไทยซึ่งมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างจากประเทศจีน การมีสุขภาพจิตที่ดีจะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวและจัดการกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีแนวคิดเชิงบวกต่อตนเอง และมีอารมณ์ที่มั่นคง (Videbeck, 2017) ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลใดไม่สามารถที่จะปรับตัวกับสภาพแวดล้อมหรือไม่สามารถทนต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ ก็จะส่งผลให้ไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข และอาจจะนำไปสู่การเจ็บป่วยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ (Faculty of Medicine Ramathibodi

Hospital Mahidol University, 2014) นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาชาวจีนที่เข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทย มักจะประสบปัญหาต่าง ๆ อาทิ ปัญหาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวัน ทั้งในส่วนของอาหาร อากาศ การจราจร ปัญหาการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างคนจีนและคนไทย ทั้งในส่วนของ บุคลิกลักษณะนิสัย การมีเจตคติแบบเหมารวม ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนของไทย ปัญหาการปรับตัว ทางด้านวัฒนธรรม การปรับตัวด้านสังคม การปรับตัวต่อการใช้ชีวิตภายในมหาวิทยาลัย ปัญหาเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อทั้งสุขภาพจิต และคุณภาพชีวิตที่ดีของนักศึกษาชาวจีนเป็นอย่างมาก (Yuxi, 2011; Gu, 2013; Forbes & Sawyer, 2016) สอดคล้องงานวิจัยของ Chen et al. (2020) ที่ศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของ นักศึกษาวิทยาลัยนานาชาติจีนแผ่นดินใหญ่ในประเทศไทยที่พบว่า นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่มีปัญหา สุขภาพจิตที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวของชีวิตใน ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อารมณ์ และการเรียนรู้หรือการปรับตัวใน ด้านวัฒนธรรมใหม่ที่ไม่คุ้นชิน ดังนั้นเพื่อช่วยให้นักศึกษาชาวจีนสามารถใช้ชีวิตในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา ในประเทศไทยอย่างมีความสุข สถาบันอุดมศึกษาควรให้ความสำคัญในการหาแนวทางเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษา ชาวจีนมีสุขภาพจิตที่ดีร่วมด้วย

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิต

3.1 การรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษา (College Climate Perception)

การรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่เกิดจากความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสภาพ บรรยากาศต่าง ๆ ในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมภายในหรือภายนอกสถานศึกษา เช่น อาคาร สถานที่ การจัดการเรียนการสอน เพื่อน อาจารย์ และบุคลากร ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การรับรู้ด้านอาคารและสถานที่ 2) การรับรู้ด้านการเรียนการสอน 3) การรับรู้ด้านการ ให้บริการผู้เรียน 4) การรับรู้ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของผู้เรียน 5) การรับรู้ด้านการจัด กิจกรรมผู้เรียน และ 6) การรับรู้ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน (Astin, 1971) จากการศึกษาของ Keefe and Howard (1997) พบว่า บรรยากาศของสถานศึกษามีผลต่อสุขภาพจิตของนักศึกษา อีกทั้งยังพบว่าการมีบรรยากาศใน สถานศึกษาที่ดีสามารถช่วยในการเสริมสร้างความรู้สึกอบอุ่นใจ ปลอดภัย สบายใจ มีความสุข อีกทั้งยังช่วยใน การพัฒนาสติปัญญาและเขาวานปัญญาในการเรียนรู้ของนักศึกษา (Alan & Layne, 2021; Leath, Butler-Barnes, Jones, & Ball, 2023) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dulay and Karadağ (2017) ที่พบผลการศึกษา ที่น่าสนใจว่าสภาพบรรยากาศในสถานศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความรู้สึก มีความสุขในการเรียน โดยเมื่อนักศึกษาเกิดความรู้สึกมีความสุขในการเรียนแล้วก็จะส่งผลให้นักศึกษาประสบ ผลสำเร็จในการเรียนร่วมด้วย นอกจากนี้จากการศึกษาของ Haron, Osman, Madinsah, Sari, and Zaki (2015) ยังพบว่า ถ้าหากสถาบันการศึกษาใดมีสภาพบรรยากาศและคุณภาพการศึกษาที่ดีก็จะทำให้นักศึกษา ในสถาบันการศึกษานั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ถ้าหากสถาบันการศึกษาใดมีสภาพบรรยากาศที่ไม่เหมาะสมก็จะ ทำให้นักศึกษาในสถาบันนั้นมีปัญหาต่าง ๆ ตามมาด้วยเช่นกัน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างมีความสุขทั้งกายและใจ นักศึกษาจะเกิดการเรียนรู้ และมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อันจะส่งผลให้นักศึกษาประสบผลสำเร็จในการศึกษา แต่หากมหาวิทยาลัยใดมีสภาพบรรยากาศที่ไม่เอื้อต่อการศึกษาก็จะส่งผลต่อการเรียนรู้ และการใช้ชีวิตของนักศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษาน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตและสุขภาพจิตของนักศึกษาชาวจีนในการศึกษาครั้งนี้

3.2 การรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Cultural Differences Perception)

การรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม เป็นความรู้สึกรู้สึกของมนุษย์เมื่อพบเจอกับสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมและสังคมใหม่ โดยที่สังคมดังกล่าวนี้มีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ค่านิยม ความเชื่อ วิธีคิด ขนบธรรมเนียม และนิสัยของผู้คนในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) การรับรู้ด้านความรู้ทางวัฒนธรรม 2) การรับรู้ด้านความตระหนักทางวัฒนธรรม 3) การรับรู้ด้านทักษะทางวัฒนธรรม และ 4) การรับรู้ด้านความสามารถในการสื่อสาร (Chantarasenanon, 2010; Chamnan & Ruengtragul, 2014) สำหรับการเรียนในสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและสังคมใหม่ที่แตกต่างจากวัฒนธรรมและสังคมเดิมของนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักศึกษาชาวต่างชาติเป็นไปด้วยความยากลำบาก (Myles & Cheng, 2003; Arthur, 2004) ซึ่งความท้าทายเหล่านี้พบว่า ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก จากการศึกษาของ Wu, Garza, and Guzman (2015) พบว่า การปรับตัวทางวัฒนธรรมที่ไม่คุ้นเคย ทำให้นักศึกษาต่างชาติต้องรับมือกับความโดดเดี่ยวทางสังคมเมื่อต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jibreel (2015) และ Cantrill (2024) ที่พบว่า ความท้าทายทางวัฒนธรรมที่นักศึกษาชาวต่างชาติต้องเผชิญ เป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อนักศึกษาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการใช้ภาษาในการสื่อสารระหว่างอาจารย์ เพื่อน ความซับซ้อนของภาษา การแต่งกาย มารยาททางสังคม และวัฒนธรรมการเรียนการสอน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกเหงา เครียด สับสน และวิตกกังวล ดังนั้นจึงทำให้การดำเนินชีวิตของนักศึกษาเป็นไปด้วยความยากลำบากทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวันและชีวิตในการเรียน ขณะทำงานวิจัยของ Yuxi (2011) ที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการปรับตัวของนักศึกษาจีนเมื่อเข้ามาศึกษาในประเทศไทย ก็พบผลที่สอดคล้องกันว่า นักศึกษาจีนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพได้เร็วกว่าการปรับตัวด้านสังคมวัฒนธรรม โดยปัญหาที่นักศึกษาต้องปรับตัวก็จะมีทั้งในเรื่องของอาหาร อากาศ การจราจร การใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ความสัมพันธ์ระหว่างคนจีนและ/หรือคนไทย และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของประเทศไทย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม เป็นปัญหาหนึ่งของนักศึกษาต่างชาติที่ต้องพบเจอ ทั้งเรื่องของค่านิยม ความเชื่อ สิ่งแวดล้อมในสังคม การใช้ชีวิตความเป็นอยู่ ธรรมเนียมปฏิบัติ การติดต่อสื่อสาร และการปรับตัวต่อการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หากนักศึกษารับรู้ว่าวัฒนธรรมมีความแตกต่างกันมาก ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกตื่นตระหนกทางวัฒนธรรม (Culture Shock) ส่งผลถึงการใช้

ชีวิตความเป็นอยู่ เกิดความเครียด วิตกกังวล ที่จะมีกระทบโดยตรงต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตและสุขภาพจิตของนักศึกษาชาวจีนร่วมด้วย

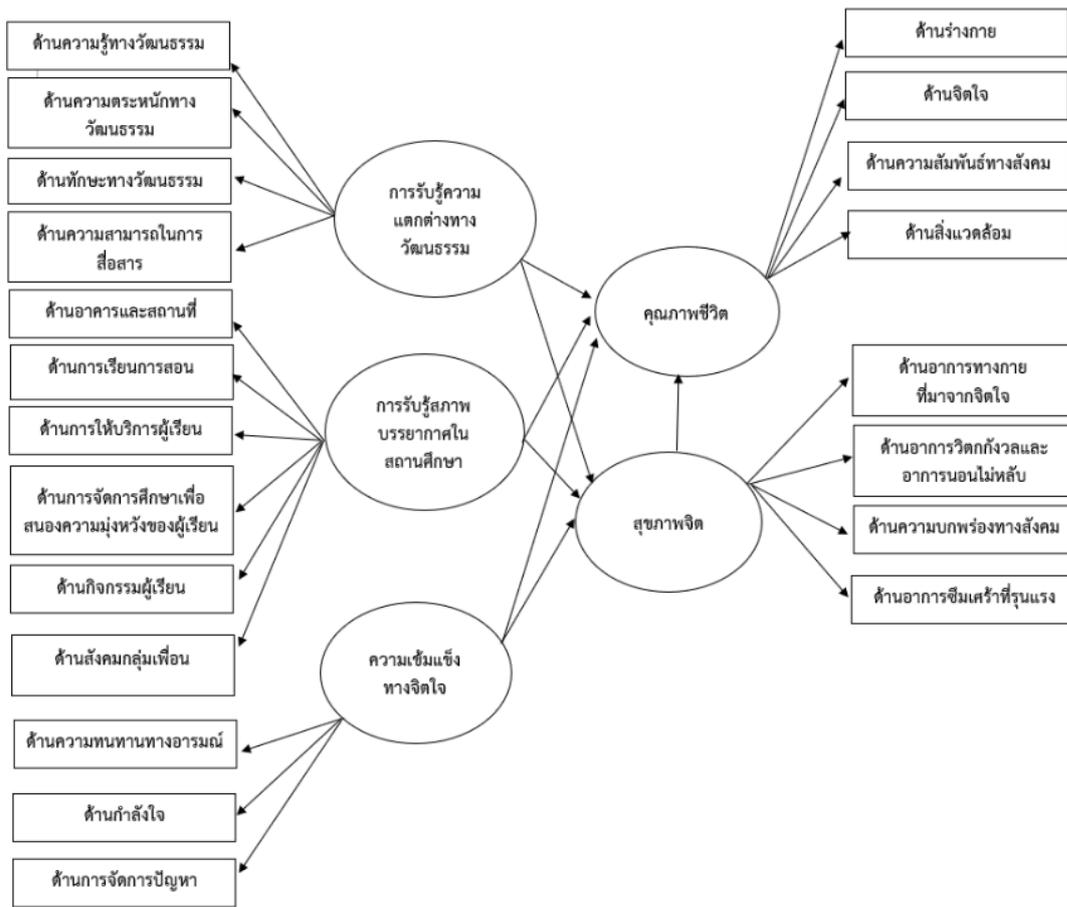
3.3 ความเข้มแข็งทางจิตใจ (Resilience Quotient)

Department Of Mental Health (2009) กล่าวว่า ความเข้มแข็งทางจิตใจเป็นความสามารถทางอารมณ์และจิตใจในการปรับตัวและฟื้นคืนตัวกลับสู่ภาวะปกติ หลังจากเจอสถานการณ์วิกฤตหรือเหตุการณ์ที่ลำบากในชีวิตอันเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลนั้นผ่านไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขจากการศึกษาของ Bastaminia, Dastoorpoor, Omidipoor, and Tomaj (2016) เกี่ยวกับความเข้มแข็งทางจิตใจและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐยาซุจ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเข้มแข็งทางจิตใจต่ำจึงทำให้สุขภาพร่างกายของนักศึกษาและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยไม่ค่อยดีเท่าที่ควร โดยสาเหตุสำคัญหนึ่งเกิดจากการที่นักศึกษาไม่สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองอย่างกระหน่ำทันได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้นักศึกษาเกิดความวิตกกังวล และมองตัวเองในด้านลบตลอดเวลา อีกทั้งสิ่งที่นักศึกษายังต้องเผชิญกับอุปสรรคที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ใหม่ การปรับตัวอย่างรวดเร็วที่จะต้องรับผิดชอบในสิ่งต่าง ๆ และความลังเลใจในการขอความช่วยเหลือ (Bedi, Roberts, & Duff, 2024; Brites, Brandão, Hipólito, Ros, & Nunes, 2024) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Subhan et al. (2015) ที่ศึกษาเกี่ยวกับระดับความเข้มแข็งทางจิตใจของนักศึกษาชาวต่างชาติในมาเลเซีย พบว่า นักศึกษาชาวต่างชาติมีระดับความเข้มแข็งทางจิตใจในระดับต่ำ เนื่องจากการใช้ชีวิตในต่างประเทศค่อนข้างลำบาก และเป็นสิ่งที่แปลกใหม่ทำให้นักศึกษาต้องปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อให้สามารถปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อม ภาษา การเงิน สภาพอากาศ อาหาร วัฒนธรรมและครอบครัว

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความเข้มแข็งทางจิตใจ เป็นคุณลักษณะที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถเตรียมรับมือกับสภาวะการณ์ที่ยากลำบากหรือสามารถฟื้นตัวอย่างรวดเร็วจากสภาวะที่ยากลำบาก ทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่นที่จะเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้นักศึกษาผ่านไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ไม่เกิดความเจ็บป่วยทางจิต ดังนั้นผู้วิจัยจึงเชื่อว่าความเข้มแข็งทางจิตใจน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตและสุขภาพจิตของนักศึกษาชาวจีนในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรสำคัญที่พบว่าสัมพันธ์ต่อสุขภาพจิต และคุณภาพชีวิตของบุคคลจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ ตัวแปรการรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษา ตัวแปรการรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และตัวแปรความเข้มแข็งทางจิตใจ มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: จากการทบทวนวรรณกรรมโดยนักวิจัย

จากภาพที่ 1 เป็นการแสดงโมเดลสมมติฐานของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาชาวจีนในสถาบันอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย โดยสมมติฐานนี้เกิดขึ้นจากกรอบคิดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาตัวแปรสำคัญที่พบว่ามีผลต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของบุคคลจากทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยว่าโมเดลสมมติฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจะมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีสมมติฐานย่อยตามเส้นทางอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

1. การรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิต และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านสุขภาพจิต
2. การรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิต และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านสุขภาพจิต

3. ความเข้มแข็งทางจิตใจมีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิต และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านสุขภาพจิต
4. สุขภาพจิตมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพชีวิต

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ นักศึกษาชาวจีนที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ทั้งชายและหญิงในสถาบันอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน ประมาณ 2,067 คน (Nukitrangsan & Chantaraphaha, 2021)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎแห่งความชัดเจน (Rule of Thumb) (Nastasi & Schensul, 2005) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 20 คน ต่อ 1 ตัวแปรสังเกต ซึ่งการวิจัยนี้ศึกษาตัวแปรสังเกตทั้งหมด 21 ตัวแปร จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 420 คน จากนั้นจึงทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น ดังนี้

1. จำแนกสถาบันอุดมศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยที่มีนักศึกษาชาวจีนศึกษาอยู่ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยพายัพ และมหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

2. กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนประชากรของนักศึกษาชาวจีนในแต่ละมหาวิทยาลัย และใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสมัครใจในการตอบแบบสอบถามของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งตามจำนวนที่กำหนด

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามออนไลน์ฉบับจัดทำเป็นภาษาจีน จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ระดับชั้นปี กลุ่มสาขาวิชาที่เรียน ระยะเวลาที่ใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทย ลักษณะที่พักอาศัยในประเทศไทย งานอดิเรก/กิจกรรมยามว่าง

- ตอนที่ 2 แบบวัดคุณภาพชีวิต ผู้วิจัยใช้แบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ชุดย่อ (WHOQOL - BREF - THAI) (Department of Mental Health, 2022b) ประเมินจากองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 26 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .39 - .86

ตอนที่ 3 แบบวัดสุขภาพจิต ผู้วิจัยใช้แบบวัดภาวะสุขภาพจิต (Thai General Health Questionnaire: Thai GHQ-28) กระทรวงสาธารณสุข (Department of Mental Health, 2022a) มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) อาการทางกายที่มาจากจิตใจ 2) อาการวิตกกังวลและการนอนไม่หลับ 3) ความบกพร่องทางสังคม และ 4) อาการซึมเศร้าที่รุนแรง มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 28 คำถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .38 - .94

ตอนที่ 4 แบบวัดการรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษา เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของ Astin (1971) มี 6 องค์ประกอบ คือ 1) การรับรู้ด้านอาคารสถานที่ 2) การรับรู้ด้านการเรียนการสอน 3) การรับรู้ด้านการให้บริการผู้เรียน 4) การรับรู้ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของผู้เรียน 5) การรับรู้ด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียน และ 6) การรับรู้ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 26 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .31 - .74

ตอนที่ 5 แบบวัดการรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยพัฒนาจากแบบวัดของ Chantarasenanon (2010) และ Chamnan and Ruengragul (2014) มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การรับรู้ด้านความรู้ทางวัฒนธรรม 2) การรับรู้ด้านความตระหนักทางวัฒนธรรม 3) การรับรู้ด้านทักษะทางวัฒนธรรม และ 4) การรับรู้ด้านความสามารถในการสื่อสาร มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .35 - .83

ตอนที่ 6 แบบวัดความเข้มแข็งทางจิตใจ ผู้วิจัยใช้แบบวัดความเข้มแข็งทางจิตใจ (Resilience Quotient) ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (Department of Mental health, 2009) มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความทนทานทางอารมณ์ 2) กำลังใจ และ 3) การจัดการปัญหา มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .25 - .80

โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1) ดำเนินการแปลแบบวัดแต่ละตอนของแต่ละตัวแปรให้เป็นภาษาจีน และให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาจีน ซึ่งเป็น Native Speaker ตรวจสอบความถูกต้องของภาษา

2) นำแบบวัดที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาชาวจีนที่ศึกษาระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดนั้น ๆ (Item-total Correlation) และหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายในด้วยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อมากกว่า .20 ขึ้นไป และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับมากกว่า .70

นอกจากนี้ในส่วนของการรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษาและแบบวัดการรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ก่อนที่จะดำเนินการแปลให้เป็นภาษาจีนและนำไปทดลองใช้เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

(Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และนำข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดยพบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.50

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลผ่านช่องทางการติดต่อสื่อสารออนไลน์ต่าง ๆ ของคณะ หลักสูตร หรือหน่วยงาน ภายในที่เกี่ยวข้องกับการดูแลนักศึกษาชาวจีน ของสถาบันอุดมศึกษาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล โดยจัดทำเป็น โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนให้นักศึกษาสแกน QR Code เพื่อร่วมตอบแบบสอบถามออนไลน์ที่สร้างผ่าน Google form ตามความสมัครใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง Tolerance Variance และ Inflation Factor (VIF) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษา และใช้ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของ โมเดลสมมติกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาดัชนีความสอดคล้องโดยรวมตามเกณฑ์ต่อไปนี้ (Bollen, 1989; Byrne, 1998; Diamantopoulos & Siguaw, 2000)

1. ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) ควรมีค่าอยู่ระหว่าง 2.00 - 5.00
2. ค่า Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) ควรมีค่าน้อยกว่า .10
3. ค่า Standardized Root Mean Square Residual (SRMR) ควรมีค่าน้อยกว่า .08
4. ค่า Goodness-of-fit index (GFI) และ Adjusted goodness-of-fit index (AGFI) ควรมีค่ามากกว่า .90
5. ค่า Critical N (CN) ควรมากกว่า 200

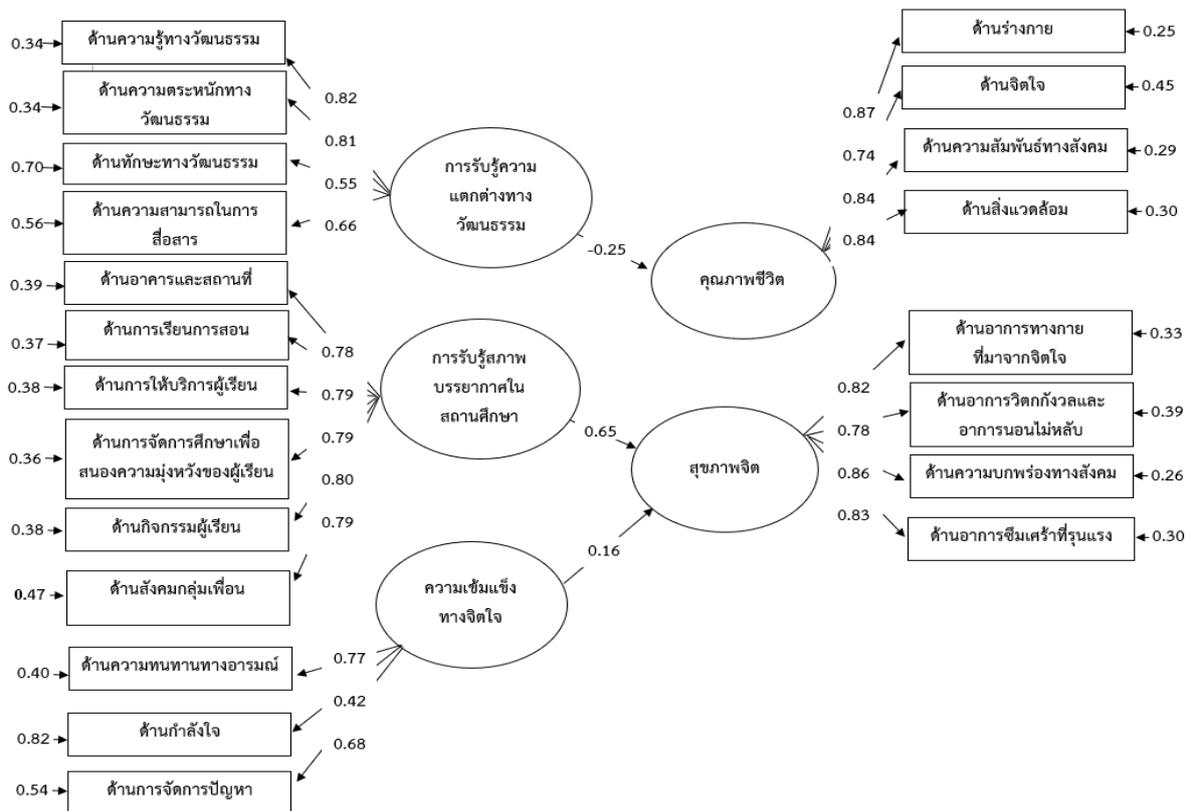
จริยธรรมการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติดำเนินการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (COA NO. 002/65) โดยมีกระบวนการชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดต่าง ๆ ของ โครงการวิจัยแก่นักศึกษา ให้อิสระแก่นักศึกษาในการตัดสินใจเข้าร่วมหรือปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการวิจัย ซึ่ง ในการตอบแบบสอบถามไม่มีการระบุชื่อหรือตัวตนของนักศึกษาลงในแบบสอบถาม และคำตอบของนักศึกษา จะถูกนำมาวิเคราะห์ในภาพรวมเท่านั้น

ผลการวิจัย

การทดสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดล เริ่มต้นยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจึงปรับโมเดล โดยพิจารณาถึงความสมเหตุสมผลตาม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และอาศัยดัชนีการปรับ (Jöreskog & Sörbom, 1996) โดย

เริ่มจากการตัดเส้นอิทธิพลที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออกจากโมเดล ได้แก่ เส้นอิทธิพลจากตัวแปรการรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษาที่ส่งไปตัวแปรคุณภาพชีวิต เส้นอิทธิพลจากตัวแปรการรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ส่งไปตัวแปรสุขภาพจิต เส้นอิทธิพลจากตัวแปรความเข้มแข็งทางจิตใจที่ส่งไปตัวแปรคุณภาพชีวิต และเส้นอิทธิพลจากตัวแปรสุขภาพจิตที่ส่งไปตัวแปรคุณภาพชีวิต จากนั้นได้ทำการปรับโมเดลโดยยอมผ่อนคลายให้ความคลาดเคลื่อนในการวัดมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งหลังจากที่ดำเนินการปรับโมเดลแล้ว พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เส้นอิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวแปร เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวมตามเกณฑ์ของ (Bollen, 1989; Byrne, 1998; Diamantopoulos & Siguaw, 2000) อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ทุกค่า ดังนี้ χ^2 มีค่า = 268.70, $df = 169$, $\chi^2/df = 1.59$, ค่า RMSEA = .038, ค่า SRMR = .065, ค่า GFI = .94, ค่า AGFI = .92 และ ค่า CN = 334.50 โมเดลสุดท้ายหลังจากปรับโมเดล ปรากฏดังภาพที่ 2 และตารางที่ 1



ภาพที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาชาวจีน
ในสถาบันอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย หลังจากการปรับโมเดล

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct Effects: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effects: IE) อิทธิพลรวม (Total Effects: TE) ของตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรผลและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสองของตัวแปร (Squared Multiple Correlation: R²)

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล					
	สุขภาพจิต			คุณภาพชีวิต		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษา	.65	-	.65	-	-	-
การรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม	-	-	-	-.25	-	-.25
ความเข้มแข็งทางจิตใจ	.16	-	.16	-	-	-
R²	.45			.06		

จากภาพที่ 2 และตารางที่ 1 พบว่า หลังจากปรับโมเดลแล้ว เส้นอิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวแปร รวมทั้งค่าการทดสอบความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ทุกค่า และพบว่า ตัวแปรการรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษา และตัวแปรความเข้มแข็งทางจิตใจ มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรสุขภาพจิต โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .65 และ .16 ตามลำดับ สำหรับตัวแปรการรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม พบว่า มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรคุณภาพชีวิต โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -.25 โดยไม่พบอิทธิพลทางอ้อมระหว่างตัวแปรสาเหตุและตัวแปรผล สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง พบว่า คุณภาพชีวิตมีค่าเท่ากับ .06 แสดงว่า ร้อยละ 6 ของความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตสามารถอธิบายได้ด้วยการรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ส่วนสุขภาพจิตพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสองเท่ากับ .45 แสดงว่าร้อยละ 45 ของความแปรปรวนของสุขภาพจิตสามารถอธิบายได้ด้วยการรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษา และความเข้มแข็งทางจิตใจ

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาชาวจีนในสถาบันอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีความสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยบางส่วน

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่าการรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิต และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านสุขภาพจิต ผลการทดสอบพบว่า การรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาพจิตโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .65 ขณะที่ไม่พบว่ามีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านสุขภาพจิต สะท้อนให้เห็นได้ว่ายิ่งนักศึกษชาวจีนรับรู้ถึงสภาพบรรยากาศในสถานศึกษาที่ตนเองศึกษาอยู่ได้มีความสุขกายสบายใจ ทั้งสภาพบรรยากาศภายในหรือภายนอกสถานศึกษา ตลอดจนรับรู้ได้ว่าสถาบันการศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยใน

ด้านการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่ และด้านการให้บริการผู้เรียนอย่างเพียงพอและเหมาะสมต่อนักศึกษาชาวจีนมากเท่าใด ก็จะทำให้ให้นักศึกษาชาวจีนมีสุขภาพจิตที่ดีมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ Keefe and Howard (1997) ที่พบว่า บรรยากาศของสถานศึกษามีผลต่อสุขภาพจิตของนักศึกษา เพราะบรรยากาศในสถานศึกษาสามารถช่วยในการเสริมสร้างความรู้สึกรอบอุ้มใจ ปลอดภัย สบายใจ มีความสุข อีกทั้งยังช่วยในการพัฒนาสติปัญญา เขาวินิจฉัยปัญหาในการเรียนรู้ของนักศึกษา และผลการศึกษาของ Dulay and Karadağ (2017) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของสภาพบรรยากาศภายในสถานศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา จากผลการศึกษาพบว่า สภาพบรรยากาศในสถานศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกมีความสุขในการเรียน และเมื่อนักศึกษาเกิดความรู้สึกมีความสุขในการเรียนแล้วก็จะยิ่งทำให้นักศึกษาประสบผลสำเร็จในการเรียนด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม การที่ไม่พบว่าการรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษามีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านสุขภาพจิตนั้น ถ้าพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ระดับตัวแปรคุณภาพชีวิตในงานวิจัยครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า นักศึกษาชาวจีนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประเมินว่าตนเองมีระดับคุณภาพชีวิตทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง ขณะที่รู้สึกว่าสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา เช่น อาคารและสถานที่ การจัดการเรียนการสอน อาจารย์ บุคลากร กลุ่มเพื่อน การจัดบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกในสถานศึกษา กิจกรรมที่ส่งเสริมผู้เรียน รวมไปถึงนโยบายและระเบียบการปฏิบัติภายในสถานศึกษา แบบแผนการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนอยู่ในระดับมาก รวมทั้งรับรู้ว่าตนเองมีสุขภาพจิตที่ดีในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษารับรู้ได้ว่าตนเองอยู่ในสภาวะที่สมบูรณ์พร้อมของอารมณ์และจิตใจที่จะสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตให้เข้ากับผู้อื่น รวมไปถึงสภาพแวดล้อมในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการที่การรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษาไม่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านสุขภาพจิตนั้น อาจเนื่องมาจากการให้ความหมายของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของนักศึกษาชาวจีนอาจมีขอบเขตที่มากไปกว่าการได้อยู่ในสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่ดีหรือการที่ตนเองสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตให้เข้ากับผู้อื่นได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับการรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับสุขภาพจิตที่พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

2. จากสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า การรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิต และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านสุขภาพจิต ผลการทดสอบพบว่า การรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพชีวิต โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -0.25 ขณะที่ไม่พบว่ามีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาพจิต และไม่พบว่ามีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านสุขภาพจิต ในส่วนที่พบว่าการรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตนั้น สะท้อนให้เห็นได้ว่ายิ่งนักศึกษาชาวจีนรับรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากจะยิ่งทำให้นักศึกษารับรู้ว่ามีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ Li, Reese, Ma, and Love (2021) ที่พบว่า การที่นักศึกษาชาวต่างชาติ

มีการรับรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากเท่าใดก็จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตมากเท่านั้น โดยพบว่านักศึกษาชาวต่างชาติที่ต้องเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่ที่ต่างไปจากเดิมมักจะประสบกับปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาในการปรับตัว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Haarms, Holtzman, Xue, and Darbyshire (2018) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและพฤติกรรมของนักเรียนชาวจีนระหว่างสถาบันการศึกษาในประเทศและต่างประเทศ ผลการศึกษพบว่า นักศึกษาชาวจีนจะต้องเผชิญกับวัฒนธรรมใหม่ที่ต่างจากวัฒนธรรมที่ตนคุ้นเคยทำให้นักศึกษาบางส่วนไม่สามารถปรับตัวในการใช้ชีวิตในสังคมวัฒนธรรมใหม่ได้ ทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร และปัญหาความเข้าใจในวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนและคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาที่ไม่พบว่าการรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาพจิต และไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านสุขภาพจิต ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาชาวจีนที่เข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนบนส่วนใหญ่จะทำการศึกษาข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ มาก่อน เช่น การศึกษาจากเว็บไซต์ คนรอบข้าง บุคคลที่เคยอาศัยอยู่ในประเทศไทย เป็นต้น จึงอาจเป็นเหตุให้สามารถคลายความวิตกกังวลในการที่จะเข้ามาศึกษาในประเทศไทย (Nukitrangsan & Chantaraphaha, 2021)

3. จากสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า ความเข้มแข็งทางจิตใจมีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิต และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านสุขภาพจิต ผลการทดสอบพบว่า ความเข้มแข็งทางจิตใจมีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาพจิต โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .16 ขณะที่ไม่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านสุขภาพจิต ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ว่ายิ่งนักศึกษชาวจีนมีความเข้มแข็งทางจิตใจก็จะยิ่งทำให้นักศึกษามีสุขภาพจิตที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ Larcombe, Ryan, and Baik (2023) ที่พบว่า นักศึกษาชาวต่างชาติส่วนใหญ่จะมีระดับความเข้มแข็งทางจิตใจค่อนข้างดี เนื่องจากนักศึกษาจะได้รับการปฐมนิเทศก่อนออกมามาศึกษาต่างประเทศ (จากสถานศึกษาเดิม) และจะได้รับการปฐมนิเทศก่อนเข้าศึกษา (สถานศึกษาใหม่) เกี่ยวกับการใช้ชีวิตภายในมหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับ Pidgeon et al. (2014) ที่พบว่า นักศึกษาชาวต่างชาติมีระดับความเข้มแข็งทางจิตใจสูง เนื่องจากได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์หรือรุ่นพี่ที่เคยศึกษาอยู่ จึงทำให้สามารถใช้ชีวิตในต่างประเทศค่อนข้างดี จะมีส่วนน้อยที่ยังต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อม ภาษา การเงิน สภาพอากาศ อาหาร วัฒนธรรม และครอบครัว ประกอบกับลักษณะนิสัยพื้นฐานของชาวจีนเป็นคนที่ขยัน เอาจริงเอาจัง เนื่องจากระบบสังคมและระบบการเรียนการสอนในจีนมีการแข่งขันสูง สร้างความกดดันมาก ทำให้นักศึกษชาวจีนมีนิสัยที่หากสนใจหรือตั้งใจทำอะไรแล้วจะทำอย่างจริงจัง เพื่อจะได้นำพาตัวเองไปแข่งขันกับผู้อื่นได้ ดังนั้นจึงทำให้นักศึกษาชาวจีนที่มาศึกษาต่อในไทยจึงมีความทนทานต่อสิ่งต่าง ๆ ค่อนข้างสูง (Varaphongsatit, 2019)

อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาที่ไม่พบว่าการรับรู้ความเข้มแข็งทางจิตใจมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านสุขภาพจิตนั้น อาจสะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนมากขึ้นว่า การรับรู้ถึงการมีคุณภาพชีวิตของ

นักศึกษาชาวจีนอาจจะให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนบุคคลน้อยกว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสถานการณ์ที่วิกฤตของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งพบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมมีผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม เนื่องจากเป็นสิ่งที่ช่วยป้องกันเหตุการณ์ที่เลวร้ายในชีวิตอีกทั้งยังเป็นแหล่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคคล (Sulistiyorini & Roswiyani, 2021; Cahuas et al., 2023)

4. จากสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ว่าสุขภาพจิตมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพชีวิต ผลการทดสอบพบว่าสุขภาพจิตไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพชีวิต ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าแม้กลุ่มตัวอย่างจะรับรู้ว่าคุณภาพจิตที่ดีในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษารับรู้ได้ว่าตนเองอยู่ในสภาวะที่สมบูรณ์พร้อมของอารมณ์และจิตใจที่จะสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตให้เข้ากับผู้อื่น รวมไปถึงสภาพแวดล้อมในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาชาวจีน ซึ่งจากข้อค้นพบที่ได้ยิ่งทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าการรับรู้ถึงการมีคุณภาพชีวิตของนักศึกษาชาวจีนอาจจะให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนบุคคลน้อยกว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะเมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์ที่วิกฤตของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาชาวจีน คือ สภาพเศรษฐกิจ (Nukitrangsan & Chantaraphaha, 2021; Sipitakiat, Peansukmanee, Pichitpatja, & Tangsomchai, 2021)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าการรับรู้สภาพบรรยากาศในสถานศึกษาและความเข้มแข็งทางจิตใจมีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาพจิต ดังนั้นถ้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องการที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาชาวจีนมีสุขภาพจิตที่ดี สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตให้เข้ากับผู้อื่น รวมไปถึงสภาพแวดล้อมในสังคมได้อย่างมีความสุข ควรให้ความสำคัญในการสร้างให้เกิดบรรยากาศแวดล้อมที่ดีภายในสถานศึกษา ทั้งในส่วนของอาคารและสถานที่ การจัดการเรียนการสอน อาจารย์ บุคลากร กลุ่มเพื่อน การจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานศึกษา กิจกรรมที่ส่งเสริมผู้เรียน รวมไปถึงนโยบายและระเบียบการปฏิบัติภายในสถานศึกษา แบบแผนการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน ตลอดจนการเสริมสร้างให้นักศึกษามีความเข้มแข็งทางจิตใจอย่างต่อเนื่องซึ่งอาจดำเนินการในรูปแบบของการจัดกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ เจ้าหน้าที่วิเทศสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่หอพัก เจ้าหน้าที่กิจการนักศึกษา รวมไปถึงอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอน เป็นต้น

2. จากการศึกษาพบว่า การรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นเพียงตัวแปรเดียวที่มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาชาวจีนที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ดังนั้นในการส่งเสริมให้นักศึกษาชาวจีนรับรู้ว่าคุณภาพชีวิตที่ดีในขณะที่ศึกษาอยู่ในประเทศไทย

การให้ความสำคัญในส่วนของการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย เพื่อให้นักศึกษาเกิดความตระหนักถึงความแตกต่าง พร้อมทั้งจะเรียนรู้จนเกิดความเข้าใจในค่านิยม ความเชื่อ สิ่งแวดล้อมในสังคมไทย ทั้งเรื่องของความเป็นอยู่ ธรรมเนียมปฏิบัติ รวมถึงมีการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสังคมวัฒนธรรมไทย ทั้งการติดต่อสื่อสาร การปรับตัวต่อการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อให้นักศึกษาสามารถแก้ปัญหาความแตกต่างทางวัฒนธรรมและเกิดการยอมรับจากสังคมได้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาพบว่า การรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นเพียงตัวแปรเดียวที่มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาชาวจีน โดยพบว่าสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตของนักศึกษาชาวจีนได้เพียง ร้อยละ 6 สะท้อนให้เห็นได้ว่าน่าจะมีตัวแปรอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาชาวจีน

2. จากการศึกษาครั้งนี้มีแนวโน้มที่จะพบว่า นักศึกษาชาวจีนน่าจะให้ความหมายของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีที่มีขอบเขตที่มากกว่าการได้อยู่ในสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่ดีหรือการที่ตนเองสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตให้เข้ากับผู้อื่นได้ รวมถึงมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนบุคคลน้อยกว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะเมื่อต้องเผชิญกับกับสถานการณ์ที่วิกฤต อาทิ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาเชิงลึกเพื่อทำให้ทราบถึงมุมมองของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของนักศึกษาชาวจีนให้มีความชัดเจนมากขึ้น ทั้งที่อยู่ในภาวะปกติและเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ เพื่อที่จะได้หาแนวทางในการส่งเสริมให้นักศึกษามีคุณภาพชีวิตที่ดีได้อย่างเหมาะสมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ โดยมีสัญญาเลขที่ N41A660461 และผู้วิจัยมีอิสระในการทำวิจัยทุกประการ

เอกสารอ้างอิง

- Alan, I. L., & Layne, A. S. (Eds.). (2021). *Mental health, substance use, and wellbeing in higher education: Supporting the whole student*. Washington, DC: The National Academies Press.
- Arthur, N. (2004). *Counseling international students: Clients from around the world*. New York: Kluwer Academic/Plenum.
- Astin, A. W. (1971). *The college environment* (2nd ed.). New York: American Council on Education.

- Bastaminia, A., Dastoorpoor, M., Omidipoor, K., & Tomaj, O. K. (2016). Mental health and quality of life among students of the State University of Yasuj. *International Journal of Science Commerce and Humanities*, 4(4), 1-10.
- Bedi, S., Roberts, J., & Duff, C. (2024). There's a certain loneliness of being in a space that does not relate to you: The resilience and mental health experiences of international students during the covid-19 Pandemic. *Sage Open*, 14(4), 1-12.
- Bollen, K. A. (1989). *Structural equations with latent variables*. New York: John Wiley & Sons.
- Brites, R., Brandão, T., Hipólito, J., Ros, A., & Nunes, O. (2024). Emotion regulation, resilience, and mental health: A mediation study with university students in the pandemic context. *Psychology in the Schools*, 61(1), 304-328.
- Byrne, B. M. (1998). *Structural equation modeling with LISREL, PRELIS, and SIMPLIS: Basic concepts, applications, and programming*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Cahuas, A., Marenus, M. W., Kumaravel, V., Murray, A., Friedman, K., Ottensoser, H., & Chen, W. (2023). Perceived social support and covid-19 impact on quality of life in college students: An observational study. *Annals of Medicine*, 55(1), 136-145.
- Cantrill, A. (2024). The impact of cultural experiences on mental health, career readiness and decision making in late adolescence: An international school qualitative interview study. *British Journal of Guidance & Counselling*, 52(3), 580–599.
- Chamnan, K., & Ruengtragul, A. (2014). The scales development and analysis of teachers' cultural competencies. *An Online Journal of Education*, 9(2), 534-548. **[in Thai]**
- Chantarasenanon, C. (2010). *Development of a cultural competence scale for secondary school students* (Doctoral dissertation). Chulalongkorn University, Bangkok. **[in Thai]**
- Chen, P., Wang, H., You, X., Chen, D., & Chew, R. S. Y. (2020). Mental health issues of international mainland Chinese college students in Thailand. *Journal of Studies in International Education*, 25(5), 565-581.
- Department of Mental Health. (2009). *RQ: Resilience quotient*. Nonthaburi: Ministry of Public Health. **[in Thai]**
- Department of Mental Health. (2022a). *Thai general health questionnaire*. Retrieved from <https://dmh.go.th/test/ghq/> **[in Thai]**

- Department of Mental Health. (2022b). *World health organization quality of life brief – thai*. Retrieved from <https://dmh.go.th/test/whoqol/> [in Thai]
- Diamantopoulos, A., & Siguaw, J. A. (2000). *Introducing LISREL: A guide for the uninitiated*. London: Sage.
- Dulay, S., & Karadağ, E. (2017). The effect of school climate on student achievement. In E. Karadağ (Ed.), *The factors effecting student achievement* (pp. 199-213). London: Springer.
- Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University. (2014). *Mental health*. Retrieved from <https://med.mahidol.ac.th/ramamental/generalknowledge/general/06062014-0956> [in Thai]
- Forbes-Mewett, H., & Sawyer, A. M. (2016). International students and mental health. *Journal of International Students*, 6(3), 661-677.
- Goldberg, D. P. (1972). *The detection of psychiatric illness by questionnaire*. London: Oxford University Press.
- Gu, M. (2013). *Cross-cultural adaptation of Chinese students studying at Maejo University, Chiang Mai Province* (Master's thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai.
- Haarms, R., Holtzman, J., Xue, T., & Darbyshire, D. (2018). Chinese students' cultural and behavioural differences among domestic and internationally oriented educational institutions. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 5(2), 30-38.
- Haron, H., Osman, B. M., Madinsah, H., Sari, M. M., & Zaki, N. Q. M. (2015). Determinants of quality of life (QoL) and quality of university life (Qul) in Malaysian public university students. *AIP Conference Proceedings*, 1643(1), 505-511.
- Henning, M. A., Krägeloh, C., Moir, F., Doherty, I., & Hawken, S. J. (2012). Quality of life: International and domestic students studying medicine in New Zealand. *Perspectives on medical education*, 1(3), 129-142.
- Jibreel, Z. (2015). *Cultural identity and the challenges international students encounter* (Master's thesis). St. Cloud State University, Minnesota, MN.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1996). *LISREL 8 user's reference guide*. Chicago, IL: Scientific Software International.
- Keefe, J. W., & Howard, E. R. (1997). The school as a learning organization. *NASSP Bulletin*, 81(589), 35-44.

- Larcombe, W., Ryan, T., & Baik, C. (2023). Are international students relatively resilient? Comparing international and domestic students' levels of self-compassion, mental health and wellbeing. *Higher Education Research & Development*, 43(2), 362-376.
- Leath, S., Butler-Barnes, S., Jones, M. K., & Ball, P. J. (2023). Linked fate among underrepresented groups: Investigating the relationships between black college students' perceptions of institutional diversity climate and mental health. *Journal of American College Health*, 71(4), 1175–1183.
- Li, M., Reese, R. J., Ma, X., & Love, K. (2021). The role of adult attachment in international students' acculturation process. *International Journal of Intercultural Relations*, 81, 29-41.
- Ma-oon, R. (2016). Effective management of education at the higher education level. *Journal of Southern Technology*, 9(2), 169-176. **[in Thai]**
- Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2022). Education development plan for human resource production and development in the country, 2021-2027, Revised Version 2023-2027. Retrieved from <https://www.mhesi.go.th/index.php/news-and-announce-all/pr/announcement-news/8464-2564-2570-2566-2570.html> **[in Thai]**
- Myles, J., & Cheng, L. (2003). The social and cultural life of non-native English speaking international graduate students at a Canadian University. *Journal of English for Academic Purposes*, 2(3), 247-263.
- Nastasi, B. K., & Schensul, S. L. (2005). Contributions of qualitative research to the validity of intervention research. *Journal of School Psychology*, 43(3), 177-195.
- Nukitragan, K., & Chantaraphaha, K. (2021). *A preliminary study on Chinese students in Thailand* (Research report). Bangkok: National Research Council of Thailand. **[in Thai]**
- Office of the Higher Education Commission. (2020). *International students studying in higher education institutions affiliated with the office of the higher education commission, academic year 2020*. Bangkok: International Affairs Division, Office of the Higher Education Commission. **[in Thai]**
- Phattharayuttawat, S. (2005). *Manual of psychological testing* (3rd ed.). Bangkok: Medical Media. **[in Thai]**

- Pidgeon, A. M., Rowe, N. F., Stapleton, P., Magyar, H. B., & Lo, B. C. Y. (2014). Examining characteristics of resilience among university students: An international study. *Open Journal of Social Sciences*, 2(11), 14-22.
- Prachachat Turakij. (2023). *Open statistics of students: The top 10 countries most popular for studying at Thai universities*. Retrieved from <https://www.prachachat.net/education/news-1243365> [in Thai]
- Schwartz, S. J., Cobb, C. L., Meca, A., Bautista, T., Sahbaz, S., Alpysbekova, A., ... Szapocznik, J. (2024). Cultural stress, personal identity development, and mental health among U.S. Hispanic college students. *American Journal of Orthopsychiatry*, 94(5), 518-531.
- Sipitakiat, A., Peansukmanee, S., Pichitpatja, P., & Tangsomchai, C. (2021). *Lessons learned about online teaching and learning during the covid-19 pandemic at Chiang Mai University* (Research report). Chiang Mai: Chiang Mai University. [in Thai]
- Subhan, M., Amat, S., Bakar, A. Y. A., Abdidin, M. H. Z., Faisal, R. A., Tohirin, T., & Kamin, A. H. (2015). Level of resilient among international students in public higher education institutions in Malaysia. *Scientific Journal of PPI-UKM*, 2(4), 181-188.
- Sulistiyorini, E., & Roswiyani, R. (2021). *Social support and quality of life on online-learning university students* (Research report). Indonesia: Tarumanagara University.
- Thongbai, J. (2023). A guidelines for development of educational quality assurance systems in 21st century based on missions of moral and intellectual cultivation universities. *Ratanabuth Journal*, 5(1), 664-680. [in Thai]
- Varaphongsatit, R. (2019, November 11-12). Chinese-ness identity in Chinese TV programs. In *The 15th International Conference on Humanities and Social Sciences 2019 (IC-HUSO 2019)* (pp. 601-617). Khon Kaen University, Khon Kaen. [in Thai]
- Videbeck, S. L. (2017). *Psychiatric mental health nursing* (7th ed.). Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Viphatphumiprathes, T. (2016). Sociocultural adaptation of international students: A case study of Dhurakij Pundit University Chinese students. *Rajamangala University of Technology Srivijaya Research Journal*, 8(2), 230-241. [in Thai]
- World Health Organization. (2001). *Stengthening mental health promotion programmes*. Retrieved from <https://www.who.int/europe/activities/strengthening-mental-health-promotion-Programmes>

World Health Organization. (2012). *Programme on mental WHOQOL user manual*. Retrieved from https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/77932/WHO_HIS_HSI_Rev.2012.03_eng.pdf?sequence=1

World Health Organization. (2014). *What quality of life?* Geneva: World Health Organization.

Wu, H. P., Garza, E., & Guzman, N. (2015). International students' challenges and adjustment to college. *Education Research International*, 2015(1), Article 202753.

Yuxi, Z. (2011). *Adaptation process of Chinese students studying in Thailand* (Master's thesis). Mahidol University, Nakhon Pathom.

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการปรับตัวในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันของนักศึกษา
ปริญญาตรีไทย

Causal Relationship of the Adaptation During Disruptive Time Among Thai
Undergraduate Students

ศิมารัตน์ นนทแก้ว^{1*} และ ธีรวรรณ ธีระพงษ์¹

Sicharat Nonthakaew^{1*} and Teerawan Teerapong¹

Received: 19 August 2024

Revised: 15 January 2025

Accepted: 16 January 2025

Abstract

This study aims to investigate causal relationships of the adaptation by Thai undergraduate students in disruptive times. The participants were 321 undergraduates from both government and private universities selected by purposive sampling. Data were collected using a questionnaire with reliability coefficients ranging from .77 to .89, and they were analyzed using Structural Equation Modeling.

The results revealed that the causal relationship model was consistent with the empirical data; chi-square statistic $\chi^2 = 144.78$, $df = 71$, $p\text{-value} = 0.00$, $RMSEA = 0.057$, $SRMR = 0.046$, $GFI = 0.95$, $AGFI = 0.9$, $CFI = 0.98$, and $CN = 228.54$. From the results, it is clear that adaptation during disruptive times had the most effect on interpersonal relationships (path coefficient = .48), followed by self-acceptance (path coefficient = .26). Moreover, resilience and social support had the most effect on self-acceptance (path coefficient = .61 and .26, respectively). Findings suggest that educational institutions could provide psychological counseling services, either for individuals or groups, to promote resilience among Thai undergraduate students. This could help them maintain their existing social support, improve interpersonal relationships, and enhance self-acceptance, which in turn will lead to better adaptability.

Keywords: *Adaptation During Disruptive, Self-Acceptance, Causal Relationship, Undergraduate Students*

¹ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹ Faculty of Humanities, Chiang Mai University

* ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: n.sicharat@gmail.com)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการปรับตัวในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันของนักศึกษาปริญญาตรีไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย จำนวน 321 คน ได้มาจากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นระหว่าง .77 - .89 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไคสแควร์ $\chi^2 = 144.78$, $df = 71$, $p\text{-value} = 0.00$, $RMSEA = 0.057$, $SRMR = 0.046$, $GFI = 0.95$, $AGFI = 0.9$, $CFI = 0.98$, และ $CN = 228.54$ และพบว่าตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุดต่อการปรับตัวในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .48 รองลงมา คือ การยอมรับตนเอง มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .26 นอกจากนี้ยังมีความยืดหยุ่น และการสนับสนุนทางสังคม ที่ส่งผลมากที่สุดต่อการยอมรับตนเอง มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .61 และ .26 ตามลำดับ ผลจากการศึกษาในครั้งนี้สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดกิจกรรมหรือการให้บริการปรึกษาทางจิตวิทยาทั้งแบบเดี่ยวหรือกลุ่ม เพื่อส่งเสริมให้นิสิต นักศึกษาปริญญาตรีไทยเกิดความยืดหยุ่น สามารถรักษาการสนับสนุนทางสังคมที่ตนมีอยู่ รวมถึงพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการยอมรับตัวเองเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้มีการปรับตัวได้ดียิ่งขึ้นตามไปด้วย

คำสำคัญ: การปรับตัวในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน, การยอมรับตนเอง, ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ, นักศึกษาระดับปริญญาตรี

บทนำ

ยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เมื่อก่อนโลกเปลี่ยนแปลงทุกสิบปี ขณะที่ปัจจุบันโลกเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาทุกปี Nilae and Kerdtip (2020) จึงตั้งคำถามว่า “เราจะอยู่ในยุคนี้ให้รอดได้อย่างไร ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา หมุนไวเกินกว่าที่เราคิด ถ้าไม่รีบปรับตัวแล้วอะไรจะเกิดขึ้น” หากไม่เริ่มปรับตัว ไม่เตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่ไม่แน่นอน การปรับตัวจะทำได้ยาก ดังนั้นการปรับตัวเพื่อเปลี่ยนแปลงจึงเป็นเรื่องหลักของการดำรงชีวิตอยู่ในโลกยุคพลิกผันที่ไม่มีการหยุดนิ่ง สอดคล้องกับ Tiwikhare and Pimthong (2024) ที่กล่าวว่า บุคคลควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยการเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

เมื่อโลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหรือที่เรียกว่า “การเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน” ในทางสากลเรียกการเปลี่ยนแปลงนี้ว่า “VUCA” คือ ความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) (Tangkitvanich, 2020) ในยุคหลังโควิด 19 สิ่งที่เคยนิยามไว้ในยุคของ VUCA ไม่เพียงพอที่จะอธิบายธรรมชาติของโลกยุคปัจจุบันที่เปราะบางและยากต่อการคาดการณ์และเน้นความสำคัญของการสร้างความยืดหยุ่น (Resilience) และการดูแลสุขภาพจิต (Mental

Health) (Wisetdonwai, 2022) จึงเกิดแนวคิด BANI เป็นคำย่อที่มาจาก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเปราะบาง (Brittle) ความกังวล (Anxious) การคาดเดายาก (Nonlinear) และการเข้าใจยาก (Incomprehensible) ซึ่งเห็นได้ชัดหลังเกิดวิกฤตโควิด 19 ที่โลกอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความไม่แน่นอนสูง

นักศึกษาเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายซึ่งเผชิญกับการปรับตัวอย่างมาก ดังที่ Rew (2011) กล่าวว่า นักศึกษาเผชิญการดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัยจึงต้องมีการปรับตัวในด้านการเรียนที่ต่างจากการเรียนในระดับมัธยมศึกษา สัมพันธภาพกับเพื่อนใหม่ การปรับตัวด้านความเป็นอยู่ในหอพักที่ต้องแยกจากครอบครัวเดิม การปรับตัวให้เข้ากับอาจารย์ การปฏิบัติตามระเบียบมหาวิทยาลัย และการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ ล้วนส่งผลโดยตรงต่อนักศึกษา การปรับตัวของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง หากนักศึกษามีการปรับตัวที่มีประสิทธิภาพ นักศึกษาจะมีความมั่นใจในการแสดงบทบาทของตนเอง แต่หากล้มเหลวจะทำให้เกิดความรู้สึกสับสนเกี่ยวกับบทบาทของตนเอง

นอกจากนั้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังคงเป็นเรื่องสำคัญของการดำเนินชีวิตทั้งในระดับส่วนตัวและระดับส่วนรวม การติดต่อเกี่ยวข้องกับผู้อื่นเกิดขึ้นเป็นประจำในชีวิตของทุกคน เป้าหมายหลักของการสร้างความสัมพันธ์ คือ การทำให้บุคคลที่สัมพันธ์ด้วยมีส่วนทำให้ความต้องการของเราบรรลุผล การเกี่ยวข้องกับระหว่างกันด้วยวิธีการหรือช่องทางใดก็ได้ เพราะทั้งสองฝ่ายมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันก็จะเกิดความรู้สึกหรืออารมณ์จากการมีปฏิสัมพันธ์นั้น ๆ (Phayomyam, 2005) เช่นเดียวกับ Itthichoti (2019) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดีกับคนใกล้ชิดนั้นส่งผลให้บุคคลสามารถปรับตัวตามสถานการณ์ได้ดีขึ้น ขณะเดียวกันการหาหนทางแก้ไขปัญหาในชีวิตที่ยากลำบากทั้งกายและใจ รวมถึงการไม่ใช้ความรุนแรงเป็นทางออกของปัญหา แต่การแก้ไขปัญหาโดยการเผชิญหน้าด้วยหลักการคิดพิจารณาไตร่ตรองที่ศึกษาให้รู้ถึงสาเหตุของปัญหาเหล่านั้นส่งผลให้นักศึกษาสามารถอยู่กับปัญหานั้นได้ ถ้านักศึกษาอยู่ได้แสดงว่าปัญหาเริ่มได้รับการแก้ไขแล้ว (Suyajai, 2015) โดยทั่วไปเมื่อคนเราพบปัญหาร้ายแรง ธรรมชาติจะเกิดการตอบสนองทางอารมณ์และจิตใจ เรียกว่า ความยืดหยุ่น เช่น เมื่อคนเราเกิดความวิตกกังวล ความโกรธ ซึ่งถือว่าเป็นภาวะที่อารมณ์และจิตใจสูญเสียความสมดุลไปชั่วคราว คนที่มีจิตใจเข้มแข็งและมีมุมมองชีวิตที่ดี มีความยืดหยุ่นสูง จะทุกข์ใจอยู่ไม่นานและจะปรับตัวดำเนินชีวิตต่อไปโดยเร็ว แต่บางคนมีจิตใจที่ไม่เข้มแข็งประกอบกับเหตุการณ์รุนแรงทำให้ขาดสติควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ซึ่งคนที่พื้นฐานจิตใจไม่เข้มแข็งจะใช้เวลานานกว่าจะฟื้นตัวกลับมาดำเนินชีวิตได้ตามปกติ (Department Of Mental Health, 2020) หากบุคคลมีความยืดหยุ่นทางใจสามารถปรับตัวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ดี ดึงตนเองขึ้นมาจากจุดวิกฤตได้ก่อให้เกิดแรงสู้กับปัญหา และสามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติการปรับตัวของวัยรุ่นซึ่งเป็นพัฒนาการต่อจากวัยเด็ก วัยรุ่นจะต้องเผชิญกับความคาดหวังของผู้อื่นมากกว่าสมัยเมื่อยังเด็ก การเปลี่ยนแปลงจากเด็กที่พึ่งพาอาศัยพ่อแม่ไปเป็นคนที่กำลังจะเริ่มเป็นผู้ใหญ่ จะเริ่มรับผิดชอบตัวเอง ทำให้วัยรุ่นต้องมีการปรับตัวทางอารมณ์และสังคมอย่างมาก วัยรุ่นจะมีการมองตนเองและเห็นตนเองตามที่ผู้อื่นเห็น เรียนรู้ และยอมรับความสามารถของตน การยอมรับตน

ขึ้นอยู่กับการใช้สติปัญญาของผู้นั้นด้วย ถ้ามีเหตุมีผลใช้สติปัญญาก็จะเข้าใจตัวเองตามที่เป็นจริง ถ้าใช้อารมณ์อย่างเดียวก็น่าจะมองเห็นตนตามที่ตนอยากจะเป็น การมองเห็นตัวเองนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากสังคมที่แวดล้อมตนอยู่ ถ้าพ่อแม่เพื่อนฝูงยอมรับจะเกิดความมั่นใจในตัวเอง (Chaisinthop, 2022) ฉะนั้นการเข้าใจตัวเอง เข้าใจในสิ่งที่เป็นตัวเองทั้งด้านบวกและด้านลบ ยอมรับในความเป็นตัวเองช่วยให้นักศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้ดียิ่งขึ้นการยอมรับตัวเองเป็นการที่เราเชื่อตรงกับสิ่งที่ตัวเองเป็น มีมุมมองที่มองตัวเองเป็นกลาง เข้าใจความรู้สึกนึกคิดและสิ่งที่ตัวเองเป็นอยู่ และยอมรับสภาพที่เป็นได้โดยไม่ต่อต้าน คนที่ยอมรับตัวเองได้จะเคารพความเป็นตัวเราเอง พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลง และเลือกที่จะมีมุมมองด้านบวกและพัฒนาตัวเองให้ดียิ่งขึ้น โดยไม่เปลี่ยนความเป็นตัวเองตามกระแสสังคม (Rattana, 2022)

ตามทฤษฎีความเครียดของลาซารัสและฟอล์คแมน อธิบายการปรับตัวของบุคคลเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทายหรือความกดดันซึ่งเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่มีองค์ประกอบสำคัญอย่างความเครียด การประเมินสถานการณ์ การเผชิญหน้ากับปัญหาและอารมณ์ และผลลัพธ์การปรับตัว ซึ่งช่วยให้เข้าใจผลลัพธ์การปรับตัวจะขึ้นอยู่กับการตีความสถานการณ์ของบุคคล การเลือกวิธีจัดการกับความเครียดอย่างเหมาะสม การใช้วิธีการเผชิญหน้าที่สมดุลจะช่วยให้บุคคลสามารถผ่านพ้นอุปสรรค พัฒนาความยืดหยุ่นทางจิตใจและเติบโตจากประสบการณ์ที่เผชิญได้ (Lazarus & Folkman, 1984) จะเห็นได้ว่าสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน นักศึกษาต้องเผชิญและประเมินตัวเองจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงโดยอาศัยการสนับสนุนทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความยืดหยุ่น และการยอมรับตัวเองเพื่อให้เกิดผลลัพธ์การปรับตัวในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันได้อย่างเหมาะสม

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งต่อการปรับตัวในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันของนักศึกษาไทย ระดับปริญญาตรี เนื่องจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งต่อการปรับตัวในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันของนักศึกษาไทย ระดับปริญญาตรีจะทำให้ได้ข้อมูลที่สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการปรับตัวที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการปรับตัวในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันของนักศึกษาปริญญาตรีไทย

การทบทวนวรรณกรรม

1. การปรับตัวในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน

ในช่วงปลายทศวรรษปี ค.ศ. 1980 หลังจากสิ้นสุดสงครามเย็นนักศึกษาทหารจาก U.S. Army War College ใช้คำว่า VUCA เพื่ออธิบายลักษณะของสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปหลังยุคสงครามเย็น ซึ่งเต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและซับซ้อนมากขึ้น ก่อนจะได้รับค่านิยมมากขึ้นในช่วงทศวรรษ 2000 ที่ผ่านมามี VUCA เป็นคำย่อที่มาจาก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ โลกที่ผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ (The Intelligence, 2024) เมื่อเกิดวิกฤตการระบาดของโควิด 19 ในช่วงปี ค.ศ. 2019 หลายหน่วยงานค้นพบว่าแนวคิด VUCA World ไม่เพียงพอในการอธิบายและรับมือกับปรากฏการณ์โลกที่เกิดขึ้นอีกต่อไป จึงเกิดแนวคิด BANI World เป็นการต่อยอดแนวคิด VUCA World เพื่อให้เหมาะกับโลกที่เปลี่ยนแปลงเร็วขึ้นและมีความซับซ้อนยิ่งกว่าเดิม เน้นความสำคัญของการสร้างความยืดหยุ่น และการดูแลสุขภาพจิตมากยิ่งขึ้น BANI เป็นคำย่อที่มาจาก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเปราะบาง ความกังวล การคาดเดายาก และการเข้าใจยาก (Wisetdonwai, 2022) ในเชิงจิตวิทยามีเกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการปรับตัว เช่น กลไกการป้องกันตัวเองของ Freud (1920 cited in Cherry, 2024) อธิบายว่า มนุษย์ไม่สามารถหลีกเลี่ยงความกังวลและความเครียดได้ ภาวะบีบคั้นจิตใจเหล่านี้มนุษย์จึงพยายามหาทางผ่อนคลาย เพื่อเสาะแสวงหาวิถีลดภาวะตึงเครียดนั้น ๆ และแนวคิดความเครียดและการปรับตัว (Stress and Coping Theory) ของ Lazarus and Folkman (1984) อธิบายว่าการปรับตัวเป็นผลมาจากการประเมินสถานการณ์ (Cognitive Appraisal) และการเลือกวิธีเผชิญปัญหา (Coping Strategies) เช่น การแก้ปัญหา (Problem-focused Coping) และการจัดการอารมณ์ (Emotion-focused Coping) ดังนั้นการปรับตัวในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน เป็นการทำให้นักศึกษาสามารถรับรู้ปัญหา สามารถเผชิญปัญหา ความกดดันจากสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วจากสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัวได้ จนทำให้เกิดความพึงพอใจต่อตัวเองเพื่อก่อให้เกิดความสมดุลในการดำรงชีวิตทั้งด้านการเรียน สังคม อารมณ์ และความผูกพันกับสถาบัน (Baker & Siryk, 1984; Christensen & Eyring, 2011)

2. การยอมรับตัวเอง

การยอมรับตัวเอง เป็นการที่บุคคลที่พึงพอใจในตัวเอง เคารพตัวเอง และรับรู้บุคลิกภาพของตัวเอง รวมทั้งการตระหนักรู้ด้านบวกและลบของตัวเอง รวมถึงเป็นบุคคลสามารถหาวิธีที่จะอยู่กับด้านลบของตัวเองได้อย่างมีความสุข (Ceyhan & Ceyhan, 2011) นอกจากนี้ การยอมรับตัวเองถือเป็นการยอมรับช่วงชีวิตที่ผ่านมาในอดีตด้วย ถือได้ว่าเป็นทัศนคติทางบวกที่สำคัญในการเรียนรู้ตัวเองด้านจิตวิทยาเชิงบวกเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความผาสุกทางใจ (Psychological Well Being) (Ryff, 1989) จากการศึกษาของ Cho, Lee, Lee, Bae, and Jeong (2014) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของความหมายในชีวิตส่งผ่านการยอมรับตัวเอง และการเผชิญปัญหาต่อการปรับตัวของนักเรียนพบว่า การยอมรับตัวเองเป็นตัวแปรส่งผ่านไปยังการปรับตัว

ของนักเรียนสอดคล้องกับ Liu, Ding, and Li (2014) พบว่า การยอมรับตัวเองเป็นตัวแปรที่มีบทบาทส่งผ่าน การปรับตัวและสุขภาพจิต

3. การสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคมอาจมาจากหลายแหล่ง อาทิเช่น ครอบครัว เพื่อน สัตว์เลี้ยง ความสัมพันธ์ใน มหาวิทยาลัยและเพื่อนร่วมชั้นเรียน เพื่อช่วยส่งเสริมให้บุคคลสามารถก้าวข้ามผ่านอุปสรรคไปได้ ในขณะที่ Gottlieb (2000) อธิบายว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นกระบวนการระหว่างการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การเผชิญหน้า การเห็นคุณค่า มีความเป็นตัวเอง และความสามารถในการรับรู้ หรือการรับรู้การตอบโต้ทาง ร่างกาย หรือการรับรู้ส่วนดีของจิตใจ ซึ่ง Zimet, Dahlem, Zimet, and Farley (1988) ได้นำเสนอ องค์ประกอบของการสนับสนุนทางสังคมไว้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ครอบครัว (Family) เพื่อน (Friend) และ บุคคลสำคัญ (Significant Other) ซึ่งการที่บุคคลมีการสนับสนุนทางสังคมจะทำให้บุคคลรับรู้ว่าคุณค่าที่ได้รับ ความรัก การเอาใจใส่ เป็นที่ต้องการและมีคุณค่า รวมทั้งการรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยสามารถ แสดงออกได้ด้วยการรับฟัง การให้คำแนะนำ การให้การปรึกษา นอกจากนี้ Lee, Sung, Zhou, and Lee (2018) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างงานอดิเรก การสนับสนุนทางสังคม และการปรับตัวของนักศึกษา พบว่า การสนับสนุนทางสังคมสามารถมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้ของ Yusoff and Chelliah (2010)

4. ความยืดหยุ่น

ความยืดหยุ่นเป็นความสามารถของมนุษย์ในการเผชิญกับปัญหาและสามารถผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ หลังจากนั้นบุคคลจะเข้มแข็ง ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการค้นพบทรัพยากรบุคคล เป็นความสามารถตาม ทักษะในตัวบุคคลที่มีกระบวนการที่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับตัวเองและคนรอบข้าง เพื่อช่วยให้อุบัติการณ์สามารถ เผชิญหน้ากับปัญหาและหาวิธีแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับตัวเองได้ (Grotberg, 1995; Fullerton, Zhang, & Kleitman, 2021) ซึ่ง Connor and Davidson (2003) ได้นำเสนอองค์ประกอบไว้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ความสามารถของบุคคล (Personal Competence) การยอมรับการเปลี่ยนแปลงและความมั่นคงใน ความสัมพันธ์ (Acceptance of Change and Secure Relationship) ความทนทานที่มีต่อความเครียด (Tolerance) การกำกับตัวเอง (Control) และอิทธิพลทางจิตวิญญาณ (Spiritual Influences) ซึ่งการที่บุคคล มีความยืดหยุ่นจะทำให้การเผชิญหน้ากับปัญหา และสามารถใช้ทรัพยากรที่บุคคลมีนำมาแก้ไขปัญหาได้อย่าง มั่นใจ อันจะทำให้บุคคลผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ และสอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้ของ Kaplanová and Gregor (2021) พบว่า ความยืดหยุ่นมีอิทธิพลต่อการยอมรับตัวเองและการปรับตัว

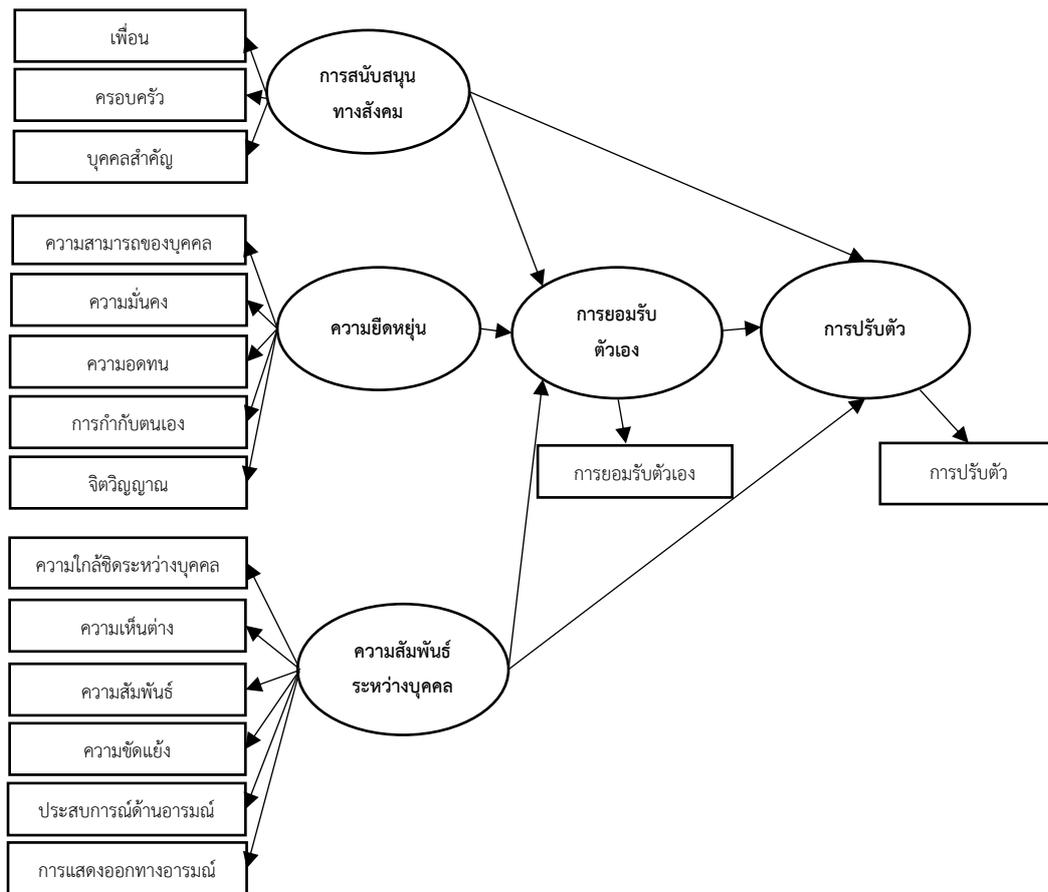
5. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นบุคลิกภาพของมนุษย์ที่เป็นผลมาจากสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล และ มนุษย์อยู่ภายใต้อิทธิพลของความสัมพันธ์กับผู้อื่นตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต (Evans III, 2006) นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา พ่อแม่ ครู และเพื่อนร่วมงานที่ดี ทำให้เกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง

ผ่านความสัมพันธ์และสามารถพัฒนาให้เกิดกลุ่มเฉพาะในโรงเรียนหรือห้องเรียนได้ (Yuan, 2021) ซึ่ง Darrow, Callaghan, Bonow, and Follette (2014) ได้นำเสนอองค์ประกอบไว้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ความใกล้ชิดระหว่างบุคคล (Interpersonal Intimacy) ความเห็นต่าง (Disagreement) ความสัมพันธ์ (Connection) ความขัดแย้ง (Conflict) ประสบการณ์ด้านอารมณ์ (Emotional Experience) และการแสดงออกทางอารมณ์ (Expressing Emotions) ซึ่งบุคคลจะสามารถแบ่งปันเรื่องราวและความรู้สึกของตัวเองให้ผู้อื่น เคารพความเห็นที่ต่างไปจากตัวเอง รับฟัง และยอมรับการสนับสนุนจากผู้อื่น เผชิญความขัดแย้งโดยคำนึงถึงเหตุผล สามารถแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมในสถานที่ เวลาและไม่ส่งผลกระทบต่อคนรอบข้าง โดย Kim (2012) ได้หาความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การยอมรับตนเอง ความวิตกกังวลและอาการซึมเศร้า พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ Choi and Kim (2020) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการปรับตัวที่จะช่วยให้นักศึกษาเห็นคุณค่าในตัวเองมากขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการปรับตัวครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดและสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้ แนวคิดของ Ryff (1989) ได้แก่ ตัวแปรการยอมรับตัวเอง แนวคิดของ Zimet et al. (1988) ได้แก่ ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม แนวคิดของ Connor and Davidson (2003) ได้แก่ ตัวแปรความยืดหยุ่น และแนวคิดของ Darrow et al. (2014) ได้แก่ ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้วิจัยนำตัวแปรต่าง ๆ มาสร้างเป็นแบบจำลองสมมติฐานซึ่งเป็นแบบจำลองแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการปรับตัว ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 แบบจำลองสมมติฐานการวิจัย

ที่มา: Baker and Stryk (1984); Zimet et al. (1988); Ryff (1989); Connor and Davidson (2003); Christensen and Eyring (2011); Darrow et al. (2014)

สมมติฐานการวิจัย

1. การสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับตัวเองและการปรับตัว และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวผ่านการยอมรับตัวเอง
2. ความยืดหยุ่นมีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับตัวเอง และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวผ่านการยอมรับตัวเอง
3. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับตัวเองและการปรับตัว และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวผ่านการยอมรับตัวเอง
4. การยอมรับตัวเองมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัว

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งมีจำนวนประมาณ 1,600,000 คน (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2024)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มาจากการกำหนดแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยทั้ง 4 ภาค ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีความสมัครใจและยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยเพื่อศึกษาระดับของตัวแปรและศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการปรับตัว จำนวนกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากกฎแห่งความชัดเจน (Rule of Thumb) ของ Kline (2016) ได้แนะนำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับโมเดลสมการโครงสร้าง คือ กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 10 - 20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกต ซึ่งการศึกษานี้มีตัวแปรสังเกตจำนวน 16 ตัวแปร ผู้วิจัยคำนวณขนาดตัวอย่าง 20 เท่าของตัวแปรสังเกต ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมอย่างน้อย 320 คน เพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ชั้นปี อายุ กลุ่มสาขา และที่ตั้งมหาวิทยาลัยในภูมิภาคของประเทศไทย

ในตอนที่ 2 - 6 เป็นแบบวัดที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่สนใจศึกษา ผู้ตอบที่ได้คะแนนในแต่ละแบบวัดมากกว่าแสดงว่ามีระดับของตัวแปรในวัดแบบนั้น ๆ มากกว่าผู้ตอบที่ได้คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า รายละเอียดของแบบวัด ดังนี้

ตอนที่ 2 แบบวัดการปรับตัวในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวัดตามแนวคิดของ Baker and Stryk (1984) และแนวคิดของ Christensen and Eyring (2011) ลักษณะแบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) จำนวน 15 ข้อ มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 จำนวน 4 ข้อ เท่ากับ 0.67 จำนวน 5 ข้อ มีข้อคำถามที่สร้างใหม่ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 ข้อ และได้้นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น โดยพบว่าเครื่องมือนี้มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .86

ตอนที่ 3 แบบวัดการยอมรับตนเอง ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวัดตามแนวคิดของ Shepard (1979); Ceyhan and Ceyhan (2011); Bernard (2013) ลักษณะแบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) จำนวน 7 ข้อ มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 จำนวน 5 ข้อ

เท่ากับ 0.67 จำนวน 2 ข้อ และได้นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น โดยพบว่าเครื่องมือนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .77

ตอนที่ 4 แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวัดความรู้สึกหลากหลายมิติ เกี่ยวกับความช่วยเหลือทางสังคม (ฉบับปรับปรุงภาษาไทย) ของ Wongpakaran and Wongpakaran (2012) ที่ได้แปลและพัฒนาเครื่องมือวัดเป็นภาษาไทยด้วยวิธีการแปลย้อนกลับในวิจัยเรื่อง A comparison of the effects of providing feedback on psychotherapy outcomes ซึ่งดัดแปลงมาจาก Zimet et al. (1988) ลักษณะแบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 7 ระดับ (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) จำนวน 12 ข้อ มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 และได้นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น โดยพบว่ามีความเชื่อมั่นเท่ากับ .81

ตอนที่ 5 แบบวัดความยืดหยุ่น ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวัดความยืดหยุ่นตามแนวคิดของ Connor and Davidson (2003) ลักษณะแบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) จำนวน 22 ข้อ มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 จำนวน 5 ข้อ เท่ากับ 0.67 จำนวน 17 ข้อ และได้นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น โดยพบว่าเครื่องมือนี้มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .89

ตอนที่ 6 แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวัดตามแนวคิดของ Darrow et al. (2014) ลักษณะแบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) จำนวน 19 ข้อ มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 จำนวน 5 ข้อ เท่ากับ 0.67 จำนวน 14 ข้อ และได้นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น โดยพบว่าเครื่องมือนี้มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .89

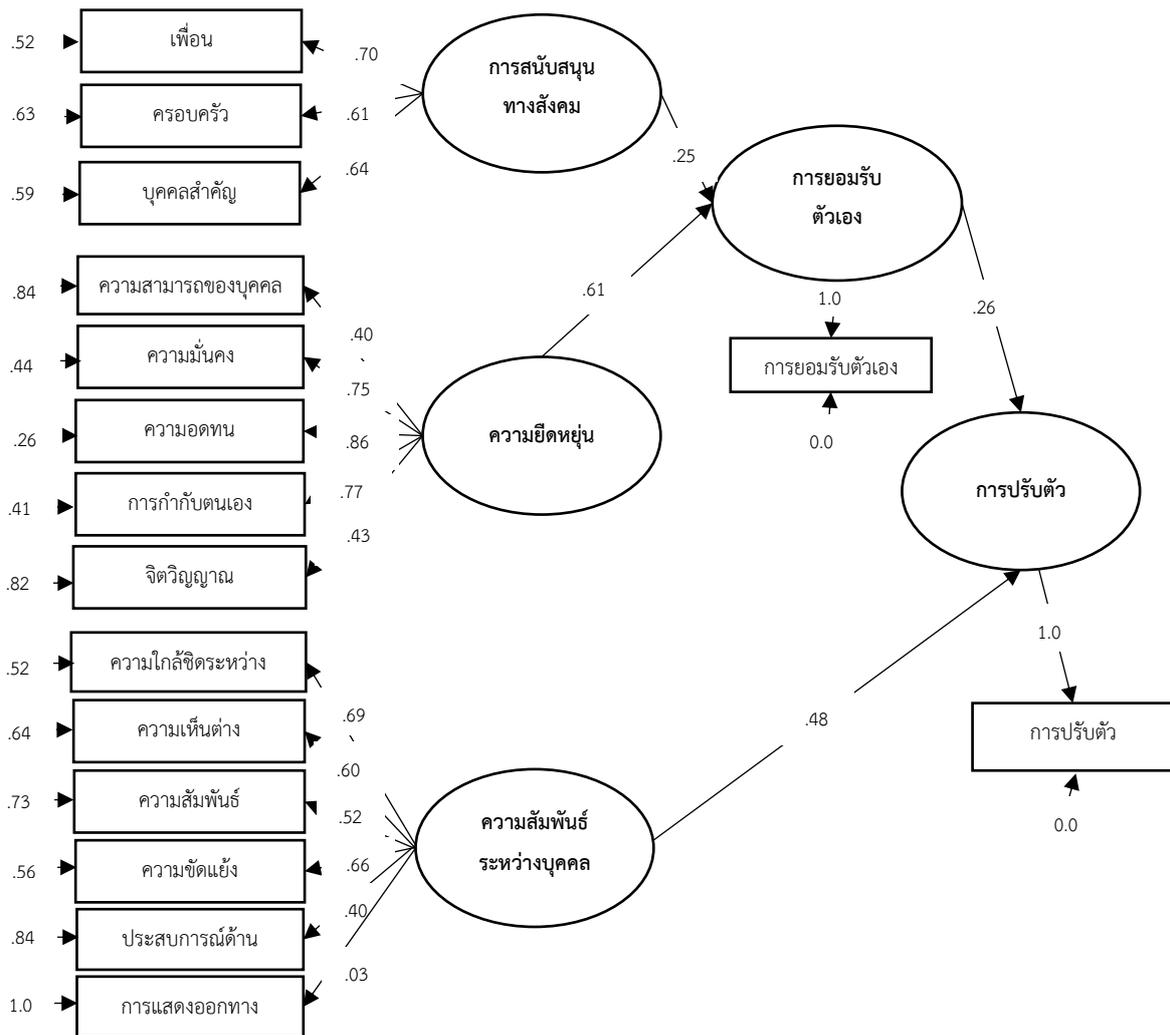
การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัว ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันของนักศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการ โครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ค่าสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบ ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้เกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องของ แบบจำลอง คือ ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square Statistic: χ^2) และค่าองศาอิสระ (Degree of Freedom: df) มีความสัมพันธ์กัน (χ^2/df) ซึ่งจะมีค่าทางสถิติอยู่ระหว่าง 2.0 - 5.0 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณ ค่าพารามิเตอร์ (Root Mean Squared Error of Approximation: RMSEA) อยู่ระหว่าง .05 - .08 ค่าดัชนี รากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือมาตรฐาน (Standard Root of Mean Square Residual: SRMR) มีค่า น้อยกว่า .08 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Index: GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความ กลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index:

CFI) มีค่าตั้งแต่ 0.9 ขึ้นไป และค่าขนาดตัวอย่างวิกฤต (Critical N: CN) มีค่ามากกว่า 200 (Hooper, Coughlan, & Mullen, 2008)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นก่อนนำไปวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ เพื่อดูความเหมาะสมของข้อมูล โดยพิจารณาจากค่าความเบ้ ความโด่ง และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ตัวแปรสังเกตมีค่าความเบ้สูงสุดเท่ากับ -1.11 ค่าความโด่ง 8 สูงสุดเท่ากับ 1.76 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ เพราะค่าความเบ้ไม่เกิน 3 และค่าความโด่งไม่เกิน 8 (Blanca, Arnau, Lopez-Montiel, Bono, & Bendayan, 2013) และพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกต พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันอยู่ระหว่าง .41 ถึง .70 ไม่เกิน .80 ดังนั้นข้อมูลไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Correlation) (Shrestha, 2020) และวิเคราะห์ค่า Tolerance และค่า Variance Inflation Factor (VIF) พบว่า ค่า Tolerance อยู่ระหว่าง .40 ถึง .68 และค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.46 ถึง 2.47 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ระบุว่าค่า Tolerance ที่มีค่าน้อยกว่า .40 และ ค่า VIF มากกว่า 2.50 จะทำให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) (Adeboye, Fagoyinbo, & Olatayo, 2014) ดังนั้นตัวแปรที่ผู้วิจัยศึกษาในครั้งนี้ไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นพหุ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ทำการศึกษาไปวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุต่อไป ผลการทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการปรับตัวในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันของนักศึกษาปริญญาตรีไทย หลังปรับแบบจำลองและยอมให้ความคลาดเคลื่อนในการวัดมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้



$\chi^2 = 144.78$, $df = 71$, $p\text{-value} = 0.00$, $RMSEA = 0.057$, $SRMR = 0.046$, $GFI = 0.95$, $AGFI = 0.9$, $CFI = 0.98$, $CN = 228.54$

ภาพที่ 2 แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการปรับตัวในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันของนักศึกษาปริญญาตรีไทย
 ที่มา: การวิเคราะห์โดยผู้วิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) อิทธิพลรวม (TE) ของตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรผล และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

ตัวแปรเหตุ	ตัวแปรผล					
	การปรับตัว			การยอมรับตัวเอง		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การสนับสนุนทางสังคม	-	.06	.06	.26	-	.26
ความยืดหยุ่น	-	.16	.16	.61	-	.61
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	.48	-	.48	-	-	-
การยอมรับตัวเอง	.26	-	.26	-	-	-
R ²	.48			.62		

จากภาพที่ 2 และตารางที่ 1 พบว่า หลังการปรับแบบจำลอง เส้นอิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวแปร รวมทั้งค่าการทดสอบความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ทุกค่า และพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับตัวเอง เมื่อพิจารณาขนาดและทิศทางอิทธิพลของตัวแปรเหตุต่อตัวแปรผล พบว่า ตัวแปรเหตุทุกตัวมีอิทธิพลทางบวกต่อตัวแปรผล ดังนี้ การสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวอย่างพลิกผัน และมีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับตัวเอง มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .06 และ .26 ตามลำดับ ความยืดหยุ่น มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัว และมีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับตัวเอง มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .16 และ .61 ตามลำดับ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัว มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .48 การยอมรับตัวเอง มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัว มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .26 สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณ พบว่า การปรับตัวเท่ากับ .48 และการยอมรับตัวเอง เท่ากับ .62 แสดงว่าร้อยละ 48 ของความแปรปรวนของการปรับตัวอย่างพลิกผันสามารถอธิบายได้ด้วยการสนับสนุนทางสังคม ความยืดหยุ่น การยอมรับตัวเอง และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และร้อยละ 62 ของความแปรปรวนของการยอมรับตัวเองสามารถอธิบายได้ด้วยการสนับสนุนทางสังคม และความยืดหยุ่น

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากสมมติฐานที่ 1 ที่ระบุว่า “การสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับตัวเองและการปรับตัว และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวผ่านการยอมรับตัวเอง” ผลการทดสอบพบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับตัวเอง และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวผ่านการยอมรับตัวเอง โดยผลทดสอบสมมติฐาน 1 ส่วนหนึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ว่า การสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัว แต่ผลการทดสอบชี้ให้เห็นว่าหากนักศึกษาได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน ครอบครัวและบุคคลสำคัญมากเท่าไร ยิ่งทำให้มีการยอมรับตัวเองมากขึ้น เนื่องจากการสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวช่วยเหลือ

ให้นักศึกษาได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ส่งผลให้นักศึกษามีการเห็นคุณค่าในตัวเอง ยอมรับตัวเองมากขึ้นทำให้ปรับตัวในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันได้เร็วขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การสนับสนุนทางสังคมด้านเพื่อนและบุคคลสำคัญช่วยทำให้นักศึกษามีการยอมรับตัวเองมากขึ้น (Dhanial, Mohamed, & Ibrahim, 2024) ทั้งนี้ เมื่อนักศึกษามีการยอมรับตัวเองจะส่งผลให้นักศึกษาเกิดการปรับตัว (Friedlander, Reid, Shupak, & Cribbie, 2007) นอกจากนี้พบว่า นักศึกษาที่มีความความเครียดสูง หากสามารถยอมรับตัวเองได้จะช่วยให้นักศึกษาเหล่านั้นปรับตัวได้ดียิ่งขึ้น (Parker et al., 2022) ส่วนผลการวิจัยที่ไม่สนับสนุนสมมติฐานอาจจะเกิดจากความสามารถส่วนบุคคลของนักศึกษาต้องผ่านกระบวนการปรับตัวภายในตัวเองก่อน จึงจะได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากสังคมนอกตัวนักศึกษา

2. สมมติฐานที่ 2 ที่ระบุว่า “ความยืดหยุ่นมีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับตัวเอง และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวผ่านการยอมรับตัวเอง” ผลการทดสอบพบว่า ความยืดหยุ่นมีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับตัวเองและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวผ่านการยอมรับตัวเอง ผลที่ได้ชี้ให้เห็นว่า หากนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ยิ่งทำให้นักศึกษามีการยอมรับตัวเองมากขึ้นด้วย เนื่องจากความยืดหยุ่นเป็นกระบวนการรับมืออย่างหนึ่งที่นักศึกษาได้เรียนรู้และยอมรับสิ่งที่ตัวเองเลือกและปฏิบัติเพื่อให้ผ่านช่วงความเครียดนั้น สอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้พบว่า ปัจจัยทางจิตวิทยาที่ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษามีความผาสุกทางใจเพิ่มขึ้น เกิดจากการมีความยืดหยุ่นและการยอมรับตัวเอง นักศึกษาที่มีความเครียดสูงต้องการได้รับความชื่นชมยินดีและการยอมรับจากสังคม เพื่อทำให้ความเครียดและความกดดันลดลง (Gupta & Kumar, 2015) นอกจากนี้ความยืดหยุ่นมีอิทธิพลทางบวกกับการปรับตัวของนักศึกษา คือ ยิ่งมีความยืดหยุ่นสูง ยิ่งสามารถปรับตัวได้ดี เนื่องจากความยืดหยุ่นเป็นทักษะการฟื้นคืนหลังผ่านสถานการณ์วิกฤตของชีวิต จึงมีความสำคัญหากนักศึกษาใช้ทักษะนี้ในการปรับตัวในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน จากการศึกษาก่อนหน้านี้เห็นได้ชัดว่า ความยืดหยุ่นส่งผลกับการปรับตัวได้ดีโดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เมื่อเทียบกับชั้นปีอื่น ๆ (Jillani, Bhutto, & Ahmad, 2023) และความท้าทายในการปรับตัวของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับวิธีการรับมือที่แตกต่างกันไป ซึ่งเป็นผลมาจากความยืดหยุ่นเฉพาะบุคคลที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวในการเปลี่ยนแปลงจากสถานะนักเรียนสู่นักศึกษา (Rahat & ilhan, 2016)

3. สมมติฐานที่ 3 ที่ระบุว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับตัวเองและการปรับตัว และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวผ่านการยอมรับตัวเอง” ผลการทดสอบพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัว โดยผลการทดสอบส่วนหนึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐาน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับตัวเองและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวผ่านการยอมรับตัวเอง ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐานที่ 3 เพียงบางส่วน ซึ่งผลที่ได้ชี้ให้เห็นว่า ยิ่งนักศึกษามีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสูง ยิ่งสามารถปรับตัวได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาและผู้คนรอบข้างนักศึกษาซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมในการปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน สอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นทักษะที่สนับสนุนและ

ช่วยส่งเสริมการปรับตัวหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด 19 (Zhang, Huang, Li, Xu, Li, Zhou, 2021) นอกจากนี้ผลการทดสอบในประเทศไทยพบว่า เมื่อนักศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับความสัมพันธ์รอบข้างได้ จะส่งผลให้นักศึกษามีสุขภาวะทางจิตใจที่ดีขึ้นไปด้วย (Pitayachoenwong & Surinya, 2023) ส่วนผลการวิจัยที่ไม่สนับสนุนสมมติฐานอาจจะเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่นักศึกษารับรู้สถานะความสัมพันธ์ของตัวเองกับบุคคลรอบข้าง จึงมีผลต่อการปรับตัวโดยไม่ผ่านปัจจัยอื่นก่อน

4. สมมติฐานที่ 4 ที่ระบุว่า “การยอมรับตัวเองมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัว” ผลการทดสอบพบว่าการยอมรับตัวเองมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัว ผลที่ได้ชี้ให้เห็นว่า ยิ่งนักศึกษามีการยอมรับตัวเอง ยิ่งทำให้สามารถปรับตัวอย่างพลิกผันได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี เหตุผล และอารมณ์ (Rational Emotive Therapy: RET) ของ Albert Ellis (1962 cited in Dryden and Bond, 1994) เคยคาดการณ์ว่า การยอมรับตัวเองมีความสัมพันธ์กับการแสดงออกของพฤติกรรม และตรงกับผลการศึกษาก่อนหน้านี้พบว่า นักศึกษาที่มีการยอมรับตัวเองสูง จะช่วยเหลือนักศึกษาให้สามารถปรับตัวได้ดีขึ้น การยอมรับตัวเองและการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันและเป็นปัจจัยที่ช่วยในการสร้างความผาสุกทางใจให้นักศึกษา (Parker et al., 2022)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า การปรับตัวอย่างพลิกผันได้รับอิทธิพลสูงสุดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รองลงมา คือ การยอมรับตัวเอง และการยอมรับตัวเองได้รับอิทธิพลสูงสุดจากความยืดหยุ่น รองลงมา คือ การสนับสนุนทางสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาอาจจะจัดกิจกรรมหรือการให้บริการปรึกษาทางจิตวิทยาทั้งแบบเดี่ยวและกลุ่ม เช่น ส่งเสริมให้มีกิจกรรมกลุ่มที่นักศึกษาร่วมทำกับเพื่อน ๆ มีการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหาในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เรียนรู้วิธีรับมือในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่นักศึกษากำลังเผชิญซึ่งจะส่งผลกับวิธีการแก้ไขปัญหาในรูปแบบที่แตกต่างกันไป เพื่อให้นักศึกษาได้รู้จักตัวเองผ่านกระบวนการทำงานกับเพื่อน ๆ รวมถึงเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาปริญญาตรีในสถาบันการศึกษาเกิดความยืดหยุ่น การสนับสนุนทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการยอมรับตัวเองเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษามีการปรับตัวอย่างพลิกผันได้ดียิ่งขึ้นตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ตัวแปรสาเหตุที่นำเข้ามาใช้ในการอธิบายการปรับตัวอย่างพลิกผันสามารถอธิบายความแปรปรวนของการปรับตัวอย่างพลิกผันได้ร้อยละ 48 แสดงว่าอาจมีตัวแปรอื่นที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของการปรับตัวอย่างพลิกผันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจจะส่งผลต่อการปรับตัวอย่างพลิกผันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีไทย

2. ควรมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมาอธิบายลักษณะที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Adeboye, N. O., Fagoyinbo, I. S., & Olatayo, T. O. (2014). Estimation of the effect of multicollinearity on the standard error for regression coefficients. *IOSR Journal of Mathematics, 10*(4), 16-20.
- Baker, R. W., & Siryk, B. (1984). Measuring adjustment to college. *Journal of Counseling Psychology, 31*(2), 179-189.
- Bernard, M. (2013). *The strength of self-acceptance: Theory, practice and research*. New York: Springer.
- Blanca, M. J., Arnau, J., López-Montiel, D., Bono, R., & Bendayan, R. (2013). Skewness and kurtosis in real data samples. *Methodology: European Journal of Research Methods for the Behavioral and Social Sciences, 9*(2), 78-84.
- Ceyhan, A. A., & Ceyhan, E. (2011). Investigation of university students' self-acceptance and learned resourcefulness: A longitudinal study. *Higher Education, 61*(6), 649-661.
- Chaisinthop, S. (2022). *Mental status of adolescent*. Retrieved from <https://www.rama.Mahidol.ac.th/ramamental/generaldoctor/06062014-0847> [in Thai]
- Cherry, K. (2024). *Sigmund Freud's life, theories, and influence*. Retrieved from <https://www.verywellmind.com/sigmund-freud-his-life-work-and-theories-2795860#toc-sigmund-freuds-theories>
- Cho, E. H., Lee, D. G., Lee, J. H., Bae, B. H., & Jeong, S. M. (2014). Meaning in life and school adjustment: Testing the mediating effects of problem-focused coping and self-acceptance. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 114*, 777-781.
- Choi, S. W., & Kim, H. S. (2020). Effects of an interpersonal relationship improvement program using MBTI on self-acceptance, self-esteem, and acceptance of others of professional soldiers. *Journal of Korean Academy of Psychiatric and Mental Health Nursing, 29*(1), 64-72.
- Christensen, C. M., & Eyring, H. J. (2011). *The innovative university: Changing the DNA of higher education from the inside out*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Connor, K. M., & Davidson, J. R. (2003). Development of a new resilience scale: The connor-davidson resilience scale (CD-RISC). *Depress Anxiety, 18*(2), 76-82.

- Darrow, S. M., Callaghan, G. M., Bonow, J. T., & Follette, W. C. (2014). The functional idiographic assessment template-questionnaire (FIAT-Q): Initial psychometric properties. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 3(2), 124-135.
- Department Of Mental Health. (2020). *RQ: Resilience quotient* (4th ed.). Bangkok: Beyond. [in Thai]
- Dhaniel, N. F., Mohamed, N. F., & Ibrahim, S. (2024). Perceive of social support and self-acceptance among male and female of diploma college students in Malaysia. *Psychosofia Journal of Psychology Religion and Humanity*, 6(1), 45-61.
- Dryden, W., & Bond, F. W. (1994). Reason and emotion in psychotherapy: Albert Ellis. *British Journal of Psychiatry*, 165(1), 131-135.
- Evans, F. B., III. (2006). *Harry Stack Sullivan: Interpersonal theory and psychotherapy*. London: Routledge.
- Friedlander, L. J., Reid, G. J., Shupak, N., & Cribbie, R. (2007). Social support, self-esteem, and stress as predictors of adjustment to university among first-year undergraduates. *Journal of College Student Development*, 48(3), 259-274.
- Fullerton, D. J., Zhang, L. M., & Kleitman, S. (2021). An integrative process model of resilience in an academic context: Resilience resources, coping strategies, and positive adaptation. *PLOS ONE*, 16(2), e0246000.
- Gottlieb, B. H. (2000). Selecting and planning support interventions. In S. Cohen, L. G. Underwood, & B. H. Gottlieb (Eds.), *Social support measurement and intervention: A guide for health and social scientists* (pp. 195-220). New York: Oxford University Press.
- Grotberg, E. H. (1995). *A guide to promoting resilience in children: Strengthening the human spirit (Early childhood development: Practice and reflections, No. 8)*. The Hague, Netherlands: Bernard van Leer Foundation.
- Gupta, N., & Kumar, S. (2015). Significant predictors for resilience among a sample of undergraduate students: Acceptance, forgiveness and gratitude. *Indian Journal of Health and Wellbeing*, 6(2), 188-191.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. R. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *The Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.

- Itthichoti, N. (2019). Life skill, adaptation, family relationship and self-reliance of the elderly at the elderly club in Bang Mueang Municipal District, Samut Prakan Province. *Valaya Alongkorn Review (Humanities and Social Science)*, 9(1), 1-17. [in Thai]
- Jillani, U., Bhutto, Z. H., & Ahmad, K. B. (2023). Role of emotional intelligence, resilience, and year of enrollment for adjustment among university students. *Pakistan Journal of Psychological Research*, 38(2), 267-280.
- Kaplánová, A., & Gregor, A. (2021). Self-acceptance, shame withdrawal tendencies and resilience as predictors of locus of control of behavior. *Psychological Studies*, 66(1), 85-91.
- Kim, S. H.-S. (2012). The moderating effects of self-acceptance in terms of the interpersonal relationships, depression, anxiety of high school students. *Korean Journal of Child Studies*, 33(3), 119-130.
- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (4th ed.). New York: Guilford Press.
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. New York: Springer.
- Lee, C., Sung, Y.-T., Zhou, Y., & Lee, S. (2018). The relationships between the seriousness of leisure activities, social support and school adaptation among Asian international students in the U.S. *Leisure Studies*, 37(2), 197-210.
- Liu, M., Ding, Z., & Li, W. (2014). Acceptance by others and mental health of the college freshmen: The mediating role of self-acceptance. *China Journal of Health Psychology*, 22, 132-134.
- Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2024). *Student information*. Retrieved from https://info.mhesi.go.th/homestat_std.php
- Nilae, N., & Kerdtip, C. (2020). Review the perspectives of vocational education in disruptive society. *Academic Journal of Buriram Rajabhat University*, 12(1), 111-126. [in Thai]
- Parker, P. C., Perry, R. P., Chipperfield, J. G., Hamm, J. M., Daniels, L. M., & Dryden, R. P. (2022). Adjustment and acceptance beliefs in achievement settings: Implications for student wellbeing. *Social Psychology of Education: An International Journal*, 25(5), 1031-1049.
- Phayomyam, S. (2005). *Psychology of interpersonal relations*. Bangkok: Bangkok-Comtech Intertrade. [in Thai]

- Pitayachoenwong, P., & Surinya, T. (2023). Adjustment and psychological well-being of first year undergraduate students at Kasetsart University Bangkok Campus. *Journal of Social Sciences and Humanities, 49(1)*, 55-72. **[in Thai]**
- Rahat, E., & İlhan, T. (2016). Coping styles, social support, relational self-construal, and resilience in predicting students' adjustment to university life. *Educational Sciences: Theory & Practice, 16(1)*, 187–208.
- Rattana, T. (2022). *Accepting yourself*. Retrieved from <https://faithandbacon.com/accepting-yourself/> **[in Thai]**
- Rew, L. (2011). The adolescent. In N. C. Frisch & L. E. Frisch (Eds.), *Psychiatric mental health nursing* (4th ed., pp. 655–681). Clifton Park, NY: Delmar Cengage Learning.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology, 57(6)*, 1069-1081.
- Shepard, L. A. (1979). Self-acceptance: The evaluative component of the self-concept construct. *American Educational Research Journal, 16(2)*, 139-160.
- Shrestha, N. (2020). Detecting multicollinearity in regression analysis. *American Journal of Applied Mathematics and Statistics, 8(2)*, 39-42.
- Suyajai, P. (2015). *Adaptation to critical life situations*. Retrieved from <https://www.mcu.ac.th/article/detail/276> **[in Thai]**
- Tangkitvanich, S. (2020). *Education disruption*. Retrieved from <https://www.eef.or.th/disrupt-education-1/> **[in Thai]**
- The Intelligence. (2024). *What are VUCA and BANI worlds? How are they similar or different?*. Retrieved from <https://intsharing.co/2024/03/19/vuca-> **[in Thai]**
- Tiwsikhares, P., & Pimthong, S. (2024). A causal relationship model of digital citizenship behavior among undergraduate Rajabhat University students. *Hatyai Academic Journal, 22(2)*, 364-387. **[in Thai]**
- Wisetdonwai, J. (2022). *BANI world*. Retrieved from <https://www.educathai.com/knowledge/articles/652> **[in Thai]**
- Wongpakaran, N., & Wongpakaran, T. (2012). A revised Thai multi-dimensional scale of perceived social support. *Spanish Journal of Psychology, 15(3)*, 1503-1509.
- Yuan, C. C. (2021). Interpersonal relationship, self-efficacy and learning motivation of the high school students in Guangzhou. *Multicultural Education, 7(8)*, 97-107.

- Yusoff, Y. M., & Chelliah, S. (2010). Adjustment in international students in Malaysian public university. *International Journal of Innovation, Management and Technology*, 1(3), 275-278.
- Zhang, X., Huang, P. F., Li, B. Q., Xu, W. J., Li, W., & Zhou, B. (2021). The influence of interpersonal relationships on school adaptation among Chinese university students during COVID-19 control period: Multiple mediating roles of social support and resilience. *Journal of Affective Disorders*, 285, 97–104.
- Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G., & Farley, G. K. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of Personality Assessment*, 52(1), 30-41.

The Study of the Current Situation and Expectations for Sustainable Management of Private Higher Education Institutions

Pataree Hansanontha^{1*}, Chakrit Ponathong¹, and Ophat Sukwan¹

Received: 5 August 2024

Revised: 28 October 2024

Accepted: 30 October 2024

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the current situations in sustainable management of private higher education institutions, 2) study expectations for sustainable management of the institutions, and 3) determine the Priority Need Index (PNI) of marketing mix principles (7P's) and ESG (Environmental, Social, and Governance) principles. The sample group involved 400 lecturers and personnel from five private higher education institutions. Data was collected from 40 lecturers and 40 personnel of each institution, and 80 samples were taken from the top five private institutions mentioned by UniRank University Ranking. The top five private higher education institutions are arranged according to the following order: 1) Assumption University, 2) Rangsit University, 3) Bangkok University, 4) Sripatum University, and 5) University of the Thai Chamber of Commerce. The research tool is a questionnaire, and five experts assessed the consistency through the Index of Item-Objective Congruence (IOC) gaining a value greater than 0.50 and the value of reliability was between 0.78 - 0.98. Data were analyzed through frequency, percentage, mean, standard deviation, and prioritize information to assess the current situations and expectations based on the opinions of the sample group using the Priority Need Index (PNI).

The results revealed that the current situations of sustainable management of private higher education institutions concerning the environmental dimension had the highest mean of 3.92, and expectations for sustainable management involving the environmental dimension had the highest mean of 4.44. Moreover, the highest PNI was the sustainable management of private higher education institutions in the environmental dimension with the

¹ Faculty of Education, Srinakharinwirot University

* Corresponding e-mail: hpataree@gmail.com

value of 0.132, subsequences were governance with 0.130, as well as social and people with 0.116. As for the study's contribution, the results can introduce the top three PNI of environment, governance, and social dimensions in the sustainable management of private higher education institutions.

Keywords: *Sustainable Management, Private Higher Education Institutions, 7P's, ESG*

Introduction

Private higher education institutions play important roles in organizing higher education in Thailand according to four main missions: graduate production, research, academic services and the preservation of arts and culture. Over the past nearly 50 years, the number of private higher education institutions in Thailand has increased and has developed continuously as well as overcoming various problems and obstacles especially social, economic and technological changes that are a result of educational policies from the government. With the critical environmental problems, social inequality and the lack of governance of many organizations. Thus, the environment is the criterion of the responsibility of organizations toward environmental and social is another criterion of organizations to indicate the management of relationship and communication to society. Finally, governance is also a criterion to measure organizations in terms of management on relationships of control and implementation to archive transparency, accountability and involving to the stakeholders. Competitions with higher education institutions, both from government higher education institutions and foreign higher education institutions. These are included with impacts from technological disruptions, economic and social changes. Moreover, changing the structure of the declining school age population. Including the COVID-19 outbreak that has affected the learning behavior trends of students. These are considered an important factor affecting the operating trends of private higher education institutions in the future (Saichai, 2018; Saini, Swati, & Pokhriyal, 2022).

Private higher education institutions are challenged by economic recession, and they are also no support from the government. In addition, there is intense competition among private higher education institutions within the country and outside the country. Nevertheless, they must be faced with the decrement of the number of students due to such competition coupled with critical environmental problems, social inequality and the

lack of governance of many organizations. Thus, the environment is the criterion of the responsibility of organizations toward environmental and social is another criterion of organizations to indicate the management of relationship and communication to society. Finally, governance is also a criterion to measure organizations in terms of management on relationships of control and implementation to archive transparency, accountability and involving to the stakeholder. Therefore, private higher education institutions are necessary to find sustainable management model to be effective and efficient to overcome these obstacles and problems. Thus, the 7P's, marketing mix was introduced as a strategy to increase revenue by integrating management with ESG principles that cover environmental conservation, social care and organizational management according to the principles of governance to achieve sustainable management of private higher education institutions. Since, 7P's is globally recognized as a method and means to overcome the varies competitors in the education industry. These will bring good results or be a strength of all private higher education institutions that should be implemented in the present and future.

There is an important future picture in each area such as (1) setting a clear vision, (2) creating a unique identity, (3) developing towards excellence according to expertise, (4) aiming to develop quality in all areas by arrange teaching and learning in a learner-centered manner, (5) emphasize lifelong learning, (6) develop electronic-based teaching and learning, (7) create systems and mechanisms to promote effective research, (8) manage with a governance system, (9) manage resources for efficiency, (10) create networks among higher education institutions, the private sector and business establishments, (11) promote the development lecturer quality and develop lecturers to be professionals, and (12) reform the system of lecturer compensation (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2021; Saini et al., 2022).

Based on this problem, the researcher proposes principles for applying the elements of the marketing mix (7P's), integrating management with ESG principles, to apply in sustainable management of private higher education institutions. Therefore, it leads to research by studying the current situations and expectations of sustainable management of private higher education institutions. It covers all management factors of the marketing mix (7P's) that comprises of product, price, place, promotion, people, process and physical environment and presentation to be able to respond to customer needs in a concrete way

with integration of ESG concept of sustainable development to achieve sustainable management of private higher education institutions with efficiency and quality.

Objectives

The objectives of this research were:

- 1) To study the current situations in sustainable management of private higher education institutions
- 2) To study expectations for sustainable management of private higher education institutions, and
- 3) To determine the Priority Need Index (PNI) of marketing mix principles (7P's) and ESG principles for the current situations and expectations of sustainable management of private higher education institutions.

Literature Review

The private higher education institution that wants to maintain clients/students and revenue stability forever. Therefore, must seek modern concepts, theories, techniques, and methods in line with the current era by integrating organizational management with quality and efficiency appropriateness to overcome the intense competition conditions in every market. In every aspect, whether it is dealing with volatility, change (transformation), uncertainty, complexity, ambiguity (Bennett & Lemoine, 2014; Sanguanwongs & Kritjaroen, 2023). They also need to consider the application of the marketing mix concept, which comprises the 7Ps: 1) product, 2) price, 3) distribution channel or place, 4) marketing promotion or promotion, 5) people or employee management, 6) process, and 7) physical evidence including the environment and presentation (Kotler, Armstrong, Harris, & He, 2020; Saini et al., 2022) which is an important concept for marketers or business entrepreneurs who need to work on marketing strategies, digital marketing, or social media marketing because it is needed to study and learn to attract customers. Moreover, 7P's factors are included to achieve customer satisfaction since it comes to play an important role and are one of the driving forces that cause changes in organizational management by increasing potential, creating management to gain more benefits and more income. It will be used to develop private higher education institutions to meet socially acceptable. However, it will be

used for increasing the quality of internal management with the application of information technology because it will be an important mechanism to continuously drive learning process and organizational growth (Chaisuwan, Wattanasak, & Buranawongsawat, 2020; Kotler et al., 2020).

Therefore, it needs to consider personnel development with creativity and systematic thinking skills. The student will be supported and promoted to become entrepreneurs by creating new technology or innovation by providing scholarships for faculty to conduct research and must integrate with other fields in the institution (Phuworawan, 2019). The body of knowledge creation and new innovations are created through the knowledge exchange and collaborative research. Moreover, creating incentives for the private sector to realize the importance of participating in the development of innovative technology, such as tax deductions for the private sector including opening the private sector to participate in research and studies in higher education institutions (Malisuwan, 2017).

Management of private higher education institutions should introduce principles of sustainable organizational management that covers environmental, social and governance. For the environmental dimension, will be considered the efficient use of resources, including the restoration of the natural environment that is affected by business operations. The social dimension will be considered on human resource management in a fair and equitable manner. The well-being of social both inside and outside the institutes and dimensions of governance. We can conduct research on important social issues around the university to give knowledge to society (Doppelt, 2017; CFA Institute, 2018). Governance will be considered in terms of supervision with the clear guidelines of risk management, and against fraud and corruption to accomplish the sustainable management of private higher education institutions. It means that the private higher education institutions can develop personnel to be constantly learning, which will increase the potential of personnel to support rapid social change in response to sustainable organizational growth (Chaisuwan et al., 2020; Bloomberg Professional Services, 2023). Furthermore, private higher education institutions are educational business organizations. If they wish to meet their sustainable institution achievement, the institution needs to introduce the 7'Ps marketing mix which is well known and has been successfully used worldwide. It also helps to increase income. it is necessary to integrate these principles of sustainable organizational management of ESG principles in a

concrete way to assist for the sustainable management of private higher education institutions as well.

Therefore, it is an important role that talented senior executives in this era must be a man who can foresee for management and be able to make decisions to successfully implement and complete tasks with reasonable investment by using appropriate strategies and technologies (Diloktutsanon, 2015; Yimprasert & Tubtimcharoon, 2015). Additionally, there are considerations on environment and natural resources conservation and the environment with maximum creative benefits for their organizations and social. Consequently, sustainable management of private higher education institutions requires the principles of sustainable organization management with three dimensions of ESG. It is the abbreviation for Environmental, Social and Governance as three important factors that investors need to consider in evaluating the sustainable and ethical implications of investing in a business or investment. However, ESG is widely known in the finance and investment circles from the principles of responsible investment (Principles for Responsible Investment: PRI) and can be linked to the Sustainable Development Goals (SDGs) of the United Nations (United Nations, 2015; Doppelt, 2017; Kaewhao, 2022), which is the larger picture at the global level but the principle of sustainable corporate management. ESG is a guideline for doing sustainable business. Therefore, the various institutions should adapt and practice while investors also should be used for consideration before investing. Because if the companies have invested in any business with ethics according to ESG principles. They will increase the chance of generating consistent returns in the long term.

At present, capital markets around the world have focused on supporting sustainable investment. As for Thailand itself Office of the Securities and Exchange Commission (SEC) has implemented a project to strengthen the capital market and governance in honor of His Majesty the King. The Thai Securities Companies Association also participated in the project. Numerous activities will be organized under the framework of this project in the future. In the CFA Guidance and Case studies for ESG Integration dimension (CFA Institute, 2018), there are examples of ESG issues for use in analysis by Equity and Corporate Bond Investors with several in the environmental dimension. There is management that considers various issues, including climate change, and quality of biological support, and ecosystem quality. The social dimension consists of various issues such as human rights, labor relations, skilled labor,

health and safety, diversity, customer relations, product responsibility and governance dimensions, business integrity, shareholder rights, executive pay, audit practices, board independence and expertise, fiduciary duties, transparency/accountability, related persons and transactions (Sherwood & Pollard, 2018). Therefore, sustainable management of private higher education institutions requires integrating these issues into managing sustainable institutions as well (Doppelt, 2017; CFA Institute, 2018).

Private higher education institutions. therefore, have a duty to select lecturers and academic and service staff with training as well as creating awareness of the importance of their duties and responsibilities so that they can perform their duties well, which will create customer satisfaction. Customers who come to use the service are students or parents. The sixth element, process is an activity related to methods and operations in the field of service that are presented to service users to provide services correctly and quickly and make a good impression on service users or students (Kotler, 2012; Saichai, 2018). Thus, private higher education institutions must try to find techniques, methods and quick operations with accuracy in providing services to users to make the service user receive and have good impression to be loyal to the institution. This will support to spread the word of mouth with their own impressions. Moreover, the seventh element, physical environment and presentation refers to demonstrating physical characteristics and presenting them to customers in a concrete way by trying to create overall quality in both the physical aspect and the form of service to create value for customers whether it is in the aspect of dressing clean and neat. Negotiations must be gentle, and fast service or other benefits that customers should receive (Kotler, 2012; Orji, 2013). Private higher education institutions should express the image of lecturers and other personnel who can create an impression by expressing their sincerity in providing services in a concrete way. This makes service users perceive quality services. From these elements of the marketing mix that mentioned above, it is clearly and concretely applied to the management of private higher education institutions. This concept is useful for private higher education institutions in determining whether what components are currently used or not. Thus, they can know how and when to operate in the future to make changes by using it properly for suiting the competitive conditions or the challenging environment and suiting the existing resources and capabilities of the institution (Saichai, 2018; Saini et al., 2022; Srisathanon, 2022).

Conceptual Framework

Principles for applying the elements of the marketing mix (7P's) consisting of 1) product, 2) price, 3) distribution channel or place, 4) marketing promotion or promotion, 5) people or employee management, 6) process, and 7) physical evidence including the environment and presentation comes to integrating management with principles of sustainable organization management (ESG) that consists of environment, social and governance. Governance is applied in the sustainable management of private higher education institutions. As it is shown in the following conceptual framework. The research was studying the current situations and expectations of sustainable management of private higher education institutions that covers the management of all factors as mentioned above by determining the Priority Need Index (PNI).

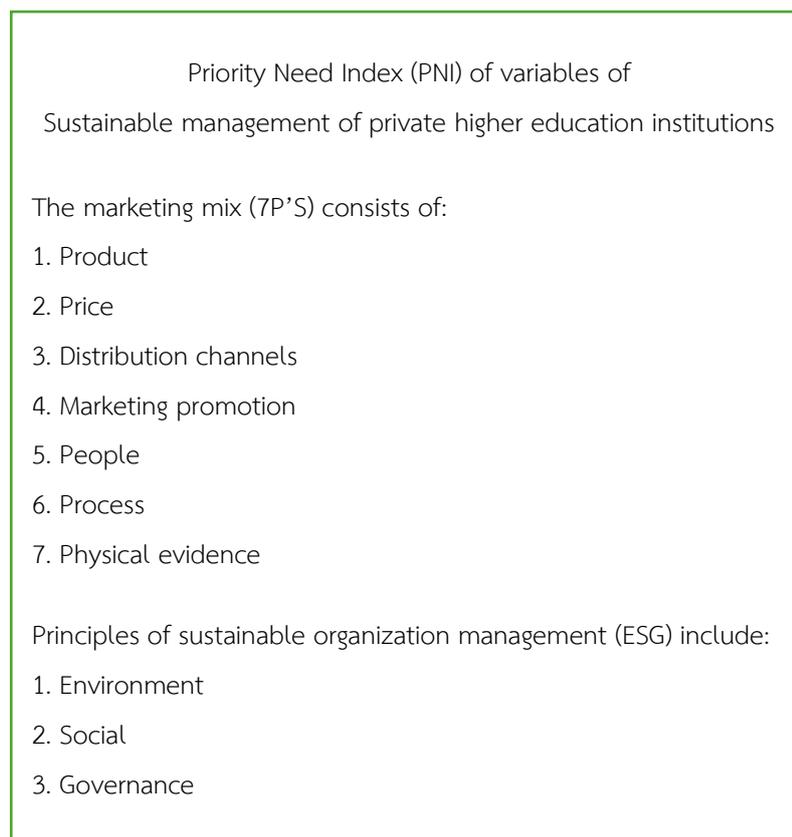


Figure 1 Research concept framework

Source: Saichai (2018); Saini et al. (2022); Bloomberg Professional Services (2023)

Methodology

Population and Sample

The population used to evaluate the current situations and expectations of sustainable management of private higher education institutions are lecturers and personnel of private higher education institutions by using questionnaires to collect data from top 5 private higher education institutions. This is a ranking result from Webometrics Ranking of World Universities and UniRank University Ranking. The researcher selected the top 5 private higher education institutions with the highest-ranking results, namely 1) Assumption University, 2) Rangsit University, 3) Bangkok University, 4) Sripatum University, and 5) University of the Thai Chamber of Commerce. The population is 3,694 people (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2021).

The sample was determined by opening the Krejcie and Morgan tables (Krejcie & Morgan, 1970). The sample size was 349 people, but in this research, a sample size of 400 people was collected by collecting data with lecturers and personnel. Each group of 40 people with a total of 80 people from each private higher education institution. The total was 400 people.

Research Instruments

The questionnaire is divided into 3 parts, consisting of:

Part 1 Demographic information

Part 2 Information on the marketing mix

Part 3 Information on principles of sustainable management of private higher education institutions.

The nature of the questionnaire is a rating scale. There are 33 questions. There are criteria for determining the weight of the evaluation into 5 levels according to the Likert method (Thiengkamol, 2016) as follows: the least equals 1 point, low equals 2 points, medium equals 3 points. The high score equals 4 points and the highest equals 5 points by the interpretation criteria for grading the average opinion score. Set the score range as follows:

An average score of 1.00 - 1.50 means there is the least level of importance.

An average score of 1.51 - 2.50 means there is a low level of importance.

An average score of 2.51 - 3.50 means there is a medium level of importance.

An average score of 3.51 - 4.50 means there is a high level of importance.

An average score of 4.51 - 5.00 means that it has the highest level of importance.

The content validity of the questionnaire was evaluated by 5 experts who have knowledge and experience in the area that the researcher topic to consider the questionnaire. The Index of Item-objective Congruence (IOC) is greater than 0.50 (Thiengkamol, 2016). The result of the IOC value is between 0.66 - 1.00 in the section finding the confidence value. The questionnaire was tested (try out) with a group with similar characteristics to the sample of 30 people and analyzed to determine the Cronbach's Alpha coefficient of the questionnaire (Cronbach,1984). It was found that questions in the questionnaire have reliability between 0.78 - 0.98 (accepted values is greater than 0.70). It indicates that it is within acceptable criteria (Nunnally, 1978).

Data Analysis

The researcher collected data from a sample group by contacting and requesting cooperation from senior administrators of 5 private higher education institutions. The sample group filled in the questionnaire, and the researcher requested it back immediately or sent it via electronic media. Statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and Priority Need Index (PNI).

Results

The results of the current situations and expectations of sustainable management of private higher education institutions were as follows.

1. Results of assessment of the current situations and expectations of sustainable management of private higher education institutions according to the 7P's Marketing Mix and ESG principles of sustainable management. Overall analysis results and each aspect of assessing the current situations and expectations of sustainable management of private higher education institutions, by prioritizing the information assessing the current situations and expectations according to the opinions of the sample group using sorting. The importance of the Priority Need Index (PNI) data is as follows.

- 1.1 Overall analysis results of assessing the current situations and expectations of sustainable management of private higher education institutions. Sustainable management by prioritizing information to assess the current condition and expectations based on the

opinions of the sample group by arranging the importance of information. Priority Need Index (PNI) found that sustainable management of private higher education institutions in the environmental dimension had the highest value of 0.132, subsequences were the governance dimension with a value of 0.130 and the social dimension with a value of 0.116, respectively, as shown in Table 1.

Table 1 Results of assessment of current situations and expectations for sustainable management of private higher education institutions. (Sustainability overview)

Questions	Current situations (D)		Expectations (I)		I-D	PNI	No.
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD			
Product	3.78	0.89	4.19	0.91	0.41	0.108	5
Price	3.82	0.88	4.22	0.90	0.40	0.107	6
Place	3.85	0.87	4.23	0.92	0.38	0.099	9
Promotion	3.81	0.91	4.20	0.89	0.39	0.102	8
People	3.80	0.90	4.24	0.91	0.44	0.116	3
Process	3.79	0.89	4.21	0.92	0.42	0.111	4
Physical evidence	3.87	0.88	4.27	0.87	0.40	0.103	7
Environment dimension	3.92	0.94	4.44	0.92	0.52	0.132	1
Social dimension	3.87	0.93	4.32	0.92	0.45	0.116	3
Governance dimension	3.76	0.87	4.25	0.89	0.49	0.130	2

From Table 1 It was found that the environmental dimension had the highest PNI value of 0.132, subsequences were the governance dimension with a value of 0.130, and the social dimension and the people dimension with the same value of 0.116, respectively.

1.2 Environmental dimension analysis results of evaluating the current situations and expectations for sustainable management of private higher education institutions was the first priority. Sustainability prioritizes data to assess current situations and expectations based on the opinions of the sample groups using Priority Need Index (PNI) data prioritization from 3 items as shown in Table 1.

Table 2 Results of assessment of current situations and expectations for sustainable management of private higher education institutions. (Sustainable environmental dimension)

Questions	Current situations (D)		Expectations (I)		I-D	PNI	No.
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD			
Energy conservation projects using solar energy to save costs.	3.90	0.91	4.42	0.91	0.52	0.133	1
Tree planting projects to increase green space.	3.92	0.92	4.43	0.92	0.51	0.130	3
Water resource conservation projects to reduce costs.	3.93	0.94	4.45	0.92	0.52	0.132	2

From Table 2 the results of the assessment of the current situations and expectations for sustainable management of private higher education institutions. Sustainable environmental dimension. It was found that energy conservation projects using solar energy to save costs with the highest PNI value of 0.133, subsequences were water resource conservation projects to reduce costs was equal to 0.132, and tree planting projects to increase green space had a value equal to 0.130, respectively.

1.3 Analysis results for each dimension of governance of evaluating the current situations and expectations for sustainable management of private higher education institutions sustainability prioritizes information to assess current situations and expectations based on the opinions of the sample groups by arranging the importance of information, Priority Need Index (PNI) data prioritization from 3 items as shown in Table 3.

Table 3 Results of assessment of current situations and expectations for sustainable management of private higher education institutions. (Sustainable governance dimension)

Questions	Current situations (D)		Expectations (I)		I-D	PNI	No.
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD			
Business integrity for shareholder rights with fair compensation for everyone.	3.75	0.87	4.25	0.89	0.51	0.136	1

Table 3 (cont.)

Questions	Current situations (D)		Expectations (I)		I-D	PNI	No.
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD			
Guidelines on auditing, independence and expertise of the board.	3.76	0.88	4.25	0.88	0.49	0.130	3
Personnel are moral and ethical in their work.	3.76	0.87	4.25	0.90	0.50	0.133	2

From Table 3 the results of the assessment were personal situations and expectations of sustainable management of private higher education institutions in the governance dimension found that business integrity for shareholder rights with fair compensation for everyone with the highest PNI value of 0.136, subsequences were personnel are moral and ethical in their work with the value of 0.133, and guidelines on auditing, independence and expertise of the board with the value of 0.130, respectively.

1.4 Results of the social dimension analysis of the assessment of the current situations and expectations for sustainable management of private higher education institutions. Sustainability prioritizes information to assess current situations and expectations based on the opinions of the sample groups by arranging the importance of information, Priority Need Index (PNI) data prioritization from 3 items as shown in Table 4.

Table 4 Results of assessment of current situations and expectations for sustainable management of private higher education institutions. (Sustainable social dimension)

Questions	Current situations (D)		Expectations (I)		I-D	PNI	No.
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD			
Concern on human rights, labor relations and skilled workers to reduce costs.	3.88	0.93	4.31	0.91	0.43	0.111	3
Providing health and safety for everyone	3.89	0.931	4.33	0.91	0.44	0.113	2

Table 4 (cont.)

Questions	Current situations (D)		Expectations (I)		I-D	PNI	No.
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD			
Support the activities of the communities to create a good image.	3.87	0.93	4.34	0.93	0.47	0.121	1

From Table 4 the results of the assessment of the current situations and expectations for sustainable management of private higher education institutions. Sustainability, social dimension. It was found that support the activities of the communities to create a good image, with the highest PNI value of 0.121. subsequences providing health and safety for everyone had a value of 0.113, and providing health and safety for everyone was equal to 0.111, respectively.

Results from Table 1, there are illustrated that the top 3 items of 7P's are people, process and product.

1.5 Results of individual analysis of the assessment of the current situations and expectations for sustainable management of private higher education institutions. Sustainability prioritizes data to assess current situations and expectations based on the opinions of the sample groups using the Priority Need Index (PNI) data prioritization from 3 items as shown in Table 5.

Table 5 Results of assessment of current situations and expectations for sustainable management of private higher education institutions. (Sustainability in terms of people)

Questions	Current situations (D)		Expectations (I)		I-D	PNI	No.
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD			
Training for selected lecturers and personnel to understand the work system to increase work efficiency.	3.78	0.88	4.21	0.89	0.43	0.114	2

Table 5 (cont.)

Questions	Current situations (D)		Expectations (I)		I-D	PNI	No.
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD			
Lecturers and personnel can create satisfaction for users to increase income.	3.80	0.90	4.23	0.88	0.43	0.113	3
Lecturers and personnel can solve problems and create good value for users to increase income.	3.81	0.89	4.25	0.90	0.44	0.115	1

From Table 5 the results of the assessment of the current situations and expectations for sustainable management of private higher education institutions. Sustainable people found that lecturers and personnel can solve problems and create good value for users to increase income with the highest PNI value of 0.115, subsequences were training for selected lecturers and personnel to understand the work system to increase work efficiency with a value equal to 0.114, and lecturers and personnel can create satisfaction for users to increase income with a value of 0.113, respectively.

1.6 Process analysis results of assessing the current situations and expectations for sustainable management of private higher education institutions. Sustainable by prioritizing data to assess current situations and expectations based on the opinions of the sample groups using Priority Need Index (PNI) data prioritization from 3 items as shown in Table 6.

Table 6 Results of assessment of current situations and expectations for sustainable management of private higher education institutions. (Sustainable process)

Questions	Current situations (D)		Expectations (I)		I-D	PNI	No.
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD			
Organizing activities related to good services offered to users.	3.78	0.88	4.20	0.92	0.42	0.111	2
Providing services correctly, quickly, and impress users.	3.79	0.89	4.22	0.92	0.43	0.113	1

Table 6 (cont.)

Questions	Current situations (D)		Expectations (I)		I-D	PNI	No.
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD			
Providing online registration. and open communication channels in various matters for users	3.81	0.89	4.21	0.92	0.40	0.105	3

From Table 6 the results of the assessment of the current situations and expectations for sustainable management of private higher education institutions. Sustainability in the process found that providing services correctly, quickly, and impress users with the highest PNI value was 0.113, subsequences were organizing activities related to good services offered to users had a value equal to 0.111, and providing online registration. and open communication channels in various matters for users had value equal to 0.105, respectively.

1.7 Product analysis results of assessing the current situations and expectations for sustainable management of private higher education institutions. Sustainability prioritizes data to assess current situations and expectations based on the opinions of the sample groups using Priority Need Index (PNI) data prioritization from 3 items as shown in Table 7.

Table 7 Results of assessment of current situations and expectations for sustainable management of private higher education institutions. (Sustainability in product)

Questions	Current situations (D)		Expectations (I)		I-D	PNI	No.
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD			
Producing curricula meet the needs of users.	3.76	0.89	4.18	0.90	0.42	0.112	1
Producing programs meet the needs of users.	3.78	0.90	4.19	0.91	0.41	0.108	2
Producing graduates meet the needs of business sector.	3.80	0.81	4.20	0.90	0.40	0.105	3

From Table 7 the results of the assessment of the current situations and expectations of sustainable management of private higher education institutions. Sustainable products were found that producing curricula meet the needs of users with the highest PNI value of 0.112, subsequences were producing programs meet the needs of user had a value of 0.108, and producing graduates meet the needs of business sector with a value of 0.1050, respectively.

Discussion

1. From the overall study, it was found that the overall assessment of the current situations and expectations of sustainable management of private higher education institutions by prioritizing. The assessment data of the current situations and expectations according to the opinions of the sample group using Priority Need Index (PNI). it was found that sustainable management of private higher education institutions in the environmental dimension had the highest data importance value of 0.132, subsequences were the governance dimension with a value of 0.130 and the social dimension with a value of 0.116, which is consistent with the goals set by the United Nations since 1987 (World Commission on Environment and Development, 1987) that has developed the Agenda 21 to be the world's master plan for sustainable development. Environmental, social and economic aspects, as well as giving importance to the environment in terms of climate change and biodiversity, including 2 other conventions: 1) the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) and 2) the Convention on Biological Diversity (CBD), these indicate that the environment is an important factor in sustainable management of all institutions, even private higher education institutions are not exempt. Later in the 20th century, business organizations realized that economic factors, which are one of the three pillars of sustainable development, are unlikely to be consistent with environmental (E) and social (S) factors but should be governance (G) as the third pillar instead. Economy If aiming to manage the organization to achieve sustainable management, which is a principle used to measure how the organization manages the relationship in terms of governance for effective, transparent, auditable management and considering stakeholders. The ESG concept helps build credibility for businesses by reflecting the role of business responsibility towards stakeholders, and the presentation of the results of business development for sustainable growth (Doppelt, 2017;

Bloomberg Professional Services, 2023). It is also in line with the concept of Chukampang (2010) mentioned about quality education management that “there must be an important goal of creating educational opportunities for youth to receive quality education that meets standards. According to the national education plan and consistent with local needs accepted and trusted by learners and parents, it needs to develop modern curriculum by producing and developing new media though using educational information technology. It results in more learning in a shorter period. It is consistent with the research of Orji (2013) that conducted research on important classic consumer purchasing behavior models: The impact on decision-making found that the ability of marketing executives to design and produce products efficiently and effectively depends on his ability to make the product satisfactory for consumer groups. This is a marketing that conducts business activities that control the flow of goods and services from manufacturers to consumers or users to satisfy customers.

2. The results of the assessment of the current situations and expectations of sustainable management of private higher education institutions in the environmental dimension, it was found that private higher education institutions conserved the environment by organizing energy conservation projects using solar power to save costs. The highest PNI value was 0.133. It is consistent with the research of Sherwood and Pollard (2018) who studied the potential for risk-adjusted returns of integrating ESG strategies with emerging stock markets. This study aims to quantify the operational potential by integrating sustainable management principles (ESG) into investment strategies in emerging markets, including the potential for risk diversification through investment in emerging markets. This study assesses investment in emerging markets and the integration of strategies based on environmental, social, and governance (ESG) dimensions (Doppelt, 2017; CFA Institute, 2018; Bloomberg Professional Services, 2023).

3. The results of the assessment of the current situations and expectations of sustainable management of private higher education institutions in terms of governance found that private higher education institutions have business integrity, shareholder rights, fair compensation for executives, lecturers and support staff with the highest PNI value of 0.136, which is consistent with the research of Sherwood and Pollard (2018) studying the potential for risk-adjusted returns of integrating ESG strategies with emerging stock markets.

This study aims to quantify the operational potential by integrating sustainable management principles (ESG) into investment strategies in emerging markets, including the potential for risk diversification through investment in emerging markets. This study assesses investment in emerging markets and the integration of strategies based on environmental, social and governance (ESG) dimensions (Doppelt, 2017; CFA Institute, 2018; Bloomberg Professional Services, 2023).

4. The results of the assessment of the current situations and expectations of sustainable management of private higher education institutions in the social dimension found that private higher education institutions support community activities around the institution to create a good image for social with the highest PNI value of 0.121, which is consistent with the research of Sherwood and Pollard (2018) studying the potential for risk-adjusted returns of integrating ESG strategies with emerging stock markets. This study aims to quantify the operational potential by integrating sustainable management principles (ESG) into investment strategies in emerging markets, including the potential for risk diversification through investment in emerging markets. This study assesses investment in emerging markets and the integration of strategies based on environmental, social, and governance (ESG) dimensions (Doppelt, 2017; CFA Institute, 2018; Bloomberg Professional Services, 2023).

5. The results of the evaluation of the current situations and expectations of sustainable management of private higher education institutions in terms of people, it was found that private higher education institutions have lecturers and personnel who are innovative, capable of solving problems, and can create good values for service users to increase service users for gaining more income. The highest PNI value is 0.115 that is consistent with the research of Gerhardt and Karsan (2022) who studied on the management of talent in private universities: the case of a private university in the United Kingdom. The objective was to gain a highly competitive advantage by developing academic personnel by managing appropriate professional capital and increasing knowledge capital by ensuring the recruitment and retention of experienced and highly qualified academic personnel with the aim of systematic assessment the management of academic personnel's abilities. The research results demonstrated that most academic staff in this private sector are internally motivated and have low expectations to work in research and publish academic works. However, the preparation of bibliography is important among senior academics interviewed.

There was still a lack of talent management in creating bibliographic profiles presented by senior academics, which hinders academic progress and may lead to high turnover in and out of the university, which is a driving factor. In practice, administrators should explore options for structuring career paths within organizational structures to maintain employee job security. Within private universities, these may take the form of supporting on-the-job training as part of work-based learning programs that may result in research and publication (Gerhardt & Karsan, 2022).

6. The results of the evaluation of the current situations and expectations of sustainable management of private higher education institutions in terms of process, it was found that private higher education institutions can provide services correctly, rapidly, and make users impressed to increase users. The highest PNI value is 0.113. It is consistent with the Kotter principle in terms of process that means an activity related to the methodology and practice in service that is presented to users to provide services correctly and rapidly and make users or students impressed (Kotler, 2012). It is also consistent with the research of Kulnawong (2013) who studied about marketing mix factors affecting Thai tourists who decide to use amusement parks in Thailand. It was found that in using the marketing mix theory of services affecting Thai tourists who decide to use amusement parks in Thailand. Thai tourists have an overall opinion at a high level in terms of process factor. It was found that they affect the decision to use amusement parks in Thailand (Kulnawong, 2013).

7. The study highlights the effectiveness of private higher education institutions in developing courses tailored to the needs of service users, which has led to increased income. This finding aligns with Kotler's marketing principles, emphasizing the importance of innovation in creating new products or courses that can meet customer demands without traditional sales tactics. The shift from zero-sum thinking, where one party's gain is another's loss, to positive sum thinking, where all parties can benefit, is crucial for sustainable management in this sector. Additionally, the research by Yimprasert and Thapthimcharoen (2015) reinforces the idea that strategic marketing aligned with business needs can enhance the quality and appeal of educational offerings. This approach not only supports the institutions' financial sustainability but also enriches the educational landscape by providing relevant and impactful courses.

It was found that the study of marketing strategies will be related to the 7Ps marketing mix, which is products or services. The marketing strategies related to the 7Ps marketing mix this time found that in terms of products or the curriculum/subjects and services of the institution. The overall response is at the highest level (Yimprasert & Tubtimcharoon, 2015) and it is also consistent with Orji's (2013) research on the important classic consumer buying behavior model: the impact on decision-making found that the ability of marketing executives to set reasonable prices depends on their ability to make prices satisfactory for the consumer group as marketing is a business activity that controls the flow of goods and services from producers to consumers or users efficiently.

In summary, from this research, it was found that the 7P's dimensions consist of: product, price (meaning the value of the product in monetary terms, customers will compare the value of the service with the price), distribution channel or place, promotion, people, process, and physical evidence including the environment and presentation that integrated with the principles of sustainable organizational management consisting of the environmental dimension, social dimension, and governance dimension. It confirmed that these two concepts are therefore important principles that can be introduced and used to apply in the sustainable management of private higher education institutions in Thailand successfully in present and future. However, if any private higher education would like to implement with 7P's (marketing, they might be introducing the ESG as first 3 dimensions priority and integrated with people, process, and product as first 3 aspects according to this research result for pioneer project.

Recommendations

Recommendations for Applying the Results

Any private higher education institutions desire to meet sustainable organizational management and can be able to use for other types of private institutions. They can introduce these two principles that find out from this research results to implement in the operation process to increase the numbers of customers and income. Moreover, from this research results clearly indicate that the 7P's (Marketing Mix) principle and ESG concept are effective when they are integrated in the management process. Moreover, this research

results indicated that the 3 prior factors that should be paid attention are environment, social and governance, and subsequences are people, process and product.

Recommendations for Further Research

1. The 7P's (marketing mix) principle should be researched in terms of LISREL modelling to confirm predict the sustainable organizational management.

2. ESG concept should be researched in terms of factor analysis to confirm that can predict sustainable organizational management.

3. The 7P's (marketing mix) principle and ESG concept should be researched in terms of LISREL Modelling to confirm how much that the 7P's (marketing mix) and ESG concept influence sustainable organizational management.

4. The 7P's (marketing mix) principle and ESG concept should be researched in terms of Multiple Regression analysis to know the prediction power for sustainable organizational management. Additionally, the result might indicate which factors of each principle should be paid attention to implement as prior factor.

References

- Bennett, N., & Lemoine, G. J. (2014). *What VUCA really means for you*. Retrieved from <https://hbr.org/2014/01/what-vuca-really-means-for-you>
- Bloomberg Professional Services. (2023). *ESG data*. Retrieved from <https://www.bloomberg.com/professional/product/esg-data/>
- CFA Institute. (2018). *ESG case studies & ESG integration framework*. Retrieved from <https://www.cfainstitute.org/en/research/survey-reports/guidance-case-studies-esg-integration-survey-report>
- Chaisuwan, S., Wattanasak, K., & Buranawongsawat, C. (2020). The survival and security in the slowdown of Thai private universities. *Academic Journal Suvarnabhumi Institute of Technology*, 6(1), 611-622. [in Thai]
- Chukampang, C. (2010). *Curriculum and teaching research* (2nd ed.). Bangkok: SE-EDUCATION.
- Cronbach, L. (1984). *Essentials of psychological testing* (4th ed.). New York: Harper & Row.
- Diloktutsanon, S. (2015). *Strategic management* (2nd ed.). Bangkok: Samlada. [in Thai]
- Doppelt, B. (2017). *Leading change toward sustainability: A change-management guide for business, government and civil society* (2nd ed.). London: Routledge.

- Gerhardt, T., & Karsan, S. (2022). Talent management in private universities: The case of a private university in the United Kingdom. *International Journal of Educational Management, 36*(4), 552-575.
- Kaewhao, S. (2022). *Sustainable environmental management*. Bangkok: CU Press. **[in Thai]**
- Kotler, P. (2012). *Marketing management* (14th ed.). New York: Pearson Prentice Hall.
- Kotler, P., Armstrong, G., Harris, L., & He, H. (2020). *Principles of marketing* (8th European ed.). New York: Pearson Education.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.
- Kulnawong, S. (2013). Factors marketing mix affecting Thai tourists to decision to visit amusement Park in Thailand. *Chandrakasem Rajabhat University Journal, 19*(37), 57-66. **[in Thai]**
- Malisuwan, S. (2017). *The year of disruption*. Retrieved from http://tct.or.th/images/article/special_article/25610110/198410_Disruption.pdf **[in Thai]**
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. New York: McGraw-Hill.
- Office of The Permanent Secretary, Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2021). *Total number of personnel, academic year 2020, classified by type of institution, name of institution, and highest qualification*. Retrieved from https://data.go.th/dataset/univ_stf_12_02 **[in Thai]**
- Orji, O. G. (2013). Major classic consumer buying behavior models: Implications for marketing decision-making. *Journal of Economics and Sustainable Development, 4*(4), 164-172.
- Phuworawan, Y. (2019). *Technology that creates change (disruptive technology)*. Retrieved from <https://www.thailibrary.in.th/2019/03/01/disruptive-tech-2/> **[in Thai]**
- Saichai, K. (2018). The state educational administration of higher level institutions and the characteristics of organization promoting innovation. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University, 10*(1), 1-12. **[in Thai]**
- Saini, P., Goswami, S., & Pokhriyal, A. K. (2022). Students' perception about 7'Ps of higher education marketing mix in private universities in Uttarakhand. *Business Studies Journal, 14*(5), 1-13.
- Sanguanwongs, C., & Kritjaroen, T. (2023). Future transformational leadership competency for successfulness transitional Thailand food industry management. *Res Militaris, 13*(2), 42-73. **[in Thai]**

- Sherwood, M. W., & Pollard, J. L. (2018). The risk-adjusted return potential of integrating ESG strategies into emerging market equities. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 8(1), 26-44.
- Srisathanon, P. (2022). Management factors affecting the survival of private higher education institutions in Thailand. *Ratchaphak Journal*, 16(46), 98-113. [in Thai]
- Thiengkamol, N. K. (2016). *Theory development from LISREL research*. Bangkok: CU Printing House. [in Thai]
- United Nations. (2015). *Sustainable development goal*. Retrieved from <https://education.nationalgeographic.org/resource/sustainable-development-goals/>
- World Commission on Environment and Development. (1987). *Our common future*. Oxford: Oxford University Press.
- Yimprasert, U., & Tubtimcharoon, N. (2015). Developing marketing strategies of educational institutions that are connected to business using the quality footprint method. *WMS Journal of Management Walailak University*, 4(2), 31-40. [in Thai]

เพศสถานะของแรงงานข้ามชาติในสังคมปิตาธิปไตย

Gender Status of Migrant Workers in a Patriarchal Society

อมรรัตน์ มุสิกะโรจน์^{1*} และ ตรีศิลป์ บุญขจร¹

Amonrat Musikarot^{1*} and Trisilpa Boonkhachorn¹

Received: 28 May 2024

Revised: 4 December 2024

Accepted: 9 December 2024

Abstract

This is an article on the gender status of migrant workers living in a patriarchal society. The objective is to analyze the gender status of diaspora people in contemporary stories and Thai films in the context of globalization 2011 - 2021, using information from fiction, including 39 short stories, four novels, and six films, totaling 49 texts.

A study of the aforementioned literary texts found that gender status in contemporary narratives is differentiated between males and females. The representation of the male diaspora or migrant workers are oppressed due to their status as a diaspora, diasporic individuals, encountering difficulties such as ethnic discrimination, wage suppression, and cruelty. Meanwhile, female diaspora has an inferior gender status to that of men. They are oppressed in two layers, namely, firstly, being oppressed as a diaspora, and the second is being oppressed as a female. Such studies reveal the power relations between men and women in the workforce, which are related to economic, political, social, and cultural factors in a time-changing context.

Keywords: *Gender, Migrant Workers, Patriarchy*

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: amonrat2018a@gmail.com)

บทคัดย่อ

บทความเพศสถานะของแรงงานข้ามชาติในสังคมปิตาธิปไตย มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เพศสถานะของคนพลัดถิ่นในเรื่องเล่าร่วมสมัยและภาพยนตร์ไทยในบริบทโลกาภิวัตน์ พ.ศ. 2554 - 2564 โดยใช้ข้อมูลจากบันเทิงคดี ได้แก่ เรื่องสั้น รวม 39 เรื่อง นวนิยาย 4 เรื่อง ภาพยนตร์ 6 เรื่อง รวมทั้งหมด 49 ตัวบท

การศึกษาตัวบทของวรรณกรรมดังกล่าวพบว่า เพศสถานะในเรื่องเล่าร่วมสมัยมีความแตกต่างระหว่างเพศชายกับเพศหญิง โดยภาพแทนของคนพลัดถิ่นหรือแรงงานข้ามชาติเพศชายจะถูกกดขี่ในฐานะคนพลัดถิ่น เช่น เหยียดทางชาติพันธุ์ กตค่าแรง ทารุณกรรม เป็นต้น ขณะที่คนพลัดถิ่นหญิงจะมีสถานภาพทางเพศด้อยกว่าชาย เพศหญิงถูกกดขี่สองชั้น ได้แก่ ประการที่หนึ่ง คือ การถูกกดขี่ในฐานะที่เป็นคนพลัดถิ่น ประการที่สอง คือ การถูกกดขี่ในฐานะเพศหญิง การศึกษาดังกล่าวทำให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เพศชายมีต่อเพศหญิงในวงการแรงงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ในบริบทยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป

คำสำคัญ: เพศสถานะ, แรงงานข้ามชาติ, ปิตาธิปไตย

บทนำ

เรื่องสั้น นวนิยาย และภาพยนตร์ช่วง พ.ศ. 2011 - 2021 เล่าเรื่องของแรงงานข้ามชาติซึ่งถูกกระบวนขับเคลื่อนทำให้คนกลายเป็นสินค้าที่มีชีวิต ซื่อขาย ส่งต่อ และหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง จนในที่สุดตลาดแรงงานของประเทศไทยกลายเป็นพื้นที่รองรับคนพลัดถิ่นแหล่งใหญ่ของอาเซียน สะท้อนสถานภาพทางเพศของแรงงานข้ามชาติหลายประการ เช่น การที่นักเขียนนำเสนอภาพของคนพลัดถิ่นหญิงและเพศชายในลักษณะที่แตกต่างกัน โดยคนพลัดถิ่นเพศชายถูกกดขี่ในสถานภาพของการเป็นคนพลัดถิ่นหรือความแตกต่างด้านชาติพันธุ์ ในขณะที่เพศหญิงถูกกดขี่สองชั้น กล่าวคือ การกดขี่ชั้นแรก คือ การถูกกดขี่ในฐานะที่เป็นคนพลัดถิ่น ส่วนการกดขี่ชั้นที่สอง คือ การถูกกดขี่ ถูกทารุณกรรมในสถานภาพทางเพศหญิง นอกจากนี้พบว่า คนพลัดถิ่นเพศหญิงถูกกดขี่โดยชาติพันธุ์เดียวกันและต่างชาติพันธุ์ ชะตากรรมของเพศหญิงจึงมักพบจุดจบด้วยการข่มขู่ กรรโชกทำร้ายร่างกายด้วยความรุนแรง ข่มขืน และฆาตกรรม และจุดจบของคนพลัดถิ่นเหล่านี้ในชะตากรรมเดียวกัน นั่นคือ ความตาย (Santasombat, 2008; Jinaphan, 2014) จากมิติของการสะท้อนสถานภาพทางเพศนั้น แสดงให้เห็นระบบโครงสร้างของสังคมปิตาธิปไตย หรือชายเป็นใหญ่ที่เต็มไปด้วยกตขี่ข่มเหง ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้หญิง ส่งผลให้ผู้หญิงด้อยกว่าผู้ชาย

จากการศึกษาพบว่า อาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการถูกแบ่งแยกด้วยเพศสถานะ (Gender Status) ระหว่างชายและหญิง เช่น หากเป็นเพศชายมักทำอาชีพรับจ้าง ขณะที่เพศหญิงนอกจากอาชีพรับจ้างหรือแรงงานประเภทต่าง ๆ แล้วยังถูกนำไปขายเป็นสินค้าและบริการทางเพศ เรื่องเล่าร่วมสมัยจึงเป็นพื้นที่ที่สะท้อนปัญหาของแรงงานข้ามชาติและคนพลัดถิ่นจำนวนมาก ดังตัวอย่างจากตัวบทวรรณกรรมของ วิภาส สีทอง, จเด็จ กำจรเดช, และ สาคร พูลสุข (Srithong, Kamjorndet, & Poolsuk, 2020) เป็นต้น

ผู้เขียนนำเสนอให้แรงงานสตรีมักถูกกดขี่ค่าแรงจากนายจ้าง ดังตัวอย่างในเรื่อง ชั้นต่ำ ในรวมเรื่องสั้นชุด คนธรรมดาแห่งเทือกเขาบรรทัด ของ ทรงวุฒิ อินเรือง (Inruang, 2019) เรื่องแมงไม่มีสัญชาติ ในรวมเรื่องสั้นไร้สัญชาติ และตัวละครอื่น ๆ ของบัญชา อ่อนดี (Ondee, 2020) เป็นต้น เรื่องสั้นข้างต้นเป็นตัวอย่างที่เสนอประเด็นสำคัญคือ การถูกล่วงละเมิดทางเพศจากนายจ้างและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตั้งแต่การเดินทางข้ามตะเข็บชายแดนเข้ามาจนถึงการเป็นแรงงาน จึงอาจกล่าวได้ว่าประเด็นด้านเพศสถานะมีความเกี่ยวข้องกับการถูกกดขี่ทารุณ ซึ่งอาจเกิดขึ้นมาจากโครงสร้างทางสังคม

ผู้ศึกษาเห็นว่า เรื่องเล่าร่วมสมัยในบริบทโลกาภิวัตน์มีจุดยืนเดียวกันคือ การสร้างความสมจริงของตัวละครโดยทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนชะตากรรมของคนพลัดถิ่นเพศหญิงและคนพลัดถิ่นเพศชายมีลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งการละเมิดสิทธิของแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ ปรากฏให้เห็นจนสร้างความอ่อนไหว และความสะเทือนใจแก่ผู้อ่าน เสมือนการผลิตซ้ำกรอบแนวคิดปิตาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เพศสถานะของแรงงานข้ามชาติในสังคมปิตาธิปไตยที่ปรากฏในเรื่องเล่าร่วมสมัยและภาพยนตร์ไทยในบริบทโลกาภิวัตน์ พ.ศ. 2554 - 2564

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่อง “อุปลักษณะและภาพแทนคนพลัดถิ่นในเรื่องเล่าร่วมสมัยและภาพยนตร์ไทยในบริบทโลกาภิวัตน์” โดยมีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. คนพลัดถิ่น (Diaspora) หมายถึง คนที่ย้ายถิ่นไปอยู่ในพื้นที่ที่มีเชื้อบ้านเกิดและชุมชนดั้งเดิมของตัวเอง คนเหล่านี้อาจจะมีเหตุผลทางประวัติศาสตร์ การเมือง สงคราม ความขัดแย้ง การค้าขาย และเศรษฐกิจ หากพิจารณาบริบทการพลัดถิ่นแบบหลังสมัยใหม่หรือ “กระบวนทัศน์คนพลัดถิ่นสมัยใหม่” (Modern Diaspora Paradigm) (Kant, 1784 cited in Phongsiri & Thongyu, 2013) เช่น การอพยพจากประเทศด้อยพัฒนาไปสู่ประเทศพัฒนาเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น การอพยพมาในฐานะแรงงานข้ามชาติ ลี้ภัย ตลอดจนการตกเป็นเหยื่อของกลุ่มขบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับบริบทโลกาภิวัตน์ โดยในงานวิจัยนี้ หมายรวมถึง คนไร้รัฐ คนไร้สัญชาติ คนต่างด้าว และแรงงานข้ามชาติหรือแรงงานต่างด้าว จึงขออนุญาตศัพท์ ดังนี้

1.1 คนไร้รัฐ (Stateless Persons) หมายถึง คนที่ไม่ถูกบันทึกการบุคคลในทะเบียนราษฎรของรัฐใดเลยบนโลก (Saisoonthorn cited in Bunrat, 2017)

1.2 คนไร้สัญชาติ (Nationality Less Persons) หมายถึง คนที่ไม่ได้รับการบันทึกในสถานะของคนถือสัญชาติของรัฐใดบนโลก กล่าวคือ ไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นคนชาติของรัฐใดเลย (Saisoonthorn cited in Bunrat, 2017)

1.3 คนต่างด้าว (Aliens) หมายถึง บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ตามกฎหมายว่าด้วยเรื่องไร้สัญชาติ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

1.4 แรงงานข้ามชาติ หรือ แรงงานต่างด้าว (Migrant Workers) หมายถึง บุคคลซึ่งถูกว่าจ้างให้ทำงาน กำลังถูกว่าจ้างหรือเคยถูกว่าจ้างทำงานโดยได้รับค่าตอบแทนในรัฐที่ตนไม่ได้เป็นคนของชาตินั้น (องค์การสหประชาชาติ, มาตรา 2 และ อนุสัญญาฉบับที่ 97 ว่าด้วยการอพยพเพื่อการทำงาน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2492 มาตรา 11) กล่าวคือ แรงงานที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศหนึ่งสู่อีกประเทศหนึ่ง ซึ่งเกิดจากระบบเศรษฐกิจ “ทุนนิยมโลกาภิวัตน์” ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย

2. สถานะเพศ (Gender) หรือ เพศสภาพ หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ที่บ่งบอกความเป็นชาย (Masculinity) และความเป็นหญิง (Femininity) ซึ่งอาจหมายถึง เพศทางชีววิทยา เช่น เพศชาย เพศหญิง เพศกำกวม หรือโครงสร้างทางสังคมที่อาศัยความเป็นเพศ เช่น บทบาทประจำเพศ และบทบาททางสังคมด้านอื่น ๆ หรืออัตลักษณ์ทางเพศ หรือเพศเอกลักษณ์ (Gender Identity)

3. ภาพแทน (Representations) หมายถึง ผลผลิตความหมายของสิ่งที่คิด (Concept) ในสมองผ่านภาษา เป็นการเชื่อมโยงระหว่างความคิดและภาษา ซึ่งทำให้สามารถอ้างอิงถึงโลกวัตถุจริง ๆ ผู้คน เหตุการณ์ หรือจินตนาการถึงโลกสมมติ ผู้คน และเหตุการณ์สมมติได้ การสร้างภาพแทนนั้นสามารถสะท้อนการนำเสนอภาพของตัวละคร

โดยจุดยืนในการเล่าเรื่องที่นำเสนอโดยใช้อุปลักษณ์ความเป็นคนพลัดถิ่นในวรรณกรรมยุคโลกาภิวัตน์ ในกรงานวิจัย “อุปลักษณ์และภาพแทนคนพลัดถิ่นในเรื่องเล่าร่วมสมัยและภาพยนตร์ไทยในบริบทโลกาภิวัตน์” นำแนวคิดการศึกษาภาพแทนของ Hall (1997) มาใช้ศึกษาภาพแทนเกี่ยวกับ “คนพลัดถิ่น” ในวรรณกรรมไทยในบริบทโลกาภิวัตน์ เพื่อทำความเข้าใจความคิดและโมทัศน์เกี่ยวกับคนพลัดถิ่นของคนไทยที่ปรากฏในวรรณกรรม ตลอดจนภาพแทนของคนพลัดถิ่นที่ถูกกำหนดด้วยบริบทต่าง ๆ ของสังคมไทย ได้แก่ นโยบายรัฐ เศรษฐกิจ และการเมือง

4. ปิตาธิปไตย (Patriarchy) หรือแนวคิดชายเป็นใหญ่ กำหนดบรรทัดฐานว่า ผู้ชายคือศูนย์กลางของสังคมมนุษย์ และแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างชายหญิงเป็นสองขั้ว โดยระบุว่า ผู้ชายเป็นเพศที่เข้มแข็ง มีเหตุผล เป็นผู้นำ ส่วนผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ ใช้อารมณ์ มีหน้าที่เลี้ยงลูก เพศหญิงจึงต้องถูกจำกัดบทบาทเอาไว้ตามที่ผู้ชายต้องการ (Jaimteeranat, 2011 cited in Phuonsom, 2020)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมุ่งศึกษาประเด็นเพศสถานะของคนพลัดถิ่นในประเทศไทยที่ปรากฏในเรื่องเล่าร่วมสมัยและภาพยนตร์ไทยช่วง พ.ศ. 2554 - 2564 โดยใช้ตัวบท ได้แก่ เรื่องสั้น รวม 39 เรื่อง นวนิยาย 4 เรื่อง ภาพยนตร์ 6 เรื่อง รวมทั้งหมด 49 ตัวบท

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลเรื่องเล่าร่วมสมัยของไทยประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย และภาพยนตร์ช่วง พ.ศ. 2554 - 2564
3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบความแตกต่างของสถานภาพคนพลัดถิ่นหญิง ชาย ในเรื่องเล่าร่วมสมัยของไทย
4. นำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบการพรรณนา

ผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องเล่าร่วมสมัยและภาพยนตร์ไทยช่วง พ.ศ. 2554 - 2564 นำเสนอประเด็นเพศสถานะ ได้แก่ สถานภาพของเพศหญิงที่ด้อยกว่าชายในสังคมปิตาธิปไตย และการถูกข่มเหงทางเพศจากแรงงานชาติพันธุ์เดียวกัน

1. สถานภาพเพศหญิงที่ด้อยกว่าชายในสังคมปิตาธิปไตย

1.1 สถานภาพทางอาชีพของแรงงานชายและหญิง

1.1.1 อาชีพของแรงงานชาย

อาชีพลูกเรือหรือแรงงานประมง เป็นอาชีพหนึ่งที่แรงงานพลัดถิ่นชายถูกชี้เข้ามา คนเหล่านี้ถูกตีราคาเป็นสินค้าหรือผี เพื่อลดทอนสถานะความเป็นมนุษย์ การถูกทรมาณ ในวรรณกรรมเรื่อง “นักสืบอากุม” ของ จเด็จ กำจรเดช เช่น

“มันพากันเดินลงจากเรือ ที่นี่พอร่างของพวกมันถูกแสงจันทร์ เอ็งเคยดูหนังโจรสลัดไหม พอร่างมันถูกแสงจันทร์ เนื้อหนังที่เห็นก็กลายเป็นกระดูกทั้งหมด นั่นกลายเป็นกระดูกผีเดินได้ พวกมันไม่ใช่คน ข้านี้แหละนั่งมองมันทุกเดือน สงสัยว่ามันคืออะไร กว่าจะเข้าใจ ไอ้เรือผีลำนั่นมันชั่วรอยเดิมเหมือนที่มันเคยเกิดเมื่อสามสิบสี่ปีก่อน วิญญาณหลงทาง พวกมันไม่ได้ตั้งใจหลอกหลอนคน ไม่รู้ทางไป”

(Kamjorndet, 2019)

“...สาวบอกว่า คนพวกนี้ถูกส่งมามากมายที่รีสอร์ทของผู้ใหญ่ มาถูกกักขังอย่างแร้นแค้น ผู้ใหญ่เป็นพวกค้ำมนุษย์ข้ามชาติ แกร่อล่ำเสียงคนพวกนี้ไปที่อื่น พวกนี้ตายกันบ่อย แต่ผู้ใหญ่มีวิธีกำจัดซากศพ...”

(Kamjorndet, 2019)

จะเห็นได้ว่า Kamjorndet (2019) ใช้คำว่า “ผีและวิญญาณหลงทาง” ในความหมายแฝง (Connotation) ซึ่งหมายถึง คนพลัดถิ่นชาวโรฮีนจาที่ข้ามแดนมาทางเรือประมง คนเหล่านี้มุ่งหวังแสวงหาชีวิตใหม่แต่กลับพบจุดจบคือความตาย นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจของกระบวนการค้ามนุษย์ อำนาจอรัฐ องค์กรท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องในมิติการซื้อขายแรงงานโรฮีนจา การผ่านแดน และการเรียกรับผลประโยชน์อย่างต่อเนื่อง

เรื่องสั้น “อยู่ข้างล่างขว้างได้ขว้างเอา” ซึ่งเป็นหนึ่งในเรื่องสั้นที่ถูกตีพิมพ์ลง “คืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ” ของ จเด็จ กำจรเดช กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ความสัมพันธ์ของคนพลัดถิ่นที่เข้ามาในประเทศไทยและอยู่กินกับหญิงสาวชาติพันธุ์อื่น ๆ ดังข้อความ

“เจ้าของเดิมสร้างบ้านอยู่หน้าโรงงานแกตายลงแล้วไม่มีใครรับช่วงต่อ งานแรกของพ่อคือไปเจรจาซื้อโรงงานทำสัญญาอะไรต่าง ๆ แล้วเดินหน้าผลิตเครื่องจักรเก่า ๆ ค่ำรามลั่น ขณะที่ลิงสองสามตัวคอยตรวจดูว่ามีอะไรแปลกปลอมอยู่ในสายพานเปลือกมะพร้าว”

(Kamjorndet, 2020b)

ผู้เขียนให้บุคลิกของตัวละครพลัดถิ่นขยันขันแข็ง ใช้แรงงานอย่างหนักสวนทางกับค่าแรงที่ได้ นอกจากนี้พบว่า นักเขียนใช้คำว่า วิญญาณ ผี หรือลิง แทนตัวละครพลัดถิ่นหรือแรงงานข้ามชาติ คำเหล่านี้ล้วนลดทอนความเป็นพลเมือง แบ่งแยก และผลักไปสู่ความเป็นอื่น (Otherness) เข้าไม่ถึงสวัสดิการ และไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานนั่นเอง

อาชีพรีดยาง เป็นอาชีพรับจ้างในเรื่องสั้น “คล้ายว่าเริ่มจากฝน” มาจากรวมเรื่องสั้น “แดดเขาร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ” ของ จเด็จ กำจรเดช ดังข้อความ

“ถ้าเค้าแก่สวนยางฝั่งนี้ จะใช้บริการจ้างลูกกุลีที่ข้ามมาจากฝั่งโน้น เพราะแรงงานต่างด้าวค่าจ้างถูก แรงงานเหล่านั้นมักถูกเรียกว่าพม่า”

(Kamjorndet, 2020a)

เรื่องสั้น “นักตกปลา (ลึกลงไปใต้กระแสน้ำ)” ในรวมเรื่องสั้น “ในโลกเล่า: In The World of Narrative” ของ วัฒน์ ยวงแก้ว ผู้เขียนเล่าเรื่องการต่อสู้ของแรงงานพลัดถิ่นที่มาทำงานเป็นลูกจ้างในสวนยางคือรับจ้างกรีดยาง เช่น

“หลังจากกรีดและนำน้ำยางไปขายแล้ว ภาระออกไปรับจ้างเก็บน้ำยาง รีดเป็นแผ่น ใ้กับสวนยางๆ อีกแปลงหนึ่งที่ยังขายยางแผ่น กลับมาอีกทีก็ใกล้เที่ยง”

(Yuangkaew, 2019)

ตัวละครเอก กร อยู่กินกับ น้ำ สาวชาวไทยที่ตัดสินใจออกจากรั้วมหาวิทยาลัยมาอยู่กินกับแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานก่อสร้างและพบรักกัน จนได้ตกลงหมั้นตามกันมาและมาทำงานในสวนยางกร เป็นลูกจ้างกรีดยาง ส่วนน้ำช่วยงานกรอยู่ที่บ้าน และช่วยงานที่ร้านค้าของนายจ้าง ความแตกต่างระหว่างชาติพันธุ์ ทำให้สองคนเริ่มทะเลาะและมีปากเสียงกัน กรตัดพ้อว่าตนเองเป็นเพียงแรงงานต่างด้าวคนหนึ่งไม่มีสิทธิ์ไม่มีเสียงใด ๆ และไม่มีอำนาจต่อรอง เรื่องสั้นดังกล่าวทำให้เห็นว่าความขัดแย้งภายในครอบครัวที่เกิดขึ้นระหว่างแรงงานต่างด้าวกับผู้หญิงไทย เมื่ออยู่กินกันฉันสามีภรรยา ย่อมมีปัญหาเกิดขึ้นในหลายด้าน เช่น ความแตกต่างด้านสัญชาติ ฐานะและความเป็นอยู่ ตัวละครเอกอย่างกร จึงได้แสดงพฤติกรรมและคำพูดเชิงตัดพ้อตลอดเวลา จุดจบของตัวละครเอกคือ หายสาบสูญไปอย่างไร้ร่องรอย

อาชีพรับจ้าง เป็นอาชีพนิยมที่แรงงานข้ามชาตินิยมในประเทศไทย จากเรื่องสั้น “คืนที่อาลีถูกล่า” ในรวมเรื่องสั้น “สเปโรโซนาตา” ของ รมณ กมลนาวิณ พบว่า อาชีพลูกจ้างเป็นอาชีพหนึ่งที่ถูกลดค่า จนทำให้ภาพของแรงงานพลัดถิ่นคืออาชญากร ดังข้อความ

“อาลีเป็นลูกจ้างที่ขยันขันแข็งเกินเงินค่าแรงหลายเท่าตัว เขาส่งเงินเกือบทั้งหมดให้คนทางบ้าน โดยน้องชายของนายจ้างที่ไม่มีเวลาแม้จะกินข้าวเป็นธูระให้ อาลีเป็นเด็กพุดนัยคำได้ ไม่มีเพื่อนวัยเดียวกัน ไม่ได้ใช้ชีวิตวัยสิบสี่ เข่าจรดค้ำอาลีอยู่แต่ในตลาด นั่งหลังแผงขายผลไม้ของพี่สาวเพื่อนของเพื่อน”

(Kamonawin, 2021)

จากข้อความดังกล่าว อาลี เป็นแรงงานในแผงผลไม้ แต่เจ้าเจ้าของแผงเกิดความหึงหวง จนฆ่าหลานตัวเองและโยนความผิดให้อาลี เพราะรู้ว่าถึงอย่างไร ทุกคนในตลาดจะเชื่อเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างสนิทใจ ด้วยสาเหตุที่อาลีเป็นแรงงานพลัดถิ่น

อาชีพหมอมผี เป็นอาชีพจากเรื่องสั้น “พื้นที่/ฉาก (ชีวิต)” ในรวมเรื่องสั้น “ในโลกเล่า: In the word of Narrative” ของ วัฒน์ ยวงแก้ว ได้เล่าเรื่องของกระแสนิยมและกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต ภาคบหาอยู่กับสามีชาวกำพูชา ความสัมพันธ์ระหว่างภรรยาและสามีเป็นไปด้วยความระหองระแหง เนื่องจากความแตกต่างระหว่างชาติพันธุ์ ประกอบกับสามีของเธอนั้นเป็นหมอมผี ทำให้อยู่ใน

สังคมไทยด้วยความยากลำบาก นอกจากนี้คนไทยยังมีอคติกับสามีของเธอ เพราะคิดว่าการที่ภาคกับสามีนั้น เป็นเรื่องของการถูกทำเสน่ห์หรือถูกของ ของชาวต่างด้าว ดังข้อความ

“เธอเล่าว่าตอนนั้นทำงานอยู่ชลบุรี ส่วนเขาเป็นหมอผีชาวกัมพูชา เปิดสำนักอยู่ใกล้ ที่ทำงาน ถึงขั้นอัปลักขณ์ เตี้ย อ้วน ลงพุง ลักยันต์ทั้งตัว ตามจีบเธอโดยให้ลูกศิษย์มาส่งดอกไม้ให้ทุกวัน”

(Yuangkaew, 2019)

จะเห็นได้ว่าผู้เขียนกำหนดบทบาทของตัวละครโดยให้สามีของภรรยาประกอบอาชีพ หมอผีและเปิดสำนักในเมืองไทย มิติของการสร้างอาชีพที่ตั้งอยู่บนการลวงชาวบ้าน มีความแตกต่างกับ วรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ที่ตัวละครหรือแรงงานพลัดถิ่นส่วนใหญ่ขายแรงงานเพื่อแลกกับเงินเลี้ยงชีพ แต่หมอผี คนดังกล่าวเปิดสำนักไล่ผีและเป็นที่ยึดของคนในหมู่บ้าน

อาชีพค้าขายสินค้า ในรวมเรื่องสั้น “สัตว์” ของ สุวิษานนท์ รัตนภิมล พบการ ถ่ายทอดเรื่องราวของคนพลัดถิ่นในเรื่องสั้นเรื่อง “โรตีโรฮิงยา” ผู้เขียนได้กล่าวถึงอาชีพค้าขาย ดังข้อความ

“งูตัวนี้ผมขอซื้อเนอะ แลกกับหม้อที่ลุงเห็น นี้อสามนี้้วยกขึ้น “สามลิบบาท” ผมพูด “ไม่ใช่ ๆ” ชายพันด้าปีพูด “สามร้อยบาท บ่แบ่ง”

(Rattanapimon, 2017)

และ

“ผมขอซื้อเลย ลุงเอาหม้อกลับไป” ผมพูด “แต่ผมไม่เอางูนะ ลุงเอาไปปล่อยด้วย แล้วอย่าจับมันมาอีกล่ะ” ผมเดินกลับมายังรถ

(Rattanapimon, 2017)

ในเรื่องสั้น “คนขายโรตีที่ขี้เหร่ที่สุดในโลก” จากรวมเรื่องสั้นชุดรายฤดูกาล ราหุอม จันท์ คนเฝ้าประตู ของ คล้อยปรีชา วิภาเวียน ซึ่งเป็นนามปากกาของ อาชญาลิทธิ ศรีสุวรรณ ดังข้อความ

“เขาเดินทางมาสู่ประเทศไทยพร้อมกับเพื่อนร่วมบ้านเกิดเมืองนอนอีกสองคน เริ่มต้นหาเลี้ยงชีพด้วยการขับมอเตอร์ไซด์ตระเวนขายผ้าในตัวเมืองลพบุรี เมื่อเห็นว่ารายได้ไม่ค่อยดีนัก ชายผิว เข้มอย่างกาแพไม่ใส่นมจึงเลิกขายของใช้แล้วมาขายของกินแทน”

(Srisuwan, 2016)

ในรวมเรื่องสั้น “สัตว์” พบการถ่ายทอดเรื่องราวของคนพลัดถิ่นในเรื่องสั้นเรื่อง “โรตีโรฮิงยา” ผู้เขียนได้กล่าวถึง ชาวโรฮิงจาที่อพยพมาจากค่ายกักกันแถบอำเภอแม่สอดและชาวกะเหรี่ยงที่มาอยู่ในหมู่บ้านคนไทย โดยโรฮิงจาประกอบอาชีพขายโรตี ส่วนกะเหรี่ยงจับซูชาย ผู้เขียนได้บรรยายลักษณะและบุคลิกของตัวละคร “นุติณ” ชายขายโรตี ดังข้อความ

“คำเหมือนหมีเลย ผมพูด เคี้ยวลาดนะ รู้ว่ารถกำลังมาก็หยุดเข้าร่วมเลย เข้าร่วมเปิดร้านว่าจั้นเถอะ แดคมันร้อนนี่นะ เผาทุกอย่างให้ดำได้ ผิวหนังคนจะเหลืออะไร ดำเหลือแต่ตาจริง ๆ นะ ที่เห็นขาว ๆ ถ้าตาดำด้วยคงไม่ใช่คนแล้ว”

(Rattanapimon, 2017)

และนอกจากนี้ยังพบว่า มีการบรรยายลักษณะความคล่องแคล่วของพ่อค้าโรตี เช่น

“ผมยืนมองนิ้วมือดำ ๆ น้ำมันเยิ้มเคลื่อนไปมาอย่างคล่องแคล่ว ยึดดึงแบ่งบาง ๆ แล้วคลี่สะบัดอย่างชำนาญ”

(Rattanapimon, 2017)

ในเรื่องสั้น “เข้าอาทิตย์ที่แสนเศร้า” จากรวมเรื่องสั้นชุดสเปโรโซนาตา ของ รมณกมลนาวิณ ให้ “ผม” เป็นตัวแทนการเล่าเรื่องของคนพลัดถิ่น คือ มาลิก เรห์มาน แยกขายโรตีชาวปากีสถานที่ขายบนรถเข็น แต่ต่อมาก็ถูกจับและส่งกลับประเทศ ดังข้อความ

“จะเรียกว่าร้านคงไม่ถูก เป็นเพียงรถเข็นเล็ก ๆ จอดเทียบริมทางเท้าเท่านั้น เจ้าของร้านก้มมองแผ่นแบ่งโรตีที่กำลังเปลี่ยนเป็นสีเหลืองอร่ามในน้ำมันร้อนจัด ครู่หนึ่งเขาเงยขึ้นมองแล้วยิ้มให้”

(Kamonnawin, 2021)

การบรรยายภาพคนขายโรตีทำให้เห็นพื้นที่ของการค้า และพ่อค้าที่ขยันขันแข็ง การต่อสู้และเสี่ยงต่อการถูกจับส่งกลับประเทศในหลายครั้ง และครั้งสุดท้ายมาลิกถูกจับ มุ่ยซึ่งเป็นเพื่อนของมาลิกเสียใจที่ช่วยใครไม่ได้ มุ่ยบรรเลงไวโอลินริมน้ำก่อนตัดสินใจกระโดดลงไป ผมกระโดดตาม เวลารุ่งสาง ผมและมุ่ยยืนดูร่างของตนที่ถูกรื้อร่างขึ้นมา การบรรยายภาพให้วิญญาณออกจากร่างแล้วยืนมองร่างตัวเองของคนพลัดถิ่นเป็นการแสดงความรู้สึกสิ้นหวัง หมดหนทาง และร้าวราน

ขณะที่เรื่อง “คนขายโรตีที่ขี้เหร่ที่สุดในโลก” ของ คล้อยปรีชา วิภาเวียน ภาพของคนขายโรตีชาวโรฮิงญาที่มีฝีมือในการสะบัดแบ่งโรตีจนเชี่ยวชาญช่วยดึงดูดใจลูกค้าโรตี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยสนใจและเป็นลูกค้าประจำ ดังข้อความ

“พอได้เห็นชายผิวเข้มดำขลับยืนง่วนอยู่กับรถเข็น สะบัดแผ่นแป้งพลิกพลีวจน
คล่องมือก่อนจะนำลงทอดน้ำมันเหลืองร้อน ๆ ทำให้ผมปรารถนาชวนคุย และพยายามถามโน่นถามนี่ทุกครั้ง
ไปซื้อโรตีส”

(Srisuwan, 2016)

จะเห็นว่า การขายโรตีสของชาวโรฮีนจาไม่ได้เป็นแค่อาชีพที่เลี้ยงตัวให้รอด แต่เป็น
เรื่องของ “การประกาศตัว” (Profess) ดังที่ Auguste Blanqui Ranciere (1999 cited in Charoensinolan,
2018) นักปฏิวัติชาวฝรั่งเศสในศตวรรษที่ 19 กล่าวว่า อาชีพไม่ได้มีความหมายเพียงแคบ ๆ ว่า คือ งาน อย่างที่
ตรรกะของอำนาจเข้าใจ แต่อาชีพเป็นเรื่องของการประกาศตัว และนี่อาจเป็นที่มาของคำว่า อาชีพ ใน
ภาษาอังกฤษว่า Profession เอกลักษณะจึงเป็นเรื่องที่ต้องประกาศให้เห็นและได้ยืนยันอย่างเปิดเผย และทำให้เกิด
การยอมรับจากตรรกะของอำนาจ ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงโรฮีนจาในเรื่องสั้นจะไม่เพียงให้ความเข้าใจว่าเป็นคน
อพยพ คนตัวเหม็นเท่านั้น แต่หมายถึงคนขายโรตีสในพื้นที่ชุมชน ตลาด หรือพื้นที่สาธารณะอื่น ๆ สอดคล้องกับ
Jinaphan (2020) ที่ไม่ได้หมายถึงภาพของชาวโรฮีนจาที่ตัวดำ กลิ่นเหม็น น่ารังเกียจอย่างที่พบในวรรณกรรม
อื่น ๆ แต่วรรณกรรมดังกล่าวแสดงจุดเด่นของคนพลัดถิ่นอย่างไร้โรฮีนจาที่ไม่ได้เป็นแรงงานอีกต่อไป แต่ยังมี
พื้นที่ของอาชีพอิสระ แม้ว่าในบางครั้งจะถูกจับส่งกลับประเทศ แต่คนเหล่านี้ยังหนีเข้ามาอีกครั้งจนได้

1.1.2 อาชีพของแรงงานหญิง

อาชีพรับจ้าง เป็นอาชีพที่คนพลัดถิ่นเพศหญิงจำนวนมากทำงานปรากฏในตัวอย่าง
เรื่องสั้น “ลิงภูเขา” ในรวมเรื่องสั้นลิงภูเขาและนกกระยางโง่ ๆ ตีพิมพ์อยู่ในนิตยสารเรื่องสั้นรายฤดูกาล Vol.
23 ตุลาคม - ธันวาคม 2563 “ลิงภูเขาและนกกระยางโง่ ๆ” ของ วิภาส สีทอง, จเด็จ กำจรเดช, และ สาคร พูลสุข
พบว่า การนำเสนอภาพของคนพลัดถิ่นและคนชายขอบนั้นอยู่ในรูปแบบของแรงงานหญิงแบกหาม และคนงาน
รับจ้างในไร่ ผู้เขียนนำเสนอความลำบาก และการถูกกดขี่จากนายจ้าง ดังข้อความ

“ฉันได้งานในโรงปูนตีดินเขา จำต้องห่างเหินครอบครัวไปพักใหญ่ ฉันทำหน้าที่
แบกอิฐบล็อกคอนกรีตออกมาเรียงแถวในลานตาก งานชั่วคราว และมีสัญญาว่าจ้างเป็นทางการ”

(Srithong et al., 2020)

ส่วนในเรื่องสั้น “แคหีบยี่น” จากรวมเรื่องสั้น “เงาแรกและแสงสุดท้าย” ของ
ปองวุฒิ รุจิรชาคร เล่าเรื่องแรงงานที่ถูกกดขี่ค่าแรง ดังข้อความ

“ทว่าโชคชะตามักหยอกหลอมนุษย์ ตลอดเวลา งานที่เคยคิดว่าดีกลับแปรเป็นเลว เมื่อนายจ้างปฏิเสธไม่ยอมจ่ายค่าแรงให้ กลับส่งเพียงเศษเงินเล็ก ๆ น้อย ๆ อ้างว่าอาหารและที่อยู่ซึ่งเธอใช้อยู่ ทุกวันนั้นเป็นส่วนหนึ่งของค่าจ้าง คนต่างด้าวอย่างเธอเรียกร้องอะไรมาได้หรือ”

(Ruchirachakorn, 2014)

สอดคล้องกับเรื่อง “แมวไม่มีสัญชาติ” จากเรื่องไร้สัญชาติ และตัวละครอื่น ๆ: Stateless and Other Stories ของ บัญชา อ่อนดี ตัวละครแมวเป็นตัวละครที่ถูกประกอบสร้างให้ใช้ชีวิต การต่อสู้ การใช้แรงงาน ตั้งแต่การเริ่มต้นข้ามแดนมาเพื่อขายแรงงาน รับจ้างต่าง ๆ เช่น

“แมวเป็นลูกจ้างตัดยางอยู่ห้วยมาลัย 2 ปี ขยับเข้าไปอยู่บ้านใหม่พัฒนาปีครึ่ง แล้วจึงมาทำงานกับช่างไม้ช่างปูนที่หมู่บ้านมองสะเทอเกือบปี ก่อนที่สาวพาไปทำงานยังสังขละบุรีด้วย ช่วงเวลาห้าปี มีเงินเก็บหย่อนแสนบาทเล็กน้อย ผมรู้เรื่องแมวหมดเงินหย่อนแสนบาทเล็กน้อย เพื่อแลกกับการเดินทางไกล ครั้งยิ่งใหญ่ของชีวิต ด้วยการดิตรถสืบล้อขนปูนจากสังขละบุรีมาทำงานร้านอาหารตามสั่งบริเวณหน้าศาลากลาง หลังเก่าจังหวัดนนทบุรี คือครั้งที่สามของการไปเยี่ยมเธอ...”

(Ondee, 2020)

จากเรื่อง “แมวไม่มีสัญชาติ” ในรวมเรื่องสั้นไร้สัญชาติและตัวละครอื่น ๆ Ondee (2020) สะท้อนสภาพชีวิตของหญิงสาวพลัดถิ่นชาวมอญ ที่เข้ามาด้วยช่องทางธรรมชาติตามรอยต่อตะเข็บชายแดน การเข้าประเทศไทยสำหรับหญิงพลัดถิ่นผิดกฎหมายนั้นเป็นเรื่องที่ต้องแลกกับการถูกล่วงละเมิดและใช้ชีวิตเป็นเดิมพันในการข้ามแดน

อาชีพคนรับใช้หรือแม่บ้าน หนึ่งในอาชีพที่เป็นที่นิยมดังในเรื่องสั้น “ชั้นต่ำ” ของ ทรงวุฒิ อินเรือง ในรวมเรื่องสั้นชุดคนธรรมดาแห่งเทือกเขาบรรทัด นำเสนอแรงงานชาวลาวผ่านตัวละครเอก “อี่เปื่อย” ที่เข้ามาทำงานเป็นคนรับใช้ในบ้านของนายตำรวจที่ทำคดีปราบปรามแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย อี่เปื่อยได้รับค่าจ้างราคาต่ำ ถูกนายจ้างข่มขืนและใช้เงินปิดปาก ดังข้อความ

“เริ่มแรกภรรยาของเขาไม่พอใจนัก ไม่รู้ว่าจ้างคนมาเพิ่มให้สิ้นเปลืองอีกทำไม แต่เมื่อรู้ราคาค่าแรงเธอ ก็หัวเราะออกมาเสียงดัง จ้างคนใช้ใหม่ที่เดี๋ยวลองคนค่าแรงยังน้อยกว่าคนใช้เชื้อชาติเดียวกับคนเก่าเสียอีก”

(Inruang, 2019)

และเรื่องสั้น “แคหยิบยีน” จากรวมเรื่องสั้นเงาแรกและแสงสุดท้าย ของ ปองวุฒิ รุจิระชาคร ได้สะท้อนคุณภาพชีวิตของแรงงานพลัดถิ่นผ่านตัวละครหญิงที่ถูกนายจ้างและนายหน้าซื้อตัวมาจากประเทศลาว “สอน” เป็นหญิงสาวชาวลาวที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในแรงงานต่างด้าว โดยนายจ้างคนแรก

ของเธอเอาเปรียบเธอเป็นอย่างมาก งานของสอน คือทำความสะอาดบ้านเป็นหลัก เธอต้องตื่นแต่ตีห้า ชักผ้า กวาดถูบ้าน ทั้งยังต้องช่วยจัดเตรียมเสื้อผ้าให้หลาน ๆ ของนายจ้างเพื่อไปโรงเรียน ทั้งหมดต้องเสร็จก่อนฟ้าสว่าง หลังจากนั้นก็ต้องช่วยงานในร้านตั้งแต่เช้าจรดค่ำ ดังข้อความ

“กลางวันงานไม่หนักมากนัก หากตอนช่วงเย็นก็หัวหมุน เพราะสมาชิกในบ้านกว่า เก้าชีวิตอยู่กันพร้อมหน้า มีแต่คนงานเพียงคนเดียว ซ้ำร้ายเอาเจ็ดยกจุดดีเพียงอย่างเดียวเป็นข้ออ้างกด ค่าจ้าง”

(Ruchirachakorn, 2014)

อาชีพขายบริการ เป็นอาชีพหนึ่งที่คนพลัดถิ่นเพศหญิงถูกใช้เป็นเครื่องมือทำมาหากินของผู้ประกอบการในไทย ในเรื่องสั้น “แดดเข้านอนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ” เป็นเรื่องสั้นของ จเด็จ กำจรเดช นำเสนอแง่มุมหนึ่งของสตรีพลัดถิ่นซึ่งทำอาชีพขายบริการในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ที่พยายามยามทำทุกอย่างเพื่อปากท้อง ส่งเงินกลับบ้าน ท่ามกลางกระแสความอันตราย และถูกมือที่มองไม่เห็น ซึ่งหมายถึงผู้มีอิทธิพลควบคุมอยู่ ดังข้อความ

“แล้วความฝันของคุณ”

“เงิน ที่จริงมันไม่ใช่ ฉันอยากให้พ่อแม่มีกิน มีบ้าน อยากได้บัตรประชาชนให้ตัวเอง กับน้องชาย แต่ทุกอย่างที่ว่าต้องใช้เงิน ฉันก็เลยมีความฝันว่าอยากได้เงิน”

“คุณเป็นต่างด้าวหรือ ทำไมพูดไทยชัด”

“พ่อแม่ฉันเป็นผู้ลี้ภัยสงครามชาวมอญ ฉันกับน้องชายเกิดในไทย เรียนหนังสือภาษาไทย พูดไทย แต่ไม่ใช่คนไทย เรามีสิทธิ์ได้บัตรประชาชน แต่มันต้องใช้เงิน”

(Kamjorndet, 2020a)

และผู้เขียนยังแสดงให้เห็นว่า วิถีชีวิตของต่างด้าวถูกจำกัดบริเวณ และต้องอยู่ได้กรอบที่กำหนดไว้ ดังข้อความ

“ฉันเป็นของใครบางคนอยู่ ทำให้ฉันสามารถทำงานที่นี่ได้ ทั้งยังไม่สามารถไปไหนได้”

“เข้าใจแล้ว คุณมีเสียเสียใจไหม”

“จะว่านั้นก็ได้อ่ะ แต่พวกมันร้ายกว่านั้น”

(Kamjorndet, 2020a)

อาชีพเด็กเสิร์ฟหรืองานสถานบันเทิง ในเรื่อง “ดาวส่องเมือง” จากรวมเรื่องสั้นชุดสเปโรโซนาตา ท่วงทำนองแห่งความหวังของ รมณ กมลนาวิน ดาวส่องเมืองเป็นเรื่องสั้นที่เล่าเรื่องของครอบครัวของชาวเขากะเหรี่ยงไร้สัญชาติ วาลา พบความโหดร้ายในเมืองเมื่อต้องถูกหลอกมาเป็นผู้หญิงคาราโอเกะ เพื่อแลกกับเงินของนักท่องเที่ยวสูงวัย ดังข้อความ

“ขายนั่งโน้มน้าวตัวเข้าหากันแล้วกอดเกี่ยว เหมือนงูที่รัดพืดกันเพื่อผสมพันธุ์ พุดคุยกระซิบกระซาบข้างหู หัวเราะระริกกระรี้ตลอดเวลา เมื่อชายที่ยืมให้เธอเรียกแล้วยกแก้วเปล่าขึ้นเหนือโต๊ะ เธอรู้ทันทีว่าลูกค้าต้องการอะไร”

(Kamonnawin, 2021)

เช่นเดียวกับงานเรื่องโลกประหลาดในประวัติศาสตร์ของความเศร้า ของ ศิริวรรณ แก้วกาญจน์ พบว่า หญิงสาวพลัดถิ่นทำอาชีพเด็กเสิร์ฟในร้านอาหารแถบตะเข็บชายแดน ดังข้อความ

“หากให้ฉันตาย ฉันว่าคุณต้องเป็นคนไทย ถูกไหม จู๋ ๆ หญิงสาวโต๊ะข้าง ๆ ก็ทักทายผมเป็นภาษาไทย ผมหัวเราะ ก่อนบอกไปว่า ผมเป็นคนเขมร เขมรทำไมถึงพูดภาษาไทยล่ะ หากให้ตายผมว่าคุณต้องเป็นคนมอญ ถูกไหม ผมล้อเลียนประโยคของเธอ หญิงสาวหัวเราะ ก่อนบอกว่า เธอเป็นคนลาวหลวงพระบางหรือเวียงจันทน์ ผมนึกสนุก มะละແຫ່ງ”

(Kaewkan, 2012)

จากข้อความข้างต้นจะพบว่า หญิงสาวที่ปรากฏในข้อความนั้นมาทำงานในฝั่งไทยในฐานะลูกจ้างหรือเด็กเสิร์ฟในร้านเบียร์ พูดภาษาไทยไม่ชัดทำให้ตัวละครถูกล้อเลียน ภาษาที่หญิงสาวใช้เป็นเครื่องมือยืนยันชาติพันธุ์ว่าไม่ใช่คนไทยอีกด้วย

อาชีพนักแสดงหนังเอวี เป็นอาชีพที่พบในเรื่องสั้น “สเด็ก” จากรวมเรื่องสั้นชุด 24 ชั่วโมง ของ แพรพลอย วณิช ที่กล่าวถึง การถ่ายเอวี (AV) หมายถึง วิดีโอสำหรับผู้ใหญ่ ภาษาอังกฤษ คือ Adult Video อย่างเปิดเผย นักแสดงหนังเอวีแบบดั้งเดิมปกติไม่กล้าไปแสดงตัวในสถานที่สาธารณะ ส่วนใหญ่ทำงานแบบลักลอบ ในเรื่อง สเด็ก กล่าวถึง มียาบีเป็นนักแสดงหนังเอวีชื่อดังที่ทำงานในประเทศไทย มียาบีพยายามหาวิธีใหม่มาดึงดูดความสนใจของผู้คนในสังคม และมีค่านิยมว่า ยิ่งฉาวยิ่งดัง ดังข้อความ

“ไปวัดแล้วอ้อพรุปลงเพชบุรี ลงอินสตาแกรมให้แฟน ๆ ดูไง” ผู้จัดการว่า “สื่อจะได้เพล่า ๆ ชุดเรื่องเก่าๆ ที่เธอไปกินข้าวกับผู้ใหญ่ที่ต่างประเทศมาแฉงล่ะ” เธอตูดบุหรี เจยหน้าพันควันสีเทาออกมาช้า ๆ “พี่สอนหนูเองไม่ใช่หรือ ยิ่งฉาวยิ่งดัง”

(Wanatch, 2019)

จากข้อความพบว่า ในสังคมไทยสมัยใหม่มีอาชีพนักแสดงหนังเอวีเกิดขึ้น อาชีพนี้มีการเปิดตัวในอินเทอร์เน็ต เช่น มีการลงเฟซบุ๊ก ลงอินสตาแกรม ให้คนทั่วโลกได้เห็นรูปสวยและความเคลื่อนไหวของตน เพื่อดึงดูดความสนใจของแฟนคลับ และเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่ตนเอง ไม่ว่าจะป็นชื่อเสียงในด้านที่ดีหรือด้านไม่ดีก็ได้ ตัวละครมีสภาวะจิตใจที่เข้มแข็งมาก สามารถใช้ชีวิตโดยไม่เกรงกลัวสายตาของคนอื่นหรือคำวิจารณ์จากประชาชนในแง่ลบ ตลอดจนเพิกเฉยต่อข่าวหรือผลกระทบที่ตามมา

อาจกล่าวได้ว่า ประเด็นด้านอาชีพของตัวละครพลัดถิ่นและทำงานเป็นแรงงานข้ามชาตินั้น มีจุดเด่นคือ ในขณะที่เพศชายส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ลูกเรือ กริดยาง ฯลฯ ขณะเดียวกันยังมีอาชีพอิสระที่มีการเปิดพื้นที่สาธารณะและได้รับการยอมรับในทางการค้า เช่น “คนขายโรตี” ดังตัวอย่างในวรรณกรรมโรตีโรฮิงยา (Rattanapimon, 2017) หรือในเรื่องเช่าอาทิพย์ที่แสนเศร้า จากรวมเรื่องสั้นชุดสเปโรโซนาตา (Kamonnawin, 2021) ส่วนอาชีพของเพศหญิงในเรื่องเล่าร่วมสมัย พบว่า อาชีพคือ รับจ้าง แม่บ้าน เด็กเสิร์ฟในสถานบันเทิง ขายบริการ อาชีพนักแสดงหนังเอวี หากเปรียบเทียบระหว่างเพศชายและเพศหญิงจะพบว่า อาชีพของเพศหญิงยังถูกใช้เป็นเครื่องมือสนองกามารมณ์ ประเวณี การค้าขายร่างกายผู้หญิงถูกจัดเป็นสินค้าทางเพศ เป็นสิ่งที่พบได้ในสังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมแห่งปิตาธิปไตยหรือชายเป็นใหญ่ กล่าวคือเพศชายมีอำนาจทางการเงินในการซื้อสินค้าทางเพศ สถานภาพเพศชายจึงมีอำนาจเป็นผู้ซื้อ เพศหญิงกลายเป็นสินค้าหรือผู้ถูกซื้อ อาจกล่าวว่าการประกอบอาชีพสอดคล้องกับเพศสถานะ ดังตัวอย่าง เรื่อง “ดาวส่องเมือง” จากรวมเรื่องสั้นชุดสเปโรโซนาตา (Kamonnawin, 2021) “แมวไม่มีสัญชาติ” (Ondee, 2020) เป็นต้น

1.2 สถานภาพว่าด้วยเรื่องสิทธิด้านสังคมของสตรีพลัดถิ่น

1.2.1 การถูกกดขี่ในสถานภาพคนพลัดถิ่น

การถูกกดขี่ในสถานภาพคนพลัดถิ่น แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) การทำร้ายร่างกาย หากพิจารณาคำว่า “ทำร้ายร่างกาย” ในทางกฎหมายหมายความว่า เป็นฐานความผิดอาญาที่ผู้กระทำทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น (Royal Academy, 2014) ตรงกับคำว่า “Bodily Harm” มีการอธิบายความหมายของการทำร้ายร่างกายในทางกฎหมายอาญาไว้ว่า บาดแผลทางกาย ความเจ็บป่วย หรือการสูญเสียสมรรถภาพทางกายนั่นเอง ในเรื่อง “หนทางรอด” จากรวมเรื่องสั้นชุด สเปโรโซนาตา ท่วงทำนองแห่งความหวัง ของ รมณ กมลนาวิณ เล่าเรื่องหญิงสาวพม่าที่ตัดสินใจมาเป็นแม่บ้านในฝั่งไทย โดยเข้ามาแบบผิดกฎหมายและถูกนายจ้างทำร้าย ดังข้อความ

“จนได้ยินเสียงสะอื้นของเด็กสาวถึงรู้สึกตัวน้ำตาเธอไหลจากขอบตาไปราวก้อนน้ำรั่ว ตั้งจุมกบวมมีแผลปริเล็ก ๆ ริมฝีปากล่างห่อเลือด มีรอยเป็นแดงบวมขึ้นเล็กน้อยตั้งแต่ต้นแขนถึงข้อมือ”

(Kamonnawin, 2021)

การต่อสู้ของแรงงานพลัดถิ่นเกิดขึ้นทุกวินาทีบนคำต่อรองของนายจ้างว่าจะพาไปขึ้นทะเบียนแรงงาน ขณะทำงานเขียน ของ พชรพร ศุภผล เรื่อง “เพลงสรรเสริญจากใต้เดือนดิน” ในรวมเรื่องสั้นลึงภูเขาและนกกระยางโง่ ๆ กล่าวถึงการถูกทำร้ายร่างกาย ดังข้อความ

“...แล้วก็เป็นเจนาตาที่ต้องโชกเลือดในวันนั้น”

“มึงกำลังตบคน มึงกำลังตบคน”

“เจนาตาพึมพำแล้ววูบไป...”

(Suphaphon, 2020)

นอกจากนี้ยังพบว่า เรื่องสั้น “ลึงภูเขา” ผู้เขียนถ่ายทอดให้ตัวละครถูกทำร้าย ดังข้อความ

“เขายกมือตบหน้าฉันเต็มแรง เลือดไหลออกมาจากจมูก แต่ก็หยุดทันทีเมื่อหลังมือปาดทิ้ง ฉันมีนงเง็กน้อย ยืนก้มนิ่ง ตาไม่กะพริบ...”

(Srithong et al., 2020)

และในเรื่องสั้น “สับสวิตช์” ของ องค์กร บรรจุน พบข้อความ

“ด้วยสีหน้าที่คล้ายกับเพิ่งถูกทำร้ายมาอย่างบอบช้ำ สายตาที่มองมายังฉันสลับกับก้มหน้าหนึ่งซบอยู่หว่างเข่า น้ำตาอาบแก้ม และคำพูดของเขาก็มีกแหบพร่า วกวน เสียงอื้อในลำคอของเขาที่ฉันไม่มีวันเข้าใจ ฉันรู้แต่ว่าเขาคงทุกข์”

(Bunjoon, 2017)

เช่นเดียวเรื่อง “ศพในแม่น้ำ” ของ รมณ กมลนาวิน ในข้อความ

“ซาผมเริ่มเกร็งสันไปด้วยความกลัว กลั่นใจชะงักหันมามองข้ามโขดหินจนเห็นร่างบวมฉุนัดตา แล้วผมก็แหบซ็อก ใบหน้าเด็กสาวคนหนึ่งฉายวาบขึ้นในหัว ผมร้องไห้โฮออกมาอย่างสุดจะกลั่น ทั้งหวาดกลัว ทั้งเสียใจ ร่างของ 'มู' เด็กสาวตากลมผมสั้นคนนั้น พุ่มเป็นเด็กสาวทางฝั่งพม่า เธอมาทำงานที่ร้านขายอาหารป่าของนายเลิศ ผู้กว้างขวางในแถบนี้”

(Kamonnawin, 2021)

2) การทำร้ายจิตใจ (Emotional Abuse) เป็นความรุนแรงและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ความรุนแรง เช่น การกระทำ คำพูด บาดแผลจากการถูกทำร้ายทางจิตใจฝังลึก ความรุนแรงดังกล่าวถือเป็นการกดขี่ข่มเหง ซึ่งพบในวรรณกรรมร่วมสมัย เช่น ข้อความในเรื่อง “สแต็ก” ของ แพรพลอย วณิช ดั่งข้อความ

“ฉันว่าเธอเหมือนเซอร์ลอร์ดเด็ก ที่ใช้เนื้อสะโพกเกรดต่ำกว่า Select เสิร์ฟมาบนจานใหญ่เทอะทะ แม้อร่อยและติดอันดับเนื้อขายดีแต่เกร่อ และไม่แพง...”

(Wanatch, 2019)

ข้อความดังกล่าวเป็นการเหยียดและต่อว่าตัวละครเอก ซึ่งเป็นนักแสดง แต่เป็นนางเอกหนังเอวีที่ร่างกายถูกใช้ให้เป็นประโยชน์ เธอขายร่างกายตนเองเหมือนสแต็ก ทุกคนมองเธอว่าเป็นอาหารราคาต่ำที่หลายคนจับต้องได้ นอกจากนี้ในเรื่อง “ชั้นต่ำ” ของ ทรงวุฒิ อินเรือง พบว่า มีการเปรียบเทียบตัวละครกับหมา ดั่งข้อความ

“แต่พวกมันไม่เรื่องมาก กับข้าวที่เหลือแต่ละมือถึงจะกลายเป็นอาหารของพวกมันต่อ เขาเคยบอกกับภรรยาว่า พวกมันเหมือนเด็กวัด แต่ภรรยาก็เปรียบไปถึงหมาที่รอกคน”

(Inruang, 2019)

นอกจากคำเปรียบเทียบที่ให้แรงงานข้ามชาติ เท่ากับ “หมา” แล้วนั้นยังพบข้อความ การเหยียดเพศ ล้อเลียน เช่น ไล่เดือน ดั่งข้อความ

“ผู้คนไม่อยากจะเรียกเงินดาว่าเงินดา ผู้คนแอบกระซิบกระซาบว่าเงินดาควรเป็นไล่เดือน”

(Suphaphon, 2020)

หรือในข้อความ

“ไปไหนก็ได้ ที่สำคัญ แรงงานจากเผ่าพันธุ์ของเราคือสิ่งจำเป็นที่ช่วยค้ำจุนเมืองเอาไว้ ความเป็นลิงภูเขาเหมือนรอยประทับที่มีลักษณะเฉพาะ”

(Srithong et al, 2020)

ไม่ว่าจะเป็น “ไส้เดือน” “ลิง” “หมา” หรืออื่น ๆ ยังคงพบการเหยียดในเรื่องเล่าร่วมสมัยอย่างต่อเนื่องและเกิดขึ้นซ้ำ ๆ

1.2.2 การถูกกดขี่ในสถานภาพทางเพศ

ความรุนแรงที่เกิดจากความแตกต่างของบทบาททางเพศ (Gender-based Violence) เป็นผลหรืออาจจะเป็นผลให้เกิดการทำร้ายร่างกายทางเพศ หรือทางจิตใจก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรีรวมทั้งการขู่ข่มขู่ คุกคาม กีดกันเสรีภาพทั้งในที่สาธารณะและที่ส่วนตัว (United Nations, 1993 cited in Wiphanarapai, 2011) ซึ่งการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศเป็นความรุนแรงทางเพศที่แสดงออกในรูปการแบ่งแยก กีดกัน โดยมีเรื่องเพศเป็นประเด็นหลัก และเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผู้ถูกระทำทั้งทางร่างกายและจิตใจ เกิดขึ้นได้ในทุกสถานที่ แม้แต่สถานที่ทำงาน โดยในวรรณกรรมร่วมสมัยพบตัวอย่างที่ชัดเจน เช่น *การถูกล่วงละเมิดทางเพศ* ในเรื่องเล่าร่วมสมัย โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานหญิง ผู้เขียนมักนำเสนอให้ถูกกดขี่ค่าแรงจากนายจ้าง และการถูกล่วงละเมิดทางเพศจากนายจ้างและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตั้งแต่การเดินทางอพยพมาจนถึงพื้นที่ของการทำงาน นักเขียนร่วมสมัยได้เล่าเรื่องของคนพลัดถิ่นในมิติของการถูกล่วงละเมิดทางเพศในทิศทางเดียวกัน ดังในเรื่องสั้นของ บัญญา อ่อนดี เรื่อง “แมวไม่มีสัญชาติ” ดังข้อความ

“ทหารหนุ่มนายหนึ่ง ทหารแก่นายหนึ่งจัดลำดับกันด้วยไม้สั้นไม้ยาว ทหารยินยอมให้เดินทางด้วยเท้าเลาะลัดตัดป่าดงเพื่อผ่านช่องทางธรรมชาติเข้าไปในหมู่บ้านห้วยมาลัยหลายครั้งหลายหน”
(Ondee, 2020)

และในข้อความ

“แมวถูกชายสามคนกระชากลากดึงเข้าไปในบ้านไม้หลังหนึ่งซึ่งเปิดไฟทิ้งไว้ คนหนึ่งใช้สายเข็มขัดรัดมือเธอ คนหนึ่งเริ่มปลดกางเกงกองกับพื้น อีกคนถอดเสื้อยัดอุดปากเธอ ข้อมือขวาของคนถอดเสื้ออุดปากมีแผลเป็นรอยฉกรรจ์ปรากฏอยู่ แมวตาถลน พยายามกรีดร้อง”
(Ondee, 2020)

ในเรื่องสั้นเรื่อง “แมวไม่มีสัญชาติ” พบว่า การถูกล่วงละเมิดทางเพศของเพศหญิงที่พบในกลุ่มแรงงานต่างด้าวเริ่มต้นตั้งแต่กระบวนการข้ามแดน หากอาศัยช่องทางธรรมชาติก็จะมีกรเรียกเก็บเงิน หากไม่มีเงินจะต้องยินยอมให้เจ้าหน้าที่รัฐล่วงละเมิดทางเพศ หรือตกเป็นเครื่องมือให้กับผู้ชาย เพื่อใช้เป็นค่าตอบแทนในการผ่านแดนมาฝั่งไทยแทนการจ่ายเงิน สอดคล้องกับเรื่องเล่าของภาพยนตร์ เช่น เรื่อง “เปรมิกาป่าราบ” ของ Jarupongsa (2017) นำเสนอภาพการถูกกดขี่ของเพศหญิงว่า ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางเพศ โดยใช้หญิงสาวพลัดถิ่นซึ่งมาทำงานในร้านบริการ จุดจบของตัวละครนี้คือ ถูกฆาตกรรม จนต้องกลายเป็น

“ผี” เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้คนปลดปล่อยเธอจากตู้คาราโอเกะ ภาพยนตร์ดังกล่าวนำเสนออุปลักษณ์ผีผ่านตัวละครหญิง เช่นเดียวกับภาพยนตร์เรื่อง “ลัดดาแลนด์” ของ Sakdaphisit (2011) ซึ่งนำเสนอเรื่องราวของสาวใช้ชาวพม่าของบ้านหลังหนึ่งในหมู่บ้าน สาวใช้คนดังกล่าวถูกฆาตกรรมอย่างทารุณ คนร้ายสาदन้ากรดจนใบหน้าจนแหลกเหลวแล้วทุบตีเธอจนตายก่อนนำศพไปเก็บไว้ในตู้เย็น และข่าวก็เงียบหายไป จากการปรากฏของผีในภาพยนตร์เป็นกระบวนการสร้างความหมาย “ผี” แทนคนพลัดถิ่น หรือแรงงานข้ามชาติในเรื่องสถานภาพทางสังคม การสูญเสียสถานภาพของความเป็นมนุษย์นั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นการลดทอนความเป็นคนให้อยู่ในสถานะไร้ตัวตน หลบซ่อน ถูกกระทำ และไร้สิทธิ์ไร้เสียงนั่นเอง

2. การถูกข่มเหงทางเพศจากแรงงานชาติพันธุ์เดียวกัน

ประเด็นที่เป็นจุดเด่นอีกประการหนึ่ง คือ เพศสถานะที่เป็นเพศหญิงจะถูกกดขี่ตลอดเวลา โดยคนต่างชาติพันธุ์และคนชาติพันธุ์เดียวกัน ดังตัวอย่างในเรื่อง “เพลงสรรเสริญจากไส้เดือนดิน” ดังข้อความ

“เพื่อนชายที่ตีสีหน้ารังเกียจเขาทุกเมื่อเชื่อกันก็มักเจนนดาติดซิดกำแพง มือหนาใหญ่ตั้งทิ้งกางเกงตัวนั้นให้หลุบต่ำลง หมายถึงสัมผัสบางสิ่งใต้ผืนผ้าของ “เธอ”

(Suphaphon, 2020)

ผู้เขียนใช้กลวิธีลดทอนความเป็นคนของเจนนดาถึงสองชั้น ประการแรก คือ ด้านเพศ ผู้เขียนให้ตัวละครเจนนดาเป็นบุคคลสองเพศ มีความกำกวมระหว่างเพศหญิงและเพศชาย ประการที่สอง เจนนดาถูกกำหนดให้เป็นเด็กพร้าตั้งแต่แรกเกิด มีแม่เป็นบุคคลไร้สัญชาติ ส่งผลให้เป็นผู้หญิงเถื่อน ในสายตาของชาวบ้านและคนในสังคม ความเถื่อนของเจนนดาเป็นตัวกำหนดชะตากรรมของเจนนดา ถูกทารุณกรรม ถูกล่วงละเมิดทางเพศ เจนนดาตัดสินใจใช้ความรุนแรงแก้ปัญหา โดยฆ่าเกริกซึ่งเป็นคนข่มขืนเธอ ทำยที่สุดเธอติดคุกและคลอตลูกในคุก ความไม่เป็นธรรมต่อเจนนดาที่ถูกตัดสินและจบลงไม่เท่านักโทษไทย ไม่มีใครมานั่งทวงคืนความเป็นธรรมเรื่องที่เจนนดาถูกข่มขืน ดังข้อความ

“ไม่มีใครเห็นใจฆาตกร ยิ่งฆาตกรที่แปลกแยกเช่นเจนนดาแล้ว ราวถูกต้องประหารซ้ำซ้อน”

(Suphaphon, 2020)

นอกจากนี้ในนวนิยาย “โลกประหลาดในประวัติศาสตร์ความเศร้า” กล่าวถึงผู้หญิงถูกละเมิดทางเพศโดยทหารพม่าและทหารจากชาติพันธุ์เดียวกัน ในระหว่างการอพยพเข้าประเทศไทย ดังข้อความ

“ระหว่างซ่อนตัวอยู่ในป่า พอได้เห็นทหารกลุ่มหนึ่งลากผู้หญิงที่เริ่มแตกเนื้อสาวกับเพื่อนร่วมหมู่บ้านของเธอเข้าไปในป่า”

(Kaewkan, 2012)

ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าเส้นทางการอพยพของชนพลัดถิ่นที่เข้ามาขายแรงงานเข้ามาทางตะเข็บชายแดนไทยพม่า ผู้หญิงเป็นเครื่องมือทางเพศของผู้ชายทำให้เกิดการกดขี่สองชั้น ได้แก่ การข่มเหงและการถูกข่มขืนหรือล่วงละเมิดทางเพศ ในนวนิยายปรากฏถ้อยคำที่แสดงชัดเจนว่าเพศหญิงเป็นเพศที่ถูกกระทำ ดังข้อความ

“คืนหนึ่งทหารพม่าใช้ปืนชี้มาที่ผู้หญิงกลุ่มหนึ่ง บังคับให้พวกเธอเดินเข้าไปในค่ายของพวกเขา สามวันต่อมาทั้งหมดพวงกันกลับมาอย่างคอกอย่างเจียบ ๆ หลังจากทุกสิ่งทุกอย่างถูกปล้นชิงไปไม่เหลือแม้แต่ถ้อยคำสำหรับสื่อสาร”

(Kaewkan, 2012)

จะเห็นได้ว่าในระหว่างการเดินทางหลบหนี การถูกจับกุมของเหล่าผู้คนอพยพ บรรดาผู้หญิงจะต้องระมัดระวังตัวเป็นพิเศษ ในระหว่างการเดินทางต้องซ่อนตัวจากคนต่างชาติพันธุ์และชาติพันธุ์เดียวกัน โดยเฉพาะเพศชาย ซึ่งผู้หญิงไม่สามารถปกป้องตัวเองจากภัยเหล่านี้ได้ หากผู้หญิงเหล่านี้เป็นพลเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่งที่มีกฎหมายคุ้มครองว่าด้วยเรื่องการถูกละเมิดทางเพศ ย่อมจะมีการลงโทษผู้กระทำ ความผิด แต่ผู้หญิงเหล่านี้อยู่ระหว่างการเดินทาง ไม่มีความเป็นพลเมืองของชาติใด จึงไร้กฎหมายคุ้มครอง

จากตัวอย่างข้อความที่ยกมาในเบื้องต้น จะเห็นได้ว่าเพศหญิงในเรื่องเล่าร่วมสมัย มีจุดร่วมเดียวกันในเรื่องการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ในงานเขียนฉายภาพสะท้อนที่แสดงให้เห็นจุดยืนอย่างหนึ่งว่า แม้ว่าผู้หญิงจะมีความรู้ มีชาติพันธุ์ใด แต่ในสังคมปิตาธิปไตย ผู้หญิงก็ยังคงมีค่าเพียงเครื่องมือผลิตมนุษยชาติ เครื่องมือสนองกามารมณ์ ไร้อำนาจการต่อรองเรื่องเพศ ไม่เว้นแม้แต่ความรุนแรงที่เกิดจากชาติพันธุ์เดียวกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การข้ามแดนของผู้คนในกระแสโลกาภิวัตน์มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบทุนนิยม แรงงานจึงถูกกระบวนการทำให้คนกลายเป็นสินค้าที่มีชีวิต ถูกซื้อขาย ส่งต่อ และหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง จนในที่สุดตลาดแรงงานของประเทศไทย กลายเป็นพื้นที่รองรับคนพลัดถิ่นแหล่งใหญ่ของอาเซียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Siriphon (2005) ที่นำเสนอให้เห็นความไม่สอดคล้องกันระหว่างนโยบายรัฐของไทยและพม่า จนทำให้แรงงานตกเป็นผู้พลัดถิ่น เกิดความไม่ลงตัวของชาติพันธุ์ในรัฐไท แรงงานเหล่านี้จึงมิได้ตกเป็นผู้ลี้ภัยทางการเมืองเพียงอย่างเดียว แต่ข้ามชาติมาเพื่อเป็นสินค้าประเภทหนึ่ง นั่นคือ “ค้าแรงงาน” ซึ่งเป็นแรงงานราคาถูกที่ไร้อำนาจการต่อรองในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

อนึ่ง แรงงานข้ามชาติเพศหญิงจำนวนไม่น้อยปรากฏในวรรณกรรมร่วมสมัย ช่วง พ.ศ. 2554 - 2564 ทั้งในเรื่องสั้น นวนิยาย รวมถึงภาพยนตร์ ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีพบว่า แรงงานเหล่านี้เป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ในตลาดแรงงาน และเป็นคนพลัดถิ่นในท้ายที่สุด วรรณกรรมได้กล่าวถึงอาชีพของคนพลัดถิ่นเพศหญิงในทิศทางเดียวกัน เช่น เด็กเสิร์ฟ คนรับใช้ รับจ้างต่าง ๆ เป็นต้น ดังตัวอย่างในงานของ Kamjorndet (2013); Ondee (2020); Srithong et al. (2020) เป็นต้น จะเห็นได้ว่า นายจ้างให้ความนิยมจ้างแรงงานเพศหญิงไม่ต่างกับเพศชาย หากแต่ความต่างที่วรรณกรรมร่วมสมัยได้นำเสนอคือ การถูกกดขี่ (Pedagogy) แรงงานอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าปัจจุบันได้รณรงค์เรื่องศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ แต่ความไม่เท่าเทียมทางเพศเป็นปัญหาทางสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่มีมานานและยังเห็นอยู่ในสังคมไทย เรื่องเล่าร่วมสมัยได้เล่าเรื่องของคนพลัดถิ่นเพศหญิงในมิติของการไม่ได้รับความเป็นธรรม การถูกกดขี่ การถูกล่วงละเมิดทางเพศและความรุนแรงต่าง ๆ ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งการถูกกดขี่เหล่านี้มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้านปิตาธิปไตย หรือชายเป็นใหญ่ ทั้งนี้ ปัจจัยดังกล่าวเป็นการอธิบายและให้เหตุผลถึงสภาพการครอบงำของเพศชาย และถือว่าเป็นผลมาจากความแตกต่างตามธรรมชาติระหว่างชายและหญิง (Rodsap, 2012) จากมิติของสังคมไทยที่ดำเนินภายใต้กรอบสังคมปิตาธิปไตย หรือชายเป็นใหญ่นั้น ให้ความหมายของเพศชายอยู่เหนือเพศหญิง โดย Rodphet (2018) ได้อธิบายถึงผู้หญิงที่ใช้ชีวิตอยู่ภายใต้สังคมปิตาธิปไตยไว้ว่า “อำนาจปิตาธิปไตยมองว่าสถานภาพของผู้หญิงถูกควบคุมโดยผู้ชายที่มีอำนาจในการปกครองดินแดนว่าผู้หญิงควรเป็นอย่างไร ผู้หญิงต้องมีสถานะเป็นแม่และเมียที่ดี ผู้หญิงต้องมีลักษณะที่อ่อนหวาน อ่อนโยน และเก่งในเรื่องการดูแลบ้าน” แนวความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับเพศหญิงในเรื่องเล่าร่วมสมัยซึ่งปรากฏภาพของสังคมที่ผู้หญิงถูกกดขี่ ข่มเหง ละเมิดสิทธิเสรีภาพ ทำให้บทบาทของผู้หญิงนั้นด้อยกว่าผู้ชาย

เพศสถานะของแรงงานข้ามชาติในสังคมปิตาธิปไตยปรากฏการลดคุณค่า เหยียดหยาม และความรุนแรงทางเพศในวรรณกรรมร่วมสมัย ในเรื่องประเด็นความรุนแรงที่ถูกประกอบสร้างและปลูกฝังอยู่ในค่านิยมชายเป็นใหญ่ในไทยมาอย่างช้านาน และในวงการแรงงานก็เป็นแหล่งบ่มเพาะความรุนแรงภายในแนวคิดปิตาธิปไตย สถานภาพทางเพศของผู้หญิงเป็นอีกส่วนหนึ่งที่สังคมปิตาธิปไตยสะท้อนอย่างชัดเจนในวรรณกรรมร่วมสมัย โดยสถานภาพทางเพศของคนพลัดถิ่นหญิงและชายไม่เท่าเทียมกัน ขณะที่ผู้พลัดถิ่นเพศชายถูกกดขี่ข่มเหงในระดับหนึ่ง แต่เพศหญิงกลับถูกกดขี่สองชั้น

ประเด็นด้านอาชีพของตัวละครแรงงานข้ามชาติ หรือคนพลัดถิ่นในเรื่องเล่าร่วมสมัย มีจุดเด่นคือ ในขณะที่เพศชายส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ลูกเรือ กรีดยาง ขณะเดียวกันยังมีอาชีพที่มีการเปิดพื้นที่สาธารณะและได้รับการยอมรับในทางการค้าอย่าง “คนขายโรตี่” ดังตัวอย่างในวรรณกรรมโรตี่โรฮิงยาของ Rattanapimon (2017) หรือในเรื่อง “เข้าอาทิตย์ที่แสนเศร้า” จากรวมเรื่องสั้นชุดสเปโรโซนาตา ของ Kamonnawin (2021) ในทางกลับกัน อาชีพของเพศหญิงในเรื่องเล่าร่วมสมัย พบว่า อาชีพคือ รับจ้าง แม่บ้าน เด็กเสิร์ฟในสถานบันเทิง ขายบริการ อาชีพนักแสดงหนังเอวี แม้ว่าเพศหญิงจะมีการประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง แต่ชะตากรรมของแรงงานหญิงยังถูกใช้เป็นเครื่องมือสนองกามารมณ์ของนายจ้าง ผู้หญิงจึงตกเป็น

สินค้าทางเพศ การขายร่างกาย ดังตัวอย่าง เรื่อง “ดาวส่องเมือง” จากรวมเรื่องสั้นชุดสเปโรโซนาตา ของ Kamonnawin (2021) รวมถึงภาพยนตร์ เรื่อง “เปรมิกาปาราบ” ของ Jarupongsa (2017) เป็นต้น

คนพลัดถิ่นหรือแรงงานข้ามชาติเพศชายจะถูกกดขี่ในฐานะคนพลัดถิ่น เช่น เหยียดทางชาติพันธุ์ กดค่าแรง ทารุณกรรม เป็นต้น ขณะที่คนพลัดถิ่นหญิงจะมีสถานภาพทางเพศด้อยกว่าชาย โดยการถูกกดขี่สองชั้น ได้แก่ ประการที่หนึ่ง คือ การถูกกดขี่ในฐานะที่เป็นคนพลัดถิ่น เช่น เหยียดทางชาติพันธุ์ การเหยียดหยาม ด้วยคำพูด เป็นต้น ประการที่สอง คือ การถูกกดขี่ในฐานะเพศหญิง เช่น การถูกละเมิดทางเพศ ถูกทำร้าย ถูกฆาตกรรม เป็นต้น ทั้งนี้ คนพลัดถิ่นหรือแรงงานข้ามชาติเพศหญิงจะถูกกดขี่โดยคนต่างชาติพันธุ์และคนในชาติพันธุ์เดียวกันอีกด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม ดังนั้นจึงมีการนำเสนอความหลากหลายทางความคิด แนวคิดของผู้แต่งได้สะท้อนเจตจำนงบางอย่าง จึงอาจมีส่วนแสดงความรู้สึก รวมถึงแนวคิดที่สะท้อนสังคมในยุคสมัยนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษามิติของสื่อ เช่น สารคดี ข่าว เพื่อเปรียบเทียบตัวบทความว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
2. ควรศึกษาวรรณกรรมของชาติอื่นเพื่อเปรียบเทียบแนวคิดด้านสังคม รวมไปถึงวาทกรรมต่าง ๆ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ตรีศิลป์ บุญขจร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในการให้แนวคิดและข้อเสนอแนะในการจัดทำบทความครั้งนี้ รวมถึงขอขอบคุณนักวิจัย นักวิชาการ และหน่วยงานเจ้าของวรรณกรรมที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- Bunjoon, O. (2017). *Bangphrai haeng sap champa lae rueang uen and other stories*. Bangkok: Preaw. [in Thai]
- Bunrat, K. (2017). *Situations and solutions stateless people in Thailand*. Retrieved from https://www.matichon.co.th/article/news_599580 [in Thai]
- Charoensinolan, C. (2018). *Power unbound: Language, discourse, everyday life and the changing world*. Bangkok: Wi Phasa. [in Thai]
- Hall, S. (Ed.). (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. London: The Open University.

- Inruang, S. (2019). Chan tam. In K. Nirawan et al. (Eds.), *Khonthan* (pp. 102-137). Bangkok: Nakornmedia. [in Thai]
- Jarupongsa, S. (2017). *Premika pa rab*. Bangkok: Transformation Film. [in Thai]
- Jinaphan, T. (2014). *Narratives of marginalized people from different ethnicities in contemporary Thai literature 2002-2012* (Doctoral dissertation). University of the Thai Chamber of Commerce, Bangkok. [in Thai]
- Jinaphan, T. (2020). The art of roti—the space of Rohingyas: Roti and identity formation of Rohingya people in Thai short stories. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social Sciences*, 40(2), 163-181. [in Thai]
- Kaewkan, S. (2012). *A Weird world in the history of sadness*. Bangkok: Pajonphai. [in Thai]
- Kamjorndet, J. (2013). *Used man in secondhand country*. Bangkok: Way of Book. [in Thai]
- Kamjorndet, J. (2019). *Naksuep akhom*. Bangkok: Pajonphai. [in Thai]
- Kamjorndet, J. (2020a). *It is too hot this morning to sit sipping coffee in the sun*. Bangkok: Pajonphai. [in Thai]
- Kamjorndet, J. (2020b). *That night of the year of the tiger*. Bangkok: Pajonphai. [in Thai]
- Kamonnawin, R. (2021). *Spero sonata*. Bangkok: Samphao. [in Thai]
- Ondee, B. (2020). Maeow mai mi sanchat. In B. Ondee (Ed.), *Rai sanchat lae tualakhon uen uen in stateless and other stories* (pp. 68-88). Bangkok: Kledthai. [in Thai]
- Phongsiri, M., & Thongyu, M. (2013). Generic immigrant or diaspora?: Negotiation on self-defining of Thai diaspora in Thai society. *Journal of Mekong Societies*, 9(2), 1-24. [in Thai]
- Phuonsom, K. (2020). The power of women: The challenging power relations with patriarchy in the modern novel. *Journal of Man and Society*, 6(1), 43-61. [in Thai]
- Rattanapimon, S. (2017). *Ruam rueangsan sat (The animal)*. Bangkok: Khok Ma Himalaya. [in Thai]
- Rodphet, S. (2018). Women and patriarchy in uthis Haemamool's novels. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 14(1), 53-80. [in Thai]
- Rodsap, N. (2012). Patriarchy: The reflection of the inequality between male and female in Asian society. *Academic Journal of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University*, 4(2), 30-46. [in Thai]

- Royal Academy. (2014). *Physical harm*. Retrieved from <http://www.royin.go.th/dictionary>
[in Thai]
- Ruchirachakorn, P. (2014). *Ngao raek lae saeng sutthai*. Bangkok: Akkhara Banthoeng.
[in Thai]
- Sakdaphisit, S. (Director). (2011). *Laddaland* [Film]. Widescreen Film, GTH. [in Thai]
- Santasombat, Y. (2005). *Kan tham khwam khaochai phet sathana lae phet withi nai sangkhom Thai*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. [in Thai]
- Santasombat, Y. (2008). *Amnat phuenthi lae atta lak thang chattiphan kanmueang watthanatham khong rat chat nai sangkhom Thai* (power, space and ethnic identities: cultural politics of nation-state in Thai society). Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organisation). [in Thai]
- Siriphon, A. (2005). *Khon phlatthin kap kan klaipen sinkha prasopkan chiwit khong chumchon Thai Yai kap kan kha raengngan nai miti thang sangkhom watthanatham boriwen chaidae Thai Union of Burma*. Chiang Mai: The Thailand Research Fund. [in Thai]
- Srisuwan, A. (2016). *Ruam rueangsan chut rai ruedukan rahu om chan khon fao pratu*. Bangkok: Sommot. [in Thai]
- Srithong, W., Kamjorndet, J., & Poolsuk, S. (2020). *Ling phukhao lae nok kra yang ngo*. Bangkok: Nakornmedia. [in Thai]
- Suphaphon, P. (2020). *Song of praise from earthworms*. Pathum Thani: Nakorn Publishing House. [in Thai]
- Wanatch, P. (2019). *Ruam rueangsan nakkhian rangwan Kanokphong Songsomphan 24 chuamong*. Bangkok: Nakornmedia. [in Thai]
- Wiphanarapai, P. (2011). *Sexual harassment of women in the workplace* (Master's thesis). Kasetsart University, Bangkok. [in Thai]
- Yuangkaew, W. (2019). *Ruam rueangsan chut nai lok lao: In the world of narrative*. Bangkok: Phapphim. [in Thai]

ความท้าทายในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร
ภายใต้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรปของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Challenges in Teaching and Learning English by Using Teaching Methodology - Communicative Language Teaching (CLT) under the Common European Framework of Reference (CEFR) at Phranakhon Rajabhat University

พลิสา สุนทรเศวต^{1*}

Palisa Suntornsawate^{1*}

Received: 24 May 2024

Revised: 12 September 2024

Accepted: 1 October 2024

Abstract

Thailand has reformed several English language curricula over the last twenty years, all of which have failed to lift the standard of Thai students' English proficiency at all levels. In 2014, the Ministry of Education adopted the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) to improve the standard of English learning and teaching at schools in Thailand. This education policy change affects the communication and perception of English teachers in public high schools. This also affected English teaching and learning at the university level. An interesting issue in reforming the English curriculum this time is the extent of understanding the CEFR levels by English language teachers in higher education about what the CEFR is and how they view its effect on them and their teaching. The factors that influence teachers' attitudes and levels of support for the introduction of CEFR levels and the effectiveness of the channels and mechanisms used to communicate English language teaching policy are investigated.

This article focused on the present use of CEFR levels for language proficiency in education and English competency of Phranakhon Rajabhat University. The author of the article aims to explore important issues regarding the meaning and scope of CEFR levels, the

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University

* ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: palisasuntornsawate@gmail.com)

necessity of the CEFR, the English competency of undergraduate students of Phranakhon Rajabhat University, and the challenges of providing English teaching and learning through the use of Communicative Language Teaching (CLT).

Keywords: *Common European Framework of Reference for Languages, The Standards of English Language Teaching, Communicative Language Teaching*

บทคัดย่อ

ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ดำเนินการปฏิรูปหลักสูตรภาษาอังกฤษหลายครั้ง แต่พบว่า ทุกครั้งยังไม่สามารถยกระดับมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยในทุกระดับชั้นได้ ในปี พ.ศ.2557 กระทรวงศึกษาธิการได้นำกรอบอ้างอิงด้านภาษาของสหภาพยุโรป (Common European Framework of Reference: CEFR) มาใช้เพื่อปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้และการสอนภาษาอังกฤษใน โรงเรียนต่าง ๆ ในประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษานี้มีผลต่อการสื่อสารและการรับรู้ของครู สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมของรัฐ และแน่นอนย่อมส่งผลถึงผู้สอนในการจัดการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษในระดับมหาวิทยาลัยด้วย ประเด็นที่น่าสนใจในการปฏิรูปหลักสูตรภาษาอังกฤษในครั้งนี้คือ ระดับความเข้าใจของครูสอนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษาว่า CEFR คืออะไร และมองว่า CEFR ส่งผลต่อตัว พวกเขาและการสอนของพวกเขาอย่างไร ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติของครูและระดับการสนับสนุนสำหรับการแนะนำ CEFR และประสิทธิผลของช่องทาง และกลไกที่ใช้ในการสื่อสารนโยบายการสอนภาษาอังกฤษ

บทความนี้จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอการใช้กรอบอ้างอิงความสามารถด้านภาษาแห่งสหภาพยุโรป สำหรับ ความสามารถทางภาษาในด้านการศึกษา และความสามารถทางภาษาอังกฤษของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครในระดับปานกลาง ผู้เขียนบทความมุ่งหวังที่จะสำรวจประเด็นอันสำคัญ ได้แก่ ความหมายและ ขอบข่ายกรอบอ้างอิงความสามารถด้านภาษาแห่งสหภาพยุโรป ความจำเป็นของกรอบอ้างอิงความสามารถ ด้านภาษาแห่งสหภาพยุโรป สมรรถนะด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนคร และความท้าทายในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร Communicative Language Teaching (CLT) ภายใต้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

คำสำคัญ: *กรอบอ้างอิงความสามารถด้านภาษาแห่งสหภาพยุโรป, มาตรฐานการเรียนรู้การสอน ภาษาอังกฤษ, การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร*

บทนำ

ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 53 ในกลุ่มประเทศที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาจำนวน 80 ประเทศ ตามแบบทดสอบภาษาอังกฤษ (Education First Standard English Test) (Foley, 2019) ด้วยคะแนน 49.78 ซึ่งจัดว่ามีความสามารถต่ำ ตามที่รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการของไทยระบุว่า ครูสอนภาษาอังกฤษชาวไทยจำนวน 40,000 คน ได้รับการทดสอบโดยใช้มาตรฐาน Cambridge English มีครูสอนภาษาอังกฤษชาวไทยเพียง 6 คนเท่านั้นที่ทำคะแนนได้ที่ระดับ C ซึ่งแสดงถึงความคล่องแคล่ว ครูจำนวน 350 คน ทำคะแนนที่ระดับ B หรือระดับกลาง ในขณะที่ครูส่วนใหญ่อยู่ในระดับเริ่มต้น อย่างไรก็ตาม ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการสื่อสารระหว่างประเทศสำหรับผู้คนจากทั่วทุกมุมของโลก เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านภาษาอังกฤษของคนไทยในการรับมือและปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2557 สถาบันสอนภาษาอังกฤษ (English Language Institute) ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education) ได้ประกาศนโยบายที่ใช้เป็นพื้นฐานทั้งหมดของแ่งมุมต่าง ๆ ของการปฏิรูปหลักสูตรภาษาอังกฤษในกรอบ CEFR ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเทียบกับคุณภาพของผู้เรียนที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (Ministry of Education, 2008) ซึ่งนโยบายดังกล่าวแตกต่างจากการปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษา ซึ่งใช้กรอบ CEFR ทั้งหมดมาเป็นเกณฑ์ในการออกแบบหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การทดสอบ การวัดผล การพัฒนาผู้สอนรวมถึงการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ บริบทของการแนะนำ CEFR ในภูมิภาคนี้อาจแตกต่างกันมาก ดังตัวอย่างที่ประเทศไทยแสดงให้เห็นว่า ระดับภาษาอังกฤษที่ยังย่ำแย่ ครูที่ได้รับการฝึกอบรมที่ไม่ดีนัก นักเรียนที่มีแรงจูงใจไม่ดี และโอกาสที่หาได้ยากสำหรับนักเรียนที่จะได้ใช้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน (Dhanasobhon, 2006) เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการพัฒนาการศึกษาภาษาอังกฤษนั้นอยู่ในหลักการที่ว่า CEFR ไม่ได้นำเสนอวิธีแก้ปัญหาแบบสำเร็จรูป แต่จะต้องปรับให้เข้ากับข้อกำหนดของบริบทเฉพาะ

ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถด้านภาษาอังกฤษ (Pattaradechakul, Daungkaew, Chongchaoen, & Ritcharoon, 2023) หากแต่การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษก็ยังไม่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเท่าที่ควร และแม้ว่าจะมีการปรับปรุงหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษมาหลายครั้ง เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น Commission on Higher Education (2024) ได้ออกประกาศเรื่อง นโยบายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2567 ซึ่งเป็นการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาภาษาอังกฤษในนักศึกษาให้ดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยให้สถาบันอุดมศึกษากำหนดนโยบายเป้าหมาย รวมถึงแผนดำเนินการในการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษของบัณฑิตให้มีความพร้อมทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และทักษะการสื่อสารที่ใช้การได้ จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครได้กลายเป็นหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่นำระบบเกณฑ์มาตรฐาน Common European Framework of Reference (CEFR) มาใช้เพื่อติดตามความก้าวหน้าของนักศึกษาใน

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เนื่องจาก CEFR ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นกรอบการทำงานในการกำหนดระดับความสามารถทางภาษาเพื่อวัตถุประสงค์ในการทดสอบและการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นผู้เขียนจึงขอเสนอเนื้อหาในความท้าทายในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT) ภายใต้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เพื่อเป็นการให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการออกแบบหลักสูตรภาษาอังกฤษของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความสำคัญของ CEFR
2. เหตุผลที่ CEFR มีประโยชน์ต่อครูผู้สอน นักศึกษา และสถาบันการศึกษา
3. CEFR และการจัดมาตรฐานการสอนภาษาอังกฤษ
4. ผลคะแนนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยใช้การสอนแบบ CLT
5. แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบอ้างอิง CEFR
6. ความท้าทายในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ภายใต้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ความสำคัญของ CEFR

เพื่อวิเคราะห์เทศสถานะของแรงงานข้ามชาติในสังคมปีตาธิปไตยที่ปรากฏในเรื่องเล่าร่วมสมัยและภาพยนตร์ไทยในบริบทโลกาภิวัตน์ พ.ศ. 2554 - 2564

CEFR หรือ Common European Framework of Reference for Languages เป็นมาตรฐานสากลที่ใช้ในการวัดและอธิบายระดับความสามารถทางภาษาของผู้เรียนภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ โดยแบ่งออกเป็น 6 ระดับ ตั้งแต่ A1 (เริ่มต้น) จนถึง C2 (เชี่ยวชาญ) ความสำคัญของ CEFR มีดังนี้

1. มาตรฐานสากล

CEFR ช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนมีเกณฑ์วัดระดับภาษาอย่างชัดเจนและเป็นที่ยอมรับทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนการสอนหรือการประเมินผล CEFR ได้รับการพัฒนาโดยสภายุโรป (Council of Europe) ในช่วงสองทศวรรษ ฉบับร่างสุดท้ายได้รับการตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2544 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีมาตรฐานเชิงพรรณนาซึ่งจะช่วยให้สามารถเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาในภาษาต่าง ๆ ได้ ซึ่งเป็นข้อพิจารณาที่เกี่ยวข้องในสหภาพยุโรปที่มีตลาดแรงงานภายในและภาษาราชการจำนวน 27 ภาษา (North, 2007) CLT เป็นแนวทางที่เกิดขึ้นร่วมกับการพัฒนา CEFR แต่เอกสารสหภาพยุโรป (CoE) และนักพัฒนา CEFR ระบุว่ากรอบการอ้างอิงไม่ได้มุ่งเน้นหรือเจาะจงวิธีการสอนใด (North, 2008)

ตามรายงาน CEFR ได้จัดเตรียมพื้นฐานร่วมกันในการพัฒนาหลักสูตร สื่อการสอน ข้อสอบ และแนวทางหลักสูตรสำหรับการศึกษาระดับภาษา (Council of Europe 2001) นักวิจัยและนักการศึกษาในสาขาการศึกษาภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สองชี้ให้เห็นถึงข้อดีหลายประการของ CEFR เมื่อนำไปใช้กับประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ (English as Foreign Language: EFL) หรือประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง (English as a Second Language: ESL) (Lee & Kim, 2009; Jeon & Kim, 2018) นักวิจัยยืนยันว่า CEFR กระตุ้นให้ประเทศในยุโรปที่มีภูมิหลังทางสังคมและประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกันใช้ CEFR เป็นข้อมูลอ้างอิงทั่วไปสำหรับภาษาต่าง ๆ เนื่องจาก CEFR ได้ให้คำอธิบายในระดับโลกและคำอธิบายความสามารถ (Can-do Descriptor) แก่ครูสอนภาษาและผู้เรียน คำอธิบายเหล่านี้ทำให้พวกเขาทราบอย่างชัดเจนว่าพวกเขามีความสามารถอะไรกับภาษาเป้าหมายได้ตามแต่ละระดับ

CEFR เป็นกรอบมาตรฐานที่ใช้วัดระดับความสามารถทางภาษา ซึ่งฉบับล่าสุดในปี ค.ศ. 2018 เรียกกันว่า CEFR Companion Volume ได้มีการปรับปรุงและเพิ่มเติมเนื้อหาหลายประการที่สำคัญ ดังนี้

1. มีคำอธิบายที่หลากหลายมากขึ้น มีการเพิ่มคำอธิบาย (Descriptors) ที่ครอบคลุมมากขึ้นในหลายทักษะ เช่น การสื่อสารผ่านการเขียน การสื่อสารทางดิจิทัล การพูดและการโต้ตอบระหว่างวัฒนธรรม ซึ่งช่วยสะท้อนถึงการใช้ภาษาที่มีความทันสมัยมากขึ้น

2. การรวมความสามารถทางด้านการเป็นพหุภาษา CEFR ฉบับนี้ให้ความสำคัญกับความสามารถในการสื่อสารในหลายภาษา (Plurilingualism) โดยเน้นถึงความสามารถในการใช้ภาษาที่หลากหลายของผู้เรียน แทนที่จะมุ่งเน้นเฉพาะการพัฒนาภาษาใดภาษาหนึ่งให้สมบูรณ์

3. การเรียนรู้และการสอนในรูปแบบใหม่ มีการนำเสนอวิธีการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและปรับตัวให้เข้ากับผู้เรียน เช่น การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสนับสนุนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4. ทักษะการสื่อสารในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพิ่มเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในสถานการณ์ใหม่ ๆ เช่น การสื่อสารในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย หรือการสื่อสารในที่ทำงาน ทำให้กรอบ CEFR นี้สามารถนำไปใช้กับการเรียนรู้ภาษาในบริบทที่หลากหลายมากขึ้น

5. การขยายคำอธิบายระดับ แม้ว่าจะยังคงมีการแบ่งระดับ A1, A2, B1, B2, C1, และ C2 เหมือนเดิม แต่คำอธิบายระดับต่าง ๆ มีการขยายและละเอียดขึ้น เพื่อตอบสนองต่อการวัดความสามารถของผู้เรียนได้ชัดเจนขึ้น

CEFR ฉบับปี ค.ศ. 2018 นี้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่ทันสมัย และเป็นจริงในชีวิตประจำวันมากขึ้น และช่วยให้การวัดระดับความสามารถทางภาษามีความละเอียดและครอบคลุมมากขึ้น

2. การวางแผนการเรียนการสอน

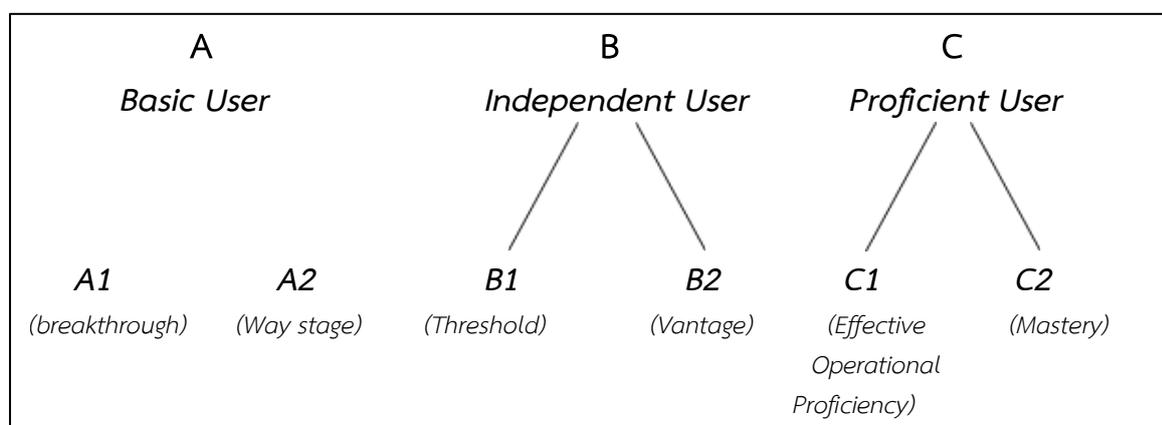
CEFR ช่วยให้ผู้สอนสามารถออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมตามระดับความสามารถของผู้เรียน ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการวิจัยและการศึกษาด้านภาษาที่ดำเนินการตั้งแต่ช่วงทศวรรษ

ที่ 1980 ถึง 1990 สภาแห่งยุโรปได้ตีพิมพ์ “กรอบอ้างอิงของ Common Europe สำหรับภาษา การเรียนรู้ การสอน การประเมิน” ในปี ค.ศ. 2001 (Lee & Kim, 2009) CEFR มอระดับความสามารถ ความครอบคลุม ตลอดจนคำอธิบายแก่ผู้เรียนภาษา และมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อการออกแบบหลักสูตร (Council of Europe, 2001) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง CEFR กำหนดเป้าหมาย เนื้อหา วิธีการ และระดับในการเรียนรู้ภาษาและ กำหนดมาตรฐานวัตถุประสงค์ในการศึกษาภาษาต่างประเทศเพื่อให้ประเทศที่มีพื้นฐานภาษาต่างกันได้รับการยอมรับและรับรองความถูกต้องร่วมกัน (Jeong, 2014)

กรอบอ้างอิงทางภาษาระดับโลกที่มีระดับการอ้างอิงทั่วไปสรุปได้จากคลังที่มี “คำอธิบายหรือ รายละเอียดที่ใช้เป็นตัวอย่างเพื่อแสดงถึงระดับความสามารถทางภาษาของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การฟัง พูด อ่าน และเขียน” หรือ “Illustrative Descriptors” ที่พัฒนาขึ้นในโครงการวิจัยของ CEF (Council of Europe, 2001) คำอธิบายประกอบจะแสดงเป็นคำสั่ง Can-Do คำอธิบายมีไว้สำหรับสามประเภทหลัก เช่น กิจกรรมการสื่อสาร สถานะการสื่อสาร และความสามารถทางภาษาเพื่อการสื่อสาร หมวดหมู่ย่อยสามารถ แสดงไว้ในคำอธิบายในกรอบการทำงานใน CEFR (Council of Europe, 2001) ประการแรก กิจกรรมการ สื่อสารมีหมวดหมู่ย่อยสามหมวดหมู่ เช่น การรับ การโต้ตอบ และการผลิต ประการที่สอง กลยุทธ์การสื่อสาร มีสี่หมวดหมู่ย่อย เช่น กลยุทธ์สำหรับการรับ การโต้ตอบ การผลิต และข้อความ ประการที่สาม ความสามารถ ทางภาษาเพื่อการสื่อสารมีสามประเภทย่อย เช่น ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ทางสังคม และความสามารถ เชิงปฏิบัติ

3. การประเมินผล

ผู้เรียนสามารถประเมินความสามารถทางภาษาของตนเองได้จากระดับ CEFR ทำให้รู้ว่าควร พัฒนานตนเองในด้านใดและอยู่ในระดับใดเมื่อเทียบกับมาตรฐาน กรอบอ้างอิงทางภาษาระดับโลกนำเสนอ “ระดับการอ้างอิงทั่วไป” Common Reference Levels (Council of Europe, 2001) ซึ่งสามารถนำไปปรับ ใช้กับบริบทที่แตกต่างกัน ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 Global scale

ที่มา: Council of Europe (2001)

กรอบอ้างอิงทางภาษาระดับสากลในภาพที่ 1 รวมคำอธิบายในแต่ละระดับการอ้างอิงทั่วไปในย่อหน้าเดียวแบบองค์รวม ดังในตารางที่ 1 ระดับภาษาทั้งหกระดับ ตั้งแต่ A1 ถึง C2 สามารถแบ่งออกเป็นระดับย่อยเพิ่มเติมตามความสามารถของผู้เรียนภาษาในแต่ละบริบทที่แตกต่างกัน เช่น A1.2 หรือ A2.2 เป็นต้น ความยืดหยุ่นนี้ช่วยให้ครูสอนภาษาสามารถสร้างคำอธิบายขึ้นมาใหม่ตามระดับการอ้างอิงทั่วไป

ตารางที่ 1 Descriptors as common references for each level

ระดับ	คำอธิบายระดับความสามารถของ CEFR
A1	สามารถเข้าใจและใช้สำนวนในชีวิตประจำวันที่คุ้นเคย และวลีพื้นฐานที่มุ่งตอบสนองความต้องการที่เป็นรูปธรรม สามารถแนะนำตนเองและผู้อื่น และสามารถถามและตอบคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนบุคคล เช่น สถานที่อาศัย คนที่รู้จัก และสิ่งของที่เรามี สามารถโต้ตอบด้วยวิธีง่าย ๆ โดยที่อีกฝ่ายพูดช้า ๆ ชัดเจน และพร้อมที่จะช่วยเหลือ
A2	สามารถเข้าใจประโยคและสำนวนที่ใช้อยู่ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เกี่ยวข้องทันที (เช่น ข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลครอบครัวขั้นพื้นฐาน การซื้อของ ภูมิศาสตร์ท้องถิ่น การจ้างงาน) สามารถสื่อสารในงานที่เรียบง่ายและเป็นกิจวัตรโดยต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ง่ายและโดยตรงในเรื่องที่คุ้นเคยและกิจวัตร สามารถอธิบายแง่มุมต่าง ๆ ของภูมิหลังของบุคคล สภาพแวดล้อม และเรื่องต่าง ๆ ในสิ่งที่มีความจำเป็นเร่งด่วนได้ด้วยคำศัพท์ง่าย ๆ
B1	สามารถเข้าใจประเด็นหลักของข้อมูลมาตรฐานที่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องที่คุ้นเคยซึ่งมักพบบ่อย ๆ ในการทำงาน โรงเรียน ยามว่าง ฯลฯ สามารถจัดการกับสถานการณ์ส่วนใหญ่ที่อาจเกิดขึ้นขณะเดินทางในพื้นที่ที่ใช้ภาษาพูดได้ สามารถสร้างข้อความเชื่อมโยงง่าย ๆ ในหัวข้อที่คุ้นเคยหรือเป็นความสนใจส่วนตัวได้ สามารถบรรยายประสบการณ์และเหตุการณ์ ความฝัน ความหวัง และความทะเยอทะยาน พร้อมทั้งให้เหตุผลและคำอธิบายสั้น ๆ เกี่ยวกับความคิดเห็นและแผนงานได้
B2	สามารถเข้าใจแนวคิดหลักของข้อความที่ซับซ้อนในหัวข้อที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม รวมถึงการอภิปรายทางเทคนิคในสาขาที่เชี่ยวชาญ สามารถโต้ตอบได้อย่างคล่องแคล่วและเป็นธรรมชาติ ซึ่งทำให้การโต้ตอบกับเจ้าของภาษาเป็นไปได้โดยไม่เกิดความตึงเครียดกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สามารถสร้างข้อความที่มีรายละเอียดชัดเจนในหัวข้อต่าง ๆ ที่หลากหลาย และอธิบายมุมมองเกี่ยวกับประเด็นเฉพาะเรื่องโดยให้ข้อดีและข้อเสียของตัวเลือกต่าง ๆ
C1	สามารถเข้าใจข้อความที่ยาวและซับซ้อนได้หลากหลาย และเข้าใจความหมายโดยนัยได้ สามารถแสดงออกได้อย่างคล่องแคล่วและเป็นธรรมชาติโดยไม่ต้องค้นหาสำนวนที่ชัดเจนมากนัก สามารถใช้ภาษาได้อย่างยืดหยุ่น และมีประสิทธิภาพเพื่อวัตถุประสงค์ทางสังคม วิชาการ และวิชาชีพ สามารถสร้างข้อความที่ชัดเจน มีโครงสร้างดี และมีรายละเอียดเกี่ยวกับหัวข้อที่ซับซ้อน แสดงการเรียบเรียงข้อมูลแบบต่าง ๆ ตัวเชื่อม และคำสันธานที่ใช้เชื่อมระหว่างประโยค
C2	สามารถเข้าใจทุกสิ่งที่ได้ยินหรืออ่านได้อย่างง่ายดาย สามารถสรุปข้อมูลจากแหล่งคำพูดและลายลักษณ์อักษรต่าง ๆ สร้างข้อโต้แย้งและเรื่องราวขึ้นมาใหม่ในการนำเสนอที่สอดคล้องกัน สามารถแสดงออกได้อย่างเป็นธรรมชาติ คล่องแคล่วและแม่นยำ สามารถแยกแยะความหมายได้ละเอียดยิ่งขึ้น แม้ในสถานการณ์ที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น

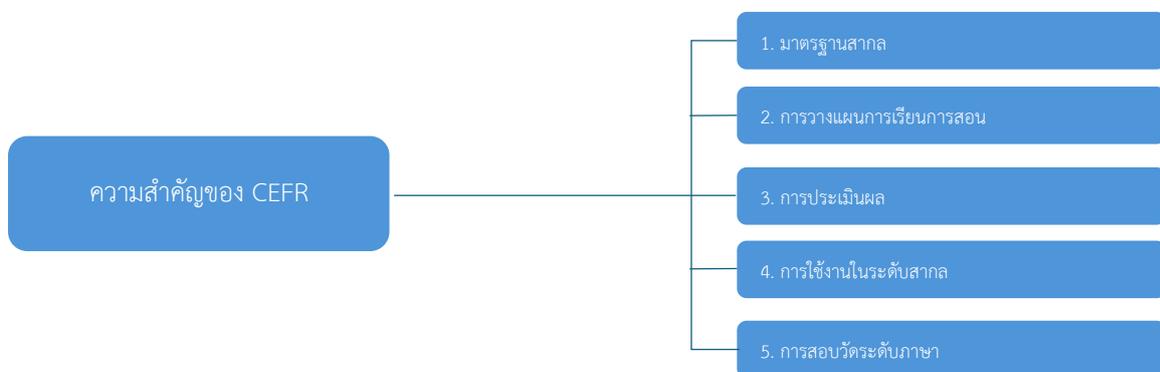
4. การใช้งานในระดับสากล

ระดับ CEFR ใช้ในหลายประเทศและองค์กรทั่วโลก เช่น การสมัครงาน การขอวีซ่า หรือการศึกษา ทำให้ผู้เรียนมีเอกสารที่สามารถใช้อ้างอิงได้ในระดับสากล ด้วยมาตรฐานเดียวกันในการวัดระดับความสามารถทางภาษา ทำให้การย้ายประเทศเพื่อการศึกษา การทำงาน หรือการขอวีซ่าทำได้ง่ายขึ้น เพราะสามารถนำผลประเมินไปใช้ได้หลายประเทศ

5. การสอบวัดระดับภาษา

การสอบภาษาอังกฤษที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง เช่น TOEFL, IELTS, Cambridge English Test มักใช้มาตรฐาน CEFR เป็นเกณฑ์อ้างอิงในการวัดผล ดังที่ Kulsiri (2006) และ Sae-Lao (2013) ได้แสดงให้เห็นในการวิเคราะห์การปฏิรูปการศึกษา การยืมนโยบายดังกล่าว ซึ่งเป็นคำที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมากกับ Steiner-Khamsi ซึ่งจริง ๆ แล้วแย้งว่านโยบายการศึกษาถูกยืมมาจากประเทศอื่น ไม่ใช่เพราะดีกว่า แต่เนื่องจากวาระทางการเมืองที่ซ่อนอยู่ (Steiner-Khamsi, 2006) จึงเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับในด้านการศึกษาของไทย ในกรณีของ CEFR ประเทศไทยได้ร่วมกับประเทศอื่น ๆ มากมายในการรับและปรับใช้กรอบการทำงาน โดยมีมุมมองในการปฏิรูปหลักสูตรภาษาอังกฤษและกลไกการประเมิน

จากแนวโน้มการนำ CEFR ไปใช้ในหลายประเทศสำหรับหลักสูตรและการประเมินภาษา Choi (2010) คาดว่าประเทศต่าง ๆ จะนำกรอบการทำงานนี้ไปใช้มากขึ้น โดยที่ CEFR ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือที่มีความโปร่งใสและสม่ำเสมอในด้านการจัดหลักสูตร การนำไปปฏิบัติ และการประเมินภาษา ระดับหลักทั้งหกในระดับโลกใน CEFR ช่วยให้นักการศึกษาด้านภาษาสามารถรับรู้และคาดหวังสิ่งที่ผู้เรียนภาษาของตนสามารถทำได้หลังจากจบหลักสูตรภาษาใด ๆ ก็ตาม ความคาดหวังนี้รวมถึงความรู้และทักษะในภาษาทั้งสี่ทักษะที่บูรณาการ และความสามารถโดยรวมในแต่ละทักษะที่แยกจากกัน จากการอ้างอิงถึงมาตรฐานความสำเร็จและระบบเนื้อหาในหลักสูตรระดับชาติของประเทศไทย ซึ่งแตกต่างไปจากผลการวิจัยของ Foley (2019) ที่ระบุว่า เป้าหมายของกรอบอ้างอิง CEFR ในประเทศไทยนั้นยังมุ่งเน้นไปที่ผู้กำหนดนโยบายมากกว่ามุ่งเน้นไปที่ผู้เรียน โดย Foley แนะนำว่า เราต้องปรับปรุงระบบเนื้อหาและการประเมินในหลักสูตรระดับชาติโดยปรับใช้มาตรฐาน CEFR เพื่อให้สามารถบรรลุการนำ CEFR ไปใช้ในระดับโลก Foley ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า ปัญหาหลายประการที่ระบุโดยนักวิจัยหลายคนส่งผลกระทบต่อ การนำ CEFR ไปใช้ เช่น การขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเป้าหมายของ CEFR ความกังวลเบื้องต้นในการประเมินทางภาษาสำหรับครูและผู้เรียน การขาดการติดตามผลในแง่ของการฝึกอบรม สื่อการสอน และความเชี่ยวชาญ ผู้เขียนขอเสนอแผนผังเรื่องความสำคัญของ CEFR เพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจมากขึ้น ดังนี้



ภาพที่ 2 The importance of CEFR

ที่มา: ผู้วิจัย

เหตุผลที่ CEFR มีประโยชน์ต่อครูผู้สอน นักศึกษา และสถาบันการศึกษา

ทั้งครูและผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากการอ้างอิง CEFR และสามารถทำได้ทั้งในรูปแบบภาษาอังกฤษ หรือโดยการอ่านคำแปลในภาษาของตนเอง ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการประเมินตนเองเพื่อติดตามความก้าวหน้าของตนเอง และสิ่งเหล่านี้จะจัดเตรียมชุดเป้าหมายสำหรับแต่ละทักษะในแต่ละระดับของการเรียนรู้ ผู้เขียนขอเสนอข้อมูลที่แยกเป็นด้าน ๆ ให้ชัดเจนดังนี้

1. ประโยชน์ต่อครูผู้สอน

ประโยชน์ที่สำคัญที่สุดของการใช้ CEFR ในฐานะครูก็คือ CEFR จะทำให้ครูเห็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้นว่า ผู้เรียนในระดับที่กำหนดมีความสามารถด้านใด จากประสบการณ์การสอนของครูเอง ครูจะมีแนวคิดทั่วไปอยู่แล้วว่า ผู้เรียนขั้นพื้นฐานแตกต่างจากผู้เรียนอิสระหรือผู้ชำนาญอย่างไร กล่าวคือ ผู้เรียนระดับเริ่มต้น แทนที่จะเป็นผู้เรียนระดับกลางหรือระดับสูง อย่างไรก็ตาม การระบุความแตกต่างทั้งหมดระหว่างผู้เรียน A2 และผู้เรียน B1 นั้นไม่ใช่เรื่องง่าย และการทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับปัจจัยซึ่งส่งผลต่อนักเรียนจากระดับ CEFR หนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง ครูสามารถใช้ CEFR เพื่อช่วยกำหนดหลักสูตรการสอนของครูและแจ้งการเลือกหนังสือเรียน และสื่อการสอนอื่นๆ ในชั้นเรียน CEFR ยังจัดเตรียมวัตถุประสงค์ที่เตรียมไว้สำหรับชั้นเรียนของครูอีกด้วย และสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ครูเตรียมพร้อมสำหรับการประเมินสิ้นปี ไม่ว่าจะเป็นการประเมินภายในหรือนำไปสู่การรับรองภายนอก คณะกรรมการสอบนานาชาติหลายแห่งใช้ CEFR เพื่อกำหนดขอบเขตของการทดสอบในแต่ละระดับ

2. ประโยชน์ต่อนักศึกษา

Bunching, Kraithong, Singhasuwan, and Buddharat (2021) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาการรับรู้และความคิดเห็นของนักศึกษาต่อความสำคัญและการเข้าถึงนโยบายและแนวปฏิบัติในการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษตามกรอบอ้างอิง CEFR ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความเข้าใจต่อนโยบายด้านภาษาอังกฤษของมหาวิทยาลัยและต่อกรอบอ้างอิง CEFR ในด้าน ความหมาย ความสามารถทางภาษาที่แตกต่างกันในแต่ละระดับ นักศึกษาเห็นประโยชน์ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาภาษาอังกฤษ และการนำมาประยุกต์ใช้ในระดับมาก นอกจากนี้ยังพบว่า การนำนโยบายด้านพัฒนาภาษาอังกฤษมาประยุกต์ใช้ตรงต่อความคาดหวังและความต้องการของนักศึกษา

Pomin and Srinongyang (2020) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรปด้วยการประยุกต์ใช้วิธีการสอนผ่านเว็บไซต์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลของการประยุกต์ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนผ่านเว็บไซต์ และเพื่อสร้างความตระหนักและพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีระดับความสามารถทางภาษาตามกรอบอ้างอิง CEFR สูงขึ้น โดยส่วนใหญ่ผลการทดสอบความสามารถทางภาษาตามกรอบอ้างอิง CEFR ที่ระดับ A1 ขึ้นไป และความตระหนักและการพัฒนาเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

3. ประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษา

Lee (2020) กล่าวว่า ความสนใจและความกระตือรือร้นทั่วโลกในการปรับตัวและการนำ CEFR ไปใช้เพิ่มมากขึ้นเมื่อพิจารณาจากความสนใจทั่วโลก ประเด็นที่ว่า CEFR จะสามารถนำมาใช้กับหลักสูตรภาษา และการประเมินได้หรือไม่และอย่างไร จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ภายในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ยังมีความสนใจเพิ่มขึ้นในการปรับใช้ และนำ CEFR ไปใช้ในหลักสูตรภาษาอังกฤษ ซึ่งสามารถพบได้ผ่านการวิจัยทางวิชาการ การศึกษาเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสำรวจ โดยมุ่งเน้นไปที่แง่มุมเชิงบวกของ CEFR ในการนำไปประยุกต์ใช้กับหลักสูตรและการประเมินระดับมหาวิทยาลัย

CEFR ได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักสูตรภาษาและเครื่องมือกำหนดมาตรฐานที่มีความถูกต้องสูง ซึ่งชี้แนะประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ (EFL) ให้นำ CEFR ไปใช้อย่างกว้างขวาง ในด้านการทดสอบภาษา ระดับความสามารถทางภาษาสอดคล้องกับ CEFR ในหลายประเทศ (Hwang, 2016) ตัวอย่างเช่น ญี่ปุ่นได้พัฒนา CEFR-J โดยเน้นที่บริบทของญี่ปุ่นและระดับภาษาของผู้เรียน จีนและไต้หวันได้เริ่มสำรวจการบังคับใช้ CEFR กับบริบทของตนแล้ว (Hwang, 2016) สำหรับประเทศไทย ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา หลักสูตรภาษาอังกฤษระดับชาติในปัจจุบันได้ถูกนำมาพิจารณาแก้ไขควบคู่ไปกับแนวปฏิบัติทั่วไป ถึงเวลาแล้วที่ผู้กำหนดนโยบายด้านภาษาและนักการศึกษาจะต้องพิจารณาเหตุผลของการใช้ CEFR โดยการวิเคราะห์ขอบเขตหลักสูตรหลักก่อนหน้านี้ เช่น ระบบเนื้อหาและมาตรฐานความสำเร็จ แทนที่จะเป็นหัวข้อที่เฉพาะเจาะจง โดยทั่วไปอาจเกิดคำถามว่า CEFR สามารถนำไปใช้กับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษของประเทศไทยได้หรือไม่ หากใช่ ระดับความสามารถใดใน CEFR จะนำไปใช้กับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้อย่างไร พร้อมทั้งพยายามหาคำตอบผ่านการวิเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมาเรื่อง CEFR เชื่อมโยงกับหลักสูตรระดับชาติ

กระทรวงอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมจึงกำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาชั้นอุดมศึกษาขึ้นเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและทักษะตามที่กำหนด การปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นสิ่งสำคัญเพื่อการเรียนรู้รอบความคิด หลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทย ทั้งในการออกแบบหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การทดสอบ การวัดผล การพัฒนาอาจารย์รวมถึงการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้

CEFR และการจัดมาตรฐานการสอนภาษาอังกฤษ

เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ประเทศไทยมีประวัติค่อนข้างสั้นในแง่ของมาตรฐานในวิชาชีพครูสอนภาษา จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2555 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เป็นหนึ่งในมหาวิทยาลัยของรัฐลำดับต้นของประเทศไทยที่นำระบบเกณฑ์มาตรฐาน Common European Framework of Reference (CEF หรือ CEFR) มาใช้อย่างไม่เป็นทางการในการติดตามความก้าวหน้าทางภาษาอังกฤษของนักศึกษา ในขณะที่ความ

นิยมของการสอบวัดระดับภาษาอังกฤษเชิงพาณิชย์ระดับสูง เช่น TOEIC, IELTS และ TOEFL แสดงให้เห็นความต้องการที่เพิ่มขึ้นสำหรับมาตรฐานการสอนภาษาอังกฤษที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลในประเทศไทยมาเป็นเวลานาน (Hawes & Atthaphonphiphat, 2020)

จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2557 ในที่สุดกระทรวงศึกษาธิการของไทยได้ประกาศนำเป้าหมายความสามารถตาม CEFR มาใช้กับนักเรียนไทยทั่วประเทศ แม้มีเสียงคัดค้านจากบางประเทศสำหรับการนำมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลมาใช้ สิ่งสำคัญคือต้องตระหนักว่าการนำหลักสูตรที่มีมาตรฐานมาใช้ให้บรรลุผลนั้นไม่เพียงแต่เต็มไปด้วยความท้าทายที่หนักล้นเท่านั้น แต่ยังไม่ใช่ว่าครอบจักรวาลสำหรับปัญหาหลายอย่างที่เผชิญอยู่ อาทิ วิชาชีพสอนภาษาของประเทศ และหากไม่ปฏิบัติอย่างถูกต้อง อาจยิ่งทำให้ปัญหารุนแรงขึ้น (Office of the Basic Education Commission, 2014)

เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรระดับชาติ นักวิจัยในสาขาการศึกษาภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศจึงเสนอแนะให้มีการนำจุดแข็งของ CEFR ไปใช้งาน การทบทวนการวิจัยแสดงให้เห็นว่าจุดแข็งหลายประการของ CEFR ได้รับการแนะนำให้นำไปใช้กับหลายด้าน แต่ข้อเสนอแนะหลักของการวิจัยนั้นจำกัดอยู่เพียงบางด้าน เช่น มาตรฐานความสำเร็จ ครูสอนภาษาควรได้รับการยอมรับว่าจุดแข็งของ CEFR สามารถนำไปปรับใช้กับบริบทภาษาไทยได้ อย่างไรก็ตาม การนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้โดยไม่มี การดัดแปลงใด ๆ ถือเป็นเรื่องไร้เหตุผล ตัวอย่างเช่น คำอธิบายใน A1 และ B2 สามารถนำมารวมกันและแก้ไขเพื่อนำไปใช้กับระดับเดียวกันในโรงเรียนประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาที่เหมาะสมกับระดับความเชี่ยวชาญของผู้เรียนภาษาไทย และควรคำนึงว่า CEFR เป็นเพียงข้อมูลอ้างอิง ซึ่งหมายความว่าไม่ใช่วิธีการพัฒนาหรือประเมินหลักสูตรที่สมบูรณ์ (Lee, 2020)

Charttrakul and Damnet (2021) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของ CEFR และการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ กล่าวว่า สถาบันอุดมศึกษาได้กำหนดนโยบายยกระดับและพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กรอบอ้างอิง CEFR กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี รหัสปี พ.ศ. 2559 เป็นครั้งแรก ซึ่งนโยบายนี้ส่งผลกระทบต่ออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศที่มีบทบาทและความรับผิดชอบหลักในการผลิตครูสอนภาษาอังกฤษ เกี่ยวกับการประยุกต์ CEFR ในวิธีการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่านี่อาจเป็นปัญหาได้ จากแบบสอบถาม แม้ว่าผลการวิจัยโดยรวมจะแสดงให้เห็นว่า ระดับวัดความสามารถทางภาษาอังกฤษของ CEFR ช่วยให้ผู้มีความยึดหยุ่นในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน แต่การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์อาจารย์ท่านหนึ่งได้ให้ความเห็นว่า ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการบังคับใช้ CEFR ทั้ง 6 ระดับ เขาอธิบายว่า นักศึกษาของเขาใช้ภาษาอังกฤษได้ไม่ดี โดยเฉพาะทักษะการเขียน

Ketamon, Pomduang, Phayap, and Hanchayanon (2018) กล่าวว่า ด้วยความตั้งใจที่จะปฏิรูปคุณภาพการศึกษาและความสามารถทางภาษาอังกฤษของครูสอนภาษาอังกฤษ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดแนวทางปฏิบัติของโรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกภูมิภาค ดังนี้

1. เพื่อสำรวจระดับการประเมินความสามารถทางภาษาอังกฤษของครู
2. เพื่อพัฒนา ติดตาม และช่วยเหลือครูเพื่อเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอน
3. เพื่อสร้างกลไกในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน
4. เพื่อจัดให้มีช่องทางการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของครู

ขั้นตอนเหล่านี้จะช่วยให้แน่ใจว่าครูสอนภาษาอังกฤษจะมีความสามารถทางภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น และสามารถไปถึงระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษได้ ภายใต้นโยบายของรัฐบาล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แบ่งระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษสำหรับครูสอนภาษาอังกฤษออกเป็น 6 ระดับ ตามเกณฑ์มาตรฐาน CEFR เพื่อประเมินระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของครูสอนภาษาอังกฤษ (Office of the Basic Education Commission, 2014) โดยการจัดมาตรฐานการสอนภาษาอังกฤษตามกรอบ CEFR ควรดำเนินการตามภาพที่ 3 ดังนี้



ภาพที่ 3 Conceptual framework of teaching and learning English under CEFR
ที่มา: Office of the Basic Education Commission (2014)

กรอบแนวคิดการเรียนรู้และการสอนภาษาอังกฤษภายใต้มาตรฐาน CEFR ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นการนำหลักเกณฑ์สากลมาใช้ในการประเมินและพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ กระทรวงศึกษาธิการได้นำกรอบนี้มาใช้ในระบบการศึกษา ประกอบด้วย 1) นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ 2) มาตรฐานคุณภาพผู้เรียนตามกรอบ CEFR 3) การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร 4) การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา 5) กิจกรรมการเรียนการสอน 6) การประเมินผล นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการนำกรอบ CEFR เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาหลักสูตร

การสอนภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ตลอดจนการฝึกอบรมครูผู้สอนภาษาอังกฤษ เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนจะมีทักษะการใช้ภาษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

การประยุกต์ใช้กรอบ CEFR ทำให้การวัดผลและการประเมินผลความสามารถทางภาษาเป็นไปอย่างชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนมีแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ เช่น การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

Zaki and Darmi (2021) กล่าวว่า CEFR เป็นมาตรฐานสากลที่จัดตั้งขึ้นโดยทั่วไปสำหรับการแสดงความสามารถทางภาษา นอกจากนี้ยังได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในยุโรปและกำลังได้รับการยอมรับทั่วโลกมากขึ้น ปัจจุบันได้รวมเข้ากับระบบการศึกษาของมาเลเซียแล้ว CEFR ให้คำอธิบายอย่างละเอียดว่า ผู้เรียนภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สองมีความสามารถอะไรบ้างในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนในระดับความสามารถทั้งหกระดับ

ผลคะแนนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยใช้การสอนแบบ CLT

ด้วยรัฐบาลมีนโยบายด้านการศึกษาและการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยจัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนาการได้เต็มตามศักยภาพ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในทุกหลักสูตร เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้ที่เป็นสากลและก้าวทันโลก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่อไป (Commission on Higher Education, 2016) ในปี พ.ศ.2559 กระทรวงศึกษาธิการประกาศเรื่อง นโยบายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษาโดยให้สถาบันอุดมศึกษากำหนดนโยบายและเป้าหมายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษามีความพร้อมทั้งวิชาการ วิชาชีพ และทักษะการสื่อสารในระดับใช้งานได้ (Working Knowledge) สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตลอดหลักสูตรระดับปริญญาตรีสี่ปี พุทธศักราช 2566 ของนักศึกษาที่มาจากทุกคณะและทุกสาขาวิชาที่มีจำนวนสามรายวิชา ดังนี้ 1) ทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 (รายวิชาบังคับของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป) 2) ภาษาอังกฤษเฉพาะสำหรับสาขาวิชา 1 3) ภาษาอังกฤษเฉพาะสำหรับสาขาวิชา 2

จากที่กล่าวมาข้างต้น ในปี พ.ศ. 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครจึงมีประกาศ เรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านภาษาอังกฤษและการทดสอบระดับความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยการฝึกหัดครู ตามประกาศได้ระบุว่า เพื่อให้บัณฑิตวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครมีคุณภาพตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562 เรื่องการประกันคุณภาพและการประเมินคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และการให้สถาบันจัดทำแผนระยะสั้นและระยะยาวในการยกระดับคุณภาพภาษาอังกฤษ

ของผู้เรียนให้ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำตามที่สถาบันกำหนด ซึ่งต้องสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลตามประกาศ คณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง นโยบายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2559 (Commission on Higher Education, 2016) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครจึงกำหนดมาตรฐาน ความรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสำเร็จการศึกษา และแนวทางการพัฒนาความรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครูไว้ดังนี้ สำหรับนักศึกษาทั่วไป นักศึกษาที่จะสำเร็จการศึกษาต้องมีคะแนนภาษาอังกฤษ เทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับ A2 ตามมาตรฐาน CEFR หรือ ไม่ต่ำกว่า B1 ตามมาตรฐาน CEFR สำหรับนักศึกษา วิชาเอกภาษาอังกฤษ

นอกจากนั้น ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เรียนในรายวิชา 0010203 ภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นวิชาภาษาอังกฤษในวิชาการศึกษาทั่วไป โดย ปกติแล้วนักศึกษาต้องเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษนี้เป็นวิชาแรกก่อนที่จะเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษที่เป็น รายวิชาแกนของหลักสูตร ตามรายงานผลคะแนนรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในการ สอบปลายภาค ระดับผลคะแนนที่ได้มากที่สุดคือ B จำนวน 216 คน เมื่อดูจากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 1,107 คน ที่ลงทะเบียนในวิชานี้ คิดเป็น 19.51% ระดับผลคะแนนที่รองลงมาคือ A จำนวน 204 คน คิดเป็น 18.43% และมีนักศึกษาที่ได้เกรด E จำนวนเพียง 18 คน คิดเป็น 1.63% กล่าวโดยสรุป มีนักศึกษาที่สอบผ่านวิชานี้ 98.37% ซึ่งวิชานี้ใช้หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ชื่อว่า EVOLVE อยู่ในระดับ CEFR คือ A2 (Junwanna, 2023)

ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ผู้สอนรายวิชานี้ ประเด็นเกี่ยวกับการสอนแบบ CLT ในรายวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

“...ได้ใช้วิธีสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร CLT ได้สอนทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และ ไวยากรณ์ นอกจากนั้น ได้เน้นการสอนที่เป็นรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้การสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นสื่อในการสอน อาทิ การพูดเกี่ยวกับอาหารที่ตนเองชอบ การสั่งอาหารในภัตตาคาร การให้คำแนะนำ การ ให้ข้อเสนอแนะ การขอความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็น การอธิบายความเจ็บป่วยและการขอความช่วยเหลือ การพูดถึงสิ่งที่เคยทำและสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อน การขอร้อง การปฏิบัติตามคำขอร้อง การพูดเกี่ยวกับ สภาพอากาศ การพรรณนาสถานที่ บุคคล และสิ่งของ การถามเส้นทาง และการบอกเส้นทาง”

(Interviewee, interview, 2023, August 27)

ดังนั้นการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารที่ดีขึ้น และ ส่งผลให้นักศึกษามีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และได้ระดับผลคะแนนที่ดีตามลำดับ

การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร คือแนวคิดซึ่งเชื่อมระหว่างความรู้ทางภาษา (Linguistic Knowledge) ทักษะทางภาษา (Language Skill) และความสามารถในการสื่อสาร (Communicative Ability) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้โครงสร้างภาษาเพื่อสื่อสาร (Widdowson, 1978; Canale & Swain, 1980) กล่าวอีกนัยหนึ่ง การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้นเน้นการใช้ภาษาของผู้เรียนมากกว่าเน้นโครงสร้างทางไวยากรณ์ แต่ก็ไม่ได้ละเลยโครงสร้างทางไวยากรณ์ เพียงแต่เน้นการนำหลักไวยากรณ์เหล่านี้ไปใช้เพื่อการสื่อความหมายหรือการสื่อสาร จึงเป็นการให้ความสำคัญกับความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (Fluency) และความถูกต้อง (Accuracy) ด้วย ดังนั้นการเรียนการสอนแนวนี้จะต้องเน้นการทำกิจกรรมเพื่อการฝึกฝนการใช้ภาษาให้ใกล้เคียงสถานการณ์จริงมากที่สุด (Larsen-Freeman, 2002) อีกทั้งการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารหมายถึง การสอนภาษาอังกฤษเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้จริง เน้นวิธีการสอนภาษาโดยใช้เนื้อหาเป็นฐาน (Content-Based Instruction: CBI) และการสอนที่ยึดภาระงานเป็นฐาน (Task-Based Instruction: TBI) (Richard, 2006)

กระบวนการประเมินในกระบวนการเรียนรู้และการสอนของภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (EFL) ช่วยให้ผู้สอนสามารถระบุได้ว่ากระบวนการสอนและผลการศึกษาระดับความสำเร็จหรือไม่โดยพิจารณาจากเกรดเฉลี่ยของผู้เรียน (Putri, Pratolo, & Setiani, 2019) การประเมินเกิดขึ้นในขณะที่ผู้เรียนกำลังประสบกับการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถนำการปรับปรุงและการปรับเปลี่ยนมากมายมาใช้ตลอดกระบวนการเพื่อช่วยผู้เรียนก่อนที่ผลลัพธ์จะออกมา ผู้สอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (EFL) สามารถกำหนดระดับความสามารถทางภาษาของผู้เรียนตามขั้นตอนการประเมิน เมื่อจัดสรรระดับความสามารถทางภาษาของผู้เรียนแล้ว ผู้สอนภาษาอังกฤษสามารถตัดสินใจได้ว่า ผู้เรียนคนใดบ้างที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ (Gultom, 2016) ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครควรมีแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบอ้างอิง CEFR เพื่อพัฒนาสมรรถนะในการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลต่อไป

แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบอ้างอิง CEFR

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษาโดยใช้กรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล ได้แก่ CEFR เป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทย การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามกรอบมาตรฐานความสามารถด้านภาษาอังกฤษที่เป็นสากล 5 ด้าน คือ 1) การจัดการเรียนการสอนการฟัง 2) การจัดการเรียนการสอนการพูด 3) การจัดการเรียนการสอนการอ่าน 4) การจัดการเรียนการสอนการเขียน 5) การจัดการเรียนการสอนไวยากรณ์ (Nawong, Moore, & Wichitputcharporn, 2019)

North (2008) ชี้ให้เห็นว่า CEFR มอบโอกาสในการพิจารณาการวางแผนการสอน และการประเมินจากมุมมองที่แตกต่างกัน และศึกษาการเชื่อมโยงของปัจจัยดังกล่าว แม้ว่าจะไม่ใช่วิธีแก้ปัญหาทั้งหมดที่ผู้สอน

ภาษาอังกฤษของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครต้องเผชิญอย่างแน่นอน แต่ความเข้าใจที่รอบรู้เกี่ยวกับ CEFR จะเป็นรากฐานที่มั่นคงสำหรับการแก้ไขหลักร้อยในอนาคต เนื่องจากบทความวิจัยจำนวนมากพบข้อบกพร่องร้ายแรงในการนำ CEFR ไปใช้ทั่วทั้งภูมิภาค (Fennelly, 2016; Uri & Aziz, 2018; Foley, 2019) จึงไม่น่าแปลกใจเลยที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครได้แสดงให้เห็นว่า ความเข้าใจที่เกี่ยวกับกรอบอ้างอิงที่นำเข้ามานี้มีจำกัด หากไม่มีการฝึกอบรมที่เพียงพอ ผู้สอนจะต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการแนะนำกรอบอ้างอิงนี้ด้วยตนเองภายในบริบทที่ขาดการปรึกษาหารือ การสอบที่มีเดิมพันสูง และทรัพยากรการสอนที่เตรียมไว้ในเชิงพาณิชย์มากมายเหลือเฟือ ซึ่งมีงานวิจัยหลายชิ้น เช่น Alderson (2007); Poszytek (2012); Moser (2018) พบว่า บางครั้งทรัพยากรการสอนได้รับการจัดอันดับอย่างน่าสงสัยโดยใช้การกำกับโดยป้ายระบุเกณฑ์มาตรฐาน CEFR

เห็นได้ชัดว่าการยอมรับและการดำเนินการตามความคิดริเริ่มเชิงนโยบายใหม่ ๆ ที่กว้างขวางนั้น จำเป็นต้องมีความเข้าใจและความสามารถในหมู่ผู้ปฏิบัติงานที่จะนำนโยบายไปใช้ จุดเริ่มต้นที่จำเป็นสำหรับการรับประกันความสามารถดังกล่าวคือ จัดให้มีการฝึกอบรมผู้สอนในรูปแบบของการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การอบรมหลักร้อยระยะสั้น และโอกาสในการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือทางไกล หากโอกาสดังกล่าวไม่พร้อมให้ใช้งาน ผู้ริเริ่มจะต้องตอบสนองต่อแรงจูงใจส่วนบุคคลที่หลากหลายและความอยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของตน ซึ่งอาจเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้น้อยมากในการบรรลุความสามารถในหมู่สมาชิกของประชากรเป้าหมาย (Hawes & Atthaphonphiphat, 2020)

แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบอ้างอิง CEFR ตามข้างบนนี้ ผู้เขียนหวังว่า แนวทางดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อผู้กำหนดนโยบายและผู้บริหารที่อาจสะท้อนถึงโครงสร้างและแนวปฏิบัติในการสื่อสารของพวกเขา รวมถึงครูสอนภาษาอังกฤษด้วย เพื่อสะท้อนถึงตำแหน่งของตนเองในกระบวนการนำหลักร้อยไปใช้ในการปฏิรูปภาษาอังกฤษ และความเชี่ยวชาญทางภาษา

ความท้าทายในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT) ภายใต้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching หรือ CLT) ภายใต้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) นั้นมีความท้าทายหลายประการ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและบริบททางสังคม

CLT เน้นการสื่อสารในสถานการณ์จริง ซึ่งในบางบริบททางสังคมอาจจะไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น การจำลองสถานการณ์ในห้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในสังคมยุโรป

อาจไม่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยหรือประเทศอื่น ๆ ทำให้การนำ CLT ไปใช้ต้องมีการปรับให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. ข้อจำกัดของผู้สอน

ทักษะและความรู้ของผู้สอน เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญ เนื่องจากการสอนแบบ CLT ต้องการความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการสื่อสาร ผู้สอนบางคนอาจไม่ถนัดในการใช้เทคนิคนี้ รวมถึงไม่เข้าใจวิธีการประเมินตามเกณฑ์ของ CEFR ทำให้การสอนแบบ CLT อาจไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

3. ทรัพยากรและสื่อการสอน

การขาดแคลนสื่อและทรัพยากรที่เหมาะสมกับการสอนแบบ CLT และตามกรอบ CEFR เป็นอีกหนึ่งปัญหาสำคัญ สื่อการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะการสื่อสารต้องมีคุณภาพและเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง แต่ในหลายประเทศ ทรัพยากรเหล่านี้อาจไม่เพียงพอหรือไม่ถูกออกแบบมาให้เหมาะสมกับการประเมินตาม CEFR

4. การประเมินผล

การประเมินผลตามกรอบ CEFR อาจจะซับซ้อนและต้องการเครื่องมือประเมินที่มีความละเอียดและมาตรฐานสูง ผู้สอนบางคนอาจไม่คุ้นเคยกับวิธีการประเมินในรูปแบบนี้ รวมถึงนักศึกษาอาจมีความกดดันในการเรียนเพื่อให้ผ่านเกณฑ์ของ CEFR มากกว่าการเรียนเพื่อพัฒนาการสื่อสารในชีวิตประจำวันจริง ๆ

5. ทักษะของผู้เรียน

ทัศนคติและแรงจูงใจของผู้เรียน เป็นปัจจัยสำคัญในการใช้ CLT หากผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของการสื่อสารในสถานการณ์จริง หรือไม่มั่นใจในการใช้ภาษาต่างประเทศ การเรียนรู้แบบ CLT อาจไม่ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการสื่อสารได้อย่างเต็มที่

6. ขนาดห้องเรียน

ขนาดของห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมากอาจทำให้การสอนแบบ CLT ซึ่งต้องการการมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างผู้เรียนและผู้สอนเป็นไปได้ยาก และทำให้การควบคุมกิจกรรมสื่อสารในชั้นเรียนมีความซับซ้อนมากขึ้น

การสอนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ภายใต้กรอบ CEFR มีศักยภาพในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้เรียนให้ดีขึ้น การจัดการกับความท้าทายเหล่านี้ต้องอาศัยการปรับตัวของทั้งผู้สอนและนักศึกษา พร้อมทั้งการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา และระบบการศึกษาในการจัดเตรียมทรัพยากรและโอกาสในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ต้องอาศัยการปรับตัวในหลายด้าน ทั้งในเรื่องของบริบท วัฒนธรรม สื่อการสอน ทักษะของผู้สอน และการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน

บทสรุป

การนำ CEFR ไปใช้ในระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครจะช่วยให้ นักศึกษามุ่งสู่ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ของตนได้ การปฏิรูปการศึกษาภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนรุ่นใหม่ที่จะมีความสามารถและอยู่รอดในสังคมโลกาภิวัตน์ โดยทั่วไปแล้ว นักเรียนไทย ถูกคาดหวังให้เรียนภาษาอังกฤษโดยเร็วที่สุด และความสามารถทางภาษาอังกฤษไม่ควรเป็นอุปสรรค ต่อความสำเร็จในระดับนานาชาติ เพื่อให้เข้าใจภาษา ผู้เขียนอยากมีหน้าตาต่างอีกบานหนึ่งในการมองโลก และ คนรุ่นใหม่ชาวไทยก็ต้องการเช่นกัน ในระยะยาว CEFR จะผลิตคนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถด้านภาษาอังกฤษ เป็นอย่างดี ประวัติโดยย่อของการปฏิรูปภาษาอังกฤษในการศึกษาของไทยเผยให้เห็นว่า กลยุทธ์ที่ กระทรวงศึกษาธิการมีการจัดการอย่างดั้นนั้นเกิดขึ้นจริง ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทุกฝ่าย กล่าวโดยสรุป การใช้ CEFR เป็นกรอบสำหรับหลักสูตรใหม่ การเรียนการสอน การผลิตตำราเรียน และการประเมินผลทำให้การพัฒนาภาษาอังกฤษเป็นการปฏิบัติที่สมบูรณ์ การเลือกกรอบอ้างอิง CEFR ระหว่างประเทศนี้จะช่วยเหลือคนรุ่นใหม่ในทุกวิถีทางเท่าที่จะจินตนาการได้ โดยบทความนี้เป็นแหล่งข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในด้านการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปรับปรุง สมรรถนะด้านภาษาอังกฤษ อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางโดยตรงสำหรับการพัฒนาคุณภาพของทั้ง นักศึกษา อาจารย์ผู้สอน และผู้บริหารต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Alderson, J. C. (2007). The CEFR and the need for more research. *The Modern Language Journal*, 91(4), 659-663.
- Bunching, B., Kraithong, P., Singhasuwan, P., & Buddharat, C. (2021). Students' perspectives towards NSTRU policy on English proficiency development project aligned with CEFR. *Suranaree Journal of Social Science*, 15(2), 75-92. [in Thai]
- Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*, 1, 1-47.
- Charttrakul, K., & Damnet, A. (2021). Role of the CEFR and English teaching in Thailand: A case study of Rajabhat Universities. *Advances in Language and Literary Studies*, 11(2), 82-89.
- Choi, H. (2010). A study for the improvement of foreign language education in Korea based on language education policy of the European Union. *Foreign Languages Education*, 17(2), 359-381.

- Commission on Higher Education. (2016). *Policy on raising English language standards in higher education institutions*. Retrieved from http://www.dqe.mhesi.go.th/front_home/Data%20Bhes_2559/04052559.pdf [in Thai]
- Commission on Higher Education. (2024). *Policy on raising English language standards in higher education institutions*. Retrieved from <https://www.ops.go.th/th/ches-downloads/edu-standard/item/9625-2567> [in Thai]
- Council of Europe. (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (CEFR)*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Council of Europe. (2018). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (CEFR)*. Retrieved from <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>
- Dhanasobhon, S. (2006). *English language teaching dilemma in Thailand*. Bangkok: Association Curriculum and Instruction Thailand (ACIT). [in Thai]
- Fennelly, M. G. (2016). The influence of CEFR on English language education in Japan. *Bulletin of Shikoku University*, 46, 109-122.
- Foley, J. A. (2019). Issues on the initial impact of CEFR in Thailand and the region. *Indonesian Journal of Applied Linguistics*, 9(2), 359-370.
- Gultom, E. (2016, May 11-12). Assessment and evaluation in EFL teaching and learning. In *The Fourth International Seminar on English Language and Teaching (ISELT-4)* (pp. 190-198). Universitas Negeri Padang, Indonesia.
- Hawes, C. J., & Atthaphonphiphat, S. Ch. (2020). CEFR & English language teaching standardization at Suratthani Rajabhat University. *Journal of Humanities and Social Sciences Suratthani Rajabhat University*, 12(2), 59-77. [in Thai]
- Hwang, P. (2016). A study on the adequacy of the achievement standards of primary English reading in the 2015 revised national curriculum. *Journal of the Korea English Education Society*, 15(4), 147-165.
- Jeon, J., & Kim, J. (2018). An analysis on the standard of language competence between 2015 revised English curriculum and CEFR basic user level. *Journal of Learner-Centered Curriculum and Instruction*, 18(7), 65-87.

- Jeong, H. (2014). A comparative study of the Japanese achievement standard on the 2009 revised curriculum and CEFR JF standard. *Journal of Japanese Language and Literature, 61*, 281-289.
- Junwanna, P. (2023). *A report of grade result of English for 21st century learners in general education section in the year of 2023*. Bangkok: Phranakhon Rajabhat University. [in Thai]
- Ketamon, Th., Pomduang, P., Phayap, N., & Hanchayanon, A. (2018). The implementation of CEFR in the Thai education system. *Hatyai Academic Journal, 16*(1), 77-88. [in Thai]
- Kulsiri, S. (2006). *A critical analysis of the 2001 national foreign language standards-based curriculum in the Thai school system* (Unpublished doctoral dissertation). University of Canberra, Canberra.
- Larsen-Freeman, D. (2002). *Techniques and principles in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lee, B. C. (2020). Applicability of CEFR to national curriculum and assessment of English. *Korea Journal of English Language and Linguistics, 20*(1), 496-516.
- Lee, Y. S., & Kim, H. Y. (2009). A comparative study of the achievement standards between the revised Korean National Curriculum of English and Common European Framework of References (CEFR). *Modern English Education, 10*(2), 108-132.
- Ministry of Education. (2008). *Learning content organization learning areas (foreign languages), Basic education core curriculum (A.D. 2008)*. Bangkok: Teachers Council Printing House. [in Thai]
- Moser, J. (2015). From a knowledge-based language curriculum to a competency-based one: The CEFR in action in Asia. *Asian EFL Journal, 88*, 1-29.
- Nawong, W., Moore, K. S., & Wichitputcharporn, W. (2019). Approaches to enhance English teaching methodology in line with The Common European Framework of Reference for Language (CEFR) under Pathumtani Primary Educational Service Area Office 1 and 2. *Journal of Educational Administration, 16*(30), 176-187. [in Thai]
- North, B. (2007). The CEFR: development, theoretical and practical issues. *Babylonia, 1*(07), 22-29.
- North, B. (2008). The relevance of the CEFR to teacher training. *Babylonia, 2*(08), 55-57.
- Office of the Basic Education Commission. (2014). *Manual for organizing new English teaching methods*. Bangkok: The War Veterans Organization of Thailand. [in Thai]

- Pattaradechakul, N., Daungkaew, R., Chongchaoen, K., & Ritcharoon, P. (2023). The development of English teacher competency for student learning in the 21st century for private basic education schools under the Office of the Private Education Commission. *Hatyai Academic Journal*, 21(2), 261-292.
- Pomin, T., & Srinonyang, P. (2020). Applying web-based instruction EFL for undergraduate students to improve the English language ability based on the reference levels of the Common European Framework of Reference for Languages. *Journal of Modern Learning Development*, 5(5), 212-223. [in Thai]
- Poszytek, P. (2012). Policy perspectives from Poland. In M. Byram & L. Parmenter (Eds.), *The Common European Framework of Reference: The globalization of language education policy* (pp. 97-103). Bristol: Multilingual Matters.
- Putri, N. S. E., Pratolo, B. W., & Setiani, F. (2019). The alternative assessment of EFL students' oral competence: Practices and constraints. *Ethical Lingua Journal of Language Teaching and Literature*, 6(2), 72-85.
- Richards, J. C. (2006). *Communicative language teaching today*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sae-Lao, R. (2013). *The logic of the Thai higher education sector on quality assessment policy* (Doctoral dissertation). Columbia University, New York.
- Steiner-Khamsi, G. (2006). The economics of policy borrowing and lending: A study of late adopters. *Oxford Review of Education*, 32(5), 665-678.
- Uri, N. F. M., & Abd Aziz, M. S. (2018). Implementation of CEFR in Malaysia: Teachers' awareness and the challenges. *3L: Language, Linguistics and Literature - The Southeast Asian Journal of English Language Studies*, 24(3), 168-183.
- Widdowson, H. G. (1978). *Teaching language as communication*. Oxford: Oxford University Press.
- Zaki, A. W., & Darmi, R. (2021). The implementation of CEFR in ESL learning: Why does it matter to the Malaysian education system?. *Asian Journal of Assessment in Teaching and Learning*, 11(2), 1-13.

Suggested Practical Steps of Using the Cake Application to Improve English Learners' Speaking Skills

Suwaida Salaeh¹ and Jatupong Mora^{1*}

Received: 28 August 2024

Revised: 6 March 2025

Accepted: 12 March 2025

Abstract

The ability to speak English remains essential in daily life, with language serving as a tool for conveying thoughts and ideas through speaking. The ways that English language learners practice their speaking skills are different from traditional learning, and many learners are also aware of the importance of developing English speaking skills for use in real-life conversational situations. Nowadays, modern learners have adapted to new learning methods by combining technological tools with traditional ones. They can use mobile applications for self-paced listening and speaking practice. One of the applications that has gained significant attention from language learners worldwide is the Cake application. It is an app for improving English speaking skills by listening to short video clips from YouTube, and it has an AI speech recognition system that evaluates the results of the learner's speaking practice and provides immediate feedback. To practice speaking, the learners need to 1) download the app and sign up, 2) select a speaking course, 3) engage in the speaking activities, and 4) receive pronunciation feedback.

This academic article aims to provide an overview of the Cake application, including the definition of the Cake application, its features and procedures, and recommend several strategies to improve English learners' speaking skills through its use. By understanding and following these steps and strategies, learners can maximize the benefits of the Cake application and enhance their English-speaking proficiency for future success.

Keywords: *Cake Application, Mobile Application, Speaking Skill, English Language Learning*

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University

* Corresponding e-mail: jatupong15@gmail.com

Introduction

At present, English-speaking skills are very necessary for most learners in EFL contexts since its role has been recognized as an international language. Being proficient in English might benefit learners to have more opportunities both personally and professionally, by facilitating international collaboration and networking (Nyagah, 2023). In addition, English proficiency can enhance employability, since most employers worldwide value candidates with strong English communication skills, which are essential for effective interactions with international clients and colleagues (English Caffé, 2025). Moreover, English-speaking skills boost confidence, improve negotiation abilities, and increase mobility in the job market (Nyagah, 2023). In academic and professional settings, effective communication in English is crucial for expressing ideas clearly and understanding diverse perspectives (English Caffé, 2025).

However, to be proficient in speaking English is not easy for everyone, but it is possible for anyone to improve their English speaking skills. They can employ the advance in technology like using their mobile phone and connecting with English speaking apps and learn English and practice speaking English by themselves and at their own pace (Raj & Baisel, 2024). The success might depend on their control and discipline themselves, as consistent practice is key to language acquisition (Poomarin, Tiansoodeenon, Arsairach, & Meeprom, 2022). Furthermore, the selection of the effective app for learning and practicing speaking English is also considered the most important factor for the leaning success, as different apps offer varying levels of interactivity and feedback (Nushi, Fattahi, & Ebn-Abbasi, 2023). One popular application that has gained recognition for improving learners' speaking abilities is the Cake application, which has attracted the attention of many language learners worldwide. This app is particularly effective for improving speaking skills because its main feature is a speaking course. Cake provides unlimited access for users to practice speaking with a simulated conversational model featuring native speakers. Cake displays a snippet of a video or film, followed by the native voice of a speaker saying the word or sentence. Users can also learn pronunciation by recording their voice, and Cake provides immediate feedback. Studies have shown that this mobile application provides a beneficial platform for improving pronunciation and fluency by offering interactive conversations with native speakers, voice recording features, and personalized feedback (Chaniago, 2022). Research indicates that

learners using the Cake application experience increased motivation and confidence in speaking English, as they can practice at their own pace and select content that aligns with their interests and English proficiency levels (Fitria, Dwimaulidiyanti, & Sapitri, 2021; Kristanti, Herlina, & Hidayad, 2024). Additionally, the Cake's features, for instance, pronunciation assessment and role-playing, have been found to significantly improve learners' speaking performance, with studies showing a great impact on enhancing English speaking skills (Fitria et al., 2021; Chaniago, 2022). Overall, the Cake application offers a flexible and engaging mode to improve speaking skills, making it a valuable platform for learners' self-directed learning.

It can be seen that the Cake application is an effective online tool for learning English-speaking skills. Learners can practice speaking at their own pace, convenience and different proficiency levels. Thus, this article aims to provide knowledge about the definition of the Cake application, learning theories incorporated in the Cake application, its features and procedures, and recommend several strategies to improve English learners' speaking skills through the Cake application.

Definition of Cake Application

The Cake application is a Mobile-Assisted Language Learning (MALL) tool that plays a significant role in enhancing English language skills, particularly speaking and listening. He (2018) stated that the Cake application has been proven to improve students' oral competence, particularly in speaking and pronunciation skills. It is also recommended for implementation as a mobile-assisted language learning tool to increase students' interest in learning to speak and improve their English-speaking skills. This is because the app offers fun facilities, provokes students' curiosity, and eliminates boredom when using it.

The Cake application is designed to help users learn English for everyday use through videos. The Cake's main features include video lessons that focus on situation-specific linguistic material, speech recognition to improve pronunciation, and interactive exercises that enhance vocabulary and fluency (Fitria et al., 2021; Momeni, 2022). Students appreciate the Cake for its ease of use and flexibility, allowing them to manage their own learning and practice English at their own pace and any time (Fitria et al., 2021; Amiruddin, 2023). The Cake application also boosts learners' motivation by providing a fun and engaging

learning environment, which is crucial for effective language learning (Putri, Ratminingsih, & Santosa, 2023). Overall, the Cake application is a valuable resource for language learners seeking to improve their speaking skills through immersive and interactive learning experiences. Moreover, the application is constantly updated, with the latest version being 5.8.0. The Cake application has received a rating of 4.9 and has been downloaded by 100 million users from various countries (Cake Corp., 2024).

Several academics claim that the Cake application helps promote students' English learning effectively. According to Hermawati, Abdul, and St Asmayanti (2023), the Cake application is an effective tool for improving students' pronunciation skills. Aqilah (2023) further stated that various applications are available today that can help students learn more effectively, with the Cake app being one such tool specifically designed for improving speaking skills. According to Hardiana and Lubis (2024), the Cake application helps develop English usage by allowing users to learn vocabulary and sentence patterns that can be effectively applied in everyday life.

Learning Theories Related to the Cake Application's Features

The effectiveness of the Cake application in improving learners' speaking skills can be understood through various learning theories that emphasize interaction, engagement, and practical application. The following are examples of some of the learning theories applied in the Cake application: social constructivism, communicative language teaching, task-based language teaching, motivation theory, and cognitive learning theory.

Social Constructivism: Rooted in Vygotsky's theory, social constructivism posits that learning occurs through social interactions and collaborative activities. The Cake application fosters this by providing authentic video content that encourages learners to engage in discussions and practice speaking in a context similar to real-life situations. This interaction enhances language acquisition by allowing learners to negotiate meaning and build confidence in their speaking abilities (Vygotsky, 1978; Simply Psychology, 2024).

Communicative Language Teaching (CLT): This approach focuses on enabling learners to communicate effectively and fluently in real-life situations. The Cake application aligns with CLT principles by offering practical vocabulary and phrases through immersive video lessons, which help learners develop their speaking skills in meaningful contexts

(Amiruddin, Razaq, Satriani, Widistari, & Khas, 2022). The emphasis on communication over rote memorization supports the development of fluency and accuracy.

Task-Based Language Teaching (TBLT): TBLT emphasizes the use of meaningful tasks as a central component of language learning. The Cake application incorporates tasks such as speaking exercises that require learners to produce language actively, thereby facilitating the development of their speaking skills through practice (Valdivieso-Arcos & Argudo-Serrano, 2022). This hands-on approach encourages learners to apply what they have learned in practical scenarios.

Motivation Theory: According to motivation theories, such as those proposed by Dornyei (2021), learner motivation significantly influences language acquisition. The engaging and gamified elements of the Cake application help maintain learner interest and motivation, which are crucial for effective language learning (Du & Quyen, 2023). By providing immediate feedback and rewards for progress, the app boosts learners' confidence and encourages consistent practice.

Cognitive Learning Theory: This theory suggests that learning involves mental processes such as thinking, memory, and problem-solving. The Cake application supports cognitive development by offering varied content that challenges learners to think critically about language use in different contexts. This engagement with content promotes deeper understanding and retention of vocabulary and phrases (Hayaramae & Worasurt, 2020).

The Cake application effectively utilizes these learning theories to enhance learners' speaking skills by promoting interaction, practical application, and motivation. By leveraging social interactions, communicative practices, task-based activities, motivational strategies, and cognitive engagement, the app provides a comprehensive platform for language learning.

Procedure for Using the Cake Application

The Cake application is available for download on the Google Play Store and Apple App Store. As mentioned in the study by Octavianita, Fitri, Rafinazly, and Ihsan (2022), the following steps outline how to effectively start using the app:

1. Downloading and Signing Up

- Install the Cake application from your device's app store.
- Open the app and sign in using your Facebook or Google account.

- Alternatively, you can use guest mode, which allows limited access to free content without signing in.

As shown in Figure 1.

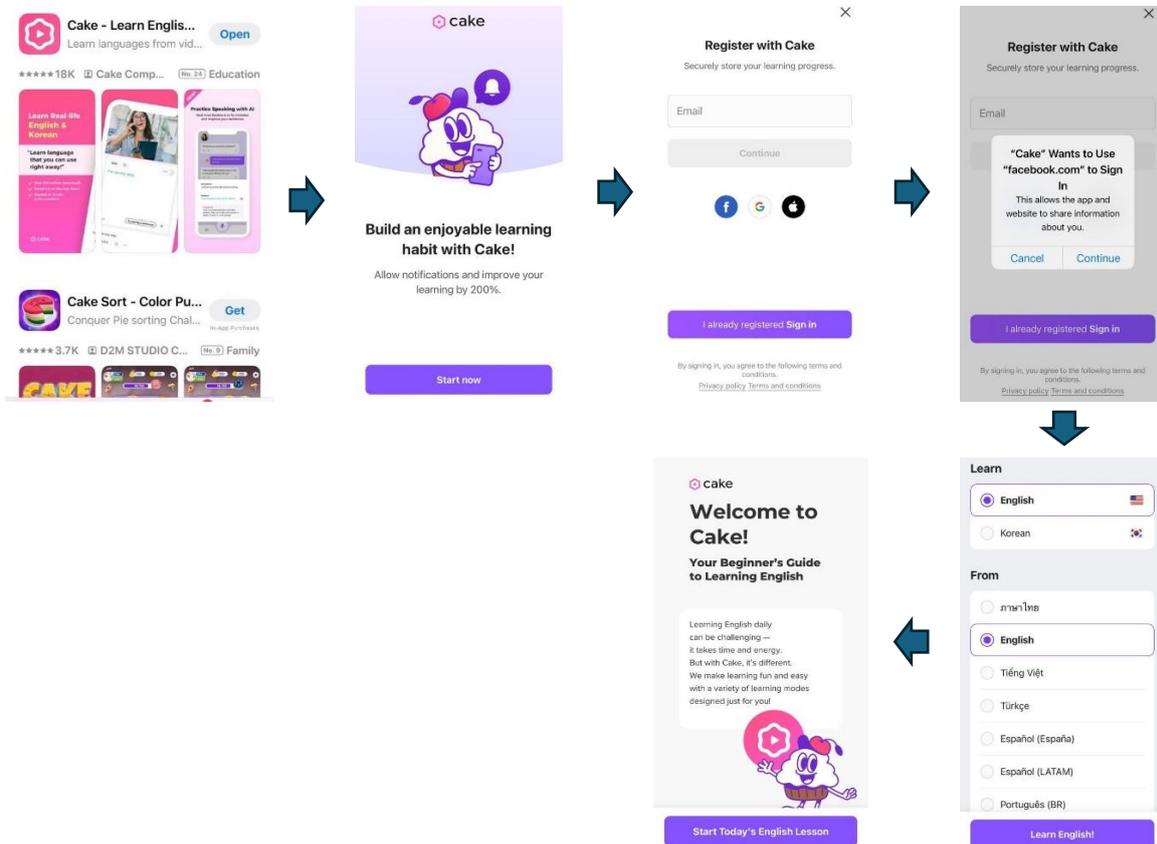


Figure 1 Downloading and signing up

Source: Author's experiment with the application

2. Selecting a Speaking Course

- Upon signing up, you will receive 30 free coins, which can be used to access your first lessons.
- Select an episode or category that interests you. Each episode costs 10 coins to unlock.
- Choose a learning level that matches your proficiency:
 - Basic
 - Beginner
 - Moderate
 - High

- Or you can start from the basics. It is about understanding the sentence structure.
- Tap the microphone icon at the bottom of the screen to access the speaking courses.

As shown in Figure 2.

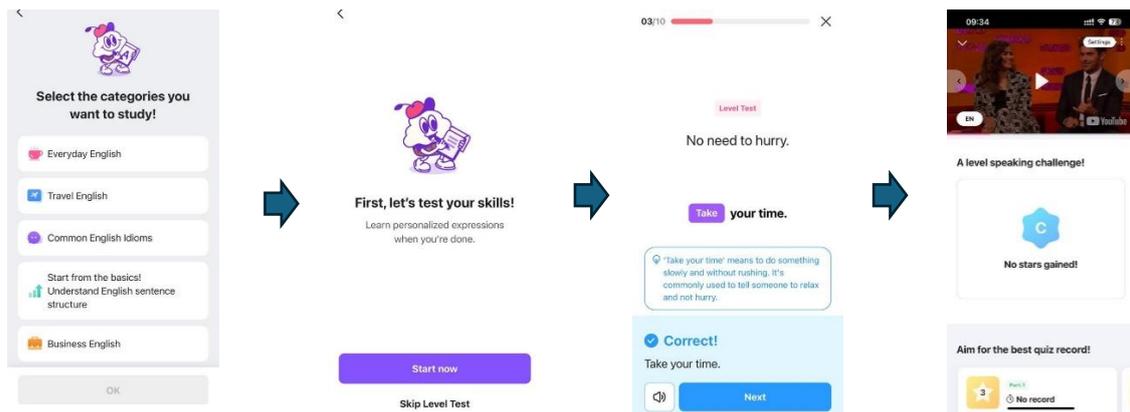


Figure 2 Selecting a speaking course
Source: Author's experiment with the application

3. Engaging in a Speaking Course

- Begin by listening to a dialogue.
- You will then be prompted to repeat and respond based on what you heard.
- The app's speech recognition technology provides instant feedback on your pronunciation.

As shown in Figure 3.

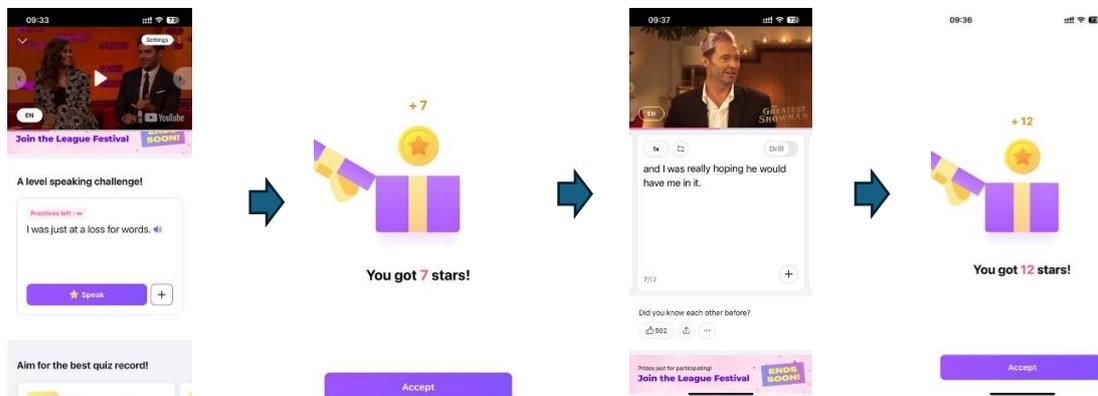


Figure 3 Engaging in a speaking course
Source: Author's experiment with the application

4. Receiving Pronunciation Feedback

- If your pronunciation is correct, the app will display a correct mark and level indicators.
- If you mispronounce a word, it will be highlighted in red with a strikethrough.
- You can repeat the dialogue multiple times until you achieve accuracy.

As shown in Figure 4.

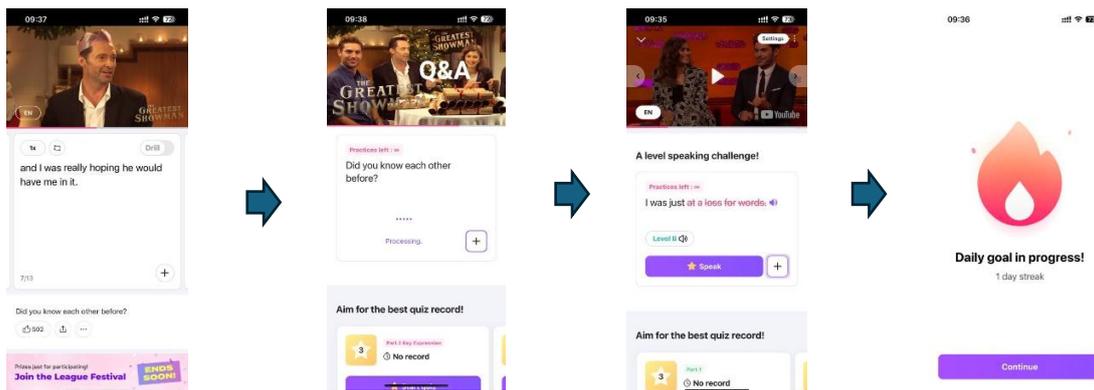


Figure 4 Receiving pronunciation feedback

Source: Author's experiment with the application

Effective Strategies for Using the Cake Application to Improve English Learners' Speaking Skills

This section presents various strategies to help users effectively utilize the Cake application to improve their English-speaking skills. These strategies include:

1. Listen Repeatedly

According to Reshmi (2021), the first step in improving speaking skills is developing listening skills, as this helps learners grasp pronunciation, rhythm, intonation, and word linking in natural speech. The Cake application enhances this process through repeated listening by providing:

- Short video clips (e.g., movie scenes, cartoons) that allow learners to repeat phrases.
- Highlighted key phrases, which are repeated three times for better pronunciation practice.
- A playback feature that enables learners to replay sentences as many times as needed.

As noted by Dek-D (2020), learners could tap the speaker icon to replay words if they missed them the first time. This feature helps students become familiar with native speakers' accents and allows for unlimited review of spoken sentences.

2. Shadowing

Shadowing is a widely used language-learning technique where learners listen to an audio clip and repeat it aloud immediately, mimicking the speaker's pronunciation and rhythm (Torn, 2024). Two studies mention some examples of applying shadow practice the Cake application.

First, Farang Angmor (2020), an English tutor on YouTube, recommended using the Cake application for shadowing practice. Learners should:

- Play a video clip.
- Repeat the dialogue immediately after hearing it.
- Focus on imitating pronunciation and accent to develop fluency.

Second, Suryani, Nurinsani, Purnama, Hakim, and Nisa (2021) conducted a study on the Cake application's effectiveness in online learning. Their findings showed that all participants could easily imitate the instructor's speech and achieved high grades due to improved speaking fluency.

3. Speak through AI Speech Recognition

The AI speech recognition feature in the Cake application provides real-time feedback on pronunciation and fluency. If the learners are familiar with the use of AI Speech Recognition, they may get high benefits from the Cake application. Below are the steps to use AI Speech Recognition.

How to Use AI Speech Recognition:

1. Select an expression to practice.
2. Tap the microphone icon.
3. Listen to the native speaker's pronunciation multiple times.
4. Record your pronunciation.
5. The system evaluates and provides an instant score:
 - A – Perfect pronunciation.
 - B, C, or D – Mispronunciations, with red marks indicating errors.
6. Repeat the exercise multiple times to improve accuracy.

Lestari (2021) found that students benefited from the app's speech recognition, which allowed them to practice pronunciation with clear transcription, repetition features, and high-quality audio. The real-time feedback helped reduce anxiety about making mistakes.

4. Practice Speaking through Cake Features

The latest version (5.8.0) of the Cake application includes a variety of interactive features that enhance English-speaking skills. This article aims to introduce useful features, including daily expression clips, daily expression quizzes, daily conversations, and chat with Jake, as follows:

4.1. Daily Expression Clip

In this feature, short clips are updated daily so that students can learn new expressions through YouTube videos. YouTube is a popular online platform that includes a variety of interesting media such as educational content, TV shows, cartoons, movies, music, variety shows, etc. Most of the clips feature native speakers with various accents and ways of using words to communicate, including new vocabulary that students can learn and practice pronouncing like native speakers, correctly according to the principles of speaking and the context of various situations.

The clips are selected by the developers of the Cake application to be appropriate for students at each level and categorized to meet the interests of the students, making language learning easy and fun. This also inspires and motivates students to study language consistently without getting bored. This is supported by the results of research by Anggreini, Musiman, and Pratiwi (2023), who conducted a study on "Teachers' and students' perception on the use of Cake application toward their speaking skill in the Merdeka Belajar Era." The results revealed that most teachers and students agreed that the Cake application can help make the class more active and that they enjoyed and had fun while learning speaking skills. Furthermore, they agreed that the Cake application can foster their learning motivation.

4.2 Daily Expression Quiz

This feature is like a review of sentences or phrases that learners have already learned. They can take the test each day by using 1 heart to start the test. There are many types of tests, such as adding words to sentences, spelling words, and pronunciation tests.

The pronunciation test requires good memory and pronunciation skills. If learners complete all questions in the test, they will receive a gift of a certain number of stars based on the points they receive.

According to Octavianita et al. (2022), who conducted a study to find out students' English-speaking problems and improve their speaking skills through the Cake application at the 8th grade of SMP Islam Al-Wathoniyah Kab. Bekasi in the academic year of 2021/2022, the results showed that students' speaking skills increased from cycle to cycle. The students no longer felt shy when describing their own image and indirectly practiced speaking English when the application started with the missions. The students enjoyed practicing their speaking because they thought the missions were like a game, making learning more fun.

4.3 Daily Conversation

This feature allows learners to learn new sentences or phrases that the Cake application updates daily, which are used in everyday conversation in the form of simulated conversations between two people taking turns speaking. Learners will practice pronunciation as in the conversation chapter in various dialogue contexts. Sentences are displayed along with their meanings so that learners can read along. To test pronunciation, learners can use the speaking mode (press the microphone icon) to try speaking in alternating conversations with the AI speech recognition system, which will score the student's pronunciation. If the pronunciation is correct or close to it, they will receive a score of A, and a score of D if pronounced incorrectly. However, learners can practice pronouncing repeatedly until they achieve a satisfactory result.

According to Octavianita et al. (2022), the Cake application has been around for a while and is in high demand among English language learners. It presents various short videos from YouTube, such as movies, animation material, and brief conversations. The videos are presented interactively, with clear subtitles and elements of complex word repetition. As a result, learners grasp short dialogues more easily than lengthy ones, which can be boring and confusing due to their large amounts of words. This is also supported by the results of research by Fitria et al. (2021), which reported that students responded positively to the app, leading to significant improvements in their speaking skills through its daily conversation features.

4.4 Chat with Jake

Cake application character developers designed Cake's character "Jake," the English buddy who assists users in accomplishing various missions on the app (Behance, 2020). Chat with Jake is a feature that functions like a dictionary or vocabulary bank, helping learners find the meanings of words more easily. To use it, you enter the English word you want to know into the "Type the word you want to know" box. Then Jake will provide the meaning of the word, how to use it in a sentence, and an example sentence with its meaning. Additionally, a short clip of the word or phrase is sent so that you can understand the pronunciation, the context in which the word is used, and practice pronunciation using the voice recording feature to check your pronunciation.

Moreover, this feature also provides learners with a speaking mission through Jake mission, where you need to practice speaking four expressions a day to get a grade of B or higher. You have three days to complete missions at each level. Upon completion of a mission, you will receive stars and advance your mission level. The expressions you learn are saved in the review icon for you to review at any time.

A study carried out by Redjeki and Muhajir (2022) supported students' self-directed learning in EFL speaking classrooms using the Cake application. The researchers discovered that the Cake application can be used to support students' self-directed learning in EFL speaking classrooms and improve students' vocabulary, pronunciation, and grammar as components of speaking skills. They can learn and practice English simply by watching videos. Therefore, learning English with Cake becomes easier, simpler, and more fun. Additionally, features such as quizzes, classes, and voice recording are useful.

The Cake application offers a comprehensive, interactive learning experience for English learners. With speech recognition, interactive videos, and AI-powered conversation tools, learners can enhance their pronunciation, fluency, and confidence. Research confirms that repeated listening, shadowing, and AI feedback are highly effective strategies for improving English-speaking skills. By integrating these strategies and features, learners can maximize their learning potential and make language practice enjoyable and effective.

Conclusion

Learning to speak English fluently requires consistent practice, exposure to native pronunciation, and interactive engagement—all of which the Cake application effectively provides. This article has explored how learners can maximize their experience with Cake by leveraging speech recognition, shadowing, repeated listening, and interactive features like Daily Conversations and Chat with Jake. To extend the great usefulness of this article, this section discusses key takeaways, applications using strategies, and suggestions for future research and classroom application use.

The followings are some key takeaways from the Cake application that might be useful for the English teachers if they would like to apply the application in their teaching.

- ☑ Interactive & Engaging Learning – The Cake application makes English learning fun and interactive through videos, quizzes, and AI-powered speaking exercises.
- ☑ Effective Pronunciation Practice – With AI speech recognition, learners receive real-time feedback, helping them improve pronunciation with confidence.
- ☑ Authentic Language Exposure – Video clips from native speakers provide real-world conversational exposure, helping learners sound more natural.
- ☑ Flexibility & Accessibility – The app allows users to practice anytime, anywhere, making language learning convenient and self-paced.
- ☑ Boosts Confidence & Motivation – Research and user feedback indicate that Cake encourages learners to speak without fear, eliminating shyness and hesitation.

Additionally, for any readers who would like to try using the Cake application, these strategies might be beneficial for your learning routine.

- If you struggle with pronunciation, try using the AI speech recognition tool to refine your speaking skills.
- If fluency is your goal, commit to daily shadowing practice with native speakers in the app.
- Want to improve listening comprehension? Make it a habit to replay videos multiple times until you grasp the natural flow of speech.

No matter what your proficiency levels, the Cake application offers tailored resources to help you improve your spoken English effectively. Take the challenge—give it a try and see how your speaking skills develop.

Finally, for those interested in conducting research or integrating the Cake application into their English teaching contexts, the following points should be considered, as educational settings may vary.

1) Adapting Cake for different learner groups: Two questions may encourage the researchers to explore and expand more knowledge about the Cake application: 1) How effective is the Cake app for young learners vs. adult learners? and 2) Can it be customized for learners with special needs or those learning English for specific purposes (e.g., business English, academic English)?

2) Measuring long-term learning outcomes: This can be an interesting topic for the Cake application research in the future. Future studies can track students' progress over longer periods to see how consistent Cake usage impacts fluency, pronunciation, and confidence.

3) Integrating Cake into classroom learning: This is also fascinating if any English teachers want to prove whether the Cake application is effective in the classroom. There are two questions for this excited exploration: 1) How can teachers blend the Cake application into formal English language courses? and 2) Can it be used as a supplement to traditional speaking lessons?

By continuing to explore and apply this innovative learning tool, educators and learners alike can maximize its impact on English language proficiency. To sum up, the Cake application offers a modern, interactive way to practice English-speaking skills in a stress-free, engaging environment. Whether you're a beginner looking to build confidence or an advanced learner fine-tuning your pronunciation, Cake provides a flexible and enjoyable learning experience. So why not take the first step today? Try Cake, experiment with the strategies discussed, and discover a new way to master English fluency.

References

- Amiruddin, A. (2023). Students' perception on the use of Cake application as digital media for learning English. *Proceedings of UNNES-TEFLIN National Conference*, 5, 36-44.
- Amiruddin, R., Razaq, Y., Satriani, S., Widistari, B. S., & Khas, S. A. (2022). Speaking skills for English as a foreign language in video-based discussion. *ETDC: Indonesian Journal of Research and Educational Review*, 1(3), 371–380.

- Anggreini, S., Musiman, M., & Pratiwi, D. S. (2023). Teachers' and students' perception on the use of Cake application toward their speaking skill on Merdeka Belajar era. *ELT-Lectura Studies and Perspective in English Language Teaching*, 10(2), 133-142.
- Aqilah, D. S. (2023). The use of Cake application in learning English speaking skills. *Jurnal Pendidikan Bahasa Inggris Undiksha*, 11(3), 252-257.
- Behance. (2020). *Cake app: Character development*. Retrieved from <https://www.behance.net/gallery/110921009/Cake-App-Character-Development>
- Cake Corp. (2024). *Cake corp*. Retrieved from <https://www.cakecorp.com/en/index.html>
- Chaniago, A. D. (2022). The effect of Cake usage as mobile assisted language learning on students' English speaking skill at SMP Hang Tuah 1 Belawan. *ETERNAL (English, Teaching, Learning, and Research Journal)*, 8(1), 131-144.
- Dek-D. (2020). *It's a must-load! 'CAKE' a great free app to practice English 4.0 (lots of cool functions & content)*. Retrieved from <https://www.dek-d.com/studyabroad/55353/> [in Thai]
- Dornyei, Z. (2021). *Teaching and researching motivation* (3rd ed.). New York: Routledge.
- Du, T. T., & Quyen, H. T. L. (2023). Language learning strategies to improve English speaking skills among Vietnamese students: A case of three high schools in Binh Duong Province, Vietnam. *World Journal of English Language*, 13(7), 116-127.
- English Caffe. (2025). *Importance of English communication*. Retrieved from <https://englishcaffe.in/the-importance-of-english-communication-skills-in-todays-world/>
- Farang Angmor. (2020). *A free and very good language practice app. Speak-listen better easily and have fun|CAKE-learn English* [Video]. Retrieved from <https://youtu.be/mWBTbOUzuOc?feature=shared>
- Fitria, A., Dwimaulidiyanti, A., & Sapitri, S. N. M. (2021, February 27). The implementation of Cake application in learning English speaking skills. In *International Conference on Education of Suryakencana* (pp. 118-123). Universitas Suryakencana, Cianjur, Indonesia.
- Hardiana, N. D., & Lubis, Y. (2024). Cake application as a tool for boosting vocabulary mastery in EFL education. *RETORIKA: Jurnal Ilmu Bahasa*, 10(2), 594-602.

- Hayaramae, S., & Worasurt, R. (2020). A study on speaking strategies and how to improve speaking confidence among aviation students. *International Journal of Arts Humanities and Social Sciences Studies*, 5(4), 570-576.
- He, X. (2018). A study of Cake English app - One of children's picture books reading apps in improving primary school students' English speaking. *Studies in Literature and Language*, 17(2), 104-108.
- Hermawati, S., Abdul, N. B., & St Asmayanti, A. M. (2023). The effectiveness of using Cake application on students' pronunciation skills at Smp Unismuh Makassar. *English Language Teaching Methodology*, 3(3), 309-316.
- Kristanti, S., Herlina, H., & Hidayad, F. (2024). Implementing the Cake application in students' English classroom. *Esteem Journal of English Study Programme*, 7(1), 256-265.
- Lestari, R. D. (2021). *The use of Cake English application in EFL speaking skill* (Master's thesis). State Islamic University, North Sumatera, Indonesia.
- Momeni, A. (2022). A critical review of Cake: A mobile English language learning application. *Journal of Research in Techno-based Language Education*, 2(2), 80-85.
- Nushi, M., Fattahi, N., & Ebn-Abbasi, F. (2023). An evaluative review of Mondly: A mobile language learning application. *The EuroCALL Review*, 30(2), 69-85.
- Nyagah, G. (2023). *Importance of English speaking skills in today's global job market*. Retrieved from <https://www.linkedin.com/pulse/importance-english-speaking-skills-todays-global-job-market-nyagah>
- Octavianita, A., Fitri, N. R., Rafinazly, R., & Ihsan, M. T. (2022). The effectiveness of using Cake application in improving students speaking skills. *AUFKLARUNG: Jurnal Kajian Bahasa, Sastra Indonesia, dan Pembelajarannya*, 1(2), 80-85.
- Poomarin, W., Tiansoodeenon, M., Arsairach, S., & Meeprom, B. (2022). Methodological challenges in implementing think-alouds to investigate EFL readers' comprehension strategies. *Hatyai Academic Journal*, 20(1), 1-17.
- Putri, S. A. M. D. U., Ratminingsih, N. M., & Santosa, M. H. (2023). A systematic review on Cake application for students' learning motivation and vocabulary mastery. *Journal of English Development*, 3(2), 139-153.
- Raj, K. A., & Baisel, A. (2024). Empirical study on the influence of mobile apps on improving English speaking skills in school students. *World Journal of English Language*, 14(2), 339-348.

- Redjeki, I. S., & Muhajir, R. (2022). Supporting students' self-directed learning in EFL speaking classroom by using Cake application. *Journal of English Language Learning*, 6(2), 212-219.
- Reshmi, V. M. (2021). *Seven simple ways to improve your speaking skills*. Retrieved from <https://www.britishcouncil.in/blog/seven-simple-ways-improve-your-speaking-skills>
- Simply Psychology. (2024). *Vygotsky's theory of cognitive development*. Retrieved from <https://www.simplypsychology.org/vygotsky.html>
- Suryani, A. S. M., Nurinsani, C., Purnama, G. I., Hakim, I. L., & Nisa, L. K. (2021). The implementation of Cake application for speaking English in online learning. *Undergraduate Conference on Applied Linguistics, Linguistics, and Literature*, 1(1), 290-300.
- Torn, T. (2024). *What is shadowing and how can it make over your English*. Retrieved from <https://promova.com/blog/shadow-technique-to-learn-english>
- Valdivieso-Arcos, G. S., & Argudo-Serrano, J. C. (2022). Improving EFL students' speaking skill through academic oral expression tasks at the high school level. *Episteme Koinonia*, 5(9), 56–77.
- Vygotsky, L. S. (1978). Interaction between learning and development. In M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner, & E. Souberman (Eds.), *Mind and society: The development of higher psychological processes* (pp. 79-91). Cambridge, MA: Harvard University Press.

การบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Academic Management in a Lifelong Learning Education System

เรืองยศ เรืองจันทร์^{1*}, เฉลิมพล มีชัย¹, และ ชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง¹

Ruangyot Ruangchan^{1*}, Chalophon Meechai¹, and Chaiwat Prasongsang¹

Received: 9 October 2024

Revised: 11 January 2025

Accepted: 16 January 2025

Abstract

A study on academic management of educational systems for lifelong learning reveals that such systems focus on developing students' potential to continuously adapt and improve themselves in a rapidly changing society. This is achieved through developing flexible curricula that respond to students' needs and social changes, implementing adaptable and appropriate learning management, and utilizing educational technology in the learning process to enable students to learn independently anytime and anywhere. There should be an effective assessment system to help students develop learning skills and self-evaluation abilities. Additionally, fostering key characteristics such as positive learning attitudes, motivation, curiosity, and collaborative learning plays a vital role in promoting lifelong learning. The findings from this study can serve as guidelines for administrators in policy-making to develop educational systems that enhance students' skills and characteristics, preparing them for future changes.

Keywords: *Academic Management, Educational System, Lifelong Learning*

บทคัดย่อ

การศึกษากิจการบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ระบบการศึกษาดังกล่าวมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้สามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผ่านการพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน

¹วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹ College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

* ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: ruangyot.rua@rmutr.ac.th)

รวมถึงให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นมีความเหมาะสมกับนักเรียน การใช้สื่อเทคโนโลยีในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ทุกที่ทุกเวลา และสุดท้ายควรมีการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้และประเมินตนเองได้ นอกจากนี้การสร้างคุณลักษณะสำคัญ เช่น เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ แรงจูงใจ ความอยากรู้อยากเห็น และการเรียนรู้ร่วมกันยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลการศึกษานี้สามารถเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาที่เสริมสร้างทักษะและคุณลักษณะของนักเรียนให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, ระบบการศึกษา, การเรียนรู้ตลอดชีวิต

บทนำ

การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ที่ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (SDGs) เป้าหมายที่ 4 ที่เน้นการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (United Nations, 2015) ในประเทศไทยการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวถึงความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษายังมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Office of the Education Council Secretariat, 2020) และกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนานักเรียนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพสูงและเป็นพลเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Office of the Education Council Secretariat, 2017) อย่างไรก็ตามการเรียนรู้ตลอดชีวิตกลายเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาในปัจจุบันในการสร้างนักเรียนให้มีความรู้และความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง พร้อมให้นักเรียนได้รับการสนับสนุนและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้เพราะความรู้เป็นสินทรัพย์ที่สำคัญมากต่อการแข่งขันและการอยู่รอดในปัจจุบัน (Hasani & Wannapairo, 2024) ซึ่งหน่วยงานทางการศึกษาจำเป็นต้องยิ่งในการหาแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสในการร่วมเรียนรู้หรือสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Thapparangsee, 2020)

จากผลสำรวจในประเทศไทยแสดงให้เห็นว่ายังมีความท้าทายในการบรรลุเป้าหมายนี้ เช่น กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) รายงานว่าเยาวชนและประชากรมีความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์ในด้านการรู้หนังสือร้อยละ 64.7 และด้านทักษะดิจิทัลร้อยละ 74.1 (Equitable Education Fund, 2024) ในขณะที่ผลการประเมิน PISA ของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง (Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2024) แม้ว่านักเรียนไทยจะมีชั่วโมงเรียนเฉลี่ยมากถึง 9.5 ชั่วโมงต่อวัน (World Population Review, 2025) ยิ่งไปกว่านั้นพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทยเฉลี่ย 7 ชั่วโมง 25 นาที โดยกิจกรรมที่นักเรียนไทยนิยมใช้เมื่อใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดคือ ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์

ร้อยละ 92.46 สนทนา แชต และส่งข้อความหากัน ร้อยละ 91.59 และรับชม VDO Content ร้อยละ 72.98 (Ministry of Digital Economy and Society, 2023) จะเห็นได้ว่านักเรียนใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิงมากกว่าเพื่อศึกษาหาความรู้ สอดคล้องกับยูเนสโก (UNESCO) ที่ระบุว่านักเรียนมีการใช้สมาร์ทโฟนที่มากเกินไป ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนหนังสือมีประสิทธิภาพลดลง (UNESCO, 2023) สถานการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่ต้องครอบคลุมและชัดเจนโดยผสมผสานการใช้เทคโนโลยีและการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถปรับตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลงพร้อมส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง (Dilokthanasan, 2019)

ดังนั้นการบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงต้องมีการพัฒนาแนวทางในการบริหารงานวิชาการที่มีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการที่มุ่งเน้นการวางแผน การจัดการ และการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในทุกช่วงวัย โดยคำนึงถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะของนักเรียน การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ยั่งยืนและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตจริงอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารงานวิชาการของการศึกษาในระบบ

การบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีเป้าหมายหลักคือการสร้างสภาพแวดล้อมและกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนอย่างเต็มที่ ซึ่งการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพช่วยให้ครูจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้นักเรียนพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาและหลักสูตรแกนกลาง (Chaowanchai, 2024) ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดนโยบายการวางแผน การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน รวมถึงการประเมินผลการสอน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและสถานศึกษา (Kaewkoed, 2019) ทั้งหมดนี้มุ่งหวังให้การเรียนการสอนมีคุณภาพและสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ฉะนั้นการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพจึงมีบทบาทสำคัญในการผลักดันการศึกษาและเพิ่มศักยภาพของนักเรียนให้พร้อมสำหรับการเผชิญกับความท้าทายในอนาคต อย่างไรก็ตามมีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาว่า ช่วยเสริมความเข้าใจ และการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นในแต่ละบริบทของการศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารงานวิชาการเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (Chimnoi, 2019) สอดคล้องกับ Siriprom (2020) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจหลักในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยรับผิดชอบในงานต่าง ๆ เช่น การจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และประเมินผล รวมถึงการพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้

นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ทั้งในด้านตรงและด้านอ้อม เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามเป้าหมายของหลักสูตรและสถานศึกษาที่กำหนดไว้

ขณะที่ในต่างประเทศมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาว่ามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาและนวัตกรรมในด้านการศึกษา สถาบันการศึกษาที่มีการบริหารงานวิชาการที่ดีสามารถตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังที่เปลี่ยนแปลงไปของนักเรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Maiya & Aithal, 2023) ขณะที่ Komalasari, Arafat, and Mulyadi (2020) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน โดยรวมถึงการวางแผนหลักสูตรและการประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสม การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาความสามารถของครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนการสอนและการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลให้กระบวนการเรียนการสอนดีขึ้นและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ดีขึ้น

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด โดยครอบคลุมการออกแบบหลักสูตร การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล รวมถึงขอบข่ายการบริหารงานวิชาการอื่น ๆ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพจะสะท้อนถึงคุณภาพของสถานศึกษาและเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายการศึกษา เนื่องจากเป็นภารกิจหลักที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการทางวิชาการและการจัดการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนเพื่อให้มีความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพ

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จของสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการให้ประสบความสำเร็จได้นั้นจึงจำเป็นต้องมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาระงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของงานวิชาการหลายด้าน เช่น การพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรมาใช้ในการเรียนการสอน รวมถึงการวัดผลและประเมินผลการศึกษา ดังนั้นการพิจารณาขอบข่ายการบริหารงานวิชาการให้ครอบคลุมและครบถ้วนนั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ที่จะส่งผลให้สถานศึกษามีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาปรากฏอย่างชัดเจน (Ministry of Education, 2013) อย่างไรก็ตามกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษา ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานวิชาการตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 โดย Ministry of Education (2007) กล่าวว่า ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการมีภาระหน้าที่ 17 ประการ คือ 1) การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานวิชาการ 3) การจัดการสอน 4) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 5) การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ 6) การวัดประเมินผล และการเทียบ

โอบน 7) การวิจัยทางการศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการสอน 10) การแนะแนว 11) การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชนทางวิชาการ 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ 16) การคัดเลือกหนังสือ และ 17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารงานวิชาการที่คล้ายคลึงกันว่าการบริหารงานวิชาการในการศึกษายังถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนเนื่องจากเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ งานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การบริหารจัดการการเรียนรู้ 3) การประเมินผลการเรียนรู้ 4) สื่อและแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา 5) การนิเทศภายใน 6) การประกันคุณภาพการศึกษา 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน และ 8) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (Chaowanchai, 2024) ขณะที่ต่างประเทศมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ดังเช่น Maiya and Aithal (2023) กล่าวว่าองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรที่มีคุณภาพและการใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย 2) ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ โดยการใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายเพื่อวัดผลการเรียนรู้และการพัฒนาการของนักศึกษา รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการประเมินผล 3) ด้านการสนับสนุนและบริการนักศึกษาที่ต้องมีการจัดให้มีบริการสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษา 4) ด้านการส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมในสถาบันการศึกษา 5) ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร การจัดการทรัพยากรทั้งด้านการเงิน บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวก 6) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสร้างความร่วมมือระหว่างนักเรียน ครู และผู้บริหาร และ 7) ด้านการประกันคุณภาพ

การบริหารงานวิชาการตามที่น่าเสนอหากพิจารณาตามกฎกระทรวงว่าด้วยการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ พ.ศ. 2550 และมุมมองของนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะพบว่าขอบข่ายดังกล่าวครอบคลุมกระบวนการสำคัญหลายด้าน เช่น การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) การนำแผนสู่การปฏิบัติผ่านการจัดการเรียนรู้ (Learning Management) และการประเมินผล (Assessment) นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มเติมในส่วนที่สนับสนุนการดำเนินงานในแต่ละด้านข้างต้นและเพิ่มเติมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำกับดูแลการดำเนินงานทางวิชาการให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

การเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากช่วยให้ทุกคนพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับชีวิตที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งพาตนเองได้และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างเหมาะสมตลอดชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิตยังช่วยให้นักเรียนมีความสุข และสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้อย่าง

รวดเร็ว กล่าวได้ว่าความสามารถในการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและความพึงพอใจในชีวิตของนักเรียน ดังนั้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตของทุกคน (Areekul, 2020) การเรียนรู้ในปัจจุบันมีความสำคัญอย่างยิ่งด้วยสังคมและเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ด้วยการพัฒนาทักษะและความรู้ใหม่เพื่อให้อาจมีความสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในยุคปัจจุบัน (Tryhub, 2023) และเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความมั่นคงและความสำเร็จในชีวิตทั้งด้านอาชีพและส่วนตัวอีกด้วย มีนักการศึกษาจำนวนมากทั้งในประเทศและต่างประเทศได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้หลากหลายว่า มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในทุกช่วงวัยตั้งแต่เกิดจนตาย เพราะการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและจำเป็นต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (Kositwanich, 2017) ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในที่เกิดจากพัฒนาการของตนเองตามช่วงวัยหรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอก การเรียนรู้ตลอดชีวิตก็ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาตนเอง เพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จในชีวิตอย่างยั่งยืน

ขณะที่ UNESCO ในฐานะองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและพัฒนาแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในระดับประเทศและระดับสากล ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ที่ส่งผลต่อนักเรียนและสังคมในหลายมิติ เช่น การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญ ในยุคที่เทคโนโลยีและสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะและความรู้ยังเป็นอีกด้านหนึ่งที่สำคัญ เพราะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะใหม่ ๆ และเพิ่มพูนความรู้ที่จำเป็นสำหรับการทำงานและการดำรงชีวิตในสังคม การสร้างโอกาสในการทำงานก็เป็นผลลัพธ์ที่สำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์และมุมมองที่หลากหลาย พร้อมทั้งเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองทำให้นักเรียนมีความกล้าที่จะเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ อีกทั้งการสร้างความสัมพันธ์ในสังคมก็เป็นอีกหนึ่งประโยชน์ การเรียนรู้ตลอดชีวิตยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พบปะและสร้างความสัมพันธ์กับคนใหม่ ๆ สร้างเครือข่ายทางสังคมและการทำงานร่วมกัน (Delors, 1996) การเรียนรู้ตลอดชีวิตยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการทำให้นักเรียนเข้าใจถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งนำไปสู่การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและการทำงานร่วมกัน เพื่อเป้าหมายที่ดี ท้ายที่สุดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และการพัฒนาตนเองยังก่อให้เกิดความสุขและความพึงพอใจในชีวิต จากความรู้สึกรับคุณค่าและการเติบโตของตนเอง ด้วยเหตุนี้ การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนพัฒนาตนเองและมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของนักเรียนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง การเรียนรู้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ช่วงเวลาที่อยู่ในระบบการศึกษา

แต่เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดช่วงชีวิต การเรียนรู้เช่นนี้ช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในชีวิตที่เกิดขึ้นทั้งจากพัฒนาการภายในตัวเอง เช่น การเติบโตตามวัย หรือจากปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง การเรียนรู้ที่ต่อเนื่องจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเผชิญกับความท้าทายเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตยังเปิดโอกาสให้นักเรียนพัฒนาทักษะใหม่ ๆ และสร้างความรู้เพิ่มเติม ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำงาน ช่วยให้นักเรียนมีความยืดหยุ่นในการรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านอาชีพหรือการใช้ชีวิตในสังคม การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนี้จึงเป็นคุณลักษณะที่ช่วยสร้างโอกาสในการก้าวไปสู่ความสำเร็จ อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คุณลักษณะของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในยุคที่เทคโนโลยีและข้อมูลเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยนักเรียนต้องมีทักษะในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียนหรือสถาบันการศึกษาเท่านั้น แต่เกิดขึ้นได้ตลอดชีวิตจากแหล่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน (Office of the Education Council Secretariat, 2021) ด้วยการส่งเสริมคุณลักษณะของการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับนักเรียนเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์เรียนรู้ จากประสบการณ์จริงและนำทักษะเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พร้อมส่งเสริมให้นักเรียนมีอิสระในการค้นหาความรู้เพิ่มเติมตามความสนใจส่วนตัว รวมถึงการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองให้นักเรียน เห็นจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองทำให้สามารถปรับปรุงการเรียนรู้ให้ดีขึ้นได้ สุดท้ายความกระตือรือร้นในการค้นหาความรู้เป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงคุณลักษณะของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่คล้ายคลึงกัน เช่น Suksabai (2017) กล่าวว่า คุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการเรียนรู้ 2) แรงจูงใจในการเรียนรู้ 3) การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น 4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 5) ความใฝ่เรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Yusawas (2020) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มี 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านเจตคติต่อการเรียนรู้ 2) ด้านแรงจูงใจในการเรียนรู้ 3) ด้านความสามารถในการเรียนรู้ 4) ด้านทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และ 5) ด้านความสามารถในการสื่อสาร จะเห็นได้ว่าคุณลักษณะของการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการที่นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดตามนักการศึกษาได้อธิบายจะพบว่ามีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเจตคติในการเรียนรู้ (Attitude Towards Learning) เป็นการมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เห็นว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ท้าทาย สนุก และสามารถปรับตัวได้ รวมถึงการมีความต้องการพัฒนา

ตนเองอยู่เสมอ 2) ด้านแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Motivation for Learning) ซึ่งนักเรียนมีแรงบันดาลใจจากภายใน มีความอยากรู้อยากเห็น รับผิดชอบในการเรียนรู้ มีความทะเยอทะยาน และเชื่อมั่นในตนเอง สามารถกำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) ด้านความสามารถในการเรียนรู้ (Ability to Learn) ที่นักเรียนมีความสามารถในการค้นคว้าข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ รวมถึงการประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างหลากหลาย 4) ด้านความใฝ่เรียนใฝ่รู้ (Desire for Knowledge and Learning) เป็นการแสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ มีความตั้งใจ เพียรพยายาม รักการอ่าน และติดตามข้อมูลใหม่ ๆ อยู่เสมอเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และ 5) ด้านความสามารถในการเรียนรู้กับผู้อื่น (Ability to Learn with Others) ที่นักเรียนสามารถถ่ายทอดความคิดและความรู้ของตนเองอย่างชัดเจน ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ทั้งการฟัง การพูด และการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารอย่างมีเหตุผล

เป้าหมายของการศึกษาในระบบเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิตของนักเรียนโดยไม่จำกัดอยู่เพียงแคในระบบการศึกษาเท่านั้นแต่ครอบคลุมถึงการเรียนรู้และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกช่วงวัยช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยีและเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างสรรค์วิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อีกด้วย (UNESCO, 2015) ทำให้เห็นว่าเป้าหมายที่สำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือการสร้างนักเรียนที่สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในโลกยุคใหม่ให้สามารถดำรงชีวิตและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองและปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) การพัฒนาความรู้พื้นฐานและความสามารถในการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลและความรู้ใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การเรียนรู้เพื่อทำ (Learning to Do) การพัฒนาทักษะและความสามารถในการปฏิบัติงาน รวมถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการจัดการกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด 3) การเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) การพัฒนาความเข้าใจในความหลากหลายของวัฒนธรรมและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม โดยการเรียนรู้ที่จะจัดการกับความขัดแย้งและทำงานร่วมกันในโครงการต่าง ๆ และ 4) การเรียนรู้เพื่อเป็น (Learning to Be) การพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบส่วนตัว ความสามารถในการตัดสินใจ การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Delors, 1996) และพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคตและก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคง การวางเป้าหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และความสามารถในการดำเนินชีวิต ย่อมส่งผลให้นักเรียนมีความสุขในการดำรงชีวิตทุกวัน

ตลอดจนมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และเป็นนักเรียนที่มีคุณภาพของสังคม (Ronnasiri, 2018) นอกจากนี้ การวางเป้าหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิตยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาและเติบโตได้อย่างต่อเนื่องในทุกมิติของชีวิต พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถปรับตัวได้ดีในสถานการณ์ที่หลากหลาย อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ (Taranto & Buchanan, 2020) อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พร้อมส่งเสริมความสำเร็จและความสุขในทุกด้านของชีวิต

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า เป้าหมายของการศึกษาในระบบเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นความท้าทายในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนในทุกด้านให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข โดยเน้นการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ซึ่งความรู้และทักษะเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการเผชิญกับปัญหาและความท้าทายที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านการทำงาน การจัดการชีวิตส่วนตัว หรือการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม การเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่จำกัดช่วงอายุ แต่เป้าหมายหลักคือการแต่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้พัฒนาตนเองอย่างเท่าเทียม ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ การเรียนรู้นอกระบบ หรือการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา และทำให้นักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกใบนี้ได้อย่างต่อเนื่องและสมดุล

ความท้าทายในการบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ความท้าทายในการบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีหลายประเด็นที่ต้องพิจารณาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกยุคดิจิทัล สถานศึกษาต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักเรียนทุกช่วงวัย ทั้งในด้านการวางแผน การจัดการและการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในทุกช่วงวัย การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของนักเรียน การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการศึกษาและการสร้างพลเมืองที่มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการเผชิญกับความท้าทายที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน (Webb, Holford, Hodge, Milana, & Waller, 2019) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมทำให้ความรู้และทักษะที่เรามีอาจกลายเป็นล้าหลัง การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้เราปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พัฒนาทักษะใหม่เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงหรือทำให้เราเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ที่เราสนใจ (De Laat & Poquet, 2021) ฉะนั้นการบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเผชิญกับความท้าทายมากมายเนื่องจากการศึกษาในลักษณะนี้ต้องรองรับความหลากหลายทั้งในด้านนักเรียน เนื้อหาวิชา และวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เพียงแคในสถานศึกษาเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและสภาพแวดล้อมทางสังคม ด้วยการสร้างระบบการ

บริหารจัดการที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของนักเรียนที่หลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักการศึกษา Darling, Hyler, and Gardner (2017); Taranto and Buchanan (2020); Chaemsoi (2023); Chaowanchai (2024) สามารถสรุปการบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ดังนี้

1. การปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนรู้ เนื่องจากโลกในยุคดิจิทัลเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาทันสมัยและสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานและการใช้ชีวิตที่หลักสูตรควรเน้นการพัฒนาทักษะที่สำคัญเพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถเผชิญกับความท้าทายในอนาคตได้

2. การจัดการเรียนรู้บนความหลากหลายของนักเรียนที่มีความหลากหลายในระดับความรู้ ประสบการณ์ และเป้าหมายการเรียนรู้ ซึ่งต้องการวิธีการสอนและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละกลุ่ม การปรับหลักสูตรและวิธีการสอนให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ เป็นความท้าทายที่สำคัญในการบริหารงานวิชาการ

3. การพัฒนาเทคโนโลยีให้มีความพร้อมในการสนับสนุนการเรียนรู้อย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพในปัจจุบันนั้นยังคงเป็นความท้าทาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความเข้าใจและความสามารถของครู จำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้สามารถนำเทคโนโลยีไปปรับใช้ในกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การพัฒนาทักษะครูให้เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน การบริหารงานวิชาการที่เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องการบุคลากรที่มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ผู้สอนจึงต้องมีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของนักเรียนเพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด

5. การประเมินผลและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจุบันการประเมินผลนักเรียนมุ่งเน้นคะแนนสอบมากเกินไป ดังนั้นระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องการการประเมินผลที่ครอบคลุมและหลากหลาย ทั้งในด้านทักษะ ความรู้ และความสามารถในการปรับตัว นักเรียนต้องได้รับการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการประเมินที่ครอบคลุมและหลากหลายตามสภาพจริงจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การจัดการกับความท้าทายเหล่านี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องอาศัยการวางแผนและพัฒนาหลักสูตรที่ตอบโจทย์ทุกวัย ด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และติดตามประเมินผลต่อเนื่อง เพื่อสร้างระบบการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและสังคมในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ได้กลายเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการปรับตัวในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่เพียงแต่เป็นความรับผิดชอบของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับบทบาทสำคัญของผู้บริหารในทุกๆระดับ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและกระตุ้นให้นักเรียนเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากรายงาน UNESCO ซึ่งให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่าการศึกษามีไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความรู้ แต่ยังเป็นพื้นฐานในการสร้างโอกาสและความรับผิดชอบในสังคม โดยเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในโลกปัจจุบัน (Delors, 1996) ทั้งในการพัฒนาภายในตัวนักเรียน เช่น การปรับวิธีคิดและทัศนคติ การสร้างแรงจูงใจภายในตนเอง และวางแผนการเรียนรู้ และการพัฒนาภายนอกตัวนักเรียน เช่น การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียน การสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ที่กระตุ้นการจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาดังกล่าวช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ (Piriyathanarak, 2020) ซึ่งจากการศึกษาตามความเห็นของนักการศึกษาและหน่วยงานการศึกษา Office of the Education Council Secretariat (2017); Komalasari et al. (2020); Chaemsoi (2023); Maiya and Aithal (2023); Chaowanchai (2024) พบประเด็นในการดำเนินการตามบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสรุปบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ดังนี้

1. การวางแผนและพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนในทุกช่วงวัย ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ในการออกแบบหลักสูตรที่สามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาได้ตามสภาพแวดล้อมและความต้องการที่หลากหลายในยุคปัจจุบัน การให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรที่ยืดหยุ่นช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงาน การเรียนรู้จากเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลที่ไม่เป็นทางการ

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น การจัดหาทรัพยากรการศึกษา การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ และการสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ นอกจากนี้ ผู้บริหารยังต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้และสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสในการพัฒนาตนเอง

3. การพัฒนาทักษะและความรู้ของครู ด้วยการจัดฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของครู เพื่อให้สามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพและการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับครูเป็นการสร้างแรงกระตุ้นให้ครูมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

4. การติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถตรวจสอบและปรับปรุงรูปแบบในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินผลช่วยให้ผู้บริหารวัดผลความสำเร็จของการดำเนินงานและชี้ให้เห็นถึงส่วนที่ต้องปรับปรุงเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังช่วยให้สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและนโยบายให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้ดีขึ้น

5. การสร้างความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรต่าง ๆ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่สามารถทำได้เพียงลำพังภายในองค์กรการศึกษา ผู้บริหารต้องสร้างความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่หลากหลาย การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์จะช่วยให้การเรียนรู้มีความหลากหลาย ต่อเนื่อง และยั่งยืน

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการวางแผนและพัฒนาหลักสูตรให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและต่อเนื่อง ดำเนินการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ บริหารจัดการบุคลากรในองค์กรให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมจัดการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้แน่ใจว่าระบบการศึกษาที่จัดทำขึ้นนั้นตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างแท้จริง และสุดท้ายต้องสร้างความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรภายนอกในการช่วยเสริมสร้างระบบการศึกษาให้เข้มแข็งและสามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการบริหารงานวิชาการนั้นยังถือเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนให้การดำเนินงานของผู้บริหารประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน

การบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสังคมที่เต็มไปด้วยบุคคลที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การเป็นพลเมืองที่มีความรู้ความสามารถนี้ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น (OECD, 2019) ดังนั้นการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพจะมีส่วนสำคัญในการสร้างโอกาสและเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน Chaemsoi (2023); Chaowanachai (2024) แต่ละองค์ประกอบสำคัญของการบริหารงานวิชาการสามารถสรุปกระบวนการได้ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) การพัฒนาหลักสูตรไม่เพียงแต่ต้องครอบคลุมเนื้อหาทางวิชาการที่สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางเท่านั้น แต่ยังต้องออกแบบเพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนในบริบทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับความรู้ ความสนใจ หรือสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ หลักสูตรต้องยืดหยุ่นและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ของ

ตนเอง รวมถึงสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานได้จริง นอกจากนี้หลักสูตรควรสะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้และทักษะที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ (Learning Management) การจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น คือการปรับกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน ซึ่งอาจรวมถึงการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัล การเรียนรู้นอกห้องเรียน และการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์ นอกจากนี้การคัดเลือกหนังสือเรียนและสื่อการเรียนรู้ควรสอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือการเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา และพัฒนาทักษะชีวิตพร้อมการพัฒนาและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ โดยการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการเรียนรู้ไม่เพียงแต่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังช่วยเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ทุกที่ทุกเวลา และในทุกช่วงอายุ

3. ด้านการประเมินผล (Assessment) การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพควรมุ่งเน้นที่การวัดทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา การทำงานร่วมกัน และทักษะทางเทคโนโลยี ซึ่งจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน ไม่เพียงแค่วัดผลความเข้าใจทางวิชาการเท่านั้น แต่ควรพิจารณาความสามารถในการปรับตัวและการใช้ความรู้ในชีวิตจริง การประเมินผลต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับที่มีคุณค่าแก่นักเรียน เพื่อให้พวกเขาสามารถปรับปรุงและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การบริหารงานวิชาการที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนานักเรียนที่มีความรู้ ความสามารถ และความยืดหยุ่นในการปรับตัว การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาความรู้ของนักเรียนแต่ละคนเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนานักเรียนในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาด้วย

บทสรุป

การบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน เพื่อให้สามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ระบบนี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะการศึกษาในห้องเรียนหรือในช่วงอายุใดอายุหนึ่ง แต่เป็นกระบวนการที่มุ่งให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้จากประสบการณ์และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ตลอดชีวิต องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของการบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาแบบนี้คือ การพัฒนาหลักสูตร ซึ่งครอบคลุมถึงการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น โดยต้องตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียน และมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาหลักสูตรยังควรคำนึงถึงความสามารถในการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ

และเทคโนโลยี เพื่อเตรียมนักเรียนให้พร้อมต่อการเผชิญหน้ากับความท้าทายใหม่ ๆ นอกจากการพัฒนาหลักสูตรแล้ว การจัดการเรียนรู้ก็เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่สำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องเน้นกระบวนการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยนักเรียนต้องได้รับการสนับสนุนในการเข้าถึง แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมถึงการใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน การคัดเลือกหนังสือ และการสร้างกิจกรรมพัฒนานักเรียนต่าง ๆ ล้วนมี บทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้นักเรียนกลายเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และการประเมินผลก็เป็นอีกองค์ประกอบ ที่สำคัญในการบริหารงานวิชาการ การกำหนดเกณฑ์การประเมินผลที่เหมาะสมจะช่วยให้การวัดความก้าวหน้า ของนักเรียน และช่วยให้นักเรียนสามารถประเมินตนเองเพื่อปรับปรุงและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนเอง ต่อไป ซึ่งถือเป็นหัวใจของการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำเป็นต้องคำนึงถึงคุณลักษณะ ที่สำคัญของนักเรียนที่พัฒนาตนเองตลอดชีวิตด้วย ซึ่งประกอบด้วยเจตคติในการเรียนรู้ที่นักเรียนแสดงให้เห็น คุณค่าและสนุกกับการเรียนรู้อย่างแท้จริง แรงจูงใจในการเรียนรู้ซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้นให้นักเรียนมีความอยากรู้ อยากรู้อะไรและมุ่งมั่นพัฒนาตนเอง ความสามารถในการเรียนรู้ที่นักเรียนจะต้องใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อศึกษา คิดวิเคราะห์ และประยุกต์ใช้ความรู้ได้ด้วยตนเอง ความใฝ่เรียนใฝ่รู้ที่นักเรียนแสดงถึงความกระตือรือร้น ในการแสวงหาความรู้และรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต และความสามารถในการเรียนรู้กับผู้อื่นที่ช่วยให้นักเรียน สามารถสื่อสารและแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นสิ่งสำคัญในการบริหารงานวิชาการของระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น ไม่เพียงแต่ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเท่านั้น แต่ยังคงส่งเสริมคุณลักษณะของ นักเรียนที่พร้อมจะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในทุกช่วงชีวิต เพื่อให้สามารถเผชิญหน้ากับความท้าทายใหม่ ๆ ในอนาคตได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- Areekul, C. (2020). *Education and lifelong learning: Concepts principles and key issues*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Chaemsoi, S. (2023). *Academic administration responsive to changes in the era of disruption* (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Chaowanchai, S. (2024). *Academic administration in educational institutions for student quality development*. Bangkok: Kanpim Dot Com. [in Thai]
- Chimnoi, W. (2019). *Academic management strategies of private primary schools based on the concept of quality citizenship characteristics in the 21st century* (Doctoral dissertation). Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]
- Darling, H. L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). *Effective teacher professional development*. Palo Alto, CA: Learning Policy Institute.

- De Laat, M., & Poquet, O. (2021). Developing capabilities: Lifelong learning in the age of AI. *British Journal of Educational Technology*, 52(4), 1695-1708.
- Delors, J. (1996). *Learning: The treasure within*. Paris: UNESCO.
- Dilokthanasan, S. (2019). *Strategic management* (3rd ed.). Bangkok: Samlada. [in Thai]
- Equitable Education Fund. (2024). *Direction for developing basic life skills for a sustainable future*. Retrieved from <https://www.eef.or.th/publication-asat/> [in Thai]
- Hasani, A., & Wannapairo, S. (2024). The new role of transforming to be a learning organization in the digital age. *Hatyai Academic Journal*, 22(3), 556-570. [in Thai]
- Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2024). *Press conference on the results of the PISA 2022 assessment*. Retrieved from <https://pisathailand.ipst.ac.th/news-21/> [in Thai]
- Kaewkoed, M. (2019). *Strategies for academic administration in secondary schools based on the concept of digital citizenship* (Doctoral dissertation). Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]
- Komalasari, K., Arafat, Y., & Mulyadi, M. (2020). Principal's management competencies in improving the quality of education. *Journal of Social Work and Science Education*, 1(2), 181-193.
- Kositwanich, A. (2017). *Community management model based on the strong community approach and sustainable development for lifelong learning* (Doctoral dissertation). Srinakharinwirot University, Bangkok. [in Thai]
- Maiya, A. K., & Aithal, P. S. (2023). A review-based research topic identification on how to improve the quality services of higher education institutions in academic, administrative, and research areas. *International Journal of Management, Technology, and Social Sciences*, 8(3), 103-153.
- Ministry of Digital Economy and Society. (2023). *Annual report 2023*. Retrieved from <https://www.mdes.go.th/ebook/detail/7765-รายงานประจำปี-2566> [in Thai]
- Ministry of Education. (2007). *Decentralization of management authority and educational administration to committees, educational service area offices, and educational institutions according to the ministerial regulation on criteria and procedures for decentralization of management authority and educational administration B.E. 2550*. Bangkok: Cooperative Printing House of the Agricultural Cooperative of Thailand. [in Thai]
- Ministry of Education. (2013). *Manual for school management in the project for development of corporate-style management*. Bangkok: Cooperative Printing House of Thailand. [in Thai]
- OECD. (2019). *The future of education and skills: Education 2030*. Retrieved from <https://www.oecd.org/en/about/projects/future-of-education-and-skills-2030.html>

- Office of the Education Council Secretariat. (2017). *National education plan B.E. 2560-2579*. Bangkok: Prikwarn Graphic.
- Office of the Education Council Secretariat. (2020). *National education law, ministry of education administration regulations, and the law on teacher and educational personnel regulations*. Bangkok: Eleven Star Intertrade. [in Thai]
- Office of the Education Council Secretariat. (2021). *Monitoring and evaluation of lifelong learning management in Thailand*. Bangkok: Prikwarn Graphic. [in Thai]
- Piriyathanarak, S. (2020). *A Process-oriented model for fostering lifelong learning individuals: A case study of Thai traditional medicine wisdom teachers* (Doctoral dissertation). Chulalongkorn University, Bangkok [in Thai]
- Ronnasiri, S. (2018). *The development of lifelong learning indicators for Thai citizens through community participation* (Doctoral dissertation). Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]
- Siriprom, A. (2020). *Strategies for academic administration in schools based on learner competency concepts to meet the essential needs of the eastern economic corridor* (Doctoral dissertation). Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]
- Suksabai, J. (2017). *Study of causal factors and developmental guidelines for lifelong learning characteristics of students in grades 4-6 at demonstration schools under the office of the higher education commission* (Doctoral dissertation). Srinakharinwirot University, Bangkok. [in Thai]
- Taranto, D., & Buchanan, M. T. (2020). Sustaining lifelong learning: A self-regulated learning (SRL) approach. *Discourse and Communication for Sustainable Education*, 11(1), 5-15.
- Thapparangsee, W. (2020). *The scenario of science camp model towards lifelong learning in the digital age* (Doctoral dissertation). Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]
- Tryhub, O. (2023). *The concept of lifelong learning: The european dimension*. Retrieved from <https://doi.org/10.36074/logos-22.12.2023.080>
- UNESCO. (2015). *Rethinking education: Towards a global common good*. Paris: UNESCO.
- UNESCO. (2023). *UNESCO education report advises appropriate use of technology in schools*. Retrieved from <https://news.un.org/en/story/2023/07/1139122>
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. Retrieved from <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf?ref>
- Webb, S., Holford, J., Hodge, S., Milana, M., & Waller, R. (2019). Conceptualising lifelong learning for sustainable development and education 2030. *International Journal of Lifelong Education*, 38(3), 237-240.

World Population Review. (2025). *Average school day length by country 2024*. Retrieved from <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/average-school-day-length-by-country>

Yusawas, K. (2020). *Guidelines for promoting lifelong learning for primary school students* (Doctoral dissertation). Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]

พหุวัฒนธรรมในชายแดนภาคใต้ตอนล่าง: บริบท ประวัติศาสตร์ และแนวทางการจัดการ
เพื่อความยั่งยืน

Multiculturalism in the Lower Southern Border Region: Context, History, and
Sustainable Management Approaches

นิรัน ดะแซ^{1*}, จิรศักดิ์ สุรงค์พิพรธน์¹, และ ละมุล รอดขวัญ¹
Nirun Dasae^{1*}, Jirassak Surungkipirat¹, and Lamun Rodkwan¹

Received: 9 October 2024

Revised: 23 March 2025

Accepted: 25 March 2025

Abstract

The southern border region of Thailand is characterized by a high degree of ethnic and religious diversity, shaped by historical and geographical factors that have facilitated continuous cultural exchange. Differences in social systems, lifestyles, and economic structures have contributed to ongoing challenges in intercommunal coexistence, as well as to a sense of alienation stemming from state policies that emphasize centralized governance without adequately reflecting the needs of all population groups.

This article analyzes the unique characteristics of multiculturalism in Thailand's southern border provinces through several dimensions: a review of existing research and peace studies in the region; an examination of the historical and geographical foundations of multiculturalism; an exploration of the challenges associated with cultural diversity in the area; and the identification of strategies for managing and fostering multicultural understanding. The study emphasizes that encouraging active community participation in cultural activities that reflect the identities of diverse groups can help reduce misunderstandings and build stronger intercommunal relationships. Promoting learning about cultural differences through both formal education and community-based initiatives is essential for cultivating values of peaceful coexistence. Furthermore, the development of

¹ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹ College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

* ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: nirun.das@rmutr.ac.th)

collaborative networks among government agencies, educational institutions, and local communities is identified as a key strategy for enhancing social harmony, mitigating conflict, and advancing sustainable development in Thailand's southern border region.

Keywords: *Multiculturalism, Southern Border, Management Approaches*

บทคัดย่อ

พื้นที่ชายแดนภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทยมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และศาสนา ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ความแตกต่างของระบบสังคม วิถีชีวิตและเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการอยู่ร่วมกัน รวมถึงความรู้สึกแปลกแยกจากนโยบายของรัฐที่มุ่งรวมศูนย์อำนาจและไม่ได้สะท้อนความต้องการของประชาชนทุกกลุ่ม

บทความนี้วิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของพหุวัฒนธรรมในชายแดนภาคใต้ ในประเด็นปริทัศน์ภูมิทัศน์งานวิจัยและการศึกษาสันติภาพชายแดนใต้ ลักษณะเฉพาะของพหุวัฒนธรรมในชายแดนใต้ ปัจจัยทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ที่ส่งผลต่อพหุวัฒนธรรม ความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนใต้ การจัดการพหุวัฒนธรรมและการส่งเสริมความเข้าใจในพื้นที่ชายแดนใต้ และแนวทางการส่งเสริมพหุวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในชายแดนใต้ โดยพบว่าการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มจะช่วยลดความเข้าใจผิดและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชน การสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่แตกต่างผ่านระบบการศึกษาในโรงเรียนและชุมชนจะช่วยปลูกฝังแนวคิดเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ สถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่นเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างความสมานฉันท์ ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมการพัฒนาอย่างมั่นคงในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ตอนล่าง

คำสำคัญ: *พหุวัฒนธรรม, ชายแดนใต้, แนวทางการจัดการ*

บทนำ

ดินแดนชายแดนใต้ของประเทศไทย คือ พื้นที่ที่ลุ่มหายใจแห่งประวัติศาสตร์ยังคงลอยในทอของวัฒนธรรมอันหลากหลาย ที่นี่เป็นที่รวมของสีสันแห่งชีวิตและเสียงสะท้อนของมรดกอันทรงคุณค่าที่ได้รับ การสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ศาสนาและวิถีชีวิตที่ถักทออยู่ด้วยกันอย่างแนบแน่น ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงอดีตอันรุ่งเรืองแต่ยังเป็นบทเพลงที่ขับขานถึงความเป็นหนึ่งเดียวกันภายใต้ความแตกต่างอย่างงดงามและซับซ้อน พื้นที่ชายแดนใต้ของประเทศไทยซึ่งประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และบางส่วนของจังหวัดสงขลาเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมสูงที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศ ความเป็นมาของพหุวัฒนธรรมในพื้นที่นี้มีความซับซ้อนและลึกซึ้งที่เกิดจากการผสมผสานของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน รวมถึงการปฏิสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องยาวนานระหว่างกลุ่มเหล่านี้

ประวัติศาสตร์ของพื้นที่ชายแดนได้สามารถย้อนกลับไปได้ถึงยุคก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อพื้นที่นี้เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรเก่าแก่หลายแห่ง เช่น อาณาจักรลังกาสุกะและอาณาจักรศรีวิชัยซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการค้าและวัฒนธรรมที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การที่พื้นที่ชายแดนได้ตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าเชื่อมโยงระหว่างโลกตะวันตกและตะวันออกทำให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ศาสนาและแนวคิดต่าง ๆ จากหลายพื้นที่ ตั้งแต่วัฒนธรรมอินเดีย จีน อาหรับไปจนถึงอิทธิพลจากชาติตะวันตกในยุคล่าอาณานิคม การเข้ามาของชาติตะวันตกและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในภูมิภาคได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่สำคัญอีกครั้งหนึ่ง พื้นที่ชายแดนได้กลายเป็นสนามแห่งความขัดแย้งทางการเมืองและศาสนาที่มีความซับซ้อน การรวมกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมและศาสนาภายใต้การปกครองของรัฐชาติสมัยใหม่ทำให้เกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมและความขัดแย้งที่ยังคงอยู่จนถึงทุกวันนี้ พหุวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนได้ของประเทศไทยจึงเป็นผลมาจากประวัติศาสตร์ที่ยาวนานและซับซ้อนซึ่งเกิดจากการผสมผสานของกลุ่มชาติพันธุ์ ศาสนาและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ความเข้าใจในประวัติศาสตร์นี้เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนได้ในปัจจุบัน (Yahprung, 2022)

จากรายละเอียดและความสำคัญดังที่กล่าวมาเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมของชายแดนได้จึงนำมาสู่การนำเสนอบทความในหัวข้อ ปรัชญาภูมิทัศน์งานวิจัยและการศึกษาสันติภาพชายแดนได้ ลักษณะเฉพาะของพหุวัฒนธรรมในชายแดนได้ ปัจจัยทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ที่ส่งผลต่อพหุวัฒนธรรม ความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนได้ การจัดการพหุวัฒนธรรมและการส่งเสริมความเข้าใจในพื้นที่ชายแดนได้ และแนวทางการส่งเสริมพหุวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในชายแดนได้

ปรัชญาภูมิทัศน์งานวิจัยและการศึกษาสันติภาพชายแดนได้

Narkurairattana and Sa-U (2022) ได้วิเคราะห์บทบาทของตัวแสดงนานาชาติในกระบวนการสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเน้นบทบาทของ “ฝ่ายที่สาม” ในการเจรจาสันติภาพที่เริ่มต้นอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2556 ตัวแสดงนานาชาติมีบทบาทสำคัญ เช่น การติดตามสถานการณ์ การสนับสนุนทางวิชาการและทุนพัฒนา การอำนวยความสะดวกในการเจรจา และการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ประเทศมาเลเซียเป็นฝ่ายที่สามซึ่งเป็นหลักในการพูดคุย แต่เผชิญข้อท้าทายด้านความไว้วางใจจากคู่ขัดแย้งและเสถียรภาพทางการเมืองของตนเอง โดยงานวิจัยเสนอแนะให้รัฐบาลไทยเปิดโอกาสให้ผู้มีบทบาทจากนานาชาติเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นและส่งเสริมภาคประชาสังคมกับคนในท้องถิ่นให้เป็นหุ้นส่วนในกระบวนการสันติภาพ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนของการพูดคุย เช่นเดียวกับ Maluleem (2021) ที่ศึกษากระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นแนวทางสันติวิธีที่รัฐบาลไทยใช้จัดการความขัดแย้งในพื้นที่โดยมีรากฐานจากประวัติศาสตร์อัตลักษณ์ทางสังคม วัฒนธรรม และความเป็นธรรม อย่างไรก็ตาม กระบวนการนี้ยังเผชิญข้อจำกัดสำคัญ ได้แก่ การขาดความไว้วางใจระหว่างคู่ขัดแย้ง ความไม่เป็นเอกภาพ

ของภาครัฐ ขาดเวทีหารือเชิงลึกและปัญหาการกำหนดคู่เจรจาที่ได้รับการยอมรับซึ่งเป็นอุปสรรคต่อความคืบหน้าของการเจรจาสันติภาพ งานวิจัยชี้ให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหาต้องอาศัยแนวทางทางการเมืองที่ยืดหยุ่น สันติวิธีและเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างทุกฝ่าย

Waba (2018) ได้วิเคราะห์ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงแห่งชาติในการบริหารจัดการพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าปัญหาความมั่นคงของไทยมีความซับซ้อนจากทั้งภัยคุกคามรูปแบบเก่าและใหม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและประเทศโดยรวม สภาความมั่นคงแห่งชาติกำหนดยุทธศาสตร์เสริมสร้างความมั่นคงผ่านการพัฒนาสวัสดิการสังคม เสริมศักยภาพผู้ขาดโอกาส และส่งเสริมพื้นที่สร้างสรรค์และสันติภาพในชายแดนใต้ โดยเปิดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างการมีส่วนร่วมในการลดความขัดแย้ง ฟื้นฟูความเป็นธรรมและตัดวงจรความรุนแรง รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้เห็นต่างจากรัฐเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหาผ่านสันติวิธี ในขณะที่ Tavorn (2023) มุ่งวิเคราะห์ข้อเสนอจากงานวิจัยเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้และนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหา โดยอ้างอิงข้อมูลจากงานวิจัยและบทความวิจัยระหว่างปี พ.ศ. 2550 - 2565 จำนวน 12 เรื่อง ผลการศึกษาระบุ 6 แนวทางสำคัญในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ ได้แก่ (1) การกระจายอำนาจ (2) การปกครองตนเอง (3) การจัดการตนเอง (4) การปกครองท้องถิ่น (5) การทำงานแบบบูรณาการของหน่วยงานในพื้นที่ และ (6) การสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม งานวิจัยเสนอว่ารัฐบาลควรนำข้อเสนอเหล่านี้ไปใช้ โดยเฉพาะการจัดการตนเองและการปกครองระดับหมู่บ้านและชุมชนเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และเสริมสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ Tieojaroenkit (2020) ที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของนโยบายความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า แม้สันติวิธีจะถูกบรรจุในนโยบายความมั่นคงมานานกว่า 17 ปี แต่แนวทางปฏิบัติขึ้นอยู่กับรัฐบาลแต่ละยุค เจ้าหน้าที่รัฐมองว่าสันติวิธี คือ การไม่ใช้กำลังแต่ยังคงรักษาความมั่นคงของรัฐ ขณะที่ภาคประชาสังคมเน้นการไม่ใช้กำลังและไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน อุปสรรคสำคัญในการขับเคลื่อนสันติวิธี คือ โครงสร้างและวัฒนธรรมของรัฐที่ยังคงความรุนแรงเชิงระบบ ทำให้แนวทางสันติวิธีเผชิญข้อจำกัดในการปฏิบัติจริง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดชายแดนภาคใต้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของพหุวัฒนธรรมและแนวทางจัดการเพื่อความยั่งยืน โดย Narkurairattana and Sa-U (2022) เน้นบทบาทของตัวแสดงนานาชาติ โดยเฉพาะฝ่ายที่สามอย่างประเทศมาเลเซียในการอำนวยความสะดวกในการพูดคุยสันติภาพ ขณะที่ Maluleem (2021) ศึกษากระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขและพบว่า ความขัดแย้งในพื้นที่ยังคงเผชิญข้อจำกัดด้านความไว้วางใจและขาดเวทีหารือเชิงลึก ส่วน Waba (2018) วิเคราะห์ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ โดยเสนอให้เน้นการพัฒนาสวัสดิการสังคม เสริมศักยภาพของผู้ขาดโอกาส และสร้างพื้นที่สันติภาพเพื่อเปิดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและลดวงจรความรุนแรง ด้าน Tavorn (2023) สังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับชายแดนใต้ โดยเน้นแนวทางการกระจายอำนาจ การปกครองตนเองและการสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน ขณะที่ Tieojaroenkit (2020) วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของนโยบายความมั่นคงและพบว่า สันติวิธีถูกบรรจุในนโยบายมานานกว่า 17 ปี แต่ยังคงเผชิญอุปสรรคจาก

โครงสร้างและวัฒนธรรมของรัฐที่คงความรุนแรงเชิงระบบ จากข้อค้นพบเหล่านี้สามารถกำหนดแนวทางการจัดการปัญหาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเน้นบริบททางประวัติศาสตร์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและยุทธศาสตร์ความมั่นคงที่เชื่อมโยงกับการกระจายอำนาจ การพัฒนาสวัสดิการสังคม และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาสังคมและกลุ่มผู้เห็นต่างเพื่อสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งประเด็นเหล่านี้สามารถนำไปขยายความเพิ่มเติมในบทความวิชาการ “พหุวัฒนธรรมในชายแดนภาคใต้ตอนล่าง: บริบทประวัติศาสตร์ และแนวทางการจัดการเพื่อความยั่งยืน” โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยทางประวัติศาสตร์ที่ส่งผลต่อโครงสร้างสังคมของพื้นที่ กระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพในอดีตและปัจจุบัน รวมถึงการพัฒนาแนวทางที่สามารถนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติของประชากรที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม พร้อมเสนอแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้จริงเพื่อสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนภาคใต้แบบยั่งยืน

ลักษณะเฉพาะของพหุวัฒนธรรมในชายแดนใต้

อัตลักษณ์ (Identity) หมายถึง สิ่งที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลในระดับร่วมของกลุ่มซึ่งแสดงออกถึงความเหมือนกันในสังคม เช่น เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรมเพื่อบ่งบอกให้รู้ว่าเราเป็นใคร แตกต่างหรือเหมือนกับสังคมอื่น ๆ อย่างไร เช่นเดียวกับ อัตลักษณ์ชุมชน หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคล ชุมชนหรือสังคมที่มีเหมือนกัน รวมถึงลักษณะสำคัญที่บ่งชี้ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น วิถีชุมชนหรือสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มคน สังคม ชุมชนนั้น ๆ (Phunwoon, 2018) อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) เป็นวัฒนธรรมของชุมชนที่มีความโดดเด่นและมีลักษณะเฉพาะตัวที่ถ่ายทอดมาจากรากเหง้าหรือวัฒนธรรม สามารถพิจารณาจากองค์ประกอบทางวัฒนธรรม การรับรู้ องค์ประกอบทางจิตภาพของผู้อยู่อาศัยและผู้เข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่รวมถึงการประเมินคุณค่าและความสำคัญของชุมชนที่ยังคงอยู่ (Chimpalee, 2022) ในขณะที่ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity) เป็นการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมและวิถีชีวิตซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสังคมที่เปิดกว้างและยั่งยืน ความหลากหลายนี้ช่วยส่งเสริมความเข้าใจและความเคารพซึ่งกันและกัน ลดความขัดแย้งและส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคมในหลายด้าน เช่น การกระตุ้นนวัตกรรมผ่านการแลกเปลี่ยนแนวคิดจากวัฒนธรรมที่แตกต่าง การเพิ่มศักยภาพทางธุรกิจด้วยการขยายตลาดไปยังกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายรวมถึงการอนุรักษ์และส่งเสริมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มให้คงอยู่ (Jantawongsri, Chaowarakul, Bunyasut, & Benchamapronchai, 2023) แม้ว่าโลกาภิวัตน์จะทำให้วัฒนธรรมบางอย่างถูกกลืนไปก็ตาม นอกจากนี้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมยังมีบทบาทสำคัญในยุคปัจจุบันที่การทำงานและการสื่อสารระหว่างประเทศเป็นเรื่องจำเป็น เพราะช่วยให้ผู้คนสามารถปรับตัวและทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรวมแล้วความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นรากฐานที่ช่วยให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติและสร้างโอกาสใหม่ ๆ ในระดับโลก

แนวคิดพหุวัฒนธรรมเป็นแนวคิดหลังสมัยใหม่ (Postmodern) ที่แพร่กระจายไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกในปัจจุบัน จุดกำเนิดของแนวคิดนี้น่าจะอยู่ที่อเมริกาเหนือ ในประเทศแคนาดาและสหรัฐอเมริกา ในช่วงต้นของทศวรรษที่ 1970 ข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกมายังตะวันตกและยุโรปตะวันออก แล้วจึงข้ามมหาสมุทรแปซิฟิกมายังประเทศออสเตรเลียและอินเดีย แนวคิดหลังสมัยใหม่เน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรมและไม่มองว่าสังคมสามารถผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ เพราะในความจริงนั้นไม่มีสังคมใดที่สร้างขึ้นมาจากคนกลุ่มเดียวหรือมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตั้งแต่ต้น หากแต่ถ้ามีความหลากหลายแต่เริ่มมีสังคมหรืออยู่ร่วมกันแล้ว (Phukhothin, Pratoomkaew, Saichart, & Intawee, 2022) อย่างไรก็ตาม สังคมพหุวัฒนธรรมเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อให้สมาชิกในสังคมสามารถเรียนรู้และปรับตัวให้อยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืนในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทั้งในด้านชาติพันธุ์ ศาสนาและวัฒนธรรม ให้การยอมรับความแตกต่างบนพื้นฐานของเสรีภาพและความเคารพซึ่งกันและกัน ส่งผลให้แนวคิดพหุวัฒนธรรมได้รับความสนใจมากขึ้นในระดับสากล และสามารถพบเห็นได้ในหลากหลายองค์กรและสถาบันทางสังคม ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรม ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างประชากรจากต่างถิ่นรวมถึงการอพยพและการโยกย้ายถิ่นฐานอย่างถาวรซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้เกี่ยวกับภาษา วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของกันและกันภายใต้กรอบของกฎหมายและระเบียบปฏิบัติใหม่ อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้ย้ายถิ่นจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่แต่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ทางภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อและศาสนาดั้งเดิมของตนเองไว้ แนวคิดสังคมพหุวัฒนธรรมจึงเป็นการสร้างสมดุลระหว่างการบูรณาการเข้ากับสังคมใหม่และการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสังคมที่มีความสมานฉันท์ยั่งยืน และเปิดกว้างต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Thitadhammo, Pangthrap, & Kamol, 2019)

พื้นที่ชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นและซับซ้อน พหุวัฒนธรรมในพื้นที่นี้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์แต่ยังเป็นผลมาจากประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ทางสังคมที่หลากหลาย ลักษณะเฉพาะของพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนใต้ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการซึ่งรวมถึงการปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย การจัดการความแตกต่างทางศาสนาและความหลากหลายทางภาษาและวิถีชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกัน (Kiatnarumol & Pangkesorn, 2023) ความหลากหลายนี้ส่งผลให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมที่หลากหลายซึ่งมีลักษณะเด่นในหลายด้าน เช่น การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและการผสมผสานระหว่างประเพณีและวิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มเป็นหนึ่งในลักษณะเฉพาะที่สำคัญของพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนใต้ การแลกเปลี่ยนนี้เกิดขึ้นในหลายระดับ เช่น การทำงานร่วมกัน การค้าขาย และการแต่งงานระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน การแลกเปลี่ยนนี้ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ การมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมช่วยให้เกิดการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้วิธีการและประเพณีที่หลากหลาย (Piyasiripon, 2018)

การผสมผสานระหว่างประเพณีและวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันสร้างความเป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่ชายแดนใต้ ตัวอย่างเช่น การจัดงานเทศกาลที่มีการร่วมกันของประเพณีจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น เทศกาลฮารีรายอของชาวมลายูที่มีการร่วมฉลองกับเทศกาลสงกรานต์ของชาวไทยพุทธ การผสมผสานนี้เป็นการแสดงถึงความสามารถในการสร้างความร่วมมือและการยอมรับความแตกต่าง อย่างไรก็ตามพื้นที่ชายแดนใต้เป็นที่ตั้งของศาสนาหลักสองศาสนา คือ ศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ ความแตกต่างทางศาสนาเป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญของพหุวัฒนธรรมในพื้นที่นี้ (Phuwaborirak, 2021) ดังนั้นการจัดการความแตกต่างทางศาสนาจึงมีความสำคัญในการสร้างความสงบสุขและความร่วมมือในสังคม ทั้งนี้เพราะศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสงบสุขในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยเฉพาะในบริบทของศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธที่มีการปฏิบัติอย่างเข้มงวด การส่งเสริมการศึกษาและการสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างศาสนาจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งการสร้างพื้นที่สำหรับการสนทนาและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นับถือศาสนาที่แตกต่างกันจะสามารถช่วยลดความตึงเครียดและส่งเสริมความเข้าใจ (Rangubtook & Chaimusik, 2024)

การส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เป็นวิธีหนึ่งในการสร้างความร่วมมือและความเข้าใจ เช่น การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างมัสยิดและวัดซึ่งสามารถสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ด้วยบริบทที่มีความหลากหลายทางภาษาและวิถีชีวิตเป็นลักษณะเฉพาะที่เด่นชัดของพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยมีการใช้ภาษาและวิถีชีวิตที่หลากหลายในการดำเนินชีวิตประจำวัน กล่าวคือ ในพื้นที่ชายแดนใต้มีการใช้ภาษา เช่น ภาษาไทยมลายู ภาษาไทยกลาง และภาษาจีน การใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและการแสดงออกทางวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญ โดยภาษาที่แตกต่างกันเป็นเครื่องมือในการรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ (Tepsing, Laeheem, & Azizskun, 2021) กล่าวได้ว่า การเรียนรู้และการใช้ภาษาต่าง ๆ นับเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจและการสื่อสารมีประสิทธิภาพในสังคมที่หลากหลาย (Buranachat, 2015)

ปัจจัยทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ที่ส่งผลต่อพหุวัฒนธรรม

การศึกษาพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของไทยจำเป็นต้องพิจารณาทั้งปัจจัยทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่หล่อหลอมลักษณะเฉพาะของสังคมในภูมิภาคนี้ อย่างไรก็ตาม การศึกษาในประเด็นนี้ควรคำนึงถึงข้อจำกัดและแนวทางที่แตกต่างกันในบริบทอื่นที่มีโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจใกล้เคียง เช่น ชายแดนมลายูในมาเลเซียและอินโดนีเซียซึ่งมีรูปแบบการจัดการพหุวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์เชิงลึกในมิติเหล่านี้ช่วยให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการอยู่ร่วมกันของกลุ่มวัฒนธรรมที่หลากหลาย ตลอดจนแนวทางที่สามารถนำไปปรับใช้เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของไทย โดยปัจจัยทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ที่ส่งผลต่อพหุวัฒนธรรม มีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ รากฐานของพหุวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงในยุคสมัย

ชายแดนใต้ของไทยเคยเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรปัตตานีซึ่งเป็นรัฐมลายูมุสลิมที่มีบทบาทสำคัญในเครือข่ายการค้าภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมหาสมุทรอินเดียตั้งแต่ศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา อาณาจักรปัตตานีมีความรุ่งเรืองในฐานะศูนย์กลางการค้าทางทะเลเชื่อมโยงกับพ่อค้าจากอาหรับ อินเดีย เปอร์เซีย จีนและยุโรป การติดต่อค้าขายเหล่านี้ส่งผลให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมไม่เพียงแต่ในด้านสินค้าและเทคโนโลยีเท่านั้นแต่ยังส่งอิทธิพลถึงศาสนา ประเพณีและระบบกฎหมายของพื้นที่ การค้าระหว่างประเทศทำให้ภาษามลายูกลายเป็นภาษากลางในภูมิภาค (Ministry of Culture, 2019) เช่นเดียวกับที่ภาษาสวาฮีลีเกิดขึ้นจากการค้าระหว่างแอฟริกาตะวันออกกับอาหรับ อาณาจักรปัตตานียังได้รับอิทธิพลจากศาสนาอิสลามผ่านนักเดินทางและนักบวชจากตะวันออกกลางซึ่งส่งผลให้ศาสนาอิสลามฝังรากลึกในสังคมมาอย่างลึกซึ้งตามการผสมผสานกับวัฒนธรรมจีนผ่านเครือข่ายพ่อค้าชาวจีนโพ้นทะเลทำให้ชุมชนจีนฮากกาในพื้นที่ชายแดนใต้มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากชุมชนจีนในภาคกลางของไทย (Raksornsilp, 2023)

การศึกษาโครงสร้างทางสังคมของอาณาจักรปัตตานีในอดีตยังสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการปกครองที่คล้ายคลึงกับรัฐมลายูอื่น ๆ ซึ่งมีสุลต่านเป็นศูนย์กลางของอำนาจและเป็นผู้นำทางศาสนาระบบกฎหมายอิงตามหลักจารีตหรือคัมภีร์กฎหมายจารีตท้องถิ่น (Adat) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัวและเป็นรากฐานสำคัญของพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ อย่างไรก็ตามหลังจากการรวมอาณาจักรปัตตานีเข้าสู่รัฐไทยในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 มีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่สำคัญซึ่งส่งผลต่ออัตลักษณ์ของประชากรในพื้นที่ นโยบายของรัฐไทยในยุคสมัยใหม่มุ่งเน้นการรวมศูนย์อำนาจและการสร้างความเป็นเอกภาพทางวัฒนธรรมผ่านการใช้ภาษาไทยเป็นภาษาทางการ (Songsiri, 2016) เช่นเดียวกับนโยบายการกลืนกลายทางวัฒนธรรม (Cultural Assimilation) ทำให้ภาษาและวัฒนธรรมมลายูถูกลดบทบาทลงอย่างมาก เช่น การเปลี่ยนชื่อสถานที่และบุคคลจากภาษามลายูเป็นภาษาไทย การบังคับใช้หลักสูตรการศึกษาแบบไทย และการควบคุมการเรียนการสอนศาสนาอิสลาม ส่งผลให้ชาวมลายูมุสลิมจำนวนมากรู้สึกว่าคุณค่าของตนให้เปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของตน (Briphet, 2020) เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับรัฐมลายูในประเทศมาเลเซียจะพบว่า แนวทางการจัดการพหุวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เช่น กลันตันและตรังกานู ซึ่งมีความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมและศาสนากับจังหวัดปัตตานี แต่ได้รับเอกราชและสิทธิในการปกครองตนเองภายใต้กรอบของประเทศมาเลเซีย รวมถึงการที่ประเทศมาเลเซียมีนโยบาย Bumiputera ที่ให้สิทธิพิเศษแก่ชาวมลายูและศาสนาอิสลาม ทำให้ชาวมลายูในมาเลเซียสามารถดำรงอัตลักษณ์ของตนได้โดยไม่ถูกบังคับให้เปลี่ยนแปลง ในขณะที่ชายแดนใต้ของไทยเผชิญกับข้อจำกัดจากนโยบายของรัฐรวมศูนย์ที่ไม่สามารถสะท้อนถึงความหลากหลายของประชากรในพื้นที่ (Sopapol, 2022)

ศาสนาอิสลามเข้ามาในชายแดนใต้ของไทยตั้งแต่ศตวรรษที่ 13 ผ่านพ่อค้าชาวอาหรับและอินเดีย โดยเริ่มจากเมืองท่าในคาบสมุทรมลายูและแพร่กระจายเข้าสู่แผ่นดินใหญ่ ศาสนามีบทบาทสำคัญไม่เพียงแต่ในด้านความเชื่อทางศาสนาแต่ยังรวมถึงกฎหมาย การศึกษาและโครงสร้างทางสังคม ในอดีต อาณาจักรปัตตานีใช้หลักจารีตเป็นพื้นฐานของกฎหมายซึ่งครอบคลุมเรื่องการสมรส มรดกและข้อพิพาทในชุมชนมุสลิม

(Maluleem, 2021) อย่างไรก็ตามหลังจากที่อาณาจักรปัตตานีรวมเข้ากับประเทศไทย ระบบกฎหมายเปลี่ยนไปใช้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยที่มีรากฐานจากกฎหมายตะวันตกและพุทธศาสนา สิ่งนี้ก่อให้เกิดข้อขัดแย้งเชิงอัตลักษณ์เนื่องจากกฎหมายไทยไม่ได้อิงรับวิถีชีวิตของชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่อย่างเต็มที่ การศึกษาพบว่าบทบาทของอิหม่ามและนักการศาสนาในพื้นที่ที่ถูกลดทอนลงหลังจากที่รัฐไทยเข้ามาควบคุมการบริหารศาสนาอิสลามผ่านสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสิ่งนี้แตกต่างจากประเทศอินโดนีเซียซึ่งเป็นรัฐมุสลิมที่ให้สิทธิแก่ชุมชนท้องถิ่นในการบริหารศาสนาของตนอย่างเป็นอิสระ (Dissaman, 2023)

พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของไทยและเป็นพื้นฐานของโครงสร้างทางสังคมและการปกครองของรัฐไทยมาโดยตลอด ความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนากับชาวมลายูมุสลิมในชายแดนใต้มีทั้งความร่วมมือและความขัดแย้ง ในอดีตมีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างสองศาสนา เช่น การใช้ภาษามลายูในวัดพุทธเพื่อสื่อสารกับชุมชนมุสลิม อย่างไรก็ตามหลังจากที่รัฐไทยเข้ามาควบคุมพื้นที่ชายแดนใต้ พุทธศาสนาได้รับการสนับสนุนในฐานะศาสนาของรัฐซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกว่าอิสลามไม่ได้รับการยอมรับในฐานะส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ประจำชาติส่งผลให้เกิดกระแสความตึงเครียดระหว่างชุมชนพุทธและมุสลิม ในปัจจุบันมีความพยายามที่จะฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างสองศาสนาโดยการส่งเสริมโครงการเสวนาระหว่างศาสนาและการสนับสนุนการศึกษาข้ามศาสนาในโรงเรียน อย่างไรก็ตาม นโยบายของรัฐไทยยังคงมีลักษณะที่ให้ความสำคัญกับพุทธศาสนาเป็นหลัก ซึ่งอาจทำให้เกิดข้อจำกัดในการสร้างความเข้าใจร่วมกัน (Saengkool, 2021)

2. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ข้อได้เปรียบทางธรรมชาติและข้อจำกัดของพหุวัฒนธรรม

ชายแดนใต้ของประเทศไทยมีภูมิประเทศที่หลากหลาย ทั้งภูเขา ที่ราบลุ่ม และชายฝั่งทะเล ซึ่งมีผลต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและพหุวัฒนธรรม พื้นที่ชายฝั่งของปัตตานีและนราธิวาสเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของการค้าทางทะเลกับชาวจีน อาหรับ และอินเดียตั้งแต่อดีต ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมผ่านอาหาร ภาษา และประเพณี เมื่อเปรียบเทียบกับรัฐกัณฑ์ต้นของประเทศมาเลเซียซึ่งมีภูมิประเทศคล้ายกันและสามารถพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากแต่ประเทศไทยกลับไม่สามารถใช้ข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ของชายแดนใต้ในการพัฒนาเศรษฐกิจได้เท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาความมั่นคงและนโยบายของรัฐที่เน้นการควบคุมมากกว่าการพัฒนา (Saengkool, 2021)

ทรัพยากรธรรมชาติและการเคลื่อนย้ายแรงงาน โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติของชายแดนใต้ เช่น ป่าฝน และแหล่งประมง ทำให้เกิดการอพยพของแรงงานจากภูมิภาคอื่น ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมพหุวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามการเข้ามาของแรงงานจากส่วนกลางและภาคอื่นของไทยมักถูกมองว่าเป็นการครอบงำทางเศรษฐกิจโดยคนไทยพุทธ ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกในกลุ่มมลายูมุสลิม เปรียบเทียบกับประเทศอินโดนีเซียซึ่งมีโครงการ Transmigration ที่ใช้การเคลื่อนย้ายประชากรเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในหมู่เกาะต่าง ๆ ของประเทศ ในขณะที่ประเทศไทยไม่มีโครงการที่สามารถจัดการความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติและศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่ชายแดนใต้ (Sopapol, 2022)

จากปัจจัยทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ จึงกล่าวได้ว่าชายแดนใต้ของไทยมีลักษณะเป็นพหุวัฒนธรรมมาโดยตลอด อย่างไรก็ตามการจัดการพหุวัฒนธรรมของรัฐไทยยังคงมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจและไม่เปิดโอกาสให้กลุ่มชาติพันธุ์ท้องถิ่นมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศมาเลเซียที่ใช้แนวทางให้สิทธิพิเศษกับชาวมลายูและอินโดนีเซีย ซึ่งใช้การกระจายอำนาจให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ในหมู่เกาะต่าง ๆ ประเทศไทยยังขาดแนวทางการพัฒนาเชิงโครงสร้างที่สามารถลดความตึงเครียด และส่งเสริมความร่วมมือในพื้นที่ได้ ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่ชายแดนใต้ควรคำนึงถึงบทเรียนจากประเทศเพื่อนบ้านและปรับนโยบายให้เอื้อต่อพหุวัฒนธรรมในระดับโครงสร้าง เช่น การให้สิทธิด้านการศึกษาและเศรษฐกิจที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ท้องถิ่นมากขึ้น ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนมลายูมุสลิมในการกำหนดนโยบายท้องถิ่น

ความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนใต้

ความท้าทายในชายแดนใต้ของไทยเกิดจากความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรม โดยมีปัจจัยหลัก ได้แก่ ความขัดแย้งทางศาสนา การบูรณาการทางสังคมและเศรษฐกิจ ความไม่สงบ และการขาดการส่งเสริมความเข้าใจทางวัฒนธรรมผ่านการศึกษา (Maluleem, 2021) หนึ่งในความท้าทายหลักที่เกี่ยวข้องกับพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนใต้ คือ ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและศาสนา ชาวมลายูมุสลิมซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลักในพื้นที่มีวิถีชีวิตและความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างจากชาวไทยพุทธ ความแตกต่างนี้ไม่เพียงแต่สร้างความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่ยังนำไปสู่ความขัดแย้งในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในเรื่องศาสนา ศาสนาอิสลามมีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตของชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติตามกฎหมายชาเรียฮ์ (Sharia Law) (Saengkool, 2021) ในบางส่วนของดำรงชีวิตซึ่งแตกต่างจากกฎหมายของรัฐไทยที่เป็นระบบประมวลกฎหมายแบบตะวันตก การที่ชุมชนชาวมลายูมุสลิมมีการปฏิบัติที่แตกต่างออกไปนี้นำไปสู่ความรู้สึกว่าตนเองถูกกีดกันจากระบบการปกครองและวัฒนธรรมของรัฐไทยซึ่งมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาหลัก ปัญหานี้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เข้าใจกันระหว่างกลุ่มคนที่มีพื้นฐานทางศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ในหลายกรณีความขัดแย้งเหล่านี้ไม่ได้เกิดจากความเกลียดชังต่อกันโดยตรง แต่เกิดจากความไม่รู้และความเข้าใจที่ไม่เพียงพอต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของอีกฝ่าย การสร้างความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม และการส่งเสริมการยอมรับความหลากหลายทางศาสนาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในพื้นที่นี้ (Yahprung, 2022)

อีกหนึ่งความท้าทายสำคัญคือ การบูรณาการทางสังคมและเศรษฐกิจ ชุมชนในพื้นที่ชายแดนใต้มีความรู้สึกที่ไม่ได้รับการพัฒนาหรือได้รับการสนับสนุนทางเศรษฐกิจจากรัฐบาลไทยเท่าที่ควร พื้นที่นี้มีสภาพเศรษฐกิจที่ด้อยพัฒนากว่าภูมิภาคอื่นของประเทศ และมีการพัฒนาทางโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่สมดุล ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจนี้เป็นปัจจัยหนึ่งสร้างความไม่พอใจในหมู่ประชากรในพื้นที่ชายแดนใต้ซึ่งรู้สึกว่าคุณเองถูกละเลยจากรัฐไทย ปัญหานี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามของรัฐไทยในการบูรณาการพื้นที่ชายแดนใต้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (Arphattananon, 2018) แม้ว่าจะมีโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ

และโครงสร้างพื้นฐานหลายโครงการที่ถูกนำมาใช้ในพื้นที่นี้แต่ความรู้สึกของชุมชนในพื้นที่ยังคงเป็นว่าตนเองไม่ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาเหล่านั้นอย่างเท่าเทียม การขาดโอกาสในการเข้าถึงการพัฒนาทางเศรษฐกิจนี้ส่งผลให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกจากรัฐไทย การบูรณาการทางสังคมยังเป็นความท้าทายที่สำคัญเนื่องจากพื้นที่ชายแดนใต้มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมและศาสนาจากภูมิภาคอื่นของประเทศ การสร้างความเป็นหนึ่งเดียวระหว่างชุมชนต่างวัฒนธรรมในพื้นที่นี้กับชุมชนอื่นในประเทศไทยจึงเป็นเรื่องที่ยากลำบาก การพยายามสร้างความเป็นไทยในแบบเดียวกัน (Thai Identity) ให้กับพื้นที่นี้โดยไม่คำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม อาจทำให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น (Sununta, 2013)

ปัญหาความไม่สงบและการใช้ความรุนแรง ในพื้นที่ชายแดนใต้เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้ความท้าทายทางวัฒนธรรมในพื้นที่นี้ยิ่งทวีความซับซ้อน ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่นี้มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางวัฒนธรรมและศาสนาเป็นอย่างมาก กลุ่มก่อความไม่สงบบางกลุ่มเรียกร้องให้มีการปกครองตนเองหรือเอกราชจากรัฐไทยซึ่งสะท้อนถึงความรู้สึกไม่พอใจต่อการปกครองของประเทศไทยในด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง (Pannapikul, 2017) ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนใต้มีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากการก่อการร้าย การขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือความกลัวและความหวาดระแวงที่เกิดขึ้นระหว่างชุมชนที่ต่างศาสนา ความรุนแรงยังทำให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่นี้ถูกขัดขวางและการอยู่ร่วมกันในฐานะชุมชนพหุวัฒนธรรมเป็นไปได้ยากขึ้น การใช้กำลังทหารในการจัดการกับปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น ชุมชนในพื้นที่รู้สึกว่าการที่รัฐไทยใช้กำลังในการแก้ไขปัญหา ความไม่พอใจต่อการปกครองของประเทศไทยนี้ยังส่งผลให้ความรู้สึกแปลกแยกในหมู่ประชากรในพื้นที่ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น (Saengkool, 2021)

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจและความยอมรับระหว่างวัฒนธรรมแต่ระบบการศึกษาในพื้นที่ชายแดนใต้ยังเผชิญกับความท้าทายในหลายด้าน กล่าวคือ ระบบการศึกษาของประเทศไทยมุ่งเน้นไปที่การใช้ภาษาไทยเป็นสื่อการเรียนการสอนซึ่งสร้างปัญหาให้กับชาวมลายูมุสลิมที่พูดภาษามลายูเป็นภาษาแม่ อีกทั้งเนื้อหาของการศึกษาในพื้นที่นี้ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและประเพณีของชาวมลายูมุสลิมเท่าที่ควรซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกจากระบบการศึกษาของรัฐ (Thongmark, Neimted, Choosuwan, & Sittichai, 2018) การศึกษาในพื้นที่ชายแดนใต้ควรให้ความสำคัญกับการใช้ภาษามลายูเป็นสื่อการสอนในระดับประถมศึกษาเพื่อให้เด็กในพื้นที่สามารถเข้าใจและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาการศึกษาให้สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในพื้นที่โดยการส่งเสริมให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมของกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมตั้งแต่ระดับเยาวชน การสร้างความเข้าใจทางวัฒนธรรมผ่านการศึกษาไม่เพียงแต่จะช่วยลดความตึงเครียดทางวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนใต้แต่ยังสามารถ

ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างชุมชนต่างวัฒนธรรม นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้ชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการศึกษา (Tepsing et al., 2021)

การจัดการพหุวัฒนธรรมและการส่งเสริมความเข้าใจในพื้นที่ชายแดนใต้

การจัดการพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนใต้ของประเทศไทยเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์หลักในพื้นที่นี้คือชาวมลายูมุสลิมและชาวไทยพุทธ ซึ่งมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ศาสนา และวิถีชีวิตอย่างชัดเจน การจัดการพหุวัฒนธรรมในบริบทนี้จำเป็นต้องพิจารณาทั้งในด้านการเคารพและยอมรับความแตกต่างรวมถึงการสร้างสมดุลระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมาย ชีวิตประจำวัน และการดำเนินนโยบายของรัฐ (Piyasiripon, 2018) หนึ่งในประเด็นที่ท้าทายที่สุดในการจัดการพหุวัฒนธรรมในพื้นที่นี้คือ การรักษาความเท่าเทียมทางสังคมและศาสนา กลุ่มชาติพันธุ์ชาวมลายูมุสลิมซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ชายแดนใต้มีวิถีชีวิตที่ยึดถือหลักศาสนาอิสลามเป็นหลัก ศาสนามีบทบาทสำคัญในทุกแง่มุมของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การปกครองหรือการตัดสินใจทางสังคม ในขณะที่รัฐไทยเน้นการใช้ระบบกฎหมายและการบริหารจัดการแบบโลกียธรรมตามแบบแผนที่ยึดถือกันในประเทศไทย ซึ่งความขัดแย้งระหว่างระบบความเชื่อทางศาสนาของชาวมลายูมุสลิมและระบบรัฐไทยเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดในพื้นที่ นอกจากนี้การพยายามรวมกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในพื้นที่ชายแดนใต้ให้เข้ากับกระแสหลักของประเทศไทยก็เป็นเรื่องที่ซับซ้อนและยากลำบาก โดยรัฐไทยมักใช้แนวทางการสร้าง “ความเป็นไทย” เพื่อเป็นเครื่องมือในการบูรณาการประชากรในพื้นที่นี้เข้ากับวัฒนธรรมหลักของประเทศ (Sununta, 2013) แต่ในความเป็นจริง การพยายามสร้างความเป็นเอกภาพทางวัฒนธรรมในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมสูงกลับทำให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกในหมู่ประชากรที่ต้องการรักษาเอกลักษณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรมของตนเอง การบังคับให้ยอมรับหรือบูรณาการวัฒนธรรมอื่นโดยไม่เคารพความแตกต่างที่มีอยู่ อาจสร้างปัญหาและเพิ่มความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่นี้ได้มากขึ้น แม้การจัดการพหุวัฒนธรรมจะมีความท้าทายอย่างมากแต่ก็นำไปสู่โอกาสในการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่อาจนำไปสู่การพัฒนาสังคมในเชิงบวกได้หากได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม การยอมรับและสนับสนุนความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริงสามารถช่วยส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และยังเปิดโอกาสให้ประชากรในพื้นที่ชายแดนใต้ได้แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของตนโดยไม่รู้สึกละเลยหรือกดขี่ (Arphattananon, 2018)

การส่งเสริมความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนใต้มีความสำคัญต่อการลดความขัดแย้งและการสร้างสันติภาพในระยะยาว ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมต่างกัน แต่ปัจจุบันนโยบายของรัฐไทยที่เน้นการรวมศูนย์อำนาจและการบูรณาการตามแนวคิด “ความเป็นไทย” กลับเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สร้างความตึงเครียดและเพิ่มความรู้สึกแปลกแยกในหมู่ประชากรชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้ (Maluleem, 2021) หนึ่งในแนวทางที่รัฐไทยสามารถใช้เพื่อส่งเสริมความเข้าใจ

ระหว่างวัฒนธรรม คือ การสนับสนุนการใช้ภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นในระบบการศึกษา ปัจจุบันระบบการศึกษาในพื้นที่ชายแดนใต้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในการสอน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของเด็กชาวมลายูมุสลิมที่ใช้ภาษามลายูเป็นภาษาแม่ การปรับปรุงระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการสนับสนุนการเรียนการสอนในภาษาท้องถิ่นจะช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้มากขึ้น (Sopapol, 2022) นอกจากนี้การส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนและองค์กรศาสนาเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม ผู้นำทางศาสนาและผู้นำชุมชนมักมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะและให้คำแนะนำแก่ชุมชน การให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้นำเหล่านี้ในการสร้างสันติภาพและความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนต่างวัฒนธรรมจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นระหว่างกันได้ (Piyasiripon, 2018)

การจัดการพหุวัฒนธรรมผ่านการสร้างนโยบายที่เป็นธรรมเพื่อให้การจัดการพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนใต้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐไทยควรมีการออกนโยบายที่เป็นธรรมและยึดถือหลักการเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสิทธิมนุษยชน การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความเชื่อของชุมชนในพื้นที่ชายแดนใต้มักจะเป็นสาเหตุของความขัดแย้งและทำให้ประชากรในพื้นที่นี้รู้สึกถูกละเลยหรือลิดรอนสิทธิของตน (Phuwaborirak, 2021) การสร้างนโยบายที่เป็นธรรมควรรวมถึงการให้สิทธิในการปกครองตนเองในบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวมลายูมุสลิม เช่น การให้สิทธิในการใช้กฎหมายจารีตประเพณีในบางกรณีที่ไม่ขัดต่อกฎหมายของประเทศไทย การให้สิทธิเหล่านี้จะช่วยลดความตึงเครียดทางวัฒนธรรมและส่งเสริมความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนที่มีความเชื่อและวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน การปรับปรุงการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจก็เป็นเรื่องที่สำคัญการพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมระหว่างพื้นที่ชายแดนใต้และภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทยทำให้เกิดความรู้สึกว่าพื้นที่นี้ถูกละเลยจากรัฐ การจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณอย่างเป็นธรรมจะช่วยให้ประชากรในพื้นที่ชายแดนใต้มีโอกาสเข้าถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ดีขึ้นและลดความขัดแย้งที่เกิดจากความรู้สึกไม่เท่าเทียม (Dissaman, 2023)

แนวทางการส่งเสริมพหุวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในชายแดนใต้

พื้นที่ชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นภูมิภาคที่มีพลวัตทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อนและเป็นจุดศูนย์กลางของปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างพหุวัฒนธรรมจึงต้องอาศัยกระบวนการที่ครอบคลุมและเชื่อมโยงกับปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาและการบริหารจัดการพื้นที่ ดังนั้นแนวทางที่ช่วยเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายแดนภาคใต้โดยไม่จำกัดอยู่เพียงมาตรการทางการเมืองและกฎหมายแต่ยังรวมถึงแนวทางเชิงโครงสร้างที่สามารถสร้างผลกระทบในระยะยาวได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างพหุวัฒนธรรมกับพลวัตทางสังคม แนวคิดพหุวัฒนธรรมไม่ได้เป็นเพียงแนวทางที่มุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันของกลุ่มประชากรที่แตกต่างแต่ยังเกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสังคมที่เอื้อให้เกิด

การปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม พื้นที่ชายแดนใต้มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทยเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีเครือข่ายความสัมพันธ์ข้ามพรมแดนซึ่งส่งผลกระทบต่อแนวทางการบริหารและการพัฒนาในหลายด้าน โดยเฉพาะการกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น การเสริมสร้างพหุวัฒนธรรมต้องอาศัยการออกแบบนโยบายที่สามารถบูรณาการการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ให้กลายเป็นจุดแข็งของสังคมมากกว่าการปล่อยให้ความแตกต่างกลายเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความขัดแย้ง

2. กลยุทธ์ในการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม การเสริมสร้างพหุวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนต้องอาศัยแนวทางที่เป็นระบบและครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนาสังคม แนวทางที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมมีดังต่อไปนี้

2.1 การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือในระดับชุมชน หนึ่งในแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างพหุวัฒนธรรมคือการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ภายในชุมชน การสร้างพื้นที่ทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ประชากรทุกกลุ่มสามารถร่วมมือกันผ่านกิจกรรม เช่น การจัดเวทีสนทนาชุมชน โครงการแลกเปลี่ยนด้านศิลปวัฒนธรรมและความร่วมมือในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ สามารถช่วยลดความเข้าใจผิดและสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน

2.2 การออกแบบระบบบริหารจัดการที่สะท้อนความหลากหลายทางวัฒนธรรม การเสริมสร้างพหุวัฒนธรรมต้องอาศัยระบบบริหารจัดการที่รองรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประชากรในพื้นที่ นโยบายที่รัฐไทยใช้ในปัจจุบันยังขาดความยืดหยุ่นและไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปรับปรุงแนวทางการบริหาร เช่น การให้พื้นที่ท้องถิ่นมีอำนาจในการกำหนดแนวทางการพัฒนาของตนเองหรือการจัดตั้งองค์กรกลางที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐและประชาชนจะช่วยให้ระบบการบริหารจัดการสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่มากขึ้น

2.3 การพัฒนาโลกทางเศรษฐกิจที่เสริมสร้างความเป็นอยู่ร่วมกัน เศรษฐกิจเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความมั่นคงของพื้นที่ชายแดนใต้ การออกแบบโครงการพัฒนาเศรษฐกิจที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น การสนับสนุนกิจการร่วมทุนระหว่างชุมชนไทยพุทธและมลายูมุสลิม การให้เงินทุนสนับสนุนแก่ธุรกิจที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม หรือการส่งเสริมโครงการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพที่รวมประชากรจากหลายกลุ่มจะช่วยลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ และเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมไปพร้อมกัน

3. บทบาทของภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แนวทางการเสริมสร้างพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนใต้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กรภาคประชาสังคมและประชาชนในพื้นที่ ภาครัฐต้องมีบทบาทในการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมความเสมอภาคทางวัฒนธรรม ในขณะที่ภาคประชาสังคมต้องมีบทบาทในการสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยน และการสนับสนุนโครงการที่ช่วยให้ประชากรในพื้นที่มีโอกาสในการพัฒนาอย่างเท่าเทียม

4. การจัดตั้งสถาบันเพื่อการศึกษาพหุวัฒนธรรมโดยสถาบันนี้จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการวิจัยและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมในชายแดนใต้ ควรมีหลักสูตรเฉพาะด้านที่มุ่งเน้นการศึกษาเชิงลึก

เกี่ยวกับปัจจัยทางประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมผ่านการสัมมนาและเวทีเสวนาระดับนานาชาติ

5. การส่งเสริมโครงการวิจัยและพัฒนา ควรมีการสนับสนุนการศึกษาระดับปริญญาโทที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่รวมถึงศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างทางสังคมกับระดับความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนใต้ การวิจัยเชิงนโยบายควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรอิสระเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและมีความเป็นกลาง

6. การปรับปรุงโครงสร้างสื่อสารมวลชน ภาครัฐควรสนับสนุนการผลิตสื่อที่สะท้อนถึงข้อเท็จจริงในพื้นที่ชายแดนใต้ และส่งเสริมการนำเสนอข่าวสารที่สร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มประชากร ลดอคติ และความขัดแย้งทางสังคม รวมถึงใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่ช่วยส่งเสริมสันติภาพและการอยู่ร่วมกัน

7. การพัฒนาโครงการนำร่องในระดับพื้นที่ โดยจัดตั้งศูนย์พัฒนาวัฒนธรรมในระดับชุมชนเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน เช่น โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างโรงเรียน การจัดอบรมผู้นำชุมชน และกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งสามารถขยายผลไปสู่ระดับจังหวัดและระดับประเทศในอนาคต

ดังนั้นแนวทางการเสริมสร้างพัฒนาวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนใต้ต้องเป็นมากกว่าการกำหนดนโยบายจากภาครัฐ แต่ต้องอาศัยการบูรณาการแนวคิดที่ครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม การศึกษาและการบริหารจัดการพื้นที่ การสร้างกลไกที่ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ การสนับสนุนโครงการพัฒนาเศรษฐกิจที่ครอบคลุมและการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารที่สามารถรองรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมจะช่วยให้พื้นที่ชายแดนใต้สามารถพัฒนาไปสู่สังคมที่มีความมั่นคงในระยะยาว

บทสรุป

การจัดการพัฒนาวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทยจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่มากขึ้นเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความมั่นคงของรัฐ ในอดีตนโยบายที่ใช้มักเน้นการรวมศูนย์อำนาจและพยายามสร้างเอกภาพทางวัฒนธรรม โดยไม่ได้คำนึงถึงอัตลักษณ์เฉพาะของประชาชนในพื้นที่ส่งผลให้ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง แนวทางใหม่ที่ควรนำมาใช้ในอนาคตต้องแตกต่างจากแนวทางเดิมโดยเน้นการสร้างระบบธรรมาภิบาลแบบพัฒนาที่ประชาชนทุกกลุ่มมีบทบาทในการกำหนดแนวทางพัฒนา นอกจากนี้เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถนำมาใช้เพื่อเพิ่มช่องทางการสื่อสารและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาศูนย์กลางแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านระบบการศึกษาและโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจร่วมกัน และลดอคติทางสังคม อีกทั้งการออกแบบระบบเศรษฐกิจที่สนับสนุนธุรกิจท้องถิ่นโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและประชาชนในพื้นที่ จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและความ

มั่นคงทางสังคม หากสามารถดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้ได้อย่างเป็นระบบและมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน พื้นที่ชายแดนภาคใต้จะสามารถเปลี่ยนผ่านไปสู่สังคมที่ให้ความสำคัญกับความหลากหลายเคารพความแตกต่างและพัฒนาไปสู่ความมั่นคงที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- Arphattananon, T. (2018). Multicultural education in Thailand. *Intercultural Education, 29*(2), 149-162.
- Briphet, P. (2020). *Educational management according to multicultural approach of schools under the Office of Krabi Primary Education Service Area, Mueang Krabi District, Krabi Province* (Independent study). Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi. [in Thai]
- Buranachat, S. (2015). Educational management in the era of ASEAN Community according to the concept of multicultural education. *Journal of Community Development Research, Humanities and Social Sciences, 8*(3), 1-12. [in Thai]
- Chimpalee, S. (2022). *Cultural identity of old market community: A case study of Talad-Noi Community, Bangkok* (Master's thesis). Thammasat University, Bangkok. [in Thai]
- Dissaman, A. (2023). Nationalism policy and assimilation policy for Malay-Muslim people in southern border provinces of Thailand: Impact from past to present. *Integrated Social Science Journal, 2*(1), 240-266. [in Thai]
- Jantawongsri, W., Chaowarakul, J., Bunyasut, S., & Benchamapronchai, P. (2023). Guidelines for the development of educational management according to the concept of multicultural education. *Journal of Rajanagarindra, 20*(1), 98-110. [in Thai]
- Kiatnarumol, J., & Pangkesorn, A. (2023). Creative media: Friendship for children in the multicultural way of the southern border. *Journal of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University, 42*(5), 694-705. [in Thai]
- Maluleem, J. (2021). The pattern and process of peace negotiation and conflict resolution in the Deep South of Thailand. *Journal of Innovation and Management, 6*(2), 92-101. [in Thai]
- Ministry of Culture. (2019). *Southern cultural heritage*. Retrieved from <http://book.culture.go.th/SouthernCulture/files/downloads> [in Thai]
- Narkurairattana, P., & Sa-U, S. (2022). Sustainable peacebuilding in southern Thailand's plural communities based on cultural rights and holistic health for peace: An exploration for feasibility. *Journal of MCU Peace Studies, 10*(3), 954-970. [in Thai]

- Pannapikul, S. (2017). Factors impinging upon the resolution to the insurgency problems in three southernmost provinces of Thailand. *Journal of Rangsit Graduate Studies in Business and Social Sciences*, 2(2), 15-27. [in Thai]
- Phunwoon, P. (2018). *Perception of cultural identity, uniqueness and symbol affecting the Mon's awareness towards socio-cultural impacts of tourism in Ko Kret, Thailand* (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]
- Phukhothin, U., Pratoomkaew, S., Saichart, T., & Intawee, P. (2022). Multiculturalism: Coexistence of communities based on Buddhist-integrated Saraniyadhamma. *Journal of MCU Peace Studies*, 10(5), 2313-2325. [in Thai]
- Phuwaborirak, K. (2021). *Concept of public space and education in the multicultural society of the three southern border provinces*. Retrieved from <https://researchcafe.tsri.or.th/culture/> [in Thai]
- Piyasiripon, N. (2018). Multicultural communities in the midst of nationalism discourse in Deep South of Thailand. *The National Defence College of Thailand Journal*, 60(2), 59–74. [in Thai]
- Raksornsilp, P. (2023). *Ethnic groups in Thailand*. Retrieved from <https://ethnicity.sac.or.th/database-ethnic/195> [in Thai]
- Rangubtook, S., & Chaimusik, S. (2024). Conflict management in communities: A case study of multicultural communities. *Journal of Kwan Phayao*, 1(5), 64–72. [in Thai]
- Saengkool, P. (2021). *The role of the Internal Security Operations Command Region 4 Front in solving problems in the southern border provinces through the Thai Buddhist repatriation project* (Individual research document). Bangkok: Army Command and General Staff College. [in Thai]
- Songsiri, W. (2016). *“Patani”: The city of memories*. Retrieved from <https://lek-prapai.org/home/view.php?id=195> [in Thai]
- Sopapol, W. (2022). Analyzing the promotion of multiculturalism in national security policy plan in the Deep South. *Journal of Human Rights and Peace Studies*, 8(1), 111–135. [in Thai]
- Sununta, S. (2013). Learning from the West?: The state of the multicultural debate in Thailand. *Journal of Language and Culture*, 32(1), 5-30. [in Thai]
- Tavorn, C. (2023). Policy recommendation from research and solving problems in Thailand's southern border provinces. *Journal of Political and Social Agenda*, 2(2), 75-89. [in Thai]

- Tepsing, P., Laeheem, K., & Azizskun, H. (2021). Imams and the enhancement of the relationship between Muslims and Buddhists in the three southern border provinces of Thailand. *Journal of Liberal Arts, Maejo University*, 9(2), 207-223. [in Thai]
- Thitadhammo, P. M., Pangthrap, K., & Kamol, P. (2019). Living together of peoples in multicultural societies of Thailand: A case study of multicultural society of Muang District, Chiang Mai Province. *Mahachula Academic Journal*, 6(2), 46-59. [in Thai]
- Thongmark, S., Neimted, W., Choosuwan, R., & Sittichai, R. (2018). Looking backwards and forwards of educational quality in three southern border provinces of Thailand. *Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences*, 5(special edition), 186-198. [in Thai]
- Tiejaroenkit, T. (2020). Peaceful means in Thai national security policies for the southern border. *Governance Journal, Kalasin University*, 9(1), 304-343. [in Thai]
- Waba, N. (2018). Achievement-oriented strategy of management for national security in the three southern border provinces. *Journal of Rangsit Graduate Studies in Business and Social Sciences*, 4(1), 102-114. [in Thai]
- Yahprung, M. I. (2022). State multiculturalism and multiculturalism of the Melayu Muslims: A case study of the dialogue on the idea of multiculturalism in southern Thailand. *Journal of Islamic Studies, Prince of Songkla University*, 13(1), 228-253. [in Thai]

การกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองเพื่อการเลือกตั้งในอนาคตของไทย

Policy Determination of Political Parties for Future Elections in Thailand

สุดารัตน์ สูดสมบุญ^{1*}, กัณตภณ นูทองแก้ว¹, และ สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา¹

Sudarat Sudsomboon^{1*}, Kantaphon Nuthongkaew², and Sitthipong Sitthiphatraprabha²

Received: 28 August 2024

Revised: 15 December 2024

Accepted: 18 December 2024

Abstract

Political parties are political organizations that are important to democratic governance. Every political party determines public policy under its political ideology which is a mechanism carried out to voters. Then, the voters use the information they receive to decide on voting for a political party. At the same time, changes can occur in society that determine the public policies of political parties for future elections. Political parties must have information from analysis, real situations, problem conditions, people's needs, including various knowledge sets to formulate public policies that can truly solve problems and meet the needs of the people. The policies need to cover social welfare, health, education, environment and energy, transportation, agriculture, labor, and human rights. The policies also have to cover populations of all age groups. This article will be useful to political parties in formulating policies for the next election of members of the House of Representatives.

Keywords: *Policy, Political Parties, Elections*

บทคัดย่อ

พรรคการเมือง เป็นองค์กรทางการเมืองที่มีความสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทุกพรรคการเมืองจะกำหนดนโยบายสาธารณะภายใต้อุดมการณ์ทางการเมืองของพรรค เพื่อเป็นกลไกที่ส่งต่อไปยังผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาสู่การตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้พรรคการเมืองนั้น ๆ แต่ในขณะเดียวกันเมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคม การกำหนดนโยบายสาธารณะของพรรคการเมืองเพื่อการ

¹ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

¹ Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

* ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: sudsomboon.pao1208@gmail.com)

เลือกตั้งในอนาคต จำเป็นอย่างยิ่งที่พรรคการเมืองจะต้องมีข้อมูลทั้งจากการวิเคราะห์สถานการณ์จริง สภาพปัญหา ความต้องการของประชาชน รวมทั้งชุดความรู้ต่าง ๆ เพื่อจะได้กำหนดนโยบายสาธารณะสามารถแก้ปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนได้จริงที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งสวัสดิการสังคม สุขภาพ การศึกษา สิ่งแวดล้อมและพลังงาน คมนาคมขนส่ง การเกษตร แรงงาน สิทธิมนุษยชน และครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มวัย โดยบทความนี้จะเสนอเป็นข้อเสนอต่อพรรคการเมืองในการกำหนดนโยบายสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งต่อไป

คำสำคัญ: นโยบาย, พรรคการเมือง, การเลือกตั้ง

บทนำ

พรรคการเมือง มีความสำคัญต่อระบอบการปกครอง โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย เพราะพรรคการเมือง เป็นองค์กรทางการเมืองที่มีความสำคัญยิ่ง เปรียบเสมือนสะพานที่เชื่อมต่อระหว่างประชาชนกับภาครัฐ เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความชอบ โดยการเลือกตั้งสรรหาตัวแทนเข้าไปสู่การเมือง ในระบบรัฐสภาที่ทำหน้าที่ในการดำเนินนโยบายตามบทบาทของพรรคการเมือง เป็นผู้ปกครองและกำหนดนโยบาย เพื่อการบริหารราชการแผ่นดิน (Katasila, 2019) เพื่อจัดสรรทรัพยากร และสร้างสรรค์ผลประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับประชาชน (Phanchuphet, 2006) นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิหน้าที่ของประชาชน ในการเข้าร่วมพรรคหรือมอบอำนาจโดยการเลือกพรรคที่มีเจตนารมณ์ตามที่ตนเองต้องการ (Phothithaen, 2001) ในขณะเดียวกัน ประเทศที่มีการปกครองระบอบสังคมนิยมก็มีพรรคการเมืองเช่นกัน แต่มีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกับพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย (Tonsakunrungruang, 2020) เช่น มิได้เป็นตัวกลางเสนอความต้องการของประชาชนให้แก่รัฐบาล มิได้เปิดโอกาสให้ประชาชนที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองแต่อย่างใด ดังนั้นพรรคการเมือง จึงถือว่ามีความสำคัญต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันหลักที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่าง "ภาครัฐ" กับ "ภาคประชาชน" โดยที่พรรคการเมืองจะนำเอาปัญหาหรือความต้องการของประชาชนมาแปลงเป็นนโยบายของพรรค และนำนโยบายเหล่านั้นไปปฏิบัติเมื่อได้รับเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหาร

พรรคการเมืองจำเป็นต้องกำหนดนโยบายเพื่อใช้ในการรณรงค์หาเสียง เพื่อให้ประชาชนตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และเมื่อพรรคการเมืองใดได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดจนเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล นโยบายของพรรคการเมืองนั้นจะเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของนโยบายรัฐบาล (Boonsuaykwan, 2017) ซึ่งจะนำไปสู่การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติผ่านการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนั้นนโยบายของพรรคการเมืองที่กำหนดขึ้นนั้นจะต้องเป็นนโยบายสาธารณะที่แก้ปัญหา สนองความต้องการ และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น (Singnoi & Tassanai, 2021) แต่ที่ผ่านมามีในสังคมประเทศประชาธิปไตยโดยส่วนใหญ่ ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นพบว่า ส่วนใหญ่พรรคการเมืองที่ได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้ง เป็นผลมาจากนโยบายประชานิยมที่นักการเมืองได้นำเสนอไปยังประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจ จนนำไปสู่การตัดสินใจ

ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น นโยบายกระเป๋าเงินดิจิทัล นโยบายประชารัฐ นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ นโยบายค่าแรงขั้นต่ำ นโยบายประกันราคาพืชเศรษฐกิจ นโยบายลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงาน เป็นต้น

โดยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2566 เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 พบว่า พรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครเพื่อการเลือกตั้งดังกล่าว ต่างนำเสนอนโยบายประชานิยม เช่น นโยบายแจกเงินดิจิทัล 10,000 บาท นโยบายค่าแรงขั้นต่ำ 600 บาท นโยบายบัตรประชารัฐ 700 บาท เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะเป็นนโยบายกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศ แม้อาจทำให้เศรษฐกิจโตได้บ้างในช่วงเวลาหนึ่ง แต่จะมีปัญหาเรื่องความไม่มีประสิทธิภาพของนโยบายจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้ไม่คุ้มค่า และจะก่อให้เกิดผลเสียตามมามากมาย เช่น เป็นการสร้างภาระทางการคลังในระยะยาว เป็นการกระตุ้นพฤติกรรมค่าใช้จ่ายที่ไม่พึงประสงค์ และทำให้ประชาชนติดนิสัยการมีหนี้ หรืออาจถึงขั้นก่อให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งไม่แตกต่างกับการเลือกตั้งในครั้งที่ผ่าน ๆ มา และไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในภายในและต่างประเทศ (Rattanadilok na Phuket, 2023)

ดังนั้นบทความวิชาการนี้ ผู้เขียนจึงขอนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของพรรคการเมืองกับนโยบายสาธารณะ แนวทางการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองสำหรับการเลือกตั้งในอนาคต ซึ่งเป็นมุมมองของผู้เขียนเพียงผู้เดียวที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปสู่การกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองต่อไป

พรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

“พรรคการเมือง” เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการกำหนดนโยบายสาธารณะในระบอบประชาธิปไตย นักรัฐศาสตร์สายการเมืองเปรียบเทียบและนโยบายสาธารณะมองว่า พรรคการเมืองเป็นเสมือนตัวแทนที่ทำหน้าที่แปลงความต้องการของคนในสังคม ทั้งในฐานะผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและกลุ่มทางสังคม Easton (1957) มองว่าพรรคการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการนโยบายสาธารณะ (Policy Process or Black Box) ซึ่งทำหน้าที่ในการแปลงความต้องการ (Demand) ของประชาชนให้เป็นนโยบายสาธารณะ (Outputs) ซึ่งอธิบายกระบวนการกำหนดนโยบายในระบอบประชาธิปไตยและการรักษา “สมดุลของระบบการเมืองและสังคม” เพื่อให้นโยบายสาธารณะตอบสนองความต้องการของประชาชนและรักษาระดับการสนับสนุน (Support) ของประชาชนต่อระบบการเมือง ไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองและสังคมจนนำไปสู่การล่มสลายของระบบการเมืองและสังคม (Yeema, 2011)

พรรคการเมือง เป็นสถาบันทางการเมืองที่จำเป็นและสำคัญต่อการดำเนินงานของระบบการเมืองทุกระบบ (Iampraiwan, 2001) กล่าวคือ

1) พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมือง ที่แสดงลักษณะอุดมการณ์ทางการเมือง ที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เช่น พรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตย พรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์แบบเผด็จการสังคมนิยม (พรรคคอมมิวนิสต์) พรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์แบบอำนาจนิยม เป็นต้น

2) พรรคการเมืองเป็นสถาบันการเมืองที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลกับประชาชน กล่าวคือ พรรคการเมืองจะทำหน้าที่รวบรวมผลประโยชน์และความต้องการที่หลากหลายของกลุ่มต่าง ๆ ในระบบการเมือง เพื่อกำหนดเป็นนโยบายของพรรคเพื่อตอบสนองและจัดทรัพยากรของสังคม พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันการเมืองที่ทำหน้าที่เป็นกลไกสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล และเป็นสถาบันการเมืองที่ทำหน้าที่ต่อรองและตกลงประสานผลประโยชน์ร่วมกันเพื่อยุติความขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคม

3) พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่การอบรมกลุ่มเอกลาทางการเมือง การให้ความรู้ทางการเมือง การสร้างสำนึกทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมือง รวมทั้งการสร้างเอกภาพและเสถียรภาพทางการเมือง

4) พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่สรรสร้างผู้นำทางการเมือง เหตุที่พรรคการเมืองมีความเหมาะสมในการสร้างผู้นำทางการเมือง เนื่องจากการเป็นผู้นำทางการเมืองต้องมีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ ผู้นำทางการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบายโดยคำนึงผลประโยชน์ของประชาชนในทรศณะของพรรคการเมือง ฉะนั้น นักการเมืองจึงต้องเข้าใจการต่อรอง การประสานผลประโยชน์ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มต่าง ๆ ดังนั้นหน้าที่ในการสร้างผู้นำทางการเมืองจึงเป็นสิ่งจำเป็น

นอกจากนี้ พรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีหน้าที่และบทบาทที่สำคัญ (Academic Bureau, Secretariat of the House of Representatives, 2018) คือ

1) การให้การศึกษาด้านการเมืองแก่ประชาชน พรรคการเมืองต้องกระตุ้นให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องและสนใจปัญหาของบ้านเมืองมากขึ้น รวมทั้งต้องตระหนักถึงบทบาทของตนเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

2) เป็นช่องทางให้ประชาชนได้แสดงออกทางการเมืองของประชาชน

3) เป็นตัวกลางในการเชื่อมประสานระหว่างประชาชน กลุ่มประชาชน หรือกลุ่มประโยชน์ต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจและประสานการทำงานในสังคมร่วมกัน ตลอดจนปลุกเร้าให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมือง และเป็นช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง

4) กำหนดนโยบายหลักสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อไปใช้ในการบริหารปกครองประเทศ

5) กระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ โดยการเสนอตัวผู้มีชื่อเสียงเข้าสมัครรับเลือกตั้ง การตั้งสาขาพรรคหรือชมรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความสนใจทางการเมือง

6) การสร้างผู้นำทางการเมือง โดยการคัดเลือกหรือสรรหาบุคลากรทางการเมืองมาเป็นผู้นำด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการสืบทอดเจตนารมณ์ ภารกิจ อุดมการณ์ หน้าที่ และบทบาทของพรรคการเมืองที่มีต่อการเลือกตั้ง หรือ การดำรงอยู่ของพรรคการเมืองในอนาคต

7) ทำหน้าที่เป็นรัฐบาลเสียงข้างมาก และทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านหรือถ่วงดุลอำนาจของรัฐบาลเมื่อได้รับเสียงข้างน้อย

8) ถ้ายังไม่มีโอกาสในการบริหารประเทศ พรรคการเมืองจะทำหน้าที่แทนประชาชนในการเรียกร้อง หรือกดดันให้รัฐบาลสนองตอบในแนวทางที่เห็นว่าเหมาะสม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า พรรคการเมือง เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชนที่จะเข้ามาบริหารประเทศผ่านการกำหนดนโยบายเพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจเลือกเข้ามาเป็นตัวแทนต่อไป

คุณค่าของพรรคการเมืองต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย

โดยทั่วไปแล้วเราจะพบว่า พรรคการเมือง เป็นองค์กรหนึ่งในประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบสังคมนิยม ก็มีพรรคการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารประเทศได้เช่นเดียวกัน แต่มีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดกับประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตย เช่น พรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศจีน ซึ่งถือว่าเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก พรรคคอมมิวนิสต์ยังเป็นองค์กรทางการเมืองที่แสดงออกซึ่งอุดมการณ์ทางการเมืองที่ชัดเจน เป็นองค์กรที่สร้างผู้นำการเมืองจากรุ่นสู่รุ่น เป็นต้น

พรรคการเมืองจะปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ก็แต่ในภาวะการณ์ที่มีพรรคการเมืองหลายพรรคเข้าร่วมแข่งขันกัน อันจะเกิดในบรรยากาศประชาธิปไตย ซึ่งรับรองความเสมอภาค สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล สิทธิในการชุมนุม สิทธิในแสดงความคิดเห็น แต่เดิมการปกครองระบอบประชาธิปไตยทางตรง พรรคการเมืองไม่ใช่เรื่องจำเป็น แต่เมื่อสังคมซับซ้อนยิ่งขึ้น ประชาธิปไตยทางตรงย่อมใช้ไม่ได้ผล เนื่องจากมีประชาชนจำนวนมาก จึงเกิดเป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทนขึ้น ความจำเป็นที่จะต้องมีพรรคการเมืองก็ปรากฏเด่นชัดขึ้น เพราะนักการเมืองที่ไม่สังกัดพรรคการเมือง ต่างมีอุดมการณ์ที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการรวมตัวเป็นพรรคการเมืองจากบุคคลที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จะช่วยให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความกระจ่างในการตัดสินใจไปใช้สิทธิ และทำให้มีตัวเลือกที่น้อยลงและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองจะทำให้การเรียกร้องของประชาชนดำรงอยู่ต่อไปโดยไม่ขึ้นอยู่กับปัจเจกแต่ละคน เพราะแม้ว่าผู้ก่อตั้งพรรคการเมืองจะตายไป พรรคการเมืองก็ไม่สิ้นสุดลงไปด้วย หากแต่สามารถถูกรับช่วงต่อไปโดยสมาชิกพรรคคนอื่น ๆ ในด้านการใช้อำนาจนิติบัญญัติ พรรคการเมืองจะช่วยพิจารณาถ่วงดุลองความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยถ่วงภายในพรรคการเมืองก่อนจึงเสนอต่อสภา ทำให้การทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ และรอบคอบมากขึ้น พรรคการเมืองทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพมากขึ้น หากรัฐบาลจะดำเนินนโยบายในทางใดก็สามารถรู้ได้ว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ยังสนับสนุนตนอยู่เท่าใด เพราะผู้แทนเหล่านั้นสังกัดในพรรคร่วมรัฐบาลเดียวกัน

หากผู้แทนคนใดจะกระทำตนนอกกลุ่มนอกทางก็ยังมีวินัยพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่คอยควบคุมอยู่อีกชั้นหนึ่ง (Tonsakunrungruang, 2020)

ปัจจุบัน หน้าที่ต่าง ๆ ที่พรรคการเมืองเคยมีอาจเริ่มถูกแทนที่ด้วยสถาบันอื่น อาทิ สื่อ หรือ องค์กรภาคประชาชน เข้ามาตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐแทนพรรคการเมือง และในบางคราว อาจทำได้ดีกว่าพรรคการเมือง หรือการที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองได้โดยตรง อาทิ เข้าชื่อเสนอกฎหมาย หรือถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทำให้พรรคการเมืองไม่ได้มีบทบาทเท่าเดิมเช่นที่เคยมีมา แต่โดยสภาพสังคมปัจจุบัน พรรคการเมืองยังเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งหากประชาชนต้องการธำรงประชาธิปไตยไว้

นโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะ เป็นผลผลิตของระบบการเมือง และนโยบายสาธารณะจะส่งผลกระทบต่อทางหนึ่งต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชาชน (Singnoi & Tassanai, 2021) เป็นนโยบายที่รัฐเป็นผู้ดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและมุ่งแก้ปัญหาให้แก่ประชาชน เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้นในทุกมิติ และเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและประชาชน (Chaitonthueak & Phosingh, 2022) ตามทัศนะของ Lowi (1969) และ Almond and Powell (1980) สรุปว่านโยบายสาธารณะมี 4 ประเภท ได้แก่ นโยบายที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบกฎเกณฑ์ นโยบายที่เกี่ยวกับการกระจายทรัพยากร นโยบายที่เกี่ยวกับการนำเอาทรัพยากรในสังคมมาใช้ นโยบายในการตอบสนองความต้องการของคนในสังคม และนโยบายที่เกี่ยวกับสัญลักษณ์ ซึ่งกว่าจะมาเป็นนโยบายสาธารณะที่รัฐดำเนินการนั้น ย่อมมาจากนโยบายของพรรคการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งและเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล หรือมาจากนโยบายของพรรคการเมืองที่เป็นพรรคร่วมรัฐบาล ดังนั้นพรรคการเมืองจึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายให้เข้าถึงประชาชนให้มากที่สุด เพื่อส่งผลต่อการตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมืองนั้น ๆ

นโยบายสาธารณะ จึงมีความสำคัญทั้งต่อผู้กำหนดนโยบาย (รัฐบาล/พรรคการเมือง) และประชาชน ดังเช่น Thamrongthanyawong (2000) ได้กล่าวว่า นโยบายสาธารณะมีความสำคัญต่อผู้กำหนดนโยบายหรือรัฐบาล เพราะหากรัฐบาลกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในทุก ๆ ด้านที่ส่งผลต่อการดำรงชีพอย่างมีคุณภาพ ย่อมส่งผลให้รัฐบาลได้รับความเชื่อมั่นและศรัทธาจากประชาชน ซึ่งจะส่งผลต่อความมั่นคงของรัฐบาลในการบริหารประเทศ ในขณะที่ Juito (2011) ได้อธิบายว่า นโยบายสาธารณะยังมีความสำคัญกับประชาชน เพราะนโยบายสาธารณะที่กำหนดขึ้นจากรัฐบาลรูปแบบใดก็ตามต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนหรือข้อเรียกร้องของประชาชน ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนมีพลังในการสนับสนุนผู้กำหนดนโยบายต่อไป ดังนั้นนโยบายสาธารณะ ต้องมีเนื้อหา สาระ หรือเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

นโยบายสาธารณะของพรรคการเมืองไทย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 2 บัญญัติว่า “ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ประกอบกับประเทศไทยมีประชากรประมาณ 67,000,000 คน ระบอบประชาธิปไตยแบบทางตรงของกรีก จึงไม่เหมาะสมกับสังคมสมัยใหม่รวมทั้งประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยต้องใช้ระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ซึ่งเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทยที่ต้องเลือกตัวแทนของตนเองผ่านการเลือกตั้ง ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 50 (7) ได้กำหนดให้ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ มีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตัวแทนของตนเอง โดยในระดับชาติ ตัวแทนของประชาชนคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งต้องเป็นบุคคลที่สังกัดพรรคการเมือง มีนโยบายของพรรคการเมืองเป็นเครื่องมือในการรณรงค์หาเสียงภายใต้กลยุทธ์หาเสียงที่สอดคล้องกับยุคสมัย เพื่อให้ประชาชนมีทางเลือกประกอบการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งตัวแทนของตนเอง ซึ่งนโยบายของพรรคการเมืองของไทยที่ผ่านมาหลายรูปแบบทั้งเป็นนโยบายที่มุ่งเน้นแก้ปัญหาให้กับประเทศอย่างแท้จริง บางนโยบายก็เป็นนโยบายขายฝัน ไม่สามารถทำได้จริง บางนโยบายก็เป็นนโยบายที่เอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มผลประโยชน์ แต่ในภาพรวมมักจะเป็นนโยบายประชานิยม เพราะต้องการให้ประชาชนตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมืองได้ง่ายขึ้น เช่น นโยบายเงินดิจิทัล นโยบายค่าแรงขั้นต่ำ นโยบายสานต่อบัตรประชาชนรัฐ นโยบายเพิ่มเบี้ยยังชีพให้กับกลุ่มเปราะบาง นโยบายที่เกี่ยวกับการลดค่าครองชีพต่าง ๆ เป็นต้น (Royal, 2017) ในขณะที่ Chandrapithaka (2019) ได้อธิบายไว้อย่างน่าสนใจว่า นโยบายประชานิยม เป็นการกำหนดนโยบายเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจ เปรียบเสมือนการที่รัฐบาลใช้เงินภาษีมาใช้จ่ายเพื่อซื้อเสียงประชาชน นอกจากนี้ นโยบายประชานิยมก่อให้เกิดผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ตามทัศนะของ Lingle (2002) มองว่านโยบายประชานิยม คือ การที่รัฐบาลมอบความหวังที่ไม่จริงแท้ (False Expectation) ให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มคนรากหญ้า และนโยบายประชานิยมอาจเป็นบ่อเกิดของการสร้างความแตกแยกในสังคมเพราะนโยบายนั้น ๆ อาจจะดำเนินการเฉพาะเพียงประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น

ดังนั้นการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พรรคการเมืองต้องกำหนดนโยบาย และควรมีลักษณะสำคัญ คือ 1) มีเป้าหมายชัดเจน ที่ก่อให้เกิดผลดีแก่ประเทศชาติ 2) สามารถปฏิบัติได้จริง และการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีเหตุมีผล 3) มีขั้นตอน แผนงานชัดเจน ไม่มีความซ้ำซ้อน เมื่อนำมาปฏิบัติ 4) ต้องประกาศหรือแจ้งให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน 5) นโยบายต้องเหมาะสมกับบริบทหรือสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ 6) นโยบายสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน และ 7) นโยบายมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในทางปฏิบัติ (Punyawutpreeda, 2021)

โดยบทความวิชาการนี้เป็นการนำเสนอประเด็นการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง ผู้เขียนจึงขอวิเคราะห์สถานการณ์การกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็น

การทั่วไป พ.ศ. 2566 เท่านั้น จากการศึกษาพบว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งล่าสุดมีขึ้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 มีพรรคการเมือง 70 พรรคการเมือง ได้ส่งผู้สมัครชิงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน 6,679 คน ส่วนนโยบายของพรรคการเมือง โดยเฉพาะพรรคการเมืองใหญ่ ทั้ง พรรคเพื่อไทย พรรคภูมิใจไทย พรรคพลังประชารัฐ พรรคก้าวไกล พรรครวมไทยสร้างชาติ และพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งพรรคการเมืองต่างรณรงค์หาเสียงด้วยนโยบายหลากหลายที่มาจากสถานการณ์ของประเทศที่ผ่านมาทั้งการจัดตั้งรัฐบาลที่มาจากรัฐประหาร สถานการณ์ของโรคอุบัติใหม่อย่าง COVID-19 ปัญหาเศรษฐกิจทั้งระดับฐานรากจนถึงระดับประเทศ รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ จากภายนอกประเทศ เช่น ปัญหาเงินเฟ้อในหลายประเทศ สงครามในหลายพื้นที่ของโลก เป็นต้น โดยทุกพรรคการเมืองต่างจูงใจและให้คำมั่นสัญญาว่าจะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งแต่ละพรรคการเมืองมีนโยบายเด่นที่เป็นจุดขายเฉพาะตัวไม่เหมือนกัน ซึ่งมาจากอุดมการณ์ ฐานคิด และวิธีการดำเนินงานที่แตกต่างกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่แต่ละพรรคการเมืองตั้งไว้ คือ การได้รับคะแนนเสียงมากพอที่จะจัดตั้งรัฐบาล และส่วนใหญ่ยังเป็นนโยบายประชานิยม ดังเช่นการเลือกตั้งที่ผ่านมา

นโยบายประชานิยมของพรรคการเมืองใหญ่ในสังคมการเมืองไทย เช่น 1) นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการเติมเงินดิจิทัล 10,000 บาทของพรรคเพื่อไทย โดยให้แก่ประชาชนทุกคนที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป ผ่านกระเป๋าเงินดิจิทัลที่ผูกกับบัตรประชาชนของแต่ละคน ผู้เขียนมองว่า เป็นการประเมินผลต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจในแง่ดีมากเกินไป ซึ่งเมื่อศึกษาทั้งจากงานวิจัยในและต่างประเทศพบว่า มาตรการเงินโอนของไทยมักจะมีตัวคูณทางการคลังเพียง 0.4 - 0.9 เท่า (Ketpittaya, Annonchan, & Tonghui, 2015) ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการคลังของประเทศ 2) นโยบายพักหนี้ 3 ปี หยุดต้น ปลอดดอกเบียคนละไม่เกิน 1 ล้านบาท ของพรรคภูมิใจไทยเป็นนโยบายแก้หนี้ครัวเรือน แม้ว่าจะเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข แต่นโยบายพักหนี้เช่นนี้เป็นเพียงนโยบายที่ช่วยบรรเทาค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในระยะสั้นด้วยงบประมาณภาครัฐค่อนข้างสูง และเมื่อผ่านระยะเวลาไปตามอายุของรัฐบาล ครัวเรือนก็ต้องกลับมาจ่ายคืนดอกเบี้ยและเงินต้นที่ไม่ได้ลดลงไปในช่วง 3 ปีนี้ดังเดิม 3) นโยบายสวัสดิการของพรรคก้าวไกล ที่นำเสนอสร้างระบบสวัสดิการแบบถ้วนหน้าและครอบคลุมคนทุกช่วงวัย ตั้งแต่เด็กแรกเกิด แรงงาน และผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นนโยบายที่ต้องใช้งบประมาณรวม 6 แสนล้านบาทต่อปี ซึ่งจะกลายเป็นการสร้างภาระทางการคลังให้กับประเทศมากยิ่งขึ้น รวมทั้งประเทศอาจจะไม่ได้รับการพัฒนาในมิติอื่น ๆ ได้ 4) นโยบายประกันรายได้เกษตรกรของพรรคประชาธิปัตย์ ในมุมมองของผู้เขียน นโยบายนี้มีส่วนให้เกษตรกรขาดการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพสินค้า เช่น บางรายขาดทุนจากการปลูกข้าวคุณภาพต่ำ แต่ยังทำต่อเพราะได้รับเงินส่วนต่าง และไม่เปลี่ยนไปทำอาชีพอื่นนอกการเกษตร 5) นโยบาย 'บัตรสวัสดิการพลัส' ของพรรครวมไทยสร้างชาติ เป็นการเพิ่มวงเงินโดยมุ่งเป้าให้กลุ่มผู้ยากจนเป็นเรื่องที่ดี ถ้าทำได้จะเป็นการใช้งบประมาณที่ตอบโจทย์และตรงจุด เพราะสามารถช่วยลดระดับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในสังคมลงได้ และจะยังช่วยยกระดับรายได้ให้พวกเขาอย่างได้น้ำได้น้ำ ให้สามารถตั้งตัวและหลุดจากกับดักความยากจนได้ เป็นต้น ซึ่งบางนโยบายของพรรคการเมืองข้างต้นกลายเป็นนโยบาย

ของรัฐบาลต่อไป ในขณะที่การศึกษาของ Laiprakobsap (2021) พบว่า การกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองในปัจจุบัน ยังมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย ได้แก่ 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ อุดมการณ์ของพรรคการเมือง โครงสร้างของพรรคการเมืองและความสำคัญภายในพรรคการเมือง และบทบาทของผู้นำพรรคการเมือง มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองในลักษณะของการกำหนดทิศทางและประเด็นของนโยบายพรรคในแต่ละช่วงเวลา และ 2) ปัจจัยภายนอก ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ โครงสร้างและกระบวนการทางการเมือง ความคิดเห็นสาธารณะของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และนโยบายของพรรคการเมืองคู่แข่ง โดยจะมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของพรรคการเมืองในการกำหนดนโยบายพรรคในช่วงเวลาหาเสียงเลือกตั้ง และนำไปกำหนดเป็นกฎหมายหรือนโยบายหลังการเลือกตั้ง รวมทั้งสำรวจกระบวนการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองในต่างประเทศโดยเฉพาะในประเทศที่มีการเมืองแบบประชาธิปไตย มีความมั่นคงสูงเพื่อเปรียบเทียบชุดนโยบายของพรรคการเมืองและกระบวนการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง

การกำหนดนโยบายพรรคการเมืองเพื่อการเลือกตั้งในอนาคต

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ของไทย จะเกิดขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2570 ซึ่งพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่คาดหวังจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ได้ใช้ชัยชนะในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ผู้เขียนจึงนำเสนอการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง โดยเฉพาะด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากสังคมไทยซึ่งมีประชากรอยู่ราว 70 ล้านคน และสภาพสังคมยังมีลักษณะ “รวยกระจุก จนกระจาย” ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนได้มีคุณภาพชีวิตพื้นฐานที่ดี ต้องให้ความสำคัญกับประเด็น ปากท้อง และการดำรงชีพ ซึ่งในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติอย่างรวดเร็ว จึงขอนำเสนอแนะนโยบายของพรรคการเมืองเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่จะใช้เป็นส่วนหนึ่งของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในครั้งต่อไป (Thailand Development Research Institute, 2023) ดังนี้

1. ด้านสวัสดิการสังคม นโยบายสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทย ควรมุ่งให้ความคุ้มครองในทุกมิติ ทั้งสิทธิประโยชน์ในรูปตัวเงินในระดับที่เหมาะสมกับฐานะการคลังของประเทศแล้ว พรรคการเมืองควรต้องพิจารณาปรับปรุงบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น เพิ่มจำนวนและยกระดับคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ และปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายเพื่อสร้างหลักประกันว่าประชาชนจะสามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ได้จริง โดยในทางปฏิบัติ พรรคการเมืองควรมุ่งทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการให้สวัสดิการแก่ประชาชนในพื้นที่

2. ด้านสุขภาพ ถือว่ายังเป็นปัญหาสำคัญของคนไทยและจะต้องรองรับสุขภาพของคนไทยในอนาคต พรรคการเมืองควรกำหนดนโยบาย เช่น 1) สนับสนุนกฎหมายขยายเพดานเงินเดือนที่ใช้คำนวณเงินสมทบกองทุนประกันสังคมเพิ่มขึ้นจาก 15,000 บาทต่อเดือน ซึ่งจะช่วยให้รัฐมีทรัพยากรเพิ่มขึ้นและสามารถนำมาเพิ่มบำนาญและขยายบริการรักษาพยาบาลให้ผู้ประกันตน โดยเงินสมทบที่เก็บเพิ่มจะไม่กระทบผู้ที่มีรายได้ต่ำ

กว่า 15,000 บาทต่อเดือน 2) มีนโยบายกระจายอำนาจการบริหารสถานพยาบาลของรัฐ โดยคำนึงถึงระบบส่งต่อผู้ป่วยที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้สถานพยาบาลตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ดีขึ้น 3) ทบทวนนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ เน้นการรับคนไข้ต่างชาติเข้ามารักษาพยาบาลในประเทศไทย รวมทั้งควรจัดทำนโยบายเปิดโอกาสให้แพทย์และพยาบาลต่างประเทศเข้ามารักษาคนไข้ต่างชาติในประเทศไทย ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการขาดแคลนแพทย์และพยาบาลที่เกิดขึ้นในอนาคต 4) ทบทวนนโยบายกัญชา โดยสร้างกลไกควบคุมการใช้กัญชาที่รัดกุมและโปร่งใส เพื่อไม่ให้เกิดผลข้างเคียงที่เป็นอันตรายต่อเยาวชน สตรีตั้งครรภ์ ผู้สูงอายุและผู้ขับขี่ยานพาหนะ ที่อาจได้รับกัญชาที่ถูกใส่ไว้ในอาหารโดยผู้บริโภคไม่รู้ตัว และ 5) ควรมีนโยบายยกระดับศักยภาพของระบบสุขภาพในระยะยาวเพื่อให้สามารถรับมือกับโรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำตลอดจนอุบัติภัยทางสุขภาพต่าง ๆ โดยพัฒนา “องค์กรเจ้าภาพ” ที่ติดตามปัญหาเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง และสามารถส่งสมความรู้ทั้งด้านวิชาการและนโยบาย ทำให้เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้น องค์กรดังกล่าวจะสามารถยกระดับขึ้นมาเป็นเสาหลักให้แก่ฝ่ายนโยบายได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่ต้องตั้งโครงสร้างใหม่ เช่น ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) ซึ่งแม้มีอำนาจมาก แต่ก็ขาดความพร้อมในการรับมือปัญหาในเชิงรุก (Proactive)

3. ด้านการศึกษา ระบบการศึกษาไทย มีปัญหาด้านคุณภาพโดยรวมในระดับต่ำและมีความเหลื่อมล้ำสูง การขาดการพัฒนาครูอย่างมีประสิทธิภาพ การขาดแคลนครูในโรงเรียนขนาดเล็ก การที่ครูต้องใช้เวลากับโครงการต่าง ๆ มากมายที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และวัฒนธรรมในการจัดการศึกษาที่เน้นสั่งการจากส่วนกลาง พรรคการเมืองควรพิจารณาปรับปรุงนโยบายด้านการศึกษา คือ 1) ควรเร่งปรับหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาพื้นฐานใหม่ โดยวางเป้าหมายการพัฒนาคนให้มี “สมรรถนะโดยรวม” มากกว่าการเรียนภาษาต่างประเทศหรือทักษะบางด้าน โดยให้ครอบคลุมทั้งการพัฒนาความรู้ ทักษะและเจตคติ 2) ควรส่งเสริมการเรียนฟรีในระดับการศึกษาพื้นฐานก่อน โดยจัดสรรทรัพยากรมากขึ้นให้แก่กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และ 3) ควรปรับงบประมาณด้านการศึกษาใหม่ โดยลดงบประมาณส่วนที่ไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและครู เพื่อให้สามารถเพิ่มงบประมาณในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริงมากขึ้น

4. ด้านสิ่งแวดล้อมและพลังงาน ที่ผ่านมานโยบายด้านนี้ยังไม่ได้รับความสนใจจากพรรคการเมืองต่าง ๆ มากนัก ตัวอย่างนโยบายที่หลายพรรคการเมืองนำเสนอ ได้แก่ การใช้พลังงานหมุนเวียน การขายคาร์บอนเครดิต การแก้ไขระเบียบการซื้อขายไฟฟ้า และการแก้ไขปัญหา PM2.5 เป็นต้น นโยบายที่สำคัญแต่ยังไม่มีพรรคการเมืองใดเสนอเลยคือ นโยบายที่เกี่ยวกับการปรับตัวและการลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งจะเป็นปัญหาใหญ่ที่มีความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของไทย นอกจากนี้พรรคการเมืองก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนนักในการทำให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero) ภายในปี ค.ศ. 2065 หรือ พ.ศ. 2608 ตามที่ประกาศต่อประชาคมโลก แม้จะมีบางพรรคการเมืองเสนอให้เลิกการผลิตไฟฟ้าจากถ่านหินภายในปีพ.ศ. 2580 หรือส่งเสริมการใช้

มอเตอร์ไซค์หรือรถยนต์ไฟฟ้า (EV) มากขึ้น ซึ่งเป็นแนวนโยบายที่ดี แต่นโยบายลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกก็ถูกบางพรรคการเมืองลดทอนลงจนเหลือเพียงการสร้างรายได้จาก “คาร์บอนเครดิต” ของเกษตรกร ซึ่งเป็นการแปลงนโยบาย “สิ่งแวดล้อม” เป็นนโยบาย “ปากท้อง” ส่วนนโยบายการลดค่าไฟฟ้ายังเป็นความท้าทายในทางปฏิบัติ เนื่องจากมีข้อจำกัดในปัจจุบันจากสัญญาการซื้อขายพลังงานระยะยาวจากผู้ผลิตไฟฟ้าภาคเอกชน และการสำรองไฟฟ้าของประเทศในระดับสูงมาก แม้บางพรรคการเมืองเสนอนโยบาย “รีโอโครงสร้างพลังงาน” แต่ก็ยังไม่เสนอรายละเอียด ดังนั้นพรรคการเมืองที่เสนอนโยบาย “ลดค่าไฟฟ้า” หรือ “รีโอโครงสร้างพลังงาน” จึงควรให้รายละเอียดต่อแนวทางในการบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายดังกล่าวด้วย ปัญหา PM2.5 เป็นปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตของประชาชนปีละกว่า 3 หมื่นคน และยังมีผลกระทบต่อสุขภาพต่อประชาชนจำนวนมาก เป็นเรื่องดีที่หลายพรรคการเมืองเสนอนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น นโยบายในการส่งเสริมระบบขนส่งสาธารณะที่ใช้พลังงานไฟฟ้า การห้ามเผาป่าและแปลงเกษตร ซึ่งเป็นแนวทางที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาให้เกิดผลสำเร็จจะต้องอาศัยความร่วมมือของหลายกระทรวง ซึ่งจะเป็นเรื่องท้าทายมากในรัฐบาลผสมที่น่าจะเกิดขึ้นหลังการเลือกตั้ง พรรคการเมืองจึงควรสร้างฉันทามติร่วมกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมากกว่าจะแข่งขันกันทางนโยบายเหมือนในเรื่องอื่น

5. ด้านคมนาคมขนส่ง นโยบายด้านระบบขนส่งสาธารณะที่พรรคการเมืองเสนอส่วนใหญ่ยังมักจำกัดอยู่เฉพาะระบบขนส่งในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ทั้งที่ประชาชนในต่างจังหวัดก็ขาดแคลนระบบขนส่งสาธารณะที่มีคุณภาพเช่นกัน ทำให้ยังต้องพึ่งพารถส่วนตัวและจักรยานยนต์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ไม่ได้รับการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการหรือร่วมตัดสินใจในการจัดระบบขนส่งในพื้นที่ของตน ดังนั้นพรรคการเมืองควรมี 1) นโยบายส่งเสริมให้ท้องถิ่นที่มีความพร้อมสามารถจัดทำระบบขนส่งสาธารณะภายในพื้นที่ เช่น สนับสนุนจังหวัดขอนแก่นให้สามารถจัดทำระบบรางให้เกิดขึ้นให้ได้โดยเร็วเพื่อเป็นต้นแบบให้จังหวัดอื่น 2) ด้านการขนส่งสินค้า ควรมีนโยบายจัดสร้างสถานีขนส่งคอนเทนเนอร์ (Container Yard) ในบริเวณชุมทางใหญ่ของระบบรางในภูมิภาคต่าง ๆ และ 3) นโยบายก่อสร้างมอเตอร์เวย์ หรือระบบรางเพิ่มเติม ควรพิจารณาปรับปรุงนโยบายดังกล่าวไม่ให้เกิดการทับซ้อนกันของมอเตอร์เวย์และระบบราง เพื่อไม่ให้แข่งขันกันเองและไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ตลอดจนทำให้เกิดการกระจุกตัวในการพัฒนาเฉพาะบางพื้นที่ โดยควรพิจารณาลงทุนระบบรางในเส้นทางหลัก และระบบมอเตอร์เวย์ในเส้นทางเชื่อมโยงกับระบบรางไปยังพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ

6. ด้านการเกษตร ที่ผ่านมานโยบายของพรรคการเมืองส่วนใหญ่ยังไม่ได้มุ่งแก้ปัญหาหลักของภาคการเกษตรไทยอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะปัญหานี้สินเกษตรกร ปัญหาที่ดินทำกิน ปัญหาก๊าซเรือนกระจก ดังนั้นพรรคการเมืองควรหันมาให้ความสนใจมากขึ้นในการคิดค้นนโยบายช่วยเหลือให้เกษตรกรเพิ่มผลิตภาพและมูลค่าเพิ่มในการผลิต และลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในระยะยาว นอกจากนี้ พรรคการเมืองควรคิดค้นนวัตกรรมทางนโยบายในการแก้ปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดินทำกินระหว่างชาวบ้านและหน่วยงานภาครัฐ การขยายสิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดิน การแก้ไข

กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ปัญหาที่ดิน การสนับสนุนให้เกษตรกรยากจนเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่นนอกภาคเกษตร การปรับโครงสร้างหนี้และการให้สินเชื่อที่สอดคล้องกับศักยภาพและกระแสรายได้ของเกษตรกร รวมทั้งการปรับปรุงเงื่อนไขสัญญากู้ยืมให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของเกษตรกร ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาฐานข้อมูลสินเชื่อเกษตรกรที่ครอบคลุม

7. นโยบายแรงงาน นโยบายด้านแรงงานของพรรคการเมืองส่วนใหญ่เน้นเรื่องค่าจ้างขั้นต่ำ ซึ่งแข่งขันกันว่าพรรคใดจะเสนอค่าจ้างขั้นต่ำได้สูงกว่ากัน และการสร้างงานใหม่โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นแก้ปัญหาสำคัญของตลาดแรงงานไทยคือ การเพิ่มผลิตภาพแรงงานซึ่งหมายถึงความสามารถของแรงงานในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ แม้แต่พรรคการเมืองที่เสนอเรื่องค่าจ้างขั้นต่ำก็ไม่ได้เสนอหลักคิดที่เชื่อมโยงค่าจ้างขั้นต่ำเข้ากับผลิตภาพแรงงาน นอกจากนี้พรรคการเมืองต่าง ๆ ยังไม่ได้เสนอนโยบายแรงงานต่างด้าวว่าควรมีจำนวนเท่าใด และควรใช้แรงงานต่างด้าวอย่างไร ทั้งที่การมีแรงงานต่างด้าวที่มีค่าแรงต่ำจำนวนมาก ส่งผลให้ผู้ประกอบการโดยเฉพาะ SMEs ไม่มีแรงจูงใจในการปรับตัวเพื่อเพิ่มผลิตภาพ

8. ด้านการสนับสนุน SMEs มีพรรคการเมืองที่เสนอนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เพียง 2 พรรคเท่านั้น โดยในภาพรวมนโยบายให้ความสำคัญกับ 4 เรื่องหลัก ได้แก่ การให้เงินทุนแก่ SMEs การยกเว้นและลดภาษีเงินได้ การเพิ่มช่องทางการขายสินค้าและบริการ และการปรับแก้กฎหมายเพื่อช่วยปลดล็อกการประกอบธุรกิจของ SMEs อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีพรรคการเมืองใดที่มีนโยบายชัดเจนในการช่วย “เพิ่มผลิตภาพ” ซึ่งจะสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของ SMEs ในระยะยาว

นอกจากนี้ Sopha (2023) ได้กล่าวว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเมื่อแบ่งตามเจนเนอเรชันจะเห็นว่าคนรุ่นใหม่ที่มีสิทธิเลือกตั้ง อายุระหว่าง 18 - 25 ปี ซึ่งเป็นคน Gen Z จะมีอยู่ราว 6.6 ล้านคน ขณะที่ Gen Y มีอยู่ 15.1 ล้านคน Gen X 16.1 ล้านคน ส่วนคนรุ่น Baby Boomers มีอยู่ 11.8 ล้านคน หากพรรคการเมืองออกนโยบายหาเสียงเพื่อหวังให้ชนะการเลือกตั้ง คงไม่แปลกนัก หากจะให้ความสำคัญกลุ่มคน Gen Z น้อยกว่ากลุ่มคนวัยอื่น ๆ ในเมื่อตัวแปรของชัยชนะอาจขึ้นอยู่กับคน Gen X หรือ Gen Y ที่รวมกันแล้วมีมากกว่า 30 ล้านคน แต่หากมองโอกาสที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จะเห็นได้ว่ากลุ่มคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะ Gen Z จะกลายเป็นวัยแรงงานกลุ่มใหญ่ ดูแลสังคมสูงวัยในอนาคต ดังนั้นในอนาคต พรรคการเมืองที่ต้องการชนะการเลือกตั้ง ควรกำหนดนโยบายในประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องบริบทกับกลุ่มเป้าหมาย (Thongthep, 2023) ดังนี้

1. ด้านการศึกษา พรรคการเมืองควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ 1) การปรับปรุงหลักสูตรครูและพัฒนาหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ 2) การปฏิรูปการประเมินผลงานของครู 3) การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ด้านเศรษฐกิจ พรรคการเมืองควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ 1) การขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วย Soft Power 2) การพัฒนาชุมชน ด้วยการส่งเสริมอาชีพในชุมชนพร้อมจัดหาตลาดเพื่อรองรับอาชีพที่จะ

เกิดขึ้น 3) มีการสร้างพื้นที่การจ้างงานระหว่างบริษัทกับนักศึกษาจบใหม่ 4) การกำหนดราคาผลิตผลของเกษตรกรอย่างจริงจัง

3. ด้านสิทธิมนุษยชน พรรคการเมืองควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ 1) การสร้างสนามเด็กเล่นเพื่อผู้มีข้อจำกัดทางกาย 2) การสร้างโรงเรียนให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย เป็นมิตรสำหรับเด็กและเยาวชน 3) ส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง 4) ส่งเสริมเสรีภาพในการนำเสนอของสื่อมวลชน 5) กำหนดให้เป็นสังคมแห่งความเท่าเทียมและเสมอภาค 6) ส่งเสริมพื้นที่ให้เยาวชนในการพูดเรื่องการเมือง และ 6) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์

4. ด้านสวัสดิการ พรรคการเมืองควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ 1) การตรวจโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ด้วยตัวเองฟรีที่บ้าน 2) มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่กระจายทั่วถึง 3) การส่งเสริมสวัสดิการสาธารณสุขด้านโรคติดต่อทางเพศ 4) การจัดสวัสดิการเพื่อดูแลผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง 5) การจัดสวัสดิการคนพิการเพื่อความเท่าเทียม 6) การขนส่งทันสมัยและสิ่งก่อสร้างที่เอื้อต่อผู้พิการ และ 7) การกระจายอำนาจการจัดการสาธารณสุขไปสู่ท้องถิ่น

5. ด้านสิ่งแวดล้อม พรรคการเมืองควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ 1) จัดพื้นที่สีเขียวในเมืองที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการ 2) สร้างสภาพแวดล้อมเมืองที่ปลอดภัย 3) การเปิดโอกาสให้ชุมชนจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนด้วยตนเอง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า นโยบายของพรรคการเมืองในอนาคตจะต้องกำหนดบนพื้นฐานของบริบทของสังคมไทย เช่น สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม สังคมผู้สูงอายุ การเปิดกว้างเรื่องความเท่าเทียมและเสมอภาค และการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ความเจริญทางการแพทย์และสาธารณสุข เป็นต้น

สรุป

พรรคการเมือง เป็นองค์กรทางการเมืองที่รวมบุคคลที่มีอุดมการณ์เดียวกัน แนวคิดทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ แบบเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน เพื่อส่งบุคคลเข้ารับการเลือกตั้ง เพื่อให้ได้เสียงข้างมากในการจัดตั้งรัฐบาล เพื่อจะได้บริหารประเทศตามแนวคิดหรือนโยบายที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของกลุ่ม และนโยบายของพรรคการเมือง เป็นเครื่องมือสำคัญของพรรคการเมืองที่ผู้สมัครใช้ในการรณรงค์หาเสียงกับประชาชน เพื่อมีผลต่อการตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมืองนั้น ซึ่งจากอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่าพรรคการเมืองได้กำหนดนโยบายที่ต้องการแก้ปัญหาให้กับประชาชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งทุกพรรคการเมือง มักนำเสนอ นโยบายประชานิยม ซึ่งเป็นนโยบายที่สามารถทำได้จริงบ้าง ไม่สามารถทำได้จริงบ้าง แต่ที่นำเสนอเพียงหวังให้ประชาชนใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งจนนำไปสู่การลงคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมืองนั้น แต่ในสถานการณ์ที่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง พรรคการเมืองที่มุ่งหวังจะลงสนามการเลือกตั้งในครั้งต่อไป จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการและ

แก้ไขปัญหาของประชาชนในทุกด้าน โดยสิ่งสำคัญคือ นโยบายจะต้องทำได้จริงและครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มวัย

เอกสารอ้างอิง

- Academic Bureau, Secretariat of the House of Representatives. (2018). *Establishment of political parties according to the Organic Act on Political Parties B.E. 2017*. Bangkok: Secretariat of the House of Representatives. [in Thai]
- Almond, G. A., & Powell, G. B. (1980). *Comparative politics today: A world view*. Boston, MA: Little, Brown and Company.
- Boonsuaykwan, R. (2017). Change management: Conceptual framework for research. *Asian Journal of Arts and Culture*, 17(1), 39–62. [in Thai]
- Chaitonthueak, B., & Phosingh, P. (2022). Using innovative platforms for Thai society. *Journal of Local Administration and Innovation*, 5(3), 117-130. [in Thai]
- Chandrapithaka, A. (2019). Fiscal illusion: Analysis of the impact of populist policy implementation. *Silpakorn University Journal*, 39(1), 1-17. [in Thai]
- Easton, D. (1957). An approach to the analysis of political systems. *World Politics*, 9(3), 383-400.
- Iampraiwan, W. (2001). *Thai politics and governance according to the people's constitution*. Bangkok: VJ Printing. [in Thai]
- Juito, S. (2011). *New innovation management* (2nd ed.). Nonthaburi: Academic Division, Sukhothai Thammathirat Open University. [in Thai]
- Katasila, T. (2019). *Analytical study of the development of Thai political parties according to the democratic regime*. Nakhon Pathom: Mahamakut Rajavidyalaya University. [in Thai]
- Ketpittaya, T., Annonchan, C., & Tonghui, T. (2015). *Handbook for analyzing the impact of government spending on GDP by fiscal multipliers: Stimulus of fiscal policy 2015-2016*. Bangkok: Parliamentary Estimates Office. [in Thai]
- Laiprakobsap, T. (2021). *Many dimensions, many perspectives: Thai political party policymaking*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute. [in Thai]
- Lingle, C. (2002). *The perils of populism*. Retrieved from <https://fee.org/articles/the-perils-of-populism>

- Lowi, T. (1969). *The end of liberalism: Ideology, policy and the crisis of public authority*. New York: Norton.
- Phanchuphet, C. (2006). *Thai politics and government: From the Sukhothai era to the Thaksin era* (5th ed.). Pathum Thani: Punch Group. [in Thai]
- Phothithaen, W. (2001). *Activities of Thai political parties*. Nonthaburi: King Prajadhipok's Institute. [in Thai]
- Punyawutpreeda, P. (2021). Policy determination of Thai political parties according to the 2017 constitution. *MCU Journal of Social Development*, 6(3), 13-28. [in Thai]
- Rattanadilok na Phuket, P. (2023). *Analysis of NIDA poll results “election 2023” on various factors of victory*. Retrieved from <https://nida.ac.th/research/nida-poll-election-2566> [in Thai]
- Royal, G. (2017). *Constitution of the Kingdom of Thailand 2017*. Retrieved from <https://dmsic.moph.go.th/index/detail/6959> [in Thai]
- Singnoi, I., & Tassanai, R. (2021). Public policy: Government administration and management. *Journal of MCU Peace Studies*, 6(special Issue), 610-623. [in Thai]
- Sopha, J. (2023, May 23). Politics and the matter of GEN. *Siamrath*. Retrieved from <https://repository.dusit.ac.th/server/api/core/bitstreams/385ba22e-b4ef-4599-8cf8-56b4419f2703/content> [in Thai]
- Thailand Development Research Institute. (2023). *TDRi dissects the policies of 6 political parties*. Retrieved from <https://www.prachachat.net/politics/news-1279828> [in Thai]
- Thamrongthanyawong, S. (2000). *Public policy: Concepts, analysis and processes* (3rd ed.). Bangkok: Sematham. [in Thai]
- Thongthep, W. (2023). *Analysis: Which Gen X, Y or Z will decide the election results?*. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/articles/cn32zyv9nr2o> [in Thai]
- Tonsakunrungruang, K. (2020). *Political parties*. Retrieved from <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title> [in Thai]
- Yeema, B. (2011). *Basic knowledge of political science* (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วารสารหาคดีใหญ่วิชาการ เป็นวารสารที่จัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ด้านบริหารธุรกิจและการจัดการ (การจัดการ การตลาด การบัญชี การเงิน และการจัดการการท่องเที่ยว) ด้านสังคมศาสตร์ (การศึกษา สุขภาพด้านสังคม และการสื่อสาร) และด้านศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ จากสถาบันและหน่วยงานต่าง ๆ โดยจัดพิมพ์เป็นราย 4 เดือน (ปีละ 3 ฉบับ: ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม และฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม) รับผิดชอบผลงานที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารได้ผ่านการตรวจสอบเชิงวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิที่กองบรรณาธิการเรียนเชิญ จำนวน 3 ท่าน จากหลากหลายสถาบัน

1. ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์

1.1 บทความวิจัย (Research Article) เป็นผลงานที่ได้มาจากการค้นคว้าและวิจัยด้วยตนเอง ประกอบด้วย

1) บทคัดย่อ ระบุให้ชัดเจนถึง วัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัยและคุณภาพเครื่องมือ สถิติที่ใช้ ผลการวิจัย และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

2) บทนำ

3) วัตถุประสงค์การวิจัย

4) การทบทวนวรรณกรรม

5) กรอบแนวคิดการวิจัย

6) วิธีดำเนินการวิจัย

- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- เครื่องมือวิจัย

- การวิเคราะห์ข้อมูล

7) ผลการวิจัย

8) อภิปรายผลการวิจัย

9) ข้อเสนอแนะการวิจัย

- ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

- ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

10) กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

11) เอกสารอ้างอิง

- จำนวนเอกสารอ้างอิง 15 รายการขึ้นไป จัดรูปแบบการอ้างอิงให้เป็นไปตามที่

วารสารหาคดีใหญ่วิชาการกำหนด

1.2 บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นผลงานที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมทางวิชาการ มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยมุ่งเน้นการนำเสนอความรู้ใหม่ในเชิงวิชาการ ประกอบด้วย บทนำ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา (เนื้อหาต้องชี้ถึงประเด็นของสิ่งที่ต้องการนำเสนออย่างชัดเจน) บทวิจารณ์หรือสรุป และเอกสารอ้างอิง

2. การเตรียมต้นฉบับบทความ

2.1 ชื่อเรื่อง มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun New ขนาด 18 ตัวหนา

2.2 ชื่อผู้เขียน มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun New ขนาด 14 ตัวหนา

2.3 บทคัดย่อ ระบุทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun New ขนาด 16 โดยระบุให้ชัดเจนถึง วัตถุประสงค์การวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ สถิติที่ใช้ ผลการวิจัย และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย ความยาวของบทคัดย่อในแต่ละภาษาต้องไม่เกิน 300 คำ พร้อมระบุคำสำคัญ (Keywords) อย่างน้อย 3 คำ แต่ไม่เกิน 5 คำ

2.4 เนื้อหา บทความทั้งฉบับมีจำนวนไม่เกิน 16 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ) พิมพ์ด้วยตัวอักษร TH Sarabun New ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 16 กำหนดระยะห่างจากขอบซ้าย ขอบขวา ขอบบน และขอบล่าง 2.54 ซม. พร้อมระบุหมายเลขหน้าที่มุมบนขวา

2.5 หัวข้อหลักในบทความ เช่น บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย การทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิด การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะการวิจัย และเอกสารอ้างอิง พิมพ์ด้วยตัวอักษร TH Sarabun New ขนาด 16 ตัวหนา

2.6 ตารางและภาพประกอบ ควรมีเฉพาะที่จำเป็น มีหมายเลขกำกับ เช่น ภาพที่ 1 หรือ ตารางที่ 1 (ขนาด 16) โดยต้องเป็นภาพที่มีลายเส้นคมชัด โดยเนื้อหาในตารางพิมพ์ด้วยตัวอักษร TH Sarabun New ขนาด 14

2.7 เอกสารอ้างอิง ใช้ระบบอ้างอิงของสมาคมจิตวิทยาอเมริกัน (American Psychological Association: APA) โดยมีรายละเอียดทั่วไป ดังนี้

1) การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) ต้องตรงกับเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (Reference)

2) การอ้างอิงใช้รูปแบบที่วารสารกำหนด โดยสม่ำเสมอทั้งบทความ

3) การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงให้เรียงตามลำดับตัวอักษรภาษาอังกฤษ จาก A-Z

4) จำนวนเอกสารอ้างอิง 15 รายการขึ้นไป

5) จัดทำเอกสารอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ ตามรูปแบบที่วารสารกำหนด

6) ทุกรายการอ้างอิงต้องสามารถสืบค้นได้ และหากมี URL ขอให้ระบุตามแนวทางที่วารสารกำหนด

3. การส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์

ผู้เขียนสามารถส่งบทความโดยเข้าสู่เว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/HatyaiAcademicJournal/index> ซึ่งมีคู่มือแนะนำการใช้งานอยู่ทางด้านขวามือ (For Author)

4. ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

หนังสือ

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลางผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

กรณีผู้เขียนเป็นคนไทย ให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ

ตัวอย่าง

Greenberg, J., & Baron, R. A. (2003). *Behavior in organization* (8th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.

Lewe, W. (2009). *Orthopedic massage: Theory and technique* (2nd ed.). Edinburgh: Mosby Elsevier.

Martin, R. J., Fanaroff, A. A., & Walsh, M. C. (2006). *Fanaroff and Martin's neonatal – perinatal medicine: Diseases of the fetus and infant* (Vol. 1) (8th ed.). Philadelphia: Mosby Elsevier.

Stock, G., & Campbell, J. (Eds.). (2000). *Engineering the human genome: An exploration of the science and ethics of altering the genes we pass to our children*. New York: Oxford University Press.

บทความหรือบทในหนังสือ

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลางผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความหรือบทในหนังสือ. ใน อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. นามสกุลของบรรณาธิการ (บรรณาธิการ), ชื่อหนังสือ (เลขหน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

กรณีผู้เขียนเป็นคนไทย ให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ

ตัวอย่าง

Calico, P. A., Debisette, A. T., & Turbettaub, M. (2005). Nursing workforce: Challenges and opportunities. In M. M. Gullatte (Ed.), *Nursing management: Principles and practice* (4th ed., pp. 167-185). Pittsburgh, PA: Oncology Nursing Society.

Haybron, D. M. (2008). Philosophy and the science of subjective well-being. In M. Eid & R. J. Larsen (Eds.), *The science of subjective well-being* (pp. 17-43). New York: Guilford Press.

บทความในวารสาร

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลางผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า.

กรณีผู้เขียนเป็นคนไทย ให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ

ตัวอย่าง

Bakker, A. B., & Schaufeli, W. B. (2008). Positive organizational behavior: Engaged employees in flourishing organizations. *Journal of Organizational Behavior*, 29(2), 147-154.

Johnson, M. E., Dose, A. M., Pipe, T. B., Petersen, W. O., Huschka, M., Gallenberg, M. M., ... Fresh, M. H. (2009). Center prayer for women receiving chemotherapy for recurrent ovarian cancer: Pilot study. *Oncology Nursing Forum*, 36, 424-428.

วิทยานิพนธ์

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลางผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral dissertation หรือวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต หรือ Master's thesis). ชื่อสถาบันการศึกษา, สถานที่พิมพ์.

กรณีผู้เขียนเป็นคนไทย ให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ

ตัวอย่าง

Kachornkittiya, N. (2012). *Antecedents and consequences of public service motivation of municipal employees in the three southern border provinces of Thailand* (Doctoral dissertation). Prince of Songkla University, Songkhla. [in Thai]

Nickels, D. W. (2005). *The relationship between IT-business alignment and organizational culture: An exploratory study* (Doctoral dissertation). University of Memphis, Memphis, TN.

Phuthorn, D. (2017). *Thai digital natives' awareness of copyright issues related to online manga and anime* (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok.
[in Thai]

รายงานการวิจัย

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลางผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (รายงานการวิจัย). สถานที่พิมพ์:
สำนักพิมพ์.

กรณีผู้เขียนเป็นคนไทย ให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ

ตัวอย่าง

Chitnomrath, T. (2011). *A study of factors regarding firm characteristics that affect financing decisions of public companies listed on the stock exchange of Thailand* (Research report). Bangkok: Dhurakij Pundit University. [in Thai]

การนำเสนอผลงานในการประชุมวิชาการ

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลางผู้แต่ง. (ปี, เดือน วันที่). ชื่อเรื่องที่น่าสนใจ. In *ชื่อการประชุม*
(pp. เลขหน้า). ชื่อหน่วยงานที่จัดประชุม, สถานที่จัดประชุม. URL (ถ้ามี)

กรณีผู้เขียนเป็นคนไทย ให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ

ตัวอย่าง

Jankingthong, K. (2019, July 12-13). Confirmatory factor analysis of organizational citizenship behavior of personnel in Southern Border Provinces Administrative Center (SBPAC). In *The 10th Hatyai National and International Conference* (pp. 1256-1265). Hatyai University, Songkhla. [in Thai]

Zhang, J., Hu, J., & Luo, Q. (2020, October 23-25). *Debt effects on profitability*. In *The 2nd International Conference on Economic Management and Cultural Industry (ICEMCI 2020)* (pp. 370-375). Chengdu, China. <https://doi.org/10.2991/aebmr.k.201128.077>

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลางผู้แต่ง. /หน่วยงาน. (ปีที่ปรับปรุงข้อมูล). ชื่อเรื่อง. จาก URL

กรณีผู้เขียนเป็นคนไทย ให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ

ตัวอย่าง

Wong, A. W. (2009). *Pregnancy postpartum infections*. Retrieved from <http://emedicine.medscape.com/article/796892-overview>

บทความในนิตยสาร/ หนังสือพิมพ์

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลางผู้แต่ง. (ปี, เดือน วัน). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์, หน้า.

กรณีผู้เขียนเป็นคนไทย ให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ

ตัวอย่าง

Boonnoon, J. (2011, April 28). Manufacturers flood Thai market. *The Nation*, p. A7.

[in Thai]

Evans, R. (2009, November 18). Nation sign “free sky” accord. *Bangkok Post*, p. B6.

Kluger, J. (2008, January 28). Why we love. *Time*, pp. 54-60.

Schwartz, J. (1993, September 30). Obesity affects economic, social status. *The Washington Post*, pp. A1, A4.

ภาพยนตร์ หรือสื่อประเภท/ลักษณะเดียวกัน

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลางผู้แต่ง/ผู้กำกับ. (ตำแหน่ง). (ปีที่เผยแพร่). ชื่อภาพยนตร์ [ภาพยนตร์]. บริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์; บริษัทผู้ผลิตร่วม (ถ้ามี).

กรณีผู้เขียนเป็นคนไทย ให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ

ตัวอย่าง

Fleming, V. (Director). (1939). *Gone with the wind* [Film]. Selznick International Pictures; Metro-Goldwyn-Mayer.

Li, D., & Huang, D. (2010). *Yan Geling's homeland complex* [Literature, Chinese literature (05)]. Literature Knowledge Network Node, China National Knowledge Infrastructure (CNKI).

การสัมภาษณ์ หรือวิธีอื่น ๆ ของการวิจัยเชิงคุณภาพ

*เฉพาะกรณีใช้ชื่อและนามสกุลจริงในการสัมภาษณ์

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. (ปี, เดือน วัน). ตำแหน่ง (สัมภาษณ์).

ในกรณีสัมภาษณ์เป็นภาษาไทย ให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ

ตัวอย่าง

- Robbins, E. (2010, June 20). *Tourist* (interview).
- Prakrupaisarnwitthikid. (2015, March 15). *Monk* (interview). [in Thai]
- San, D. (2022, October 15). *Community board* (interview). [in Thai]

จริยธรรมในการตีพิมพ์บทความ

บทบาทของผู้เขียน

1. ผู้เขียนต้องรับรองว่าบทความที่ส่งมาเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์เป็นผลงานที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ได้มาก่อน ไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น และไม่ซ้ำซ้อนหรือละเมิดลิขสิทธิ์จากผลงานเขียนของผู้อื่น
2. บทความที่มีชื่อผู้เขียนหลายคน ต้องได้รับการยินยอมจากผู้เขียนทุกคน
3. ผู้เขียนต้องศึกษารายละเอียดคำแนะนำสำหรับผู้เขียน และเขียนบทความตามรูปแบบที่วารสารกำหนดให้โดยวิชาการกำหนด
4. หากมีการนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในบทความที่ส่งมาเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ ผู้เขียนต้องทำการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และทำรายการอ้างอิงท้ายบทความ (Reference) ตามรูปแบบที่วารสารกำหนดให้โดยวิชาการกำหนด
5. กรณีผู้เขียนเป็นนิสิตหรือนักศึกษา บทความที่ส่งมาเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ต้องแสดงชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาเป็นหนึ่งในผู้เขียนร่วม
6. เนื้อหาทั้งหมดที่ปรากฏในบทความที่ส่งมาเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน หากมีการละเมิดลิขสิทธิ์หรือบิดเบือนข้อมูลอันเป็นที่จกจากการวิจัย ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน แต่เพียงผู้เดียว

บทบาทของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการต้องพิจารณาคุณภาพบทความเบื้องต้นก่อนเข้าสู่กระบวนการประเมิน โดยไม่มีอคติในทุกด้าน
2. บรรณาธิการต้องไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนที่อาจพึงมีหรือพึงได้ จากการตอบรับบทความให้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของวารสารทางวิชาการ
3. ตลอดช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความหนึ่ง ๆ บรรณาธิการต้องเก็บรักษาข้อมูลของการประเมินบทความนั้น ๆ โดยไม่เปิดเผยข้อมูลแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง อันอาจนำไปสู่ความเสียหายต่อผู้เขียนและวารสารทางวิชาการ
4. หากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นในกระบวนการประเมินบทความ บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมินโดยทันที และดำเนินการติดต่อผู้เขียนหลัก เพื่อให้ผู้เขียนทำการชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อบรรณาธิการจะได้นำไปใช้ประกอบในการตอบรับหรือปฏิเสธการตีพิมพ์บทความนั้นต่อไป

บทบาทของผู้ประเมินบทความ

1. ตลอดช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความหนึ่ง ๆ ผู้ประเมินต้องเก็บรักษาข้อมูลของการประเมินบทความนั้น ๆ โดยไม่เปิดเผยข้อมูลแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง อันอาจนำไปสู่ความเสียหายต่อผู้เขียนและวารสารทางวิชาการ

2. หากผู้ประเมินได้รับบทความซึ่งตนเองอาจมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมผู้ประเมินควรดำเนินการแจ้งให้บรรณาธิการทราบโดยทันที
3. ผู้ประเมินควรประเมินบทความภายในระยะเวลาที่วารสารหาดีใหญ่วิชาการกำหนด
4. ผู้ประเมินควรประเมินบทความด้วยความรู้ ความสามารถ เพื่อให้บทความที่ได้รับการประเมินมีคุณภาพทางวิชาการและผู้เขียนสามารถนำข้อเสนอแนะที่ได้รับกลับไปแก้ไข เพื่อให้บทความมีความสมบูรณ์ทางวิชาการ และก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อไป



วารสารหาดใหญ่วิชาการ
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

222 ถนนพลพิชัย-บ้านพรุ ตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110
โทรศัพท์ 0-7420-0347 E-mail: hu_apc@hu.ac.th